Kuokoa Home Rule Paupepa

Ke Kilohana Pookela no ka Lahui Hawaii.

HOOPUKAIA I NA KAKAHIAKA POALIMA APAU.

BUKE XLIII—HELU 34. HONOLULU, T. H., POALIMA, AUGATE 21, 1908. NA HELU APAU 3238.

HOOKU'I NA KAA I KAHI HOOKAHI

Make Nae he Keiki Pake Mamuli o ka Ulia i Loaa i na Kaa.

I kekahi Pake e holo ana maluna o kona kaa baikikala ma ke ahiahi o ka Poaono nei, me ke kau no o kana wahi keikikane uuku mamua pono iho ona, ua hooku'i aku la kona kaa me ke kaa otomobile o E. O. White, a loaa aku la na palapu i ke keiki uuku.

O kahi i loaa ai keia ulia, ma ke kihi no ia o na alanui Beritania ame Muliwai. I ka wa i loaa ai kahi keiki uuku i kela pilikia, ua kahea kokeia aku o Kauka Waterhouse iaia i maalo ae ai maluna o kona kaa otomobile, a nana i kauoha mai e hoihoi loaia aku kela keiki eha i ka halema'i Moiwahine, a mai kela manawa mai o ka loaa ana o ka ulia a hiki i ka hora 8:55 o ka po, make aku la oia.

O ka moolelo i loaa ae i ka oihana makai mahope iho o ka loaa ana o kela ulia, e hoike ana ia, i ka pii ana mai o ke kaa o ka Pake ma ke alanui Muliwai, a e puka ae ana hoi ke kaa otomobile o White mai ke alanui Beritania ae, a huli aku la i kai, ma kahi a ke kaa baikikala e pii mai ana me kana ukana.

No ke alaiia o ka Pake nona ka baikikala e ke keiki e kau pono ana mamua o kona alo, ua hiki pono ole iaia ke ike mai ia mua o ke alanui, a oiai e hookani aku ana ke kaa otomobile i ka o-le hoailona no ka hookaawale ana ae, o ka wa ia e holo ana ke kaa baikikala i kekahi aoao alaila holo aku ana he aoao okoa a hiki wale i ka hooku'i ana o na kaa a elua, a iloko o keia wa o ka hooku'i ana, i hoholo aku ai kela keiki a hooku'i iluna o ka honua.

I ka hoike ana ae o Mr. White i ke ano i loaa ai o kela ulia, wahi ana, mai ke alanui Beritania aku kona wahi o ka holo ana aku, a hoohuli i kai o ke alanui Muliwai. I keia manawa hookahi e pii mai ana kekahi Pake maluna o kona kaa baikikala ma ke alanui Muliwai, me kekahi keiki e kau pu ana me ia mamua o kona alo, nona paha na makahiki he ehiku a ewalu paha.

I kona nana aku, aole he hiki i ua Pake la ke ike pono mai iamua o ke alanui, a oiai o Mr. White e hookani aku ana i ka o-le, ua ike aku la oia i ka hoohuli ana o ka mea nona ka baikibala i kona alahele e holo ai. E holo malie loa ana ka ke kaa otomobile ia manawa, a o ka holo mai ia no ke ku ana, o ka wa no ia i hooku'i mai ai o ke kaa baikibala a haule aku la ke keiki iluna o ke alanui.

Ua eha maoli kela keiki ia haule ana aku ona, a mahope iho o ka laweia ana aku no ka halema'i, ua hoike aku o Mr. White i ka moolelo o ka loaa ana o kela ulia i ka mea i make i ka oihana makai.

Ma ka noho ana o ka aha koronelo a imi pono i ke kumu o ka loaa ana o keia ulia i ke keiki Pake i make, ua hoopuka mai lakou i ka lakou olelo hooholo, e hoole ana i ke kau ana aku o na ahewa ana maluna o Mr. White, aka e kapa ana he ulia maoli no kela i loaa me ke kau ole aku o na ahewa ana maluna o kekahi o laua.

Ua hele maoli na kiure koronelo a hiki i kahi i loaa ai o ka ulia ma ke alanui Muliwai, a ua hele hoi ia wahi a piha i na kanaka ma ke ahiahi o ka Poakahi nei.

Mahope iho o ka ike ana o na kiure i ke ano o ka loaa ana o kela ulia, ka mea nana i hookomo aku i ke keiki Pake iloko o ka poino ma'u wale, ua huli hoi mai la lakou no ka halewai, a malaila lakou i hoopuka mai ai i ka lakou olelo hooholo e hookuu loa ana ia Mr. White mai na ahewa ana, i pili i ka make ana o kela keiki.

E ALU KA PULE IA HAKALAU

Ma keia Poalua ae e haawi aku ana ka Hale Hoolele Kii Onioni Empire i na loaa apau o ia la no ka waihona kuai mikini hooleleaka a na Ma'i Lepera. Ua hamama ke keena o ke Kuokoa e apo aku i na kokua manawalea a na makamaka no keia waihona.

MALAMA IA HE HOOMANAO IUBILE

Ma ka Poakahi Nei i Piha ai na Makahiki he Kanalima i ka Banako o Bihopa Ma.

Ma ka Poakahi nei, ka la 17 o ka mahina o Augate nei i piha ai ka iubile i ka banako o Bihopa o keia kulanakauhale, a i ole hoi ma kekahi olelo ana ae, o ke kanalima o na makahiki o kona ku ana ma ka oihana hoahu a hoopukapuka dala.

Ilaila ae ka Bana Hawaii kahi i paani ai, no ka hoohanohano ana i kela la hanau o keia banako, a he heluna nui no hoi o ka poe koikoi o keia kulanakauhale i hele aku e haawi i na hoomaikai ana i ka mea e noho nei ma ke poo o ka banako.

Ke ku nei keia banako ma ka inoa o Bihopa, oiai nae, ua pau kona kuleana iloko o keia banako, a o Sam Damon wale no ia e noho nei ma ke ano peresidena ame A. W. T. Bottomley kona hoahui.

O na mea na laua i kukulu mua loa i keia banako, oia no o Charles Bihopa ame W. A. Aldrich, a he ewalu makahiki ma ia hope mai, mahope iho o ka lawelaweia ana o na hana me ka holomua, ua lilo ae la ke kuleana o Mr. Aldrich i ke kuai ia e Mr. Ralston, a ma ka la 1 o ka mahina o Mei, 1875, i lilo hou aku ai ke kuleana o keia hale hou ia J. H. Paty, a iloko mai o ka makahiki 1881 i lilo aku ai o S. M. Damon i hoahui.

No na makahiki he umi-kumamakahi ia ku ana o ka banako mai kela manawa mai me ekolu mau hoahui, ua haalele mai la o Mr. Paty a koe iho la o Mr. Bishop ame S. M. Damon wale no. Iloko o ka makahiki 1905 i hala aku nei i lilo loa mai ai ko Mr. Bihop kuleana apau ia Sam Damon, a koe hookahi iho la o Damon ma ke ano he ona no ka banako holookoa ia manawa.

Mahope mai, he nui ka poe i lilo aku i mau hoahui, aka ua pau no nae i ka haalele, a i keia manawa he elua wale no laua mau mea kuleana iloko o keia banako, oia no o Mr. Bottomley ame S. M. Damon, a malalo aku ka poe apau e noho hana aku nei no ka banako.

Ua oleloia, mai ka hoomaka ana mai o keia banako e ku me na huina dala uuku ma ke ano hoao, ua ikeia ka holopono, a i keia la, eia kona waiwaiio ma kahi o ka ekolu ame ka hapa miliona dala.

J. W. KALUA KA LOIO KALANA O MAUI

Ma ka noho ana o ka Papa Lunakiai o Maui a koho i ka mea nana e pani aku i ka noho o ka Loio Kalana o Maui i hoohakahakaia mamuli o ka waiho ana mai o ka Loio Kalana Mr. Case, ua kohoia o J. W. Kalua, "ke ahi o Wailuku" ma ia kulana, he hookahi wale no baloka kona oi imua o Mr. Hitchcock.

O keia ka mea i hanaia e ka papa Lunakiai ma ke ahiahi o ka Poaha o ka pule i hala, ma ke koho ana o Lunakiai Haia, Kaiue ame Lunahoomalu Henning, no Kalua, a o Lunakiai Meyer ame Pogue no Hitchcock, e like me na mea i loheia mai Maui mai..

O keia iho la ka pahu hope o na nune iloko o ka noonoo o ko Maui mau Repubalika no ka mea nana e noho aku ana keia kulana.

Ma kekahi leka i loaa mai nei mai ia D. H. Kahaulelio o ka Malu Ulu o Lele, oia aku la ka mea i hookohuia i Hope Loio Kalana.

He mau keiki Hawaii wale aku la no keia a elua, a oia no paha kekahi mea i kaa mau ai no o Maui ka oi, no ka lilo no i na keiki Hawaii ka oioi mua ma na kulana kalaiaina.

Ea, malamaia ka hanohano i loaa, a mai hoohemahema i ka manu i paa i ka lima, oiai eia aku ke kualau la a hoea mai i keia kau hakoko koho baloka mai o oukou; nolaila hana mai no i ka manu o ka waa a miomio, ilaila no e ikeia aku ai ka maikai o ka waa!

Ke lohelohe waleia mai nei no i keia mau la, o H. T. Moore mai ana ka ka moho Makai Nui a na Demokarata i keia kau, a e kauohaia aku ana no o Jarrett e paa no i ke kulana ana e noho nei i keia manawa.

HE KI PU MANAONAO MAUKA O KALIHI

Lawe o George Kaleikini i ke Ola o Kana Wahine Male me ka Waha o ka Pu Panapana.

Me na lima menemene ole i ki ae ai o George Kaleikini i kana wahine mare me ka pu panapana ma ka po o ka Poaono nei a make loa mauka ae nei o Kalihi ma kahi noho o Mr. ame Mrs. kaaea.

Ua paa ae o Kaleikini i ka hopuia e na makai, ma ke kakahiaka o ka la Sabati nei mahope iho o kona holo mahuka ana mai kahi mai i hanaia ai ke karaima, oiai hoi ke kino make o kana wahine i nanaia ae ai e ka aha koronelo nieniele kumu make, a hooholo lakou, ua make o Emily Piihana Kaleikini mamuli o ke kiia ana i ka pu e George Kaleikini.

No na mahina elua a ekolu ae nei ka noho kaawale ana o ka wahine mai ke kane mai, mamuli o ka pepehi ame ka malama ole o Mr. Kaleikini i kana wahine e like me na kumu hoohalahala a ka wahine mare ma ka hihia hoopii oki mare mawaena o laua, a o kana kumu hoole mau mai no hoi ia i ke koi hoomano aku a Mr. Kaleikini no ka hoi ana mai a noho pu i kahi hookahi.

Mamuli o na oleloike a na hoike i ike maka a i kokoke ma kahi i hanaia ai ke karaima, i loheia ae ai ka moolelo piha e pili ana i kela ki pu.

Wahi a Miss Puaoi, ke kaikaina o ka mea i make, ma ke ahiahi o kela Poaono, ua hoea aku la kekahi poe kanaka opio i ka hale iaia ame Mrs. Kaleikini e noho ana, a o ka inoa o kela poe, oia no o Bernard Kelekolio, Peter Bright ame Chas. Kekoa.

Ia lakou apau e noho ana mawaho o ka lanai o ka hale i komo mai ai o George Kaleikini ma ka puka mai mahope o ka hale, noloko o ka rumi hookipa a kahea mai la ia Mrs. Kaleikini e komo aku noloko o ka hale, eia nae aole he ae iki aku o kana wahine.

I ka wa nae i hiamoe ai o kana bebe, o ka hora umi-kumamakahi ia o ka po, ua hoihoi aku la oia e hoohiamoe i ke keiki, a o ka wa ia i kamailio pu ai oia me Kaleikini. E koi mai ana o Kaleikini i ka wahine e hoi laua a noho pu, ma ke ano he kuleana kona maluna o kana wahine, eia nae e hoole mau aku ana no o Mrs. Kaleikini me ka olelo okoa aku, aohe ana nana hou ana mai maluna ona, a pela pu hoi me ka malama ana mai iaia.

Ua hele loa keia mau olelo a laua i ka nui, a hiki i ka lalau okoa ana aku o Kaleikini i kana wahine, eia nae ua hooikaika no ka wahine a hiki i kona hemo ana, a hoi hou mai a noho mawaho o ka lanai.

No ka hele loa i ke aumoe, ua haalele okoa mai la ka nui o kela mau keiki opio, no ko lakou mau home, a koe hookahi iho la no o Kelekolio.

Mahope iho o keia manawa i hemo aku ai o Mrs. Kaleikini iwaho o ka lualiilili me kona kaikaina me Miss Puaoi, a o ka wa no ia i hoea ae ai o Kaleikini a halawai pu me laua nei, me ke koi hou ana aku i kana wahine e huli hoi pu aku me ia no kona wahi. Ua hoole paakiki loa aku no ka wahine, a hiki i ko Kaleikini lalau okoa ana aku ma ka lima a kaualako mai, me ke komo akeakea pu ana mai a Miss Puaoi.

Eia o Kaleikini ke ku nei ma ke kua o kela mau wahine elua, a o kona wehe koke ae la no ia i ka pu panapana a paa iloko o kona lima, a hoomaka mai la e ki i kana pu. Ua halahu wale ae la no keia poka mua o ka pu i kiia mai ma ke poo o Miss Puaoi, a no kona piha loa i ka maka'u ua holo okoa aku la oia, me kona ike ana mai i ko Kaleikini kau ana aku i kana pu panapana i kana wahine a hoomaka aku la e ki no ka lua o ka manawa.

Ke kahea la o Miss Puaoi no na ko-

(E nana ma ka aoao 5.)

E HOAOIA AKU ANA KE KANAWAI KULANAKAUHALE

Ma ka po o ka Poalima i hala i hoike ae ai o John Emaluka, eia na Demokarata ke manao nei e waiho aku he hoopii hoohalahala iloko o ka Aha Kiekie no ka mana ole o ke Kanawai Kulanakauhale i hooholoia ai ma ke kau Ahaolelo aku nei i hala.

Maloko o ka hoopii i makemakeia no ka hoao ana i keia kanawai, e ku-e ana ia i ke Kakauolelo Kalana i ka hoopuka ana mai i ka hoolaha koho baloka malalo o ke Kanawai Kulanakauhale hou, a e hoakaka pu ana ia i ka hoolilo makehewaia o na dala o ke Kalana ma ia hoolaha ana, a o ke kumu nui no hoi ia o keia manao ana e hoopii aku iloko o ka Aha Kiekie.

Ma kana hoike, eia he loio ma ka aoao o na Demokarata ke hoomakaukau mai nei i na kumu hoohalahala no ka hoaoia o keia kanawai. Ina no ka, aole ma kela alahele ae la mamua e laweia ae ai ka hoopii, alaila ua hiki no ke hoopukaia he hoopii e kauoha ana i ka Papa o na Lunakiai e hoopuka mai no i ke kuahaua koho baloka malalo o ke Kanawai Kalana kahiko, a o ka ae ole ana mai o ka Papa e hana i keia mea, ua komo pu lakou iloko o na hana ohumu i wahi e mau ai no lakou ma ko lakou mau kulana pakahi iho, no keia mau makahiki elua e hoea mai ana.

Ina e waiho puia ana ke ku-e ana i ka mana o keia kanawai a mahope aku o ke koho baloka ana, a ia manawa e hoaoia aku ai, a puka mai paha ka olelo hooholo a ka Aha Kiekie e hoole ana i ka mana o keia kanawai ma ke ano ua ku-e i ke Kumukanawai, a mau ano okoa ae paha, alaila e lilo no ana nei na Lunakiai e noho nei i keia manawa, i poe na lakou e noho aku ia papa a hiki i ka makahiki 1911.

Ina no aole e hiki ana malalo o kela mau kumu ae la ke kulaiia keia kanawai, alaila aia no he mau alahele e ae ka na Demokarata e hana aku ai, a o kekahi o ia mau alahele, oia no ka paa ana maloko o kekahi mau pauku, na olelo e kaupale aku ana i ka mana o kekahi poe koho baloka ma ke komo ana mai a koho i na Luna Aupuni o ke Kalana.

He mau la kakali aku keia o ka hoea io mai i ka wa a na Demokarata e hoonioni mai ai i ka puhi e moe lolii mai nei, a malia o make io ke kolohe, lilo no hoi paha ia mau hooikaika ana i mau mea e mahaloia aku ai e ka lehulehu, aka hoi ina he mau mea olelo wale iho no, alaila ua akaka no hoi ko na foroga ano, o ke kakani wale iho no.

MORGAN KA MEIA A KA POE KALEPA

I na Demokarata e walaau nei no ka hoao ana aku i ka mana a mana ole paha o ke kanawai Kulanakauhale, eia na Repubalika ke liuliu a ke hoomakaukau mai nei no ka wae ana i moho Meia na ia aoao no ka waiho ana aku imua o ka lehulehu no ke koho ana mai i keia kau.

Aole hoi o na moho mua i loheloheia ae ai, e like me Chas. Hustace, Mr. Luka ame Mr. Cooke, aka o J. F. Morgan ae nei keia e wawaia mai nei ma ke ano, o ke kanaka ia a ka poe kalepa o keia kulanakauhale i makemake ai i moho na na Repubalika no keia kau, me ka hooikaika ana e loaa iaia ka waeia mai iloko o ka aha elele wae moho.

He nui no kekahi mau inoa i laweia ae a noonoo e ka poe kalepa aka o Mr. Morgan ka lakou i manao loa ai, o ke kanaka kupono ia nana e hapai

(E nana ma ka aoao 8.)

KU I KA PU MA KE ANO ULIA A MAKE

Hoihoiia Mai ke Kino Wailua o Lane Webster Mai Molokai Mai ma ka Mikahala.

Maluna mai o ka Mokuahi Mikahala i ku mai ai ma ke kakahiaka o ka la Sabati nei mai Molokai mai i hoihoiia mai ai ke kino wailua o kekahi keiki haole opio nona ka inoa o Lane Webster, a maloko o ka Luakini o Kaukeano i malamaia ae ai kona anaina haipule hoolewa ma ia la no.

O ke kumu o ka make ana o keia keiki opio, mamuli no ia o ka loaa ana o kekahi ulia iaia, mai ka poka aku o ka pu ki holoholoha a kona hoa, iaia ame lakou, oia o Atherton Gilman, Arthur Gilman, Lionel Steiner ame Genoves opio, i hele aku ai no ka uhai holoholona ana, ma ka auwina la o ka Poalima i hala, mai kahi aku o J. F. Baraunu, ma kahi kokoke i Halawa, Molokai.

I keia mau keiki i haalele aku ai i ka hale, a ua hala he hookahi mile a oi o ia hele ana a lakou, ua hoea aku la lakou ma kekahi wahi moali alanui i hele a pakikakika i ka ua. He paakiki ka pii ana aku a kau pono iluna o kahi maikai mamuli o ke pakikakika o keia alanui, a o ke ano o ka hele ana a keia mau keiki ma keia wahi, aia o Lane Webster mamua pono o ka nui o na keiki e ae, a o Atherton Gilman aku mahope pono ona.

Iloko o ka nanea o ia hele ana a lakou, ua hooho ae la o Artherton Gilman no kona pakika ana, a iaia e kupaka ana i wahi nona e palaha ole aku ai, ua haule aku la kana pu iluna o ka honua, a o ka wa no ia i kani aku ai, oiai ua hele a pau i ka poka, a o ka lohe kokeia aku la no ia o ka uwe kapalili mai o Webster, a hoomaopopo loa aku la kona mau hoa i kona ku ana i ka poka.

Ua holo aku la kela poe keiki ekolu no ka haawi ana i na kokua i ko lakou hoa, aka ua piha loa lakou i ke pihoihoi, oiai e kahe nui mai ana ke koko mai ka wawae mai kahi o ka poka i ku aku ai.

Ua hapai lakou iaia me ka hoomanawanui a hiki i kona kau ana iluna o kahi maikai, a hookau iaia maluna o ka lio me ka hoihoi ana iaia no ka hale hanai holoholona.

Hoihoi kekahi mau keiki i ko lakou hoa poino no ka hale a holo o Artherton Gilman e kii i ke kauka ma kahi o eiwa mile ka mamao, a ua hele no hoi

(E nana ma ka aoao 5.)

LOAA HE ULIA MANAONAO IA SAM SHELDON

Ma ka Poalima i hala i loaa ae ai kekahi ulia manaonao ia Sam Sheldon ma ka lua pohaku ma Kaneohe, ma o ke pahu ana o ke kiana pauda a ele kona kino iluna a haule hou iho i ka honua.

Ua hoike kokeia mai kela lohe i Honolulu nei ma ke kelepona, a iloko o ka hapalua hora wale no, ua hoea aku la o Kauka Waterhouse maluna o ke kaa otomobile a hoihoi mai la iaia no ka Halema'i Moiwahine.

Aole he noonoo iloko o ka mea poino iloko o keia manawa o kona hoihoiia ana mai, oiai ua naha kona poo, a ua weluwelu hoi kona lima hema, me ka loaa pu iaia o kekahi mau eha kukonukonu ma kona kino holookoa.

Mamuli o ka hoea ana o Mr. W. T. Rawlins ame Gere ilaila i ka wa i loaa ai kela ulia ia Sheldon i loaa koke aku ai na kokua ana iaia, ma o ka wahiia ana o kona mau palapu mamua o ka hoea ana aku o ke kauka, ka mea nana i hooloihi iki mai i kona manawa e hakoko ai mawaena o ka make ame ke ola.

Ma ka lono i loaa mai ma ka po o ka Poaono nei, he oia mau no ke kulana kupilikii i loaa iaia, e kanaluaia ai kona palekana.

SPRINGFIELD, Illinois, Aug. 15.—Ma ka la i nehinei ua ulu ae he haunaele mawaena o na haole ame na Paele. maloko o keia kulanakauhale mamuli o ka pepehiia ana o kekahi mau wahine haole e na Paele. Ua uhai loloaia na Paele a hiki i ke komo ana iloko o ko lakou kaona. Ua kaheaia ka pualikoa e hoomalu i ka haunaele, a i ka hiki ole ana i na koa ke hoomalu ua ki aku la lakou, a o ka hopena o ia hana ua make aku la he elua haole.

KA HALAWAI A KA PAPA LUNAKIAI

Makaukau Ole ka Hoike a ke Komite Ninaninau no na Mea Pili i ka Makai Nui.

Ma ke ahiahi Poakolu nei i malama ae ai na Lunakiai o ke Kalana i ka lakou halawai e like me ka mau, aole i loaa aku ia lakou ka hoike e pili ana i ka hihia o Iaukea a na Komite Kalana i noii ai.

O Kealoha ka lunahoomalu o ia Komite, a wahi ana aohe i akoakoa ae na Komite e kakauinoa i ka hoike, he 86 aoao pepa i piha i na oleloike, aohe nae i makaukau.

Wahi a ka Lunahoomalu Hustace i a'o aku ai ia Kealoha o ka hana nui a ka halawai a ka Papa i kaheaia ai, oia no ka hoolohe ana i ka hoike a ke Komite no ka hihia o Iaukea, i hiki ai ke laweia a noonoo, i ole ai e o-a ia hana i na hana e ae e lawelaweia ana e ka Papa i ka halawai e hiki mai ana. Ua hoakaka aku oia ina ua pau kela hoike i ke kakauia e pono ia e haawi aku i na Komite e ae e kakau mai i ko lakou mau inoa mahope o ko lakou apono ana i ka hoike i hiki ai i ka Papa ke lawe a noonoo.

O ka pane a Kealoha, aohe i makaukau, a he pane ia nana i hookahaha loa aku i na lala e ae o ka Papa, oiai na hoa e ae o ka Papa e ake nui ana o ka waihoia aku no ka noonoo ana. Ua wawaia ae ua makaukau ka hoike ma ka Olelo Hawaii aohe nae i unuhi ia ma ka Olelo Beritania.

O kekahi hauwawaia ua makaukau no ka hoike aka mamua o ke kakauinoa ana, ua makemake kekahi o na lala o ke Komite e hooloii i kona manao ma ka lakou mea i noii ai. A no kela makaukau ole ua olelo aku o Kealoha ia Hustace e makaukau ana ka hoike ma ka noho hou ana mai o ka halawai ma ka Poakolu la 26 o Augate.

Ninaninauia ka Hoike Makai.

O kahi kumuhana wale no nana i hoala mai i na paio ana oia no ka itamu o $196.25 i hoolilo ia e ka oihana makai iloko o ka malama o Iulai, maluna aku o kona haawina. Na Cox, ka mea nana i waiho mai ka hoike i wehewehe mai he mau hoolilo ia i hoo liloia aku i ka wa o ke aumokukaua i ku ai i Honolulu nei. Ua hooia mai oia e ukuia aku ana ia huina e ka haawina dala o ka malama o Augate nei.

Ua makemake ka Lunahoomalu e ike pehea la i hooliloia ai kela huina a oi aku mamua o ka haawina dala o ka malama o Iulai. Na Cox i wehewehe mai he mau dala ia i hooliloia no ka hana hou ana ae i kekahi mau wahi hemahema o ka halewai, i hiki ai i na makai ke moe malaila i ka po, i ku makaukau mau lakou i na wa apau e makemakeia ana oiai ua laweia mai kekahi poe makai mai na kuaaina mai i mea e hoopuipui ai i ka puali makai i ka wa e makemakeia ai no ka hana, a no ka pono o ia poe he pono e hoomakaukauia i mea ai na lakou a i wahi moe.

Ua manao o Hustace aohe waiwai o kela hana i hanaia ai, oiai ua hoolako mai no na moku i na makai no lakou iho.

O ko Harvey manao hoi e haawiia i haawina dala kaokoa mawaho ae o ka haawina kumau i mea e uku aku ai i ka hakahaka o kela huina dala. Ua manao oia ua kupono maoli no ka hooliloia ana o kela mau dala malalo o na kumu kupono oiai o ka hana no ia a ka Makai Nui o ka hoomakaukau ia mau hemahema no na hana kupono i manao ia. Ua hoakaka pu mai oia iloko no o keia makahiki e nee nei, ua koe nui aneane he kaukani dala ke koena o ka haawina dala o ia oihana.

Ua hoakaka mai o Hustace he pono no e koe kekahi haawina dala o Augate nei i hiki ai ke hookaaia kela mau hoolilo. Ua kakoo nui oia i ka Cox mau hoakaka, no ka mea, ma kekahi mau keena oihana i ka wa e ike ai na poo o ia mau oihana i kekahi mea kupono e hanaia, ua hele aku ia i ke Komite nana e lawelawe ana na hana o ia oihana a waiho aku i na mea kupono ana i manao ai e hanaia, i kumu e ike mau ai ka papa i na mea kupono i makemakeia no ia oihana ame na hoolilo no ia hana. O ka Makai Nui aole oia i hana pela, aka ua hana aku oia me kona manao me ka hoolilo a oi loa aku mamua o ka haawina dala.

Ma ke noi a Cox, ua hooholoia o

(E nana ma ka aoao 8.)

HE MOOLELO NO

Hakawela Reminakona

—A I OLE—

Ka Momi i Loaa Aku Iluna o ka Wai, a o ka Mea Huna Pili i ka Moe Bebe.

MOKUNA XI.

Iloko o kela manawa i hanau mai ai o Lora, ua loohia iho la kona makuahine i ka ma'i, a hiki i ke kakau okoa ana mai i kona makuahine eia nae ua make aku ua makuahine nei ona mamua, he hookahi mahina o ka loaa ana aku o keia leka, a ua kaawale hoi o Tobrika i kahi e, nolaila ua kaa aku la keia leka iloko o ka lima o Akibolo, a pela oia i ike ai i na mea apau e pili ana i ka makuahine o Lora, a wahine hoopalau hoi ana o ka holo malu ana.

Ua heluheluia e ia keia leka a ua piha loa oia i ka huhu ame ka hoonaukiuki, aka no ko Akibolo nana ae hoi aole he mea nana e kokua aku ia Ana ame kana keiki, nolaila ua kakau aku la oia no ka make ana o kona makuahine, ame ka hele makaikai ana o kona makuakane no kona ola iho a oia wale no ia e noho nei i ka hale me ke kauwa lawelawe.

Ua hoouna aku la oia ma ka bila he elua haneri me kanalima dala me ka i pu aku, e hoomau aku ana no oia i ka hoouna ana i kela huina iloko o na hapaha apau ke makemake oia i dala nana.

Aole loa o Akibolo i hoike aku maloko o kana leka, no ke kauoha ana aku iaia e hoi mai, a i ole hoi ia e olelo aku ana la hoi, ua hamama mau ka puka o kona hale nona, a i ole aloha paha i koe nona, he ole loa no, a ua hookaheia na waimaka o ua wahine hookano la i ka wa i heluhelu ai i ka leka a Akibolo.

He makana hiwahiwa keia a kekahi kanaka e like la me Akibolo ke ano o ka hoouna mau ana i ke dala i kekahi mea pili pono ole iaia, koe wale iho no ka lilo ana i hoa holoholo pu iloko o na la opio imua o ko laua mau makua, eia nae aole he hoomaopopo o Ana i keia mau mea, a ke piikoi mau la no oia ma na mea nona e ike mau ia ai iloko o ka pohai o ka poe kiekie.

Ua manao no oia o keia hoouna mau aku a Akibolo i ke dala iaia i kela ame keia hapaha, o kona kuleana maoli no ia ma o kona makuahine la, a no ka lawa ole o keia mau dala nona ame kana kaikamahine, ua hele maoli oia e noho hana maloko o kekahi hale hana papale, a no ka lawa kupono ole no o kona uku mahina me na dala e hoounaia aku ana iaia e Akibolo ua kauoha hou mai la oia e hoomahuahuaia ae kana mau dala, a pela i hookoia aku ai kona mau makemake.

He emi maoli ko laua noho ana ma Enelani mamua o Amerika a e hookaawale mau ana o Ana i kekahi huina dala mahuahua no kona manao e hoonaauao i kana kaikamahine. I ka nui ana ae o Lora, ua lawa maoli ke dala i kona makuahine no ka hoonaauao ana iaia, a hiki i kona lilo ana i kaikamahine akamai, a ua like pu no nae kona mau ano apau me kona makuahine, ka hemahema ma na ano apau o ka noho ana, a me ka piha pu i ka hookiekie ame ka hookano.

O ka hana makemake loa a keia kaikamahine, oia no ka hele mau ana i ka nana maloko o na hale keaka a hiki wale i kona a'o maoli ana i ka himeni no na hale keaka, a mai kona manawa mai he umikumamaiwa makahiki a hiki wale i ka piha ana o na makahiki he iwakalua-kumamaha a kakou e ike nei iaia i keia manawa, ua loaa iaia he uku makahiki maikai ma kela hana ma Enelani, a pela no oia i hoomaoe aku ai ia Akibolo o kana hana makemake loa ia, no kona punihei loa no ma na hana lealea.

I kela manawa o Mrs. Welinakona ame kana keiki e makaikai ana i Enelani, i loaa mua ai ka ike ia Lora no laua nei, a komo koke no ka hoohihi iloko ona no Hakawela, a i kekahi la ua hoike aku la oia i kana mea o ka ike ana no keia keiki opio, a oia hoi ka kona makuahine o ka i ana mai.

"Aohe manawa maikai e aku nou e kuu kaikamahine e kuupau ai i kou akamai ame ka maalea i wahi no kaua e noho pono ai iluna o ke dala ame ke gula o keia wale no. Ua ike no nae paha oe i ko laua wahi e noho nei ea?"

"Ae, ua ike no au aia laua ke noho nei maloko o ka hokele Lanahama, me ka nui no hoi o kekahi poe kanaka e ae."

No ka piha maalea no o ka makuahine o Lora, ua hele aku la oia i kela hokele no ka ninaninau ana aku i na mea e pili ana ia Mrs. Welinakona ame kana keiki, me kona akahele loa ana o ikeia mai oia e laua, he oiaio, ua hoikeia mai la iaia nei na mea apau ana i makemake ai e ka poe i kamaaina ia Mrs. Reminakona ame kana keiki.

Ua hoikeia mai iaia, he wahine kanemake o Mrs. Reminakona, a he keiki hookama hoi o Hakawela nana, a mamuli o ka nui hewahewa o ka waiwai o keia wahine, pela i hiki ai ia laua ke hele makaikai ma na aina mamao no aneane elua makahiki, a eia laua ma ke alahele huli hoi no Amerika.

Ua huli hoi aku la o Mrs. Ana Pimeroe a hoike aku la i keia mea i kana kaikamahine a oia kana o ka i ana aku: "E holo pu kaua me kela wahine waiwai ame kana keiki no Amerika ma ka la umi o ka mahina o Iune, no ka mea ua hoikeia mai nei ia'u e haalele iho ana laua maluna o ka Mokuahi Pavonia ma ia la, a o ko kakou moku hookahi no hoi ia e holo pu aku ai.

"Nolaila e Lora, ina he piha akamai oe, e like me ka'u e manao nei ua loaa ia oe ia kalena, e hahau i kau pepa, e like me na mea a'u e kauoha aku ai ia oe e hana, alaila mamua o ka pau ana o keia makahiki, o kaua kekahi mau wahine waiwai ma keia noho ana," a hoomaka aku la oia e haha'i i kana kaikamahine i na mea apau ana i manao ai na kana kaikamahine e pahele i ka manao o ke kanaka opio.

Aole nae oia i haupu mua e hiki mai ana kona hopena, no ka mea, he mau la wale mai no ma ia hope mai, ua loaa iho la oia i ka ma'i lolo, mamuli paha o ka nui loa o kona pihoihoi no ka huli hoi no Amerika ame na mea ana e noonoo nui ana no ka pono o kana kaikamahine, a iloko o ia mau la o ka hoomaka ana iho o ka ma'i maluna ona, ua hiki ole iaia ke kamailio a ke lohe i na mea e oleloia aku ana iaia, a iloko o na la pokole wale no ua make aku la oia, a koe hookahi wale iho la no kana kaikamahine hookano.

He nui no ka laua mau dala i koe iho mahope o ka laweia ana o na hoolilo hoolewa o kona makuahine, a oiai ke kokoke loa mai nei ka la no Mrs. Reminekona ame kana keiki e huli hoi aku ai no Amerika, nolaila ua liuliu pu iho la keia no ia huakai hookahi, no ka hooko ana i na mea a kona makuahine i hoolala ai no kona pomaikai.

Hele mua aku la nae keia e ninau i ke keena kuai kikiki o ka hui mokuahi ina paha he mau ohua o Mrs. Reminakona ame kana keiki maluna o ka mokuahi a kona makuahine i kamailio mua aku ai iaia, a i ka hooiaia ana mai iaia nei, ua kuai aku la keia i kikiki nona.

No Hakawela wale no kona manao nui o ka holo ana i Amerika, me kona manaoio, me kona wahine u'i, ame kona akamai pelo no hoi ma keia huakai hookahi a lakou e holo aku ai maluna o ka mokuahi e hiki ai iaia ke pahele a hiki i ka punihei ana mai o Hakawela iaia, a lilo mai i kane mare nana, a ma ia hookoia ana o kona makemake e ili mai ai ka waiwai o Mrs. Reminakona maluna ona.

Ina hoi no ka pahu'a o keia mau mea ana e kuko nei, alaila e hookahuli ae ana oia ma kekahi mana okoa i wahi e loaa ai iaia o na pomaikai.

Ua maopopo no iaia, aia i Kikako ke kane hoopalau mua a kona makuahine, ka mea nana e hoouna mau ae ana i dala na laua, a iaia no oia i manao ai e hele aku no ka hoopiha mau ana mai i kana eke me ke dala.

Ua maopopo mua ae nei i ka poe heluhelu o keia moolelo ka hui pu ana o Lora me Mrs. Reminakona ame kana keiki maluna o ka mokuahi hookahi, ame ke koi okoa ana aku o Mrs. Reminakona e hoi lakou a noho maloko o ka hale hookahi, a hiki i ka loaa ana o kona makuakane hanauna e like me kana i hoike aku ai ia laua.

Ua ike pu ae nei no hoi ka lehulehu i kona hele ana e hui malu me ua makuakane nei ana o ke kau nui ana mai e loaa na pomaikai mai iaia mai ame na hana hoao a Akibolo maluna ona. Ina i hoolohe aku oia i na a'o ana a keia elemakule e hooko aku i kona makemake e hoohauoli aku iaia ma na mea nona e oluolu ai, ina ua loaa iaia ka nohona oluolu a ulakolako ma ia hope mai.

Aole nae pela kana i hana aku ai, ua manao loa no oia aole keia he kanaka kuonoono a waiwai e like me ke ano o kona mau rumi e noho ana, ame kona lole hoi e komo ana, nolaila ua hoike aku oia i kona ano hoowahawaha i keia elemakule me ka hoike maoli ana aku i na mea nona e hoowahawahaia ai, a lilo laua me he mau enemi la kekahi i kekahi.

E wehewehe pokole aku ka mea kakau i kekahi mau mea e pili ana i keia kanaka ano e e kapaia nei e na kanaka, a o ka pau no ia o ka hele hoolalau ana o ka moolelo, a hoi mai kakou a ka i'o maoli, a hele aku ka moolelo imua me ka pololei.

Ua piha maoli na la o ke ola ana o Akibolo me na hoehaeha ana ame na hookaumaha ana mamuli o kona halawai mau ana me na kanaka ame na wahine kolohe e like me kana i kapa aku ai ia lakou.

I ka make ana aku o kona makuahine hou, ka wahine elua hoi a kona makuakane, ua haawi mai la kona makuakane i ka malama ana i kona mau waiwai iloko o ka lima o kana keiki, a iaia e hele ana i ka hoolana ma'i ua make aku la oia me ka hikiwawe, a kanu kokeia aku la no mamua o ka loaa ana mai o ka lono no kona make ana i kana keiki.

Mamuli o keia pau ana o kona mau makua i ka make a mamuli hoi o ka holo malu ana o ke kaikamahine ana i haulehia ai i ke aloha, me kona kuhihewa e mare ana oia iaia, ua lilo ia i mau haawe kaumaha maluna o kona noonoo, a hiki i kona hooholo ana e kuai aku i na aina o kona makuakane, a e hoolilo aku i na dala e loaa mai ana ma kekahi mau hana e loaa nui mai ai na pomaikai.

Mamuli o ke kamailio ana mai o kekahi o kona mau hoaloha nona ka inoa o Mr. Abota a hoakula no hoi nona o ko laua hele like ana i ke kula hookahi no ka hui pu ana aku me ia maloko o kekahi oihana, nolaila ua hookomo aku la keia i kekahi o kana mau dala me ko laua manao ma ia hana e loaa nui mai ai ia laua ka waiwai me ka hikiwawe.

No ka hilinai aku no hoi i keia hoahui ona, ua hookomo hou aku la o Akibolo i ka nui o kana mau dala eia nae ke imi wale la no kona hoaloha i kona pono ponoi iho, a iloko o na makahiki elua ua holo aku la kela me ka maopopo mua ole; me ka lawe ana i ka hapanui o na dala o ka hui.

Aneane na kaumaha ame na pilikia e papakolu iho maluna o Akibolo, eia nae ua hoomanawanui no oia e uku aku i ka poe apau a laua o ka aie ana, a he mau mahina no hoi ia ana o ka hoomanawanui ana, ua pau aku la na aie i ka ukuia.

Ke kakali nei oia o ka hoea mai o ka pahu lole o kona makuakane, a he oiaio iloko o na mahina o kona kali ana, ua hoea mai la ua pahu nei, a i kona wehe ana ae, ua loaa aku la iaia he palapala hoopaa ola maluna o ke kino o ua makuakane la no umi kaukani dala. Ua lilo keia i mea kokua mai iaia iloko o keia manawa, aka nae, mamuli o na mea ana i ike maka ai no ke ano o ka hana ana mai a na kanaka iaia, ua lilo ia i mau mea hookaumaha i kona noonoo.

"Ua like wale no na kanaka apau ke kolohe, a ua like pu no hoi na wahine apau ka hoomalimali a hoopunipuni," a me kela manao e paa ana iloko o kona noonoo, aole loa oia i haawipio iki malalo o kekahi mea a hiki wale i kona hoao ana i keia mau wahine ana e lawe nei maloko o kona home.

"He hookahi no mea nui ma keia ola ana, oia no ka loaa o ka lako ke kuonoono ame ka waiwai. E hoao ana au e lilo i kanaka waiwai mamua o kuu make ana aku, a e ike auanei kela kanaka o Mr. Abota he hana paakiki ka hiki ana iaia ke hapai ae i ka hila o kuu kamaa.

Mamuli o kona noke ana i ka ninau ma kela ame keia wahi no ua hoahui kolohe nei ona i holo malu ai mai iaia aku, ua loaa mai la iaia ka lohe aia ua kanaka la maloko o Kikako kahi i lawelawe oihana ai, a oia hoi kekahi o na kanaka waiwai loa maloko o ia kulanakauhale.

"Aole kela he mau dala okoa aku ana e uhaai mai nei, o kuu mau dala ia ana o ka apuka ana mai a'u aku, a he nani ia ua ike aku la au i kona wahi e noho nei, e hookolo aku ana au mahope o kona mau kapuai wawae a hiki i kona haalulu ana iloko o kona kamaa buki."

Me kela manao paa iloko ona e hoohoka aku i kona hoahui, ua haalele iho la oia ia Nu Ioka a holo aku la no Kikako ma ka inoa o Joe Akibolo, a hoomaka aku la e lawelawe i kana hana o ke kukulu mua ana ma Nu Ioka.

I ka manawa o ka wehe mua ana o keia moolelo, o Mr. Abota kekahi o na kanaka kaulana ma Kikako no ka nui o kona mau waiwai ame ke kaulana o kona inoa, e kanalua oleia ai kana mau mea apau e makemake ai e kauoha apuni ke ao holookoa. O kana mau nota aie e hoopuka ai, aole ia e kanalua ia e ka poe hoopukapuka dala a aole loa kekahi mea ana i makemake ai e hiki ke hoohokaia.

O kona kekahi o na hale nani loa ma Kikako a puni, a he mau hale hoomaha lehulehu kona e ku ana ma na wahi like ole o ka aina, iluna o na puu a hiki aku i ka nenelu o na pu'e one o na aekai, he kohu moi oia ma ka hoohalike ana ae.

Ua kaulana kona poe lio no ko lakou holo, a pela hoi kana wahine ame kana mau kaikamahine no ka nui o na daimana ame ko lakou hihimanu a ma na wahi apau a lakou e hele ai, e hooho mau ia ana ko lakou mau inoa e ka poe i ike a i kamaaina ia lakou.

Ma ka aoao hoi o Akibolo, ke noho la no oia maloko o kela mau rumi hoolimalima e like me ka kakou i ike mua ae nei iaia, e hooikaika mau ana ma kana hana, me ka hoohaahaa ana i kona kulana, me he kanaka ilihune la, aole hoi e like me kona hoahui nana oia i apuhi, ka hele a hee na pilali maluna o kona ohana.

Ua hoano e loa no hoi oia i kona ano i wahi no Abota e hoomaopopo ole mai ai iaia, a ina no paha o kona makuakane ponoi no ke halawai pu mai ana me ia nei, aole no keia e hoomaopopoia mai ana.

Aole ona launa wale aku iloko o na anaina hoolaulea a mau anaina okoa aku paha, aia wale no kona launa pu me na kanaka a i kona wa e lawelawe oihana ai me lakou, aka e hoike mau ana no nae oia i kona ano uahoa, a kuio, me he mea la o kona ano maoli iho la no ia, a ma ia ano nae i kapa mau ia mai ai oia e na kanaka i "kahi elemakule kuli oo."

E nokeia mai ana no hoi oia i ke kuamuamu a i ka hailiili e na kamalii o na huina alanui iaia e maalo ae ai ma na alanui, eia nae ua lilo ka lakou mau hana pahenehene iaia nei i mau mea ole i kona manao.

Ua kuhihewa loa nae ka lehulehu i ke ano maoli o Akibolo, no ka mea aia no he oluolu, he hookipa a he kokua iloko o keia kanaka elemakule no kekahi poe iloko o na hoopilikia ana a ka nele ame ka hune. He lehulehu wale na wahine kanemake i kokua ia aku eia ma o ka uku ana i ko lakou mau uku hoolimalima, a kuai hoi i mau tona lanahu no ka hoopumehana ana ia lakou iloko o ke kau hooilo, a he lehulehu wale hoi o na kamaiki kama ole a ia nei o ka imi ana i mau home no lakou, a no na makahiki he iwakalua i hoomau aku ai oia i ka malama ana i ka wahine nana i haalele mai iaia iloko o ke anu ame ke koekoe.

Iloko o kela ame keia makahiki e nokeia aku nei oia i ka nanaia e na kanaka me he wahi elemakule kama ole la, iloko o ka pelapela ame ka ilihune me ka maopopo ole o kahi e loaa mai ana o kona ola, eia no oia ke lawelawe nei i kana mau oihana lehulehu, oiai nae o kona mau akena wale no ka poe e ikeia mai nei e na mea apau e hana ana, me he mea la no lakou ponoi ia mau oihana, oiai nae he poe kauwa wale aku no lakou malalo o ia nei.

Mamuli o na alakai ana a Akibolo ame kana mau a'o ana i keia mau akena ona ana i hilinai ai, e komo mai ana ke gula iloko o kana pahu hao, me he pii ana la na ka opae, i ke kolili mai a ka wai o ke kahawai a me ka pikokoi ana hoi a ka amaama i ka makaha.

Iloko no hoi o keia mau makahiki lehulehu a Akibolo e noho nei maloko o Kikako, aole loa laua i halawai kino iki me kela hoahui mua ona o ka lawelawe oihana mua ana ma Nu Ioka, John Abota.

Eia o John Aboka, ke noho nei me ka hilinaiia e na mea apau, a ua kapaia aku oia e na kanaka "ke Keikialii o ke gula," me kona hau pu mua ole nae, eia ke kanaka a o ka hoku lele alohilohi, Akibolo ke hookolo aku nei mahope o kona meheu, no ka paonioni ana iaia, ma ke kulana waiwai a ulakolako.

I kekahi la nae, ua kaalo ae la o John Aboka ma kekahi kuea nui, nona na hale nani e kukuluia ana e na kanaka, a i kona ninau ana aku i ka ona nona ia wahi, ua hoikeia aku la iaia, no Akibolo ia wahi. Ua haili wale ae la no oia, malia paha o keia no ka hoahui mua ona ma Nu Ioka, aka nae no kona manao aole oia i hoea mai i Kikako, nolaila noonoo hou ole aku la oia i ka mea nona kela inoa, a o kana wale no e noonoo ana oia no ka loaa mau ana iaia o na uku hoolimalima nui mai kona mau aina mai.

Aole loa he poe i maopopo iki, he kanaka waiwai o Akibolo, a pela no hoi o Mrs. Walakona ame Akeneki, a aole loa no laua i mahu'i iki, o ka laua mau hana e hana aku nei no keia kanaka, he laau hooluoluia i ka moi o ke gula o Kikako.

MOKUNA XII.

O ka nui o ko John Aboka ohana e noho nei ma Kikako, oia no kana wahine, he mau kaikamahine u'i no laua na makahiki pakahi o umi-kumamawalu ame iwakalua, ame hookahi keikikane he iwakaluakumamalua makahiki.

Ua lilo kana mau keiki i mau mea nui iaia, no ka mea he poe keiki u'i wale no lakou ana e haaheo ai, a e haawi ana oia i kona waiwai ma ka hoonaauao ana ia lakou, e hooko ana hoi i ka lakou mau mea apau e makemake ai, a ma ia ano ua lilo lakou apau i mau keiki hookano, o ka waiwai wale no ka mea nui ia lakou, a e hoowahawaha ana ke hiki mai ka popilikia maluna o lakou.

O Habaki Aboka ka inoa o keia keikikane a John Aboka, oia kekahi o na kanaka opio a ka lehulehu e ike aku ana ma ke ano oia aku ana kekahi kanaka lalawai o ia mua aku, a i kekahi auwina la, ua hele aku la oia i ka holokaa me kekahi o kona kaikuahine a hiki i ko laua lohe ana i ke kani o ka bele pauahi.

Oiai e holo mai ana na kaawai me ka puahia nui, a e hookeke mai ana hoi na kanaka e hiki ole ai i ko laua nei kaa ke hoomau aku i ka holo ana no mua, nolaila ua hoopili aku la laua nei i ko laua kaa ma ka aoao o ke alanui.

Ma keia pauahi i hoea pu mai ai o Akeneki iwaena o ka lehulehu a hiki i ka paa ana aku o Hakawela maluna o kona poohiwi. I kona huli ana mai a ike ia Hakawela, ua mae ae la kona helehelena, no keia halawai hou ana o laua.

"E huikala mai oe ia'u," i pane aku ai o Hakawela ia Akeneki. "Aole au i manao e hele mai e halawai pu me oe i keia manawa, aka hoi no kuu ike eia oe iloko o ke aluka o na kanaka, a malia paha e hiki ana ia'u ke kokua aku ia oe, a hiki i kou kaawale ana aku mai keia piha aku i na kanaka ame na kaa. E oluolu ana anei oe e lawe aku i ko'u lima a hele ae kaua no kahi e loaa ole mai ai i na hoopilikia ana?"

"Ke hoomaikai aku nei au ia oe," a haawi aku la oia i kona lima ia Hakawela a o ko laua nei hele aku la no ia mai ka aha kanaka aku.

Ia laua nei e hele aku ana i lohe aku ai laua nei i ke kaheaia ana mai e kekahi mea: "Pehea oe e Hakawela, e hele mai oe e kau iluna nei o ke kaa, no ka mea he kaawale wale no keia wahi o ko maua kaa aole i piha loa.

O ka mea nona keia leo kahea, oia no o Habaki Aboka e ku mai ana iluna o ko laua kaa, a oiai ua kamaaina mua no hoi o Hakawela ia Aboka nolaila ua alakai aku la oia ia Akeneki a hiki i kahi o ke kaa, alaila i aku la i na mea no laua ke kaa.

"No kuu ike ana aku nei hoi i keia lede iloko o ke aluka o na kanaka, pela au i hele aku nei no ke kokua ana iaia, a mamuli hoi o kau kono, pela au i lawe pu mai la iaia me a'u, a ina aole i piha loa ko olua kaa, alaila e oluolu oe e hookau aku iaia me olua."

Ke mihi loa la nae o Hakawela i keia manawa, no ka loaa ole ana o ka inoa o keia kaikamahine iaia, i hiki ai la hoi ke hoolauna aku ia Habaki, aka ua kahea koke mai la no nae o Habaki i ka i ana mai::

"E pii mai iluna nei o ke kaa, o pepe mai auanei oe! Eia no he wahi kaawale nui iluna nei o ke kaa no kakou apau e noho ai. a aia hoi a kaawale ke alanui, alaila hoihoi aku maua ia olua a hiki i ko ko olua mau wahi."

Ia laua nei i kau pu aku ai maluna o ke kaa hookahi me na keiki a John Aboka, ua pipika aku la ke kaikamahine hookano a ua kanaka la, no ka ike ana mai i ka lole o keia kaikamahine, he lole ia o ka poe haahaa a po'epo'e aku la oia i kona lole silika mahope auanei minomino aku i keia wahi kaikamahine o ke kulana haahaa e like me kana e manao mai la no ia nei.

Ua ike aku la no o Akeneki i ke ano o kona mau hoa oluna o ke kaa e nema mai ana iaia nei, aka ua hauoli loa nae oia no kona kaawale ana mai ka hookekeia ana e na kanaka, a ke hilinai malie wale la no oia ma ke ano hoopepe, me kona manao no e lele hou aku ilalo ina e malaelae ae ana ke alanui.

Ia malaelae ana ae nae o ke alanui, ka manawa hoi a Akeneki i manao ai no ka lele hou ana aku ilalo, mai ke kaa aku, ua holo e aku la ko lakou nei kaa, a hiki ole iaia ke lele, a i ko lakou nei mamao ana aku mai ka nui aku o na kaa, e kokoke aku ana ma kekahi kihi alanui, ua huli mai la o Habaki ihope ia Hakawela a ninau mai la:

"Ihea au e lawe aku ai ia olua?" oiai no nae ke kaulono la kana nana ana maluna o Akeneki.

Ua huli ae la hoi o Hakawela i ke kaikamahine opio a ninau aku la: "Heaha ka helu o kou alanui?" me ka manao o Hakawela ma ia ano e hiki ai iaia ke ike i kahi o keia kaikamahine e noho nei.

"Maanei ae no au i makemake ai e lele aku. He mamao iki aku no ko'u wahi e noho nei, aka ua hiki no nae ia'u ke hoi wawae aku a hiki i ka hale," wahi a Akeneki me ke ano hoohilahila.

"Aole oe e hana pela e ko makou hoaloha," i pane mai ai o Habaki. "Na makou hoi e hoihoi aku ia oe a hiki i kou hale, e kuhikuhi pono mai paha oe la, na'u ia e kalaiwa aku a hiki mamua o kou puka pa."

Ua hiki ole ia Akeneki ke hoopaakiki hou aku no ka manao ana e lele i lalo, nolaila ua kuhikuhi aku la oia i kona wahi e noho nei, a i ka ike ana aku o ke kaikamahine a Aboka i kekahi hale u'i a nani e ku mai ana iwaena o kekahi o na kuea nani o Kikako, ua mae ae la kona helehelena me ke pahaohao, oiai aole oia i manao mua o kahi ia e kohu ai kekahi kaikamahine me keia lole e noho ai.

I ka hiki ana aku o ke kaa mamua pono o ka puka pa o ka hale o Akeneki, ua lele koke aku la o Hakawela ilalo, a lalau mai la i ka lima o ke kaikamahine, me ka mama o kona manao mamuli o keia kaawale ana mai o laua mai kela mau keiki hookano mai, oiai no hoi ia lakou i holo mai ai e lohe wale ana no oia i ke ke'uke'u o Miss Aboka, a e noke mau mai ana hoi o Habaki i ka nana pono maluna o keia kaikamahine.

Ua wehe aku la o Hakawela i kona papale i na mea no laua ke kaa ma ke ano hoomaikai no ko laua oluolu, a hoi pu aku la laua nei no ka hale o Akeneki.

"E huikala mai oe ia'u e kuu hoaloha opio no ke ano o kela mau mea no laua ke kaa a kaua i kau mai la. Aole nae hoi e hiki ia'u ke alo ae, oiai o kahi wale no ia no kaua e hele aku ai mailoko mai o ke aluka o na kanaka e hookeke ana."

"Ke hoomaikai aku nei au ia oe no kou oluolu ame kau mau hana kokua ia'u iloko o ko'u wa o ka pilikia, aka aole nae keia o ko kaua wa mua loa o ka halawai pu ana, a aole no hoi keia o ka makamua loa o kou hoopakele ana ia'u mai na poino mai."

(Aole i pau.)

KA MAKAIKIU

NIKOLASA KATA

KA WELI O NA POWA

MOKUNA VI.

KA PU PANAPANA HELU 4.

"Oiai au e nana pono ana i ka hau i keia kakahiaka, ua ike au i kekahi meheu ano e loa ma ke alanui Oka. He meheu ia i heleia e kekahi kanaka me ka wawae laau ku'i.

"He hiki loa ke ike maopopoia iho he meheu ia i heleia mahope o ka pau o ka haule ana o ka hau, a mamua hoi o ka paakiki ana e like me ia i kekahi mau hora mahope mai.

"Nolaila, me he mea la i ka hora umi ka hele ana o kela kanaka ma kela wahi. Ua halawai au me ia. O Mr. Snell kona inoa.

"Aia oia iloko o ke kaona kahi i noho ai; he koa kahiko oia, a he kanaka hoopono.

"Ua hoike mai oia me ka hunahuna ole i kana mau mea apau i ike ai. Me he mea la e hele ana paha oia i ka wa i maalo ae ai ka wahine mai ka hale aku a i ka ululaau.

"Me ka oiaio ua maalo ae oia mamua o ka wahine ke kumu i maopopo loa ai iaia. O Mrs. Venona ka wahine i kana hoomaopopo. Ua kamaaina oia ia Mrs. Venona no kekahi mau makahiki loihi loa.

"E hele aku oe iloko o ka rumiaina," wahi a Kata ia Chika, "a e lawe mai oe i ka puolo e loaa aku ana ia oe ma ke kihi o kahi waiho pa."

Emoole ia alu ana aku a Chika a hoea mai ana me ka puolo lole i ka lima. Ua weheweheia ae la a mokaki ana iwaho na mea apau oloko.

He koloka eleele loihi, he papale, he paa kamaa laholio ame ka uhimaka. I ka wa i ike mai ai o Mr. Ri i keia mau mea olelo koke mai la oia no Mrs. Venona ia mau mea mamua o ka ike a kamaaina mau i kela mau aahu.

He oiaio, no Lalana ua pouli loa oia i ka ike i na mea i hanaia i ka po mamua iho. Ike koke iho la no oia he mau hana hewa ka Mona i hana ai a o keia mau mea kana i lawe ai e uhi i kona hewa i kumu e manaoia ai no Mrs. Venona.

"Ma keia e ikeia ai ka wahine i puka iwaho i ka po nei a lawe i keia mau mea," wahi ana. "O Mrs. Venona ka mea maopopo loa. Me he mea la ma ka puka mahope oia i oili malu ai, a i kona hoi ana mai huna i keia mau mea."

"Manao au e pono kakou e ninau iaia," wahi a Mr. Ri.

A i kela manawa maalo ae ana kekahi mea mamua o ka puka.

"Ei aku o Mrs. Venona," wahi a Mr. Ri. Aohe pane i panaiia mai. Loheia aku la ka hemo ana mai o ka puka a pani houia mai la. Hala loa aku la," wahi a Mr. Ri.

"Aohe waiwai o ka ninau ana iaia, pela ko'u manao," wahi a Kata.

"Aohe oia i ike iki i kekahi mea e pili ana i keia puolo."

"Pehea oe i maopopo ai ia mea?" wahi a Lalana i kikoola mai ai.

"Mamuli no hoi o keia mau mea e maopopo ai."

Hopu iho la oia i na kamaa laholio a lulu iho la, a helelei aku la kekahi mau pepa i hoopihaia iloko o na kamaa laholio. "E nana mai no hoi kakou," wahi a Kata.

"Ae, he mea maopopo loa keia," wahi a Kata. "He mau pepa keia i hoopiha ia iloko o ke kamaa laholio o Mrs. Venona i kumu e kupono ai i na wawae o Mona. Ina o Mrs. Venona ka mea i hele aole oia e hoopiha i kona mau kamaa i ka pepa, no ka mea he ku ke kamaa i kona wawae."

"O ka mea maopopo loa ma ka nana iho o Mona ka mea i hele iwaho i ka po nei a nana i komo i keia mau mea apau. Ua hoololi ano e oia i kona helehelena i manaoia mai ai o Mrs. Venona."

"Ua kulike no nae paha keia mau kamaa me ke kohu wawae iluna o ka hau?" wahi a Mr. Ri i ninau mai ai.

O kuu wahi hoaloha opio ka mea nana i nana pono i kela mau mea i keia kakahiaka," wahi a Kata, me ka leha ana ae ia Chika, me kona minoaka ana a i ka nana pono ana aku aohe oia malaila.

Huli ae la o Mr. Ri e ninau aku ia Chika, aohe nae oia ma kana wahi i noho ai, ua hala mua.

Ua hala oia me ka palanehe loa, o Kata wale no ka mea i ike i kona puka ana, mamuli o kona kamaaina i ka Chika mau hana.

Ia Mona no a oili iwaho o Chika aku no mahope kahi i hookolo aku ai, mamuli o kekahi hoailona mai a Kata aku.

MOKUNA VII.

ILOKO O KA ULULAAU.

I ka wa i ike ai o Kata i ka maalo ana o kela wahine ma ka puka ua maopopo iaia o Mona ia, a ia manawa ua haawi koke aku la oia i hoailona ia Chika a oili koke aku la oia me ka palanehe loa.

Puka aku la ia a ma ka lanai ku iki iho la ia e hakilo i kahi a ka wahine e hele ai. E hele awiwi loa ana ia no ke alanui.

O kahi o ka hale o Mr. Sanatona e ku ana aia no ia mawaho loa o ka hu-a o ke kulanakauhale. O ke alahele o ka wahine e hele awiwi la e hiki koke aku ana ia i kekahi ululaau i noho kakaawalaia e kekahi poe. Me ka makaala loa o ikeia mai ia e ukali aku ana, ua hiki aku la oia i ke alanui.

Oiai o Chika e ku ana ma ka lanai, aole no oia i ku palaualelo wale malaila aka, ua hoololi ano e loa ae la ia i kona helehelena ame kona ano a kohu elemakule haalele, a ina e ike mai ana kekahi o ka poe iloko o ka hale, aole lakou e manao ana o Chika ia.

He kulana kona o kekahi kanaka mahiai ilihune loa ua hele a kolopupu. Me keia kulana hou, ua hoomaka aku la oia e uhai hele i kana manu. Ua hele aku la oia me ka hoopilipili ana ma hai alanui me kona makaala e ike mau aku i ka wahine ana e hahai ana.

Mahope o kona hahai hele ana no ka aneane he hapaha hora, ua huli ae la ka wahine he alahele okoa, a he ala ololi ia e komo aku ai iloko o kekahi ululaau nui malalo pono iho o kekahi puu.

He wahi mehameha loa ia me he mea la he waoakua. A mamua o kona komo ana aku iloko o kela ululaau, ua huli mai la ua wahine la ihope me ka alaalawa ana ma o a maanei i maopopo iaia aole oia i ikeia.

He oiaio no ua ike mai no oia ia Chika, a ua ano e ae no kona noonoo ame kona helehelena ia manawa aka, no kona ike ana mai he elemakule, ua manao no oia aole oia e ukaliia aku.

I ka wa a kela wahine e alaalawa ana, ua kulou loa iho la o Chika ilalo e like loa ke ano me ka hele ana a ka poe elemakule palupalu; a me he mea la ua manao ia aohe i ike ia aku, a ia manawa ua hele awiwi loa aku la oia noloko o ka ululaau, a i ka hiki ana aku o ka makaikiu Chika malaila, ua nalowale loa aku kela iloko o ka ululaau a ua huna loa ia ae mai ka ike ana aku e na kumulaau nunui e ulu hanoa ana.

Ua piha maalea loa o Chika me ke akamai, aole oia i hahai pololei aku mahope, aka ua hele ae la oia he alahele okoa.

I ka wa ana i ike ai o kahi maikai loa ia e ike ole mai ai ka wahine iaia, ua komo awiwi ae la oia iloko o ka ululaau ma o ka lehei ana ae maloko o ka pa a kokolo hele aku la me ka palanehe iloko o ka ululaau, me ka makaala loa aole e hehi ilu na o na lau laau maloo o nakeke, aka e like me ke ano o na Ilikini pela oia i hookolo aku ai.

Ua hoomau oia ma ka hele ana pela a hiki i kona hoea ana i kekahi wahi oneanea a ike aku la oia i ka wahine e hele awiwi ana mamua pono ona.

Ina he holona oia ma kela hana o ka hookolo ana he mea maopopo e ikeia mai ana oia, aka o ka laki loa aole i huli iki kela wahine ihope.

Ua haalele mai la ua wahine la i ke alanui a kipa aku la oia ma kekahi moali alanui ololi iloko o ka ululaau. Aohe i liuliu loa ia hele ana aku ana ku iho la oia malaila.

O kela wahi ana i ku ai he pohaku nui me he mea la he hoailona ia e nalowale ole ai. Malalo o kela pohaku nui he puu pohaku a maluna olaila ua wahine nei i noho iho ai e hoomaha.

I ka nana aku a Chika me he mea la e uwe ana no ka mea, ua palulu ae la oia i kona mau maka me kona mau lima a kulou malie.

Ua oi aku paha mamua o ka hapalua hora kona noho ana malaila. A mahope ea ae la oia iluna me ka alaalawa ana ae ma o a maanei.

Oiai o Chika e hakilo ana lohe aku la oia i ka nakeke me he mea la he lala laau e hakihakiia ana, a aohe no i liu loa oili mai ana he kane mailoko mai o ka nahelehele ma kekahi aoao mai o ke alanui ololi.

Ike koke aku la no o Chika ma ke kioea ame ka nui o ke kino o Ata Lalana ia.

Hele aku la ka wahine a hui me ia a kulou iho la ke kane e honi "E ake ana au e kaawale koke mai kela poe mai aole nae he hiki," wahi a Lalana. Ua makaala pu au i ole au e hookoloia mai.

"Ua loihi loa paha kou hiki ana iho nei maanei?"

"Ua piha paha ka hora, pela ko'u hoomaopopo iho," wahi a Mona. He nui no na olelo e ae a laua i kamailio ai aohe nae he lohe aku o Chika. Aohe oia i aa e hele loa aku a kokoke.

Hele iki aku la laua a mamao iki a huli hou ae la ma kekahi wahi ala ololi e pii aku ai a hiki iluna o ka piko o ka puu.

Ma keia wahi pau aku la ka Chika ike ana ia laua, aka nae ua hookolo aku la oia ma kahi kokoke i ke ala ololi a laua i nalowale aku ai maloko aku o ka ulunahele.

Aohe i liuliu loa ia hele ana aku ana hoea aku la oia i kekahi kipuka oneanea a ma kekahi aoao mai ike aku la oia he wahi pupupu hale.

I ka nana aku a Chika i ke ano o kahi pupupuhale me he mea la ua kukulu ia e ka poe hahai holoholona iloko o ka ululaau.

Kokolo malie aku la o Chika a mahope mai o ke kua o ua wahi pupupuhale nei, no ka mea, o kahi ulunahele mai ia, a o mua aku nei he oneanea loa.

I kona pili ana mai mahope o kahi hale ua lohe mai la oia i ka hanumu leo iloko aohe nae ana mea i ike aku. Ua kukuluia kela wahi hale me ka paa, aohe wahi hakahaka mawaena o na kua laau. Aole o Chika i wikiwiki aka kali iki iho la ia e noonoo i kana hana e hana aku ai. A i ka loaa ana iaia he manao maikai hooholo iho la ia e komo iloko ma ka hooke ana aku i ka puka a hiki i ka hemo ana.

I kona hele ana a kaa mamua, ike aku la oia he paa maoli ke pani puka i hanaia ai. Me kona ikaika apau ua hooke aku la ia a hiki i ka haki ana o ka laka a hemo aku la ka puka.

Kapalili mai la o Mona i kona ike ana mai iaia, a o Lalana hoi ua hoopuka mai la oia i kekahi mau olelo hooweliweli aohe nae he hopo iho o kahi makaikiu opio i kana hoomakaukau mai.

Ua manao maoli no ka makaikiu e lele mai ana o Lalana e pepehi iaia, a nolaila, ua hoomakaukau mua iho la oia iaia iho no ke kaua. Ua manao maoli no o Lalana pela a no kona makemake e ike o Chika hookahi wale no paha a i ole he nui aku paha na kanaka e ae me ia ua kaohi iho la oia i kona manao huhu.

Nana mai la o Lalana iwaho o ka puka a no kona ike ole i kekahi mea okoa ua pani mai la oia i ka puka. Ia Lalana i kaawale ae ai ma kahi e, ike koke aku la o Chika i kekahi mea e moe mai ana iluna o ka punee. He kanaka opio me he mea la ua loaa i ka ma'i. Ua hele kona helehelena a nananakea. I ka hoomaopopo aku a Chika me he mea la he kanaka ia ua pau ke koko.

Aohe nui o ka manawa a Chika e nana pono loa aku ai i ka mea ma'i. Oiai o Lalana i kela manawa e ku ana ma ka puka ua pane mai la ia me ka leo nui e kau ai ka weli: "Owai oe e keia komohewa?"

"He makaikiu au mai Nu Ioka mai," wahi a Chika.

"Heaha mai nei kau oonei?"

"Ua kauohaia ae nei au e hele mai e huli ia Habaki Sanatona, a pela au i hooko mai nei."

"Heaha kau i manao ai e hana nona?"

"E hoike aku i ka oihana makai."

"Ke ike ole nei au i kou kuleana e lawelawe ai i keia hihia," wahi a Lalana.

"Eia no ia la, kuu hoaloha ua ku oia i ka pu ma ke ano ulia."

"He kauka kaha au a ua lawa i ka makaukau no ia hana. Ua hele mai nei keia lede ianei e malama i ka mea ma'i a e kokua mai ia'u ma keia hana. Ke hoao nei maua e lapaau iaia ma na ano apau e hiki ana ia maua. Nawai la ia apana hana?" "Aole anei keia he wahi kupaianaha loa i kohoia ai i halema'i nona?" wahi a Chika.

"Pela no, aka, ua hiki mai au ianei mamuli o kana noi ponoi."

"Nokeaha oe i koho ai i keia wahi mehameha i halema'i? Nokeaha kou mea i kauoha ole ai e hoihoiia keia ma'i i kahi i hoomakaukauia no ka poe ma'i? Manao au he hana pono ole kekahi i hanaia ke kumu o ka laweia ana mai o keia mai ianei. Ke ike nei au aole keia he hale kupono no ka ma'i.

"Eia ke kumu; no'u ponoi no keia wahi," wahi a Habati Sanatona. "O keia wale no ko'u hale ponoi. O keia apana aina ua haawiia mai no'u mai kuu makuakane hanai mai. Na'u ponoi no i kukulu i keia hale. He kuleana no ko'u e make ai malalo o ko'u kaupaku ponoi e like no hoi me na Onamiliona maloko o ko lakou mau hale nani."

"Aohe au e hoole aku ana i kela, he pololei no ia hoakaka au," wahi a Chika i pane aku ai me ka oluolu loa; aohe o'u manao e make ana oe; aohe o'u manao iki pela. He ikaika loa no oe i ka'u nana aku."

"E make ana au, aole e loihi loa. E pono nae au e make me ka maluhia. A nokeaha oe e imi mai nei e hoehaeha mai ia'u?"

"Aole au e hoehaeha aku ana ia oe," wahi a Chika, me ka leo oluolu. "No kou pono au e imi nei ina no hoi oe e ike pono iho ana. E ha'i mai oe ia'u i ka oiaio wale no a e kokua no au ia oe ma na ano apau."

"Ua lohe pono aku la no hoi oe i ka oiaio mai a'u aku. Ua ku au i ka pu ma ke ano ulia loa i ke ahiahi nei, a ua laweia mai au ia nei mamuli o ko'u makemake ponoi.

"A ina he mea hoohihia kekahi e hoea mai ana," wahi ana me ka hookiekie ana ae i kona leo," makemake au e ike lea mai oe a e hoike aku pela, no'u no ka hemahema i poino ai au."

"Ua lohe ae la oe i kana olelo," wahi a Lalana. "Nolaila, pehea aole anei e hiki ana keia mea ke hooponoponoia? I kela wa no a Lalana e kamailio ana huki ae la oia mai kona kuka ae he wahi buke hoomanao.

"Aole hiki ke hooponoponoia ma kela ano," wahi a Chika me ka hikiwawe. Hookahi wale no a'u mea e makemake nei, oia hoi ka mea oiaio maoli e pili ana i keia hana weliweli. A oiai aole oe i hoike mai nei ia'u ia mea, e pono au e hoike aku ia mea ia oe.

"He hiki loa ia'u ke hana me na wahi huaolelo uuku loa. E hoike aku au ia oe i ka'u mea i ike ai iluna o ka hau."

Ala mai la ke kanaka poino a kalele mai la iluna o kona kuekue lima. A o Lalana hoi i kela manawa, me kona mau niho i aaki a paa ua noho malie mai la e hoolohe, me ka makaukau e lele paio mai maluna o Chika. No Mona hoi, noho iho la oia iluna o kekahi noho laau, a hilinai aku la i ka paia, me kona mau maka e haka pono mai ana maluna o Chika.

"He mau hoapaio olua," wahi a Chika ia Lalana, "a ooe nae," ua kuhikuhi aku la oia ia Lalana—"ka mea o oluua i lanakila.

"Ua ike o Habati Sanatona i kona hooneleia i ka wahine ole ma ka po nei, i kona wa i lohe ai i ke kamailio o olua malalo o ke kumulaau Oka.

"A mamuli oia ike ona i kona nele ua paio olua. O Habati Sanatona e like me ka'u e ike aku nei no ka Hema mai ia. O kela paio ana o olua ua hookumu mua ia iloko oia la no Mona.

Aole hiki iaia ke paio me oe me kona mau lima, no ka mea, he nui oe a ua oi aku kou ikaika i ko ia la.

"Ma ka'u ike ua lako like olua i na pu. A mamuli o kana olelo wela i hoohana like ai olua i ka olua mau pu panapana.

"Ua hele oia mai ke kumulaau aku kahi a olua e ku ana a manao me he mea la aia ma kahi o ka umi kapuai, a hoomaka olua e ki aku a ki mai. Ua anaia e a'u ko olua kowa i keia kakahiaka.

"Ua hoao mai la o Mona e keakea ia olua, aka ua huhu loa oe i kela manawa e like no hoi me ko Habati

"A no kona ike i ka hiki ole ia olua ke hoopau i ka paio ana, ua holo o Mona i ka hale e kii i kekahi mea e hele mai e uwao ia olua.

"A no ko olua ike ana ua mamao loa o Mona ua hoomaka koke olua e ki aku a ki mai.

"O Habati Sanatona o olua ka mea i ku mua a ua haule oia ilalo. Ua hoi hou mai ia o Mona. Ua hapai like olua ia Habati a hiki i ka noho malalo o ke kumulaau a malaila olua i nana ai i kona wahi i ku ai.

"I kinohi ua hopohopo loa oe e make ana ia, a i kela manawa ua holo hou o Mona i ka hale no ka lua o ka manawa e kii i kekahi mea e hele mai e kokua.

"O oe, e Lalana ka mea i hele pu me ia. I kou wa i ike ai i ka waiho o kekahi pu iluna o ka hau ua lalau oe a ho-o iloko o ko pakeke me ko manao o kau pu no ia, aole nae, o ka Habati pu ia. A mamuli o kou noonoo pupule i kela manawa ua manao oe e lawe i kou ola ponoi.

"Ua hopu mai la o Mona i ka pu a kaili aku la mai a oe aku. A oia ka meheu a'u i ike ai i ko olua aumeume ana ma kahi kokoke i ka hale.

"Aohe mau hoakaka kupono e ae no kela mau meheu wawae ame ka loli ana o ka olua mau pu panapana. He maopopo loa ia ke nana aku e like me ka moakaka loa o ka hoike a ka meheu wawae iluna o ka hau.

"I ka wa i lilo ai ka pu ia Mona mai a oe aku, ua hoi hou olua malalo o ke kumulaau e nana ai ia Habati.

"Ia olua i hiki aku ai ua pohala loa ae o Habati, a ia manawa ua huikala mai oia ia oe. A me he mea la i ko'u noonoo aku, nana no i hoolala mai i ka manao imua o olua e lawe mai iaia ia nei.

"Ua ike oukou apau, ina e ikeia ae ana kela hana he mea kela e hoopoino mai ana ia olua.

"Ua hoi o Mona i ka hale ma ka hele hoolalau ana mai kela ulunahele aku a i ke alanui Oka, a malaila ae a ka hale.

"Ua noho hookahi iho oe, a ia wa ua haha hele oe iluna o ka hau e huli ai i ko pu, aohe i loaa ia oe a o ka Mona pu oia ka i loaa ia oe, a ua manao oe o kau pu no ia a hoihoi oe ia pu a ho-o iloko o ka ume iloko o ko pakaukau, a oia kela pu i lilo mai ai ia'u.

"Ua huki o Mona i kana pu i mea e hoopakele ai ia oe, e Lalana, i ka wa mua a Sanatona i hoomaka'uka'u mai ai ia oe, a mamuli o kona piha maka'u loa i ko olua hakaka ua haule ka pu mai kona lima aku.

"E lilo ana paha keia hoakaka a'u i mea hoopahaohao loa aku ia oe i ko'u kumu i maopopo ai i ka oukou hana i hana ai i kela po; aka e noonoo iho oe; pehea auanei e hiki ai e weheweheia ke kumu o kou haalele ana i kau pu ma kahi i lawelaweia ai kela hakaka, a me ka lilo ana o ka Mona pu ia oe, ma kekahi ano e ae?

"I ka hala ana o Mona, o kou wa ia i hapai ai i ke kino o Habati mai kela wahi mai ana e waiho ana. Nau ponoi no i hapai mai iaia i keia hale me ko manao e huna ia Habati.

"Me ka ikaika nui no e hapai ia ai o Habati, no ka mea, he kanaka nui no ia, aka, ua oi aku kou ikaika mamua o kona kaumaha, a pela i hiki ai ia oe ke lawe mai iaia ianei me kekahi lima kokua ole.

"O keia a'u i ha'i aku la ia oe he oiaio loa aole hiki ia oe ke hoole mai. E ae mai oe i keia manawa ua pololei loa ka'u mau olelo i hoakaka aku la ia oe.

Aohe hookahi mea o lakou i aa e pane mai, no ka mea, ua kupono aku la i ka opi mahamaha na hoakaka apau a kahi makaikiu opio noeau.

Ua hina hou aku la o Habati Sanatona iluna o kona uluna, oiai hoi o Mona e kulou ana ilalo a he uwe wale no kana hana. No Lalana hoi le'a kulou a ka lawai'a ua malie, oia nae o lakou kai i pane mua mai mahope o kela noho mumule loa ana.

"E Mona," wahi ana, "aohe waiwai o ka hakaka ana me keia kanaka hookahi. Ua oi aku nei kanaka mamua o ke kino kanaka maoli, he makaula koi nei hoa like. Nolaila, manao au o ka kakou hana maikai o ka hilinai maluna ona, a e hoao kakou e loaa mai kana mau kokua."

"Ae, oia ka hana pono loa ia kakou," wahi a Mona.

Ku ae la o Lalana a hele aku la a ma ka aoao o ka punee e waiho ana o Habati Sanatona.

"E Habati," wahi ana, "mai hoolilo oe i keia mau paee olelo iho la i mea e hoano e ia ai kou noonoo. Ke manao nei au no'u iho aole no au e komo ana iloko o kekahi pilikia.

"Aohe o'u manao iki pela," wahi a Habati, me ka leo nawaliwali. "Ina he kanaka kekahi e mihi nui loa ana no kana mau hana lapuwale, owau ua kanaka la. Ua kupapupule maoli ia no wau no ka nui o kuu aloha ia i nei; aka e ha'i aku au ia oe, o ka lilo ana he galani a oi o kuu koko, ke kumu nana i hoomaalili nui mai ia manao lapuwale o'u me ke kamahao loa.

"Ua hupo maoli no au e Ata Lalana. Ua lilo oia ia oe mai luna a lalo me ka hoopaapaa ole. Ina au e make ana aohe mea nana e alalai hou i kou holopono, a ke pule nei au e hoopakeleia ae mai na hihipea apau e hoohalua mai ana ia oe."

"Mai kamailio hou oe," wahi a Lalana, "ua nawaliwali loa oe. Ma ke ano owau kou kauka, ke papa aku nei au ia oe.

"E ka makaikiu maikai," wahi ana me ka huli ana ae ia Chika, "e pono kaua e kamailio hou no keia mea ma kekahi wahi okoa aku, aole maanei."

"Ku ae la oia a pololei a puka mua aku la iwaho, a o Mona aku a o ka makaikiu ka hope loa.

Ia lakou i puka ai iwaho ma kahi mamao mai ka Lalana lohe mai, huli mai la oia a kamailio mai la:

"E ha'i mai oe ia'u i keia manawa i kau mea e hana aku ai. He waiwai anei kekahi o ka hoi palua ana aku i kela moolelo hookahi?

"Ua pau mua mai nei no ia oe ka mea huna i ka hoakakaia, ua ae aku nei au i na mea apau, aka nae, e ike iho oe, aohe ia he mea pili ma ka hihia pepehikanaka o Mr. Sanatona makua."

"Ke manao nei au he pili no," wahi a Chika, "a ke manao koho nei au ua ike no oe ia mea."

Aohe pane a Lalana.

"E hoakaka mai ana oe," wahi ana.

"Ma kela paio a olua i ka po nei," wahi a Chika, ua huli ko Habati Sanatona alo i ka hale, pela ka hoike a ke kohu wawae iluna o ka hau.

Ua anaia e a'u ka mamao o kana wahi e ki ai. Me he mea la ua kau pololei oia i kana pu i ka puka aniani o Mrs. Sanatona makua.

"Ua hala kana ki ana ia oe, no ka mea, o kau ka pu i kani mua a ku e oia, a me he mea la o kana poka i ki mai ai ia oe ua lele loa i kahi o ka puka aniani.

"E manao wale ae no hoi kaua, malia i kela manawa a olua i ki ai, ua lohe mai o Mr. Sanatona makua i ka nunui o na leo o oukou iloko o ka ululaau, a ia manawa ua hapai ae oia i ka puka aniani a kiei mai iwaho."

Nunulu wale iho la no o Lalana me ka owili ana i kona mau lima.

"Ua manao no au no kela," wahi ana. O, he kupaianaha maoli no kela mau hana diabolo i lawelaweia. Manao au na ka poka io no o ka Habati pu ma ke ano ulia i pepehi aku i kona makuakane hanai."

Aole i pau.

NUPEPA KUOKOA

SOLOMON HANOHANO : : : Lunahooponopono

NO KA MAKAHIKI (ONE YEAR) : : : $2.00
NO EONO MAHINA (SIX MONTHS) : : : $1.00

O na Dala ame na Hoolaha Apau e Hoouna Pololei mai i ka HAWAIIAN GAZETTE COMPANY, LTD., wale no —P. O. Box 208, Honolulu, H. T.

Entered at the Post Office at Honolulu, T. H., as Second-Class Matter.

CHARLES S. CRANE : : : : LUNANUI

POALIMA : : : : : : AUGATE 21,

NO KE KULA KAIKAMAHINE O KAWAIAHAO.

No ka hoala ame ka hoeueu ana aku i ka manao o na makua a o na kaikamahine e ulu ae nei iloko o keia au holomua o ka naauao, i makemake ai makou e hoakaka aku no na mea e pili ana i ka halekula hou o Kawaiahao (Mid-Pacific-Institute) e kukuluia mai nei iloko o keia mau la i kokoke loa hoi e pau kona mau hemahema i makaukau no ka noho ana aku o ke kula iloko ae nei o ka la 15 o ka mahina o Sepatemaba.

Ua lilo i mea e hookui-heia aku ai ka manao o kekahi poe makua mea keiki, a i mea pu hoi e kamailio nuiia no ka lilo ana o ka luhi o ka hooikaika ana maloko o ke kula Kaikamahine o Kawaiahao kahiko i mea ole, mamuli ka o ka lilo ana o na kaikamahine o kela kula i ka auwana ame kekahi mau ano okoa ae.

He mea hookahaha nuiia ke komo ana aku o na manao o keia ano e lilo ai i mea nana e hookui-he i ka iini ame ka makemake o na makua e kau aku nei na manaolana, "o ka loaa ana mai o ka ike ame ka naauao, o ka weheia ana ae no ia o ke pani o ka pahuhao."

He hookahi wale no alahele a makou e manao nei, e hiki ai ke hoauheeia ae na manao kuemi hope, a mau manao kuhihewa paha, mamuli o na mea i hoolaulahaia no na kaikamahine Hawaii, oia no ka hoike maopopo ana aku i na hua oiaio a maikai i loaa mai mamuli o ka hoomanawanui ana o na keiki maloko o na kula noho paa maloko o keia Teritore.

Iloko o na makahiki ehiku o ke ku ana o ke kula Kaikamahine o Kawaiahao, ua puka pono mai na kaikamahine he 74, a mailoko ae hoi o kela heluna e maopopo ai ua loaa maoli na pomaikai i ka hapanui o keia mau kaikamahine hoomanawanui a Hawaii Lahui e haaheo ai.

He 16 o keia mau kaikamahine e noho nei ma ke ano he mau makuahine maikai a hoopono, a he 19 hoi e noho nei ma ke ano he mau kumukula e hoonaauao ana i na pulapula hou o ko lakou lahui ponoi, he 2 he mau mea malama ma'i, he 2 he mau kela lole, he 1 he mea hookani ogana, he 5 e noho nei ma ke ano he poe e lawelawe ana i na hana o kela ame keia ano, he 1 he mea hana kelepona, he 1 he kupakako iloko o ka halekuai; he 1 he mea hana papale, he 4 e noho nei me ko lakou mau makua, a he eha e noho nei ma ke ano auwana.

Mailoko mai o keia mau mea oiaio i loaa mai; a i ikeia iloko o kela mau kaikamahine, aole i poho wale na luhi ana, na hooikaika ana, ame na hoomanawanui ana a na makua ame na kaikamahine, a o ka lilo ana o kekahi mau kaikamahine kakaikahi ma ke ano lalau, aole ia mamuli o na mea maikai apau i a'oia aku ia lakou, aka he mea mau no ia e like me ka olelo a kahiko, "o ka hele no ia o ke kolekole a kahi nui o ka wahie."

No na makahiki he umi o ke ku ana o ke Kula Kaikamahine o Kamehameha, aia he 85 mau kaikamahine i puka mai me na palapala hoomaikai, a ke noho nei ka hapanui o lakou me na kaue kupono, a ua lilo pu hoi i poe kumukula na lakou e a'o mai nei i na keiki Hawaii maloko o na kula o keia Teritore.

He mea oiaio iloko o na makahiki i kaahope ae nei, aole he mau mea ano nui loa i pili i na haawina hoonaauao maloko o na kula Kaikamahine o Kawaiahao, Maunaolu ame Kohala, aka ua loaa no nae he mau pomaikai nui i na kaikamahine apau i puka mai keia mau kula mai, a oiai ua lawe ae ke Kula Kaikamahine o Kamehameha i na anuu ma na haawina hoonaauao, i oi ae i ko keia mau kula ae la, ua lilo ia i kumu alakai na Kawaiahao Hou e hahai aku ai, me kela manao hookahi no e puka mai na kaikamahine Hawaii me na haawina maikai apau e hapai ana ia lakou iluna o na anuu kiekie a pookela o keia au naauao.

Oiai ke ku nei keia halekula ma kekahi wahi maikai loa i kupono no ka loaa mai o ke ola kino maikai i na keiki, e like me ko Kamehameha ame Maunaolu, a oiai e laweia mai ana na haawina hoonaauao i kulike aku me ko Kamehameha, nolaila aole makou i manao aia he mau kumu kanalua kekahi ma ka aoao o na makua mea keiki e makemake ana e loaa ka hoonaauao ana i ka lakou mau kaikamahine maloko o keia kula, e like me ko lakou makemake ana e hoouna aku maloko o kekahi mau kula kaikamahine e ae.

Ma Kauai ka nui o ka poe e loheloheia mai nei no ke alualu ana i na kulana iloko o ke Kalana, ke hele la a ehiku poe e wawaia mai nei no ke alualu ana i ke kulana lunakiai mai ka apana aku o Hanalei. Ma ka aoao Repubalika he elua haole ame hookahi kanaka Hawaii e alualu ana i ka hanohano no ka waeia mai iloko o ka aha elele, oiai hoi na Home Rula ame na Demokarata i makaukau me elua mau kanaka kupono ma ia mau aoao pakahi e alualu like mai ai no keia hanohano. O ke kupono no o na moho ame ka lakou mau hana ko lakou mau kumu e waeia aku ai e ko lakou mau aoao kalaiaina, a e kohoia aku ai hoi e ka poe koho o ka apana a lakou e manao ana e holo. Ke alualu mai la o J. B. Naumu ma ka aoao Home Rula no ka hanohano o ka noho Lunakiai no ka apana o Waimea e paa ia la e A. F. Knudsen, a pela aku hoi o Mr. Kanikanihia o Lihue, ma kahi o Lunakiai H. D. Wishard, aka ma ke kulana ikaika no o ka Repubalika ma Kauai, a hui pu iho me ke kupono maoli no o ka lakou mau moho e wae ae ai no na oihana aupuni lehulehu, ma ia ano iho la no e ume nuiia aku ai na baloko o na kanaka kupono me ka nana ole ina paha he poe Home Rula ia a Demokarata paha.

Ma ka olelo hooholo a ka mahele koho ekolu o ka Apana Ekahi, Hawaii, o ka aoao Demokarata e hoole loa ana i ka manao hoohui me ka aoao Home Rula, mamuli ka o ke kapakahi o na hana a na Home Rula, e hoomaopopoia aku ai, he ekolu no mau aoao e kau mai ana ma ke kahua heihei ma keia kau koho baloka. Ina i komo loa aku keia manao iloko o na Home Rula ame na Demokarata ma Hawaii Komohana, alaila aole no makou e hoohewahewa ana ke hoouna hou mai o Hawaii Komohana ia H. L. Holstein (Linekona), ka mea nana i hapai ia Hawaii holookoa ma ka hanohano o ka lilo ana i lunahoomalu no ka hale o na Lunamakaainana i ke kau aku nei i hala. Ina ma ke kupono o ke kanaka ka moto a na aoao kalaiaina o Hawaii e alualu mai ai, alaila o ka mea Hanohano Holstein ke kanaka a Hawaii Komohana e haaheo ai.

O ka imi ana aku o kekahi kanaka Hawaii i mea nona e lanakila ai ma ka pahu baloka, mamuli o ke ao ana i na kanaka Hawaii apau e koho i na Hawaii wale no, ua a'o pu aku oia ia lakou, aole e koho i kona hoaloha haole e holo pu ana ma ka aoao hookahi, a ua like no hoi ia me ke a'o ana aku i na kanaka e koho i ke Keikialii Kalanianaole. Pehea iho la keia?

He manawa aku keia no ka ohiuhiu ana i na wahi i hapala o ke kanaka i ka lepo ke kokoke loa mai nei ka wa kalaiaina, a oiai nae he nui na wahi e ae o ke kanaka i piha me na hana maikai a ku i ka lilelile, aole nae he nana aku o ka mea hupo ma ia wahi, aia ka pono a haulehia ka enemi i akeia e pepehi a make.

Na Olelo Noeau.

E hoolohe i ka ke kanaka hookahi mamua o kou pane ana, a i ka ka lehulehu mamua o kou hooholo ana.—Howard.

Ua oi aku ka maikai e ki oe i ka hoku mamua o kou ki ana ilalo i ka luawai; e kiekie ana kau mea e ki ai. —Opdyke.

E holoi wale no i ka puaa a keokeo aole no ia he kumu e pau ai kona makemake e eku i ke kiolepo.—Howard.

O ka mea noho pu me ke kanaka oopa e ike ana ia i ka nainai.—Dutch.

O kou hoopalaleha i ka malama ana i kou ola kino ke kumu i waiwai ai ke kauka.—Howard.

Mai noho oe ma ke alahele o ka bipi bulu a i ole ma kahi hoho o ka makani.—Spanish.

O ka mea e kukulu ana i kona hale maluna o ke kahua pono ole, ua hookomo oia iaia iho iloko o ka halepaahao.—Bacon.

He hana paakiki na ke kahuhipa ka hoomomona ana i ka hipa e makemake ana e ola oia me ka ili huita maloo.—Howard.

Ina aole hiki ia oe ke kuai i kau i'a—puhi i ka o-le.—Opdyke.

Ina he makemake kou e hele mai kekahi mau mea ia oe, o oe ke hele aku ia lakou.—Howard.

Ina he makemake oe e pii iluna e hookaa mua oe i kou mau aie.—Howard.

O ka waiu ka ke Akua i haawi mai aole ka pakeke nau ia e huli aku.—Berman.

He pono i ka lio ke hele i ka halelio aole o ka halelio ke hele mai i ka lio. —Danish.

O ka loio naauao he kakaikahi loa kona hele imua o ke kanawai nona iho.—Howard.

I kau koho ana e koho oe i kauka elemakule a i loio opiopio.—Howard.

O ka mea hoopalaleha i ka hana e hahai mau ana ka nele iaia.—German.

O ka mea maka'u i ka hana he keiki oia na ka mea nana wale.—Dutch.

O ke kanaka palaualelo he hoapaani ia no ke diabolo.—Arabian.

O ke kanaka naaupo e noonoo ana ia pehea la e hoomaka ai i kona ola. aka o ke kanaka naauao no ka hopena o kona mau la.—McDonald.

I kahi manawa he lilo no na pohaku lilii i mea hookahuli i na kaa nunui.—Italian.

O ka mea hoonui loa i kona aloha e like me ia kona hoowahawaha i ka hopena.—Pope.

Na ke kui i hoopaa i ke kamaa,
Na ke kamaa i ka lio,
Na ka lio i ke kanaka,
Na ke kanaka i ke kakela,
A na ke kakela i ka aina.—German.

O ke aloha ana i na mea apau he mare ole ana ia i kekahi mea.—Howard.

He ku-e mau ka laki i ke kanaka e paulele nui ana ma ia mea.—Howard.

O ke kanaka hiki ole ke hoopunipuni oia ke kanaka make.—Opdyke.

E hoike mai oe ia'u i ke kanaka hoopunipuni alaila hoike aku au ia oe i ke kanaka aihue.—Howard.

O ka hoonui ana i na kauwa he hoonui ana ia i na pilikia.—Howard.

Aole hiki i ke Akua ke noho ma na wahi apau nolaila ua hana Oia i mau makuahine.—Lew Wallace.

He u'i no ka nalomeli i ka maka o kona makuahine.—African.

He hiki no anei i ke kanaka Aitiopa ke hooloili i kona ili, a i ole i ka leopadi i kona kikokiko.—Bible.

E kikeke mau ana ka pomaikai ma ka puka aka nae o ka mea noonoo ole aohe kahea mai iaia e komo aku.—Danish.

HE LAAU I IKE NUIIA.

He kakaikahi loa ka poe i hoohana ole, a i lohe ole paha no ka Laau Hooikaika, Korela a Hoopaahi a Chamberlain e noho nei ma keia aina. O keia ka lakou laau mua loa e noonoo ae ai i ko lakou wa e loaa ai i ka okuku mau o ka opu, a i ole ia o kekahi mea paha iloko o ko lakou ohana, i ka wa e eha mai ai ka opu, a ano e ae paha. Ua hoopakele ia he heluna nui o na kanaka e keia laau mamua o na laau e ae e lawelaweia mai nei. Ina i hookahi no manawa e hoohanaia ai ma ka home, o ka ikeia aku la no ia o kona waiwai, a lelepau aku la no ko lakou noonoo maluna o keia laau e like me ko lakou noonoo ana no ko lakou kauka ohana. Eia ke kuaiia nei e ka poe kuai laau apau, a e Benson, Smith & Co., Ltd., na akena no Hawaii.

I KA POE I KUPONO I KE KOHO BALOKA O HAWAII KOMOHANA.

E makaala mai e na poe apau i kupono i ke koho balota, o na aoao kalaiaina like ole apau, e hele ae e hoopaa i ko oukou poe inoa ma na wahi, ka manawa ame ka la i hoike ia ma na hoolaha, a mai hoopalaleha i ka olelo e hea ia aku nei no ko oukou pono, ka oukou poe keiki, na makua, na moopuna ame na hoaloha o hala auanei ka wa pono a nele i ka baloka.

Ke paipai ikaika nei au ia oukou a pela aku oukou e paipai ai i kela ame keia hoa pakahi au e hui aku ai, a o ke ola no ia o ka ma'i paa mau i kekahi o kakou, oia ka poina, ka palaka, ka hoopalaleha ame ka molowa. Nolaila, ua makemake au e huliamahi mai o Hawaii Komohana holookoa, ka poe hoi i hoakaka ia ma ke poo e kau ae ia maluna, i kupono io i ke koho balota, a ke kanawai i hoakaka piha ai, e hele mai apau loa me ke koe ole aku o kekahi i kauhale.

Ke hea hou nei au, a paipai hou i kela ame keia pakahi o kuu lahui oiwi, e ike a hoomaopopo oukou o ka pono kiwila i loaa ia oe he waiwai hooilina nui ia, a mai hoomaupaupa wale o hoohalike ia auanei oe me ka holoholona, a lilo loa i mea ole.

Nolaila, i kohu pono ai ka olelo a kahiko, i ka lani no ka ua waele e ke pulu, i ka mana no ka i'a hoomakaukau e hoi ka ame ka malie ua lako ua kanaka, o ka hoolale iho la no ia. O ka hoolohe ke ola a o ka hookuli ka nele. Ua lawa keia mau kahoahoa ana, a e hoomaopopo i ka leo e kikeke aku nei ma ko oukou mau puka pakahi.

R. K. NAIPO.

Kohala, Hawaii, T. H., Augate 17, 1908.

HIKI OLE I NA HAOLE MA'I LEPENA KE AI POI.

Ma ka noho ana ae o ka halawai a ka Papa Ola ma ka auwina la o ka Poalua nei i apono ae ai ka Papa i ka hookaawale ana aku i na haole i loaa i ka ma'i leperà ma o ke kukulu ana aku i home kaokoa loa no lakou mai ko na ma'i e ae.

O keia hookahi no hoi ka Mr. McVeigh i makemake ai, i hiki ai ke hoolawaia aku kela poe ma'i me ko lakou haawina ai. He iwakalua-kumamakolu ka nui o keia mau haole ma'i lepera, a oiai ma ke paipai ka haawina ai a ka ma'i hookahi i aeia aku ai e haawi ia lakou ame na paona pipi no ka pule hookahi, nolaila ua pilikia iho la na haole, oiai he mau mea ai okoa ka lakou i maa.

Aole he pilikia ana no na kanaka Hawaii, oiai o ka lakou ai maoli ia i maa, a ina hoi e hooliloia ae ana keia paiai ma ke dala maoli, he kanaono keneka wale no ke kumukuai o ke paiai hookahi, e lawa ole ai ke kuai aku i ke kope, ka palaoa ame kekahi mau mea ai e ae mailoko mai o ka halekuai.

O na mea i hoolalaia ae no na hoolilo o keia home hou i manaoia e kukulu aku no ka pono o keia poe ma'i, aia na hoolilo ma kahi o ka umi-kumamalua kaukani dala.

PAANI KA HUI KEIO ME KO HILO MAU HUI.

Ma na lono i loaa mai mai Hilo mai i keia mau la iho nei, ua malamaia he elua mau hookuku kinipopo ana mawaena o ka Hui Keio ame kekahi mau hui o Hilo ma ka Poaono ame ka la Sabati i hala.

Ma ka hookuku i malamaia ma ka Poaono, o ke Keio ame Hilo na hui i paani, a ua kaa ke eo o ia hookuku ana i ke Keio, he elima a lakou mau aipuni, a he hookahi wale no a ko Hilo hui.

Ma ka la Sabati mai nae, ua haule na hui Keio nei i ka Mooheau, he hookahi wale no nae ka oi mamua o ka hui malihini. He ekolu mau aipuni a ka Mooheau, a he elua a ke Keio.

Ma ka'a mau paani a elua i malamaia ma Hilo, na ka Hui Keio ke kaa mua o ka loaa ana o ka aipuni ma ke komo ekahi ana, a mahope mai ka kekahi mau hui e ae.

Ua hoike pu ia mai no hoi, ua hele maoli keia mau hookuku ana a piha i ka poe makaikai a loaa ole kahi e noho ai, e like iho nei no hoi paha me ko Honolulu nei kahua kinipopo i ka wa i paani mua ai na hui malihini me ko Honolulu mau hui.

KUU LEI DAIMANA UA NALOWALE.

Mr. Lunahooponopono o ka Nupepa Kuokoa, Aloha, oe:—E oluolu mai kou ahonui no'u kau wahi kaawale o ka kaua hiwahiwa e hookomo iho oe i kela mau hua e kau ae la maluna i ike mai ai na kini makamaka o maua e noho mai la i ka la puka i Haehae a hiki i ka welo ana a ka la i ka mole olu o Lehua.

Ua oluolu i ka Makua Mana loa ka lawe ana aku i ka hanu hope loa o ka maua keiki i aloha nuiia oia o Daniel K. Hao Jr., ma ka la 11 o Augate, 1908.

Ua hanauia mai oia mai ka puhaka mai o Mrs. Elizabeth Hao ame Mr. Daniel K. Hao ma ka la 23 o Ianuari, 1908, a ua piha iaia eono mahina me 19 la ma keia ola ana, nolaila na ke Akua no i haawi mai a Nana no i lawe aku, e hoomaikaiia ka inoa o lehova ma na lani kiekie loa he malu ma ka honua he aloha no i kanaka, Amene.

J. H. HAO.

Honolulu, Augate 20, 1908.

UA HALA KUU HOAPILI.

Oiai mamuli o ke kipa ana mai a ka Anela o ka make a oki pu ae la i na maawe kaula o ke ola, a kaili aku la i ke aho hope mai kuu mea aloha ae he wahine ma ka wanaao o ka la 14 o Augate, 1908, ma ko maua home; ka Aekai aloha o Wanini i ka ualoku o Hanalei; a nona au e puana ae nei i keia mau wahi leo walohia:

Ia kani uina ka wai o Namolokama,
Ke wa-hi' la ia luna o Hihimanu,
He manu kaukaopua lele i ka pai ia e ka ohu,
He noe halii ialalo o Limunui.

Ola ke kupa o Kae'a i ka ai hii kua hii alo,
Aia la ke pii la.

Ma ka la i hoike ia ae la maluna i haalele mai ai kuu mea aloha he wahine i keia ola mauleule ana; a hoi pii aku la iloko o na ao polohiwa, e halawai pu me kona Haku mahope iho o na hoomailo ana a ka ma'i i kona kino iloko o elua makahiki a oi; a ua haalele iho oia mahope nei he kane he mau keiki ame na moopuna ame na ohana he nui e haka pono aku ana. "Aia la ke pii la."

Ua hanau ia o Mrs. Kalakiule C. K. Kahee ma Wahiawa, Kauai mai ka puhaka mai o Luukia Kaukokalani ame Anadarea D. Poonui ma ka la 3 o Mei, 1863, a pauaho mai la i ka la 14 o Augate, 1908.

Ua piha iaia na makahiki he 45. A ua hoohi ia maua ma ka berita o ka mare ma ka la 29 o Iulai, 1876, a ua piha ia maua na makahiki he 32 ame 19 la, na ka Rev. R. Puuki, a na maua mai na keiki he 3 hookahi i make a elua e ola nei, a na laua mai na moopuna he eono, eha i make a elua e ola nei.

O kona make ana, he ukana luuluu ia na'u e auamo nei ame na keiki ame na poe i kamaaina iaia. O kona molelo he wahine noho pono a hilinai i ke Akua, he malama i ka maemae o ka noho ohana ana, a he puuwai hamama ame ka hoomanawanui i na popilikia.

He aku e hoonui i na pomaikai no ha'i a he aloha ohana, a o kana hoolauna ana; he pipili ia e na hoaloha; a ma na wahi no apau i kipa malihini ia e maua he nui na hoaloha; a ke maalo ae keia mau wahi hopuna leo i ko lakou mau kii onohi aole e nele ka—

"Noho mai ka ua o Pueo i ka makani,
Lilo mai na Kalihi a elua o Puupoa i Hanalei.
Lilo i ka wai ke one puarose o Mahamoku.
Ae ua moku ke kaula gula o ke aloha—Ua hoi ka lepo i ka lepo, a o ka uhane, ua hoi aku ia i ke Akua ka mea nana ia i hana—Auwe!

Aloha ino kuu wahine.

CHAS. K. KAHEE.

Hanalei, Kauai.

HE HOALOHALOHA.

"Ka Lani kuu home e maha mau ai;
Pokole paa ole kuu noho maanei—
Maha mau no na luhi,
Maha mau kakou:
Ma o ae o Loredane,
Ma Edena oluna,
Maha mau kakou."

Ma Holualoa-uka, Kona Akau, Hawaii, a ma ka hora 7 p. m. o ka la 12 o Augate, 1908 i kipa ae ai ka Anela o ka make a lawe aku la i ka uhane o Jack K. Peahi, Jr., mai kona home noho aku ma kahi i hoikeia maluna, a hoi aku la me ka MEA nana ia i hana mai, a hoi ka lepo i kona kumu i hoea mai ai.

A ma keia, ua ili iho ka luuluu, ke kaumaha ame ka walohia o ka puuwai maluna o na haumana o ka Mahele Kula Sabati o Holualoa, (no Kailua) oiai, he haumana Kula Sabati oia no keia mahele Kula Sabati no ka Ekalesia Makua o Kailua.

A ma o ko makou komite la ke hui pu nei makou me keia mau manao i aponoia malalo iho nei:

Hooholoia, O makou o na haumana Kula Sabati o ka mahele o Holualoa no Kailua, ke komo pu aku nei makou e kanikau a kumakena pu me oe e ka wahine kanemake, ka makuakane i nele i ke keiki ame ka ohana apau o Jack K. Peahi Jr., i moe aku la ma ka poli o ka Mea Mana loa.

A no ka mea, he hoapaahana pu o Jack K. Peahi Jr., no makou ma na hana Kula Sabati apau o Holualoa.

Hooholoia, Ke waiho nei makou i ka makou mau noi ana i ka Makua Lani, e haawi mai Oia i ka maha i ka wahine kanemake, ka makuakane i hookaumhaia ame ka ohana apau, a e lu ae i na waimaka o ka luuluu mai io lakou ae. A e hoonani aku kakou i Kona inoa, no ka mea Nana no i haawi mai a Nana no e lawe hou aku.

Hooholoia, E hoounaia i hookahi kope o keia Hoalohaloha i ka wahine a ka mea i make ame ka ohana apau, a hookahi kope i ka nupepa Kuokoa.

E oluolu hoi e lawe aku i ka makou U pu ana me oukou e ka ohana i hookaumahaia.

Me ka walohia,
J. K. LAIOHA,
DAVID ALAWA,
MRS. R. A. KAUHAIHAO,
MRS. K. KAMALE,
J. KEAWEAHAWAII.

Holualoa, N. Kona, Hawaii, Aug. 11, 1908.

Ke lilo ka hanohano, he poho nui ia;
Ke lilo ke ola, he oi aku ia o ke poho
A ke lilo ka uhane, ua pau loa na mea apau i ke poho.—German.

He Makemake i Loaa Ole

Loaa nae hoi ma Honolulu.

Ua hooluhuaia ka manao o kekahi poe manao maikai.

Ina nae ua ike oe i ke kumu, alaila aole oe e ha'oha'o ana.

Ua loaa anei ia oe ka puupuu maneo?

Ka noke mau i ka uwa'u.

Ka maneo hoi e hiki ole ai ke hoomanawanui, me ka loaa ole o ke ola.

Nana e hoano e i kou noonoo, a ku a kohu pupule.

Aole anei o ka loaa ana o ka hoolaia he makemakeia ia no ka manawa loihi i loaa ole?

E loaa ana ia oe ka hooluoluia ame ka hoolaia ke lawe oe i keia olelo ao.

Penei ka O. E. Collar, he luna nui no ka hui Atlamba Lumber Mills Brunwick, Ga., i olelo ae ai: "Ua hiki ia'u ke hooia aku i ka laau hamo a Doan. Ua hoao au i keia laau no ka ma'i maneo, ka mea nana i haawi mai ia'u i ka hoopilikia ana. E noke mau ana i ka maneo i na manawa apau a aole wale no i haawi mai ia'u i na hoopilikia ana, aka e noke mau ana au i ka uwa'u i na manawa apau me ka manao e loaa mai ka hooluolu ana. Ua hoao no au i kekahi mau laau lehulehu, aka aole he wahi mea i loaa iki mai o ka oluolu a hiki i ka loaa ana ia'u o ke poho o ka laau hamo a Doan. Ma ke kau mua ana no i loaa mai ai ia'u ka oluolu a o ka pau koke no ia o ka maneo ana, a o keia wale no ka laau e hiki ke koiia no ka hoola ana i keia ano ma'i."

Eia ka laau Hamo a Doan ame na Huaale Kuaeha ame Puupaa a Doan, ke kuaiia nei, e na poe kuai laau apau, a i ole e hoounaia aku no ke loaa mai ke kumukuai o 50 keneta o ke poho hookahi a he eono poho i ka $2.50 e Hollister Drug Co., na Akena no ka Paeaina Hawaii.

KAKOO O ACHI IA CATHCART.

Oiai, aohe moho a ka aoao kalaiaina limahana e kukulu ae ai no ke kulana Loio Kalana no ke kau koho baloka e hiki mai ana nolaila ua hooholo lokahi lakou e kakoo me ka haawi i na hooikaika ana apau no John W. Cathcart e lawe hou ae ia kulana no ka lua o ka manawa, ke hiki. O keia mau hoakaka malalo nei ka Mr. Wm. Chas. Achi i hoopu-a ae ai ma ke kakahiaka Poakahi nei. "E kakoo ana ka aoao kalaiaina limahana ia John W. Cathcart, no ka mea, he makaukau oia me ke kaulike ma kana lawelawe ana ma kana mau hana a he kupono maoli no ma ke kulana Loio Kalana. E like me ka'u i ike ai nona he kanaka maikai maoli no oia me ke kaulike, a aohe kumu kupono e hiki ole ai ia kakou ke haawi aku i na kakoo ana iaia. Ma ko'u hoomaopopo he nui na kanaka Hawaii e hooikaika nei e kakoo ia C. A. Long no ke kulana Loio Kalana, aka no'u iho ame ko'u poai, e haawi ana makou i na kakoo ana no Mr. Cathcart."

LILO KE PIHI MAKAI I KA POE PILIWAIWAI.

Ma kekahi lohe i loaa mai i ke kulanakauhale nei ma ka la Sabati nei, oia no ka laweia ana aku o ke pihi makai o kekahi kiu i hoounaia aku ai no ka hakilo ana i ka poe kuai waiona ma ke kakahiaka o ka la Sabati i hala.

Ua hoolala muaia ka hopu ana aku i kekahi poe kuai waiona e Lunanaaa Fennell ma ke kakahiaka o ka la i oleloia ae nei malalo o Aiea. Ewa, a i mea e holopono ai ia hana, ua hoouna muaia aku la he kiu no ka hakilo pono ana i keia kuai waiona i manaoia aku ai no ka hopu ana.

Ua hele aku la kela kiu, me kona hoolako puia ana aku me ke pihi makai, a loaa aku la iaia kekahi puulu Kepani e piliwaiwai ana. Aole hoi o ka hoi mai a hoike i kona mau hoa no kana mea o ka ike ana, aka ua hoao aku la no oia e hopu i kela poe Kepani, a oiai aohe hopohopo ana mai a ka poe hakihaki kanawai, he hookahi wale no keia nolaila ua hana mai la lakou i kekahi hana maluna o keia kiu, a ma na mea i loheia ae, ua haukue loa ka ua kiu la i ka lepo, a kailiia aku kona pihi, ame kana huihui ki, a ku oia i kahi o ka hoka.

A IA HE KOHOLA E KE AHI.

YORK BEACH, Me., Iulai 28.—O ke kohola nona ka nui o 75 kapuai i pae mai ai i kula he pule hookahi i hala ae nei ma ke Ana Phillips, a i mouaia ai ma ka hale ipukukui Noble, ka mea i lilo nui ia i mea makaikai, a i mea imi loaa na na waapa ma ka lawe ana i na ohua no ka hoomakaikai ana, ua koloia aku ia e na waapa uwila iwaho ma nehinei, a hoopa-huia i ke kiana pauda.

Ma keia wahi i hookahahaia mai ai ka poe na lakou i hoopa-hu i ke kohola. Ua pa-hu no ke kiana pauda, aka he okoa nae ka mea i ikeia aku mamuli o ia hanaia ana pela. Ua hoomaka mai la e a ke ahi i ua kohola la, oiai ua piha ke kino o kela kohola i ka aila, a ua a mai ke ahi iluna o ke kai me ka weliweli ma ia po a hiki i ke ao ana, a ua lilo i hiona kupaianaha ke nanaia mai e ka poe makaikai mauka mai o ka aina.

Ua hiki loa mai ka a ana a ke ahi i na hora o keia kakahiaka nui.

E Malama i kou Ili

KE ANO O KA MALAMA, HOOMAE IAE M . KA HOOUI ANA I KA HI A ME KA HELEHELENA.

No ka malama, hoomaemae a me ka hooui ana i na ili, i ole ai e loaa i ka huehue, ili pohaka, ili akaakaa wale, kolekole, lena, hou nui, ili nakakaka ili lahilahi, a i na ano kinaunau lehulehu wale o ka ili, aole loa kekahi kopa ili a helehelena paha e hiki ke hoohaikeia me ke KOPA KUTICURA, no ka mea, aohe kopa e ae e hiki ai ke imi aku a loaa na kumu penei: ka paakiki upehunehu a hoopaaia paha o na pukapuka o ka ili.

E Malama i kou Lauoho

KE ANO O KE PALE ANA I KA LAUOHO HELELEI, NA EHAEHA O KA ILI POO ME KE KEPIA.

E hoiol pono i ke poo me ka lauoho me ka wai KOPA KUTICURA pume iana, holoi i ke kopa me ka wai pumehana, hoomaloo maikai, alaila, hamo nalie me ke KUTICURA, ka laau hamo maemae loa, ke komi malie ia i komo iloko o ka ili o ke poo. O keia wahi laau hoonui lilo ole, iloko o kona ano ole, he oi aku o ka maikai no ka hoomaemae ana i ka ili o ke poo, a e pau ana ka ekaeka o ka lauoho me ka ili a me ke kepia, e oluolu ana na aai ehr ka wewela, a e hoikaika ana i na kumu lauoho, e hoolawa ana i naa me na mea kupono e ulu ai, a e ulu auanei ka lauoho maluna o ka ili maemae, a oi maikai no hoi, ma kahi i nele ai i na laau e ae a pau.

E Malama i kou Lima

KE ANO O KA HANA ANA I NA LIMA A PALUPALU ME KE AHAI I KA PO HOOKAHI.

E holoi a lumai i na lima i ka wae makaukau ai e moe, iloko o na hua ua KOPA KUTICURA manoanoa hoi i hoopumehanaia. Hoomaloo pono i amo puni me ke KUTICURA HAMO, ka laau hoola ili oi loa, a o ka oi aku o hoi o ka laau hamo maemae loa. E komo i mikilima alualu i ka po, me ka hana nae i mau pukapuka ma na manamana. No na lima ula, kalakala, nokumoku, maloo, nakakaka, maneo, ana no hookahi po wale no ka mea ku me na manamana hu'i, o keia lapaau hoi i ka poe a pau i eha, mokumoku panaha loa, a he mea hoopomaikai no owelawela o na poholima, maiao kekee kalakala a lahilahi paha o na lima.

KE KULA NUI ALIIOLANI

Ma ke Alanui 7, Kaimuki, Honolulu.

HE KULA NOHO PAA, A HELE LA NO NA KEIKIKANE.

Malaila kahi e loaa ai o na hoonaauao ana e makaukau ai no ka lawelawe Oihana ana, a i ole komo aku iloko o ke Kula Kiekie.

He Kahua o elima eka, ma ke Awawa o Manoa. Ua lawa pono i na Kumu kupono a makaukau. He wahine hooponopono nana e nana ana i na mea e pono ai na haumana.

HE A'OIA MA NA HAAWINA LAULA, KE KALEPA, KA OIHANA MAHIAI, KE ANO O KA MALAMA BUKE ANA (BUDGET), KE KAKAUPOKOLE AME KIKOKIKOHUA (GREGG)

No na mea aku i koe, e ninau ae i ke

Poo Kumu, L. G. BLACKMAN.

Mea Malama Rev. F. Fitz.
Pahu Leka 502.

Kelepona 970.

Nuhou Kuloko

E alawa ae e na makamaka i ka hoolaha a George Kaea e puka aku nei ma kekahi wahi o keia pepa, no kana hoolaha i ka awa makepono.

He mau pule helu wale no koe a hanalaoa mai na kia o ke aumokukaua ma ka nuku o ke awa. He aumokuia a hoea mai mai ke nui a ka liilii.

Nui na moho holo baloka e puapua mai nei i keia mau la ma na aoao kalaiaina like ole. Na ka Aha Elele ia e wae mai ke hiki aku ia manawa.

Aole no i noho palaleha wale ka Papa Ola aka, ke huli mai nei no i na alanui e hiki ai e noonoo ia ka pono no ka poe i loohia i ka ma'i lepera.

Ua hookohuia aku o Geo. F. Davies i Hope Kanikela Pelekane no Honolulu nei ma kahi o ka Hope Kanikela T. Clive Davies oiai oia - kaawale aku ana no Europa.

Aohe wahi mea a lohelohe ikiia o na moho a ka aoao Home Rula, malia paha, o ka oili mai koe iloko o keia mau la aku, ke ole hoi e hui ae a pau loa i poe Demokarata.

Ua hoike ae nei o S. P. Correa i kona makemake hou e holo no ka Hale o na Lunamakaainana ina e wae houia mai ana oia i moho no ka Apana Elima iloko o ka aha elele wae moho.

O ka po Poalima ae o keia pule ka po a na Kalapu Repubalika e wae ae ai i ka lakou mau elele no na aha elele wae moho e noho mai ana ma ka la 14 o ka mahina ae nei o Sepatemaba.

Ma ka po nei i wae ae ai na mahela koho like ole o na Kalapu o ka aoao Demokarata i ka lakou mau elele no ka aha elele wae moho e noho mai ana iloko o ka mahina o Sepatemaba ae nei.

Ua hoopaneeia ka hoopuka ana aku i kekahi mau haina nane a keia pule ae mamuli o ka piha loa, a pela no hoi kekahi mau manao waiwai o na makamaka, nolaila e hoomanao, a keia pule ae oili aku.

Nui ka huhu o kekahi poe Hawaii i ko Harvey ha'iolelo ana e a'o ana i na Hawaii aole e noonoo i ka ninau hoopae ili, o ka pololei ka e noho malie loa no oia pela, a na na haole e hoala mai ia ninau.

He mau pepa pa'ihakahaka ka na kamalii kuai nupepa o ka lawe hele ana ae ma ka Poakolu nei, e hoike ana no ka manao ana o Mrs. Atcherley e malama he halawai makaainana ma Aala Paka ma ka po o ka la apopo.

Ke puka aku nei ka hoolaha a ke Komisina Aina Aupuni no ke kuai o na hoolimalima laula o kekahi mau aina aupuni ma Kau, Hawaii ma keia helu o ke Kuokoa, na ka poe nui ana no paha o ke dala e koho i keia mau hoolimalima.

E holoi oe i ka ilio, a e kahi iaia, eia nae e mau ana no kona ano he ilio.—Danish.

Nuhou Kuwaho

WASINETONA, Aug. 13.—Ua telegarapa mai nei o Ria Adimarala Sperry ia Peresidena Rusawela e hoike ana i ke kono a ke Aupuni o Nu Kilani iaia e holo makaikai aku ilaila. Ua telegarapa aku nei ka Peresidena e haawi aku ana i kona mahalo ia aupuni.

AUCKLAND, Aug. 14.—Ma ka hookuku kikipu a ka puali ki pololei o keia kulanakauhale ame ka puali kipololei o ke aumokukaua Amerika ua kaa i ka puali kamaaina ke eo.

PEKING, Aug. 14.—Ua hoopiiia ae ke Aupuni Imeperiela o Iapana e ke Aupuni Imeperiela o Kina mamuli o ka pepehi ia ana o kekahi kapena o ka pualikoa o na Pake e na koa kiai Kepani. O ka hoike a na Kepani he kiu kela Kapena, oia ke kumu i kiia ai.

BUFFALO, Aug. 15.—Mamuli o kekahi pauahi i holapu ae i ka hale kaa i nehinei, ua nui ka poino i hanaia a ua hiki aku na poho i kohoia ma kahi o ka miliona dala.

LADANA, Aug. 17.—Ke hoomakaukau nei ke Aupuni e aie dala nona ka huina i makemakeia he elima haneri miliona dala i mea e hooholomua ai i ka hoonahuahua ana i kona mau mokukaua.

HONGKONG, China, Aug. 17.—O kela poe kipi hookahi kaukani nana i powa ka alihikaua Kohghan ma ka Poaha, ua huipu aku la me na pualikoa kipi ma Yau.

SPRINGFIELD, Ilinois, Aug. 18.—He kaukani o na Paele i haalele mai i keia pulanakauhale mai ka la mai i ulu ae ai o ka haunaele me na haole, a ke mau nei no ko lakou puka ana. He eha haneri poe Paele i huli i wahi no lakou e noho ai maloko o na halekoa, me ko lakou kiai ia e na koa.

WINNIPEG, Manitoba, Aug. 18.—Ke holapu nei ke ahi me ka ikaika ma ka Mokupuni Vanekouva. O ke poho i hoomaopopo ia i keia manawa he elima miliona, a ke mau nei no ka holapu ana a ke ahi. O ka poe e noho ana malaila, na kanaka oki laau ua pau i ka holo mamua o ka hookokoke ana mai o ke ahi ia lakou.

HUASCRAN, Panama, Aug. 19.—Ke holomua nei na hana e pili ana i ke Alawai o Panama. He iwakalua-kumamalima kaukani kapuai i pau mai kela Poalima mai.

WAKINEKONA, Aug. 19.—Ua hoakaka ae o Goethals ina e like mau ana me kela ka nui o kahi e pau o ke alawai me ka loaa ole he mau keakea e pau ana ke alawai o Panama i ka A. D. 1913, oia hoi elima makahiki mai keia la aku.

ST. PETERSBURG, Aug. 20.—He lehulehu loa na Kepani i hopuia ma Slaviniski no ka ikeia ana he poe kiu. I ko lakou wa i paa ai i ka hopuia ua loaa aku na kii o na papu i kahaia ma ko lakou mau kino.

He manawa e lawai'a ai a he manawa e kaulai ai i na upena.—Chinese.

HAINA NANE.

Mr. Lunahooponopono, Aloha oe:—E oluolu mai kou hanohano no'u kekahi wahi kaawale o na kolamu o ka nupepa Kuokoa no ka pane o ka Nane a J. W. K. Kakelamaluikaleo.

O ka Hainakolo i pane ae ai ia Leimakani penei: Aohe kena he Manu e kuu Kama he aina kena la o Keolewa ka i luna o Kauai ka i lalo pa-papae-akaua i uka; anoai aia ilaila ka peena o ka Nane a ke hoa.

Ninau 1. Owai ka inoa o kuu Kama? Haina, Koolau; oia ke Kama, he kupa, he ewe, a pela aku, ua noho hoomalu oia ma na Mokupuni he umikumamalua o Hawaii nei oia hoi na wahi ma ka aoao hema o na Mokupuni ua kapaia Koolau.

Ninau 2. O kahi hea o kuu Kama ka i hoolilo ia i Iwikokoole? Haina, Nualolo. Pololei wale ka Home Rula i ko lakou holo ana i Wakinekona i kela wahi olelo "Paio ka lolo me ka lolo."

3. Owai kuu inoa ma ka aina? Haina, Palolo.

4. Owai hoi ma ke kai? Haina, Pailolo.

5. Owai keia o ahi o Aalaloloa o ka La maopuopu o Kamaomao? O ka La ko luna me ka wela nui ia kaua elua e kuoni ana oia no oe ka mea i wahia ka puniu o ke poo kahi o ka lolo.

Owai keia Pukonakona? Haina, Kaluaikoolau, ke aiwaiwa o na pali nihoniho o Kalalau.

Ke hooki nei au maanei, aohe au e hiki aku he oi na Hawaii e aho no au ma kahi Hiwahiwa Nupepa Kuokoa ike mau no i ko eleu i ka haku nane ana. Me na keiki hoonohono hua ko'u welina.

K. H. OPUNAKUNAKU.

Ua hu hewa kahi Home Rula, aohe elele e wae ai i keia kau koho baloka. E aho paha ka haole eliwai, aka hookoloia aku nae i ka nui manu, malia aia ilaila e loaa ai ia oe ka haina pololei, ke hene mai nei ko ka aka a ke keiki o ka Halepaahao o Uwahi Pouli. Hoomanawanui hou ia mai.—L. H.

Mr. Lunahooponopono, Aloha oe:—E oluolu mai oe no'u kahi rumi kaawale o ke Kuokoa i ike ia ae hoi ka mea huna pohihihi o ka nane a J—. W. K. Kakelamaluikaleo e pee malu mai la anoai o lakou pu no ia o ka holo kaa uwila pu ana iwaho o Waikiki i ka la 4 iho nei o Iulai me na pualikoa Amerika. Haina, Mamalahoe oia hoi he Kanawai ka Makia o ko Kamehameha noho Moi ana. A mai ia wa mai a hiki mai i keia la a mau loa aku ana no. Ua lilo ia i Kama, ua kupa, ua ewe, he Iwi kauoha a kau i ka mamo a he keiki papa no ka aina ame ke kai.

Ua noho mana ma ka hoomalu ana i ka lahui Hawaii maluna o na moku he umi-kumamalua.

Ninau 1. Owai kuu inoa ma ka aina? Haina, Mamalahoe, ina iho no la i ka huikau lua o ke kaona o Honolulu i ka puali Mamalahoe.

Ninau 2. O kahi hea o kuu kino ka i hoolilo ia i iwi koko ole? Haina, O kahi mahope oia hoi ka huelo. Hoe no ia nei ka mea i olelo ia ai ko Kahaukololio o Kula ame Kahua poe i ka hoe hewa i ka waa, he pupu ke hoe ma ke palahalaha o ka hoe ma ke kunihi he palanehe.

Ninau 3. Owai keia o ahi o Aalaloloa, o ka la maopuopu o Kamaomao? Haina, Hoe, a peneia. I kela au i aui aku la o ka waa ko Hawaii nei moku e holo ai ma ke kai, ua kaulana kela lae o Papawai i ka makani o Aalaloloa, he Kumumaomao e kaohi ana i ka waa aole e holo. O ka wa pono e holo ai i ka wanaao i ka wa oluolu o ka makani e like me ke mele hooala o na lii i ke au i hala.

Ninau 4. Owai keia pukonakona? Haina Hoe, a penei, Hoopili aku kana i ka moku o ka poe ili keokeo maka alohilohi ea he keu aku o ka hi'a pai ole, hele ka ua, ka la, ka makani ame ka ino nui nalo ka puapua i ka ua mea he kaeaea o kahi Hoe oiai kona wahi kino pilalahi e alakai pololei ana i kela ululaau nui nee i ke kai, a nana e rula i na moku maluna o na ale apiipu o ka moana nui akea.

Ninau 5. Owai kuu kino ma ka Moana? Haina, Mamala nona keia wahi hooheno.

A waho o Mamala hao mai nei ehuehu,
Pulu au i ka huna kai.
Kai heahea i ka ili.
Eia hou, E kuhi ana no paha au he ehukai ko Mamala. O kela aina i ka ehu kai o na moku oia hoi o Mamala oia ka Nuku e komo ai na moku i ke awalulu o Kou.

E kali aku ana keia o ka hea ia mai o ko'u inoa mama hikiwawe au ke naue aku.

Me na keiki oniu hua metala ko'u anoai nui.

K. H. OPUNAKUNAKU.

Ua paa o Alika i ka noe, haiki ke awa e komo ai hiki ole ana ia kaua ke komo aku, ua pohina mai la omua, nolaila. hoomanawanui ia a malie maikai ke awa.—L. H.

Mr. Lunahooponopono, Aloha oe:—E oluolu mai oe ame kou mau keiki onin hua mekala e hookomo iho ma kahi kaawale o ke kino lahilahi o ka kaua huwahiwa no ka nane a Makanikeoe e olelo ana penei:

Malamalama Niihau i ka malie,
Ke lu mai la Kaula i ke kai,
Kuu moku e kuu moku e,
Kuu moku kela i ke kai e,
Maalo no ke kanaka e
Ulu no ka ai iluna e
Holo no ka i'a e moe no ka manu e nolaila au i hoomanao ae ai i keia wahi hooheno:

Kuu hoa mai ka Ua Pee Puhala o Hamakua,
E pee wale no kuu hoa aole e nalowale oiai eia ka moku a kaua la i ka waha, eia no ka manu a kaua la i ka waha, eia no ka i'a a kaua la i ka waha e ha'i ae au e loaa, huna iho au aole e loaa.

Akahi, Owai ka inoa o ka moku? Haina, Ipupaka.

Alua, Heaha ka inoa o kuu wahi ai? Haina, Ulu.

Ekolu, Heaha ka inoa o kuu wahi i'a? Haina, he Puhi ka i'a he anana ka loa.

Eha, Heaha ka inoa o kuu manu? Haina, Ipupaka, me ke kii manu i hanaia.

Ke huli hoi nei au, ke hea mai nei o Ulili ua ahiahi.

W. B. K. KUINI PELE.

Hoi nele oe e Kuini Pele, na hoeu koke o Ulili i ka hoi, e noho ia aku paha a poeleele ina ua huki i ka Hauliuli, nolaila kilo hou ia ke kolohe, aia ihea kahi i pee ai, eia aku i ka moana kai uli kai hohonu, huli houia mai.—L. H.

Mr. Lunahooponopono, Aloha oe:—E oluolu mai e hookomo iho i ka haina nane a Kakelamaluikaleo, ka mea nana e hoonioni nei i ka puniu ike o kela ame keia mea e olelo ana penei:

Eia au la he Kama, he kupa, he ewe iwi kauoha i ka mamo, he keiki papa no ka aina ame ke kai nou, ka oiwi kino i mahele ia i na apana elua, ka mua, owau ka Haku o na moku he umi-kumamalua. O Hawaii Kuauli e noho hoomalu ana ma kela pea keia pe'a o ka aina a ua kaeaea nei o ka Halepaahao o Uwahipouli i ninau iho ai penei:

Owai kuu inoa ma ka aina? Haina, Ko.

O ke ko ke ulu nei oia ma ka aina nei a ke hoomalu nei mai kela pe'a a keia pe'a o ka aina.

Ninau elua, O kahi hea o kuu kino ka i hoolilo ia i iwi koko ole? O ka wai o ke ko ka i wili ia a lilo i malakeke. O ka malakeke mikini ia i kopaa keokeo.

Ekolu, Owai keia O-ahi o na pali o Aalaloloa? Halewili ko.

Eha, Owai keia pukonakona? Haina, Kopaa; Elima, Owai kuu inoa ma ka Moana? Haina, Kopaa no.

Ke hoopiha ia nei maluna o na moku he mau kaukani o na kaukani tona kopaa; a he keiki papa ke Kama a kaua mai ka aina a ke kai uli kai hohonu.

Ua lawa au maanei, ke huli hoi net au, ke hea mai nei o Ulili ua ahiahi.

W. B. K. KUINI PELE.

Aole ia o ke Kama a ke keiki o ka Halepaahao o Uwahipouli, eia iho no la ke miliapa ia la i ka lima, a he hoa pili no ka puaa hiwapaa, a e ao nae oe i kekahi kino ona o hooliloia oe i eepa no Waolani; nolaila noonoo hou ia mai, eia iho no ke maalo mau la no i ka maka.—L. H.

Mr. Lunahooponopono, a milimili hoi a ka lahui, a i oleia o ka uwila hoi e lalapa hele nei lohe ka hikina, Aloha oe:—E oluolu mai kou ahonui i kau wahi kaawale ae o kou kino no kau wahi opeope i ike mai ai o J. K. W. Makanikeoe i ka haina o kela nane uahoa nui wale ana i hoopukaia ma ka malama o Mei i hala, a i hoopuka hou ia mai nei hoi ma ka la 14 o Augate nei, a e olelo ana hoi ua nane la penei:

Malamalama Niihau i ka malie,
Ke lei mai la o Kaula i ke kai—e
Kuu moku—e Kuu moku—e
Kuu moku kele o ke kai—e
E maalo ana no ke kanaka—e
Ulu no ka ai iluna holo no ka i'a moe no ka manu—e
Kuu moku kele i ke kai—e
A malie pa ko aloha e ka Inuwai
Ke lei mai la o Naue i ke kai
No Naue ka hala no Puna ka wahine
No ka home no i Kilauea—e
Ho———i———e.

A ke hoakaka nei ua kae'ae'a la i na alahele e loaa ai o ua moku kele nei ana i ke kai penei:

Ka mua, Aia a hoolaunaia oe me ka Ualani Haahaa. Ka lua, oia no ka hooloii ae i ka ihu i hope, a lilo io ae la ua makani kaili aloha la o Kipahulu i Kapena no ka Naukilo, a ma ia mau alahele e ike ia ai ka nani o Moku Mana o ka ihu o ka waa Hawaii.

Ea, ke ike ae la oe e Kalahiki ma Haehae a ke kikoo ana a ka la i ka hapunapuna a ke kai i ka mole olu o Lehua i ka "Oiwi kino" pukonakona o ka moku kele i ke kai a J. K. W. Makanikeoe; ke ahikanana hoi o ka ua Kukalahale o Honolulu; ka ihu pani hoi ma keia hana o ke koele ana i ka iliili maluna o ka papakonane o na mea huna pohihihi.

Na keia moku hookalakupua nui wale i noho kapena ia e kela makani hookololohe o Haena he Kilauea i kupee, a i puihu aku i ka nuku o na kilo, na kuhikuhi puuone ame na kakaolelo kaulana loa iloko o ka aina o ka poe Kaledea, a o ka poe hoi i kapaia na Magoi iloko o keia mau kaiaulu.

A malia nae paha hoi, o pau pu aku no makou a Lanai, alia paha la, o ka hoao mamua i pili pono ai kela mele kaulana penei:

E hoao ae hoi au i pau kuhihewa,
He uluhua au i ke ahilele o Kamaile,
I ka lele pua-o no lele me ka auhau,
Owau no ka ihu pani o ia nahele loa
He aloalo kuaua au no Hanalei.

He oiaio, e hoao io ae hoi au e pane i na ninau wahi ka puniu a ua kaeaea la i kukulu iho ai penei:

Ninau 1. Owai ka inoa o kuu moku? Haina, Ka Pueo Kahi.

Penei e maopopo ai, o ke one o ka Pueo kahi, aia ia ke moe loiii la malalo iho o ka Puu o Kauwiki, a e loaa no ua one la i ka aina Ua Lani Haahaa.

Aka aole nae keia o ka moku kele i ke kai a J. K. W. Makanikeoe e noho kapena nei o "Ka Pueo Kahi" moku kuna kialua kela o Hana mamua, a i holo hoi i ke mele ia penei:

No ka Pueo kahi ke aloha
Nene aukai o Maui,
Kowelo ko Hae Hawaii
Ma ka ilikai a o Mamala.

Ninau 2. Heaha ka inoa o kuu wahi ai? Haina, He Pueo, he lehulehu na inoa o keia ano ai, he kalo Pueo, Papapueo, a he Haakeapueo i kahi poe.

Ninau 3. Heaha ka inoa o kuu wahi i'a e holo la no iluna? Haina, He Pueo oia hoi ka Lnau Pueo e holo la no maluna o ke Kalo Pueo.

Ninau 4. Heaha ka inoa o kuu manu? Haina, He Pueo ka inoa o ko manu.

Ea, makole paha auanei ua hoa nei o'u i ke kai o Hana, huli pu i ke kai o Muolea no ka mea, aohe pahuna hala a ka Maluakele ku no mino i ka ili o ka laau.

A e kuu hoa, nana ae no a i komo ko'u wahi waa i Mahaulepu, ua maopopo no kahi hoina he pu me ka palaai elua laua, aka hoi; i ike ae oe ua puehu ka lipilipi o ka puu o Kauwiki i ka pa a ke Kona e hoomanao ae no aole ia e pakele i ka iki haokila, mageneki o Uwahipouli.

J. W. K. KAKELAMALUIKALEO.

Keena Oihana, Halepaahao o Uwahipouli.

Ua ku ko wahi waa ma Mahaulepu, e piha ana i ke pu, e ola ai keia mau la wi. Hamani ka haokila makeneki o ka Halepaahao o Uwahipouli la aole i lele ka lipilipi o ka puu o Kauwiki, a no ka mea aole no ilaila ke kolohe kahi i hoekepue ai, aia no la ke pee mai la, ke hene iki mai la kahi aka ia oe, nolaila i nui ke aho, umia ka hanu i wali ka papa auwae i ka Pali keiki.—L. H.

Mr. Lunahooponopono o ke Kuokoa, Aloha oe:—E oluolu oe e ae mai i ka'u noi e hookomo iho oe i ka'u wahi ukana nona na huaolelo moakaka e kau ae la maluna i ike mai ai Ke Keiki o Kona Kai Opua i ka la'i, Emron Lipolipo Kanoelehua o Hualalai ke kuahiwi kaulana o Hawaii e kilohi ana i ka nani o ka ehukai o ke Kai malino, ka mea a na kamahele kaapuni honua i olelo ai ua like ka nani o ke kai o Kona me ka hulu pahee o ka hipa o Melebona a o ka Opua kau ahiahi o Kona, ua like ia me ka puarose a ke aliiwahine Seba o Peresia i haawi makana aku ai ia Solomona ke alii o ka naauao.

Ma ke Kuokoa o ka la 31 o Iulai ame ka la 14 o Augate, 1908, i ike iho ai au a o kakou no apau i na kukulu manao o ka nane a E. L. K. Ke Keiki o Kona a penei na kukulu manao ana ma ke ano nui:

He manu aloha ka'u he manu punahele a milimili ia ke kaahele nei kuu manu ma ka aina maloo, maluna o ke kai, na muliwai; ma na taona, na kulanakauhale pookela o ke ao nei a kipa loa aku maloko o na halealii o na Emepera, na Towera o na Barona ame na kakela o na Haku ame na hotele nani o na Onamiliona ame ka poe lopa haahaa loa.

O ka mea kupaianaha o na kupaianaha, aia ma kona poo e kau ana he hulu nani a ua lilo keia hulu he hoailona Moi a na ia mea i kaupale aku i na poino ame na popilikia apau aole oia e hoopoino ia, a o ka mea nana e hoopoino e kau aku no na ahewa ana maluna ona; a kukuluia iho la ka ninau penei: Heaha ka inoa o kuu Manu Aloha? Haina, LEKA.

O ka manu keia aole ona eheu e like me ka manu a ke Akua i hana mai ai mai kinohi mai aka ua hiki no nae iaia ke lele kaapuni a puni ke ao nei ma na wahi i hoakaka ia maloko o ka nane a o ka leka he milimili ia ia iloko o ka lima o ka lehulehu. O na leka pili ohana apau aole loa e nele kela huaolelo Aloha maloko o ia leka.

Ninau 2. Heaha hoi ka hulu nani loa e kau ana ma kona poo? Haina, POOLEKA. Oiai i ke kau ana o ke pooleka maluna o ka leka ua hoike mai ia leka i kona nani nui a makahehi ia e ka lehulehu e milikaa ia ana ia leka iloko o ka poho lima o na poe apau loa mai ka poe kiekie a hiki loa aku ilalo i ka poe lopa haalele loa.

Ninau 3. A pehea i lilo ai kela hulu i hoailona Moi no kuu Manu Aloha a kapu hoi kona kino aole hoopa ia e ka mea manao kolohe? Haina, KUNI AUPUNI.

O kela ame keia aupuni pakahi apuni ka Honua nei he mau kuni hoailona pakahi ko lakou a oia mau kuni e kau ia ana ia maluna o na leka, a o ka leka i kuni ole ia me ka hoailona aupuni ua like ia me ka bipi molemole o Harona i hoolilo i kona mau pepeiao i kiwi nona.

Me keia mau hoakaka pokole ke lana nei ko'u manao e hoea mai ana ka malamalama me ka oiaio, a ina aole i kulike ka'u haina e like me ka makemake o ka mea nana ka nane alaila e kala mai ia'u.

Me ka Lunahooponopono ame na keiki oniu hua metala ko'u welina.

H. K. LIOKAKELE.

822 Alanui Kawaiahao.

Ua pololei mai la ka Home Rula, ua loaa pono mai la ke kolohe; a mai koho i elele Home Rula o huhu auanei ke puka ole i keia kau, a o ka pau no ia o ka hoike ana mai i ka haina pololei. Mahalo no a nui i ka Lio Hulupala i kou piha eleu.—L. H.

KE KI PU MANAONAO MAUKA O KALIHI.

(Mai ka aoao 1 mai.)

kua, a o ka wa ia i kani hou aku ai ka pu no ke kolu o ka manawa, a ike aku la oia i ka waiho mai o Mrs. Kaleikini iluna o ka honua, me ke kiei pono ana iho o ua o Kaleiikini maluna o kona kino.

I ka wa i ala mai ai ka poe o ka hale, a holo mai nowaho o ka wa ia a Kaleikini i hoomaka mai ai e holo, mahope iho o kona hoomaopopo ana ua lele loa ka hanu o kana wahine.

Ma ka Kelekolio hoike hoi, e hoomakaukau ana oia e hiamoe ma kekahi kihi o ka lanai, a oia no kona manawa i ike aku ai i ka hele ana o kela mau wahine nowaho o ka hale, a lohe pu aku la no hoi oia i ke pahupahu o ke alanui pii mahope o ka hale, a aole i liuliu iho, ua lohe aku la oia i ka nunui mai o na leo o Kaleikini ame kana wahine.

No kona manao e hele loa aku ana ka laua hana i ka nui, ua hoomaka aku la oia e iho nolalo o ke alanui pii me ka manao e hele aku e papa, a o kona manawa no ia i lohe aku ai i ke kani o ka pu, a hoi hou mai la oia noluna o ka hale, me ka nana aku no nae ia Kaleikini ame ka wahine.

Mahope iho o ka holo ana o Kaleikini, ua kukakuka iho la o Kelekolio me kela mau keiki opio mua no i hoea aku ai no keia hale, a i hoi hou mai hoi mamuli o ka lohe ana mai i ke kani o ka pu, no ka holo ana i kahi o ke kelepona no ka hoike ana mai i kela lohe i ka halewai, a o ko lakou holo aku la no ia no ka hale hana poi, a hoike mai la i ka lohe i na makai.

Ma ka huli ponoia ana o kahi o ka poka i komo ai iloko o ke kino o Mrs. Kaleikini e Kauka McDonald, ua ikeia he hookahi wale no poka i ku i ka mea i make. Mahope mai o ke kua ke komo ana a ka poka, a loaa lihi ke akepaa, a holo akau a hiki i ka loaa ana o ka puuwai, me ka puka pu o ka naau, mamuli o ka hemo nui ana o ke koko, ka mea nana i kaili koke ae i kona hanu hope.

He mau oleloike e ae no kekahi i laweia ae imua o ka aha koronelo, aka he hookahi no o lakou i ike pono loa i ke ki ana a Kaleikini, i kana wahine, oia no ke kaikaina o ka mea i make, a o ke koena aku o na hoike, oia no ko lakou ike ana i ko Kaleiikiini paa i ka pu, mahope iho o ka make ana o ka wahine.

I keia keena mai o George Kaleikini, ma ka Poakolu aku nei o ka pule i hala ma ke ano e hookomo mai i hoolaha e papa ana i ka ohana aole e malama mai i ua wahine nei ana, a e makemake pu ana hoi e papa aku i na mea apau aole e hoaie wale mai iaia, a mamuli o ke a'oia ana aku iaia e hele e hui me ka Makai Nui, a i ole me kekahi loio paha no kana hana pono e hana aku ai i mea e hoi hou mai ai kana wahine a noho pu me ia, pela i pau wale ai kona manao hoolaha, a aole oia i ike houia mai ma ia hope mai a hiki wale i kona lawe okoa ana aku la i ke ola o ua wahine nei ana.

He kanaka o Kaleikini i kamaaina i kekahi poe o keia kulanakauhale a ua ike nuiia no hoi oia iwaena o ka poe pena, no ka mea o kana hana ike ia o ke pena hale.

KU I KA PU MA KE ANO ULIA A MAKE.

(Mai ka aoao 1 mai.)

a hiki i ka hora eiwa o ia po, ua hoea mai la ke kauka, eia nae o ka wa ia e mauliawa wale ana no o ka mea i ku i ka poka, e hiki ole ai ke hoopakeleia ae ka mea i loaa i ka ulia mai ka make mai.

Ua nana pono ke kauka i ke ano o kahi i ku ai i ka poka, a i kulike ai me na hoike mai Molokai mai, ina no ka i hoea mai ke kauka i ka wa pono, ina no aole e hoopakeleia o Webster, oiai he eha kukonukonu loa kela e make ai no oia.

Ua kakali malie kela poe keiki a hiki i ka huli hoi ana mai o ka Mikahala, o ko lakou huli hoi mai la no ia me ke kino wailua o ko lakou hoa no Honolulu nei.

He haumana keia no ke Kula o Punahou, a o keia makahiki ae kona manawa e hemo mai ai mai ke kula mai, loaa e iho la nae oia i kela ulia.

Ma kona anaina hoolewa i malamaia maloko o Kaukeano, o kona mau hoakula apau ka i akoakoa ae, a o ka poe o kona papa hookahi na hapai pahu, a ma ka ilina mauka o Nuuanu i hoomoeia aku ai oia no ka wa mau loa.

E MALAMAIA ILOKO O KELA AME KEIA HOME.

No ka hoopakeleia ana o ke ola o ka'u keiki, ua nana aku au i ka Laau Hooikaika, Korela ame Hoopaahi a Chamberlain, ma ke ano he laau e pono ai ke hoolakoia maloko o kela ame keia home.—John Adams, Oihana Kalepa, Muliwai Gula, Nova Scotia. Eia ke kuaiia nei e ka poe kuai laau apau, a e Benson, Smith & Co., Ltd., na akena no Hawaii.

MOOLELO O KA AHAHUI EUANELIO O KA HOOMANA NAAUAO.

Ua noho ka Ahahui ma Koula, Honolulu, i Iulai 27, 28, 29, 30; Aug. 1 ame 3, 1908.

Rev. J. Kekipi, Peresidena, Rev. Helen Edmond, Kakauolelo.

Wehe ia na hana o ka aha me ka hapalua hora haipule; himeni wehe L. H. aoao 70; pule i ka Peresidena; himeni hou L. H. aoao 75; heluhelu Baibala Halelu 19. Olelo Alakai ma ka Pauku 12 o ka Olelo Heluhelu.

He mau olelo hoolana pokole mai ka Peresidena mai. Hookuuia ka halawai haipule ma ka himeni 125 o ka L. H. ame ka pule a Rev. J. E. Kekipi.

Halawai Hana.

Hoomaopopoia na lala o ka Aha.

Hawaii—Rev. Isaia Poai, Rev. Helen Edmond, Mrs. Aulia Ah Leong, Mrs. Miriama Kaiama.

Maui—Rev. J. E. Kekipi, Rev. H. Z. Kahoe, Rev. L. C. Kealoha, J. Fuller, Daniel Kaopuiki, Mrs. Sarah Kahoe, Mrs. Sarah Kaneaiakala, Miss Mary Kapu.

Oahu—Rev. J. Kekipi, Rev. Samuel K. Kamakea, Rev. R. H. Baker, Rev. Rodger Kekuewa, Rev. D. Kaleikini, Rev. Kaoiwiloa Kekipi, Rev. L. T. Puuku, Rev. Miriam Dudoit, Rev. Kahalewehi Baker, Ben Dole, Albert P. Kalawaia Kahakauwila, Mrs. A. K. Bright, Mrs. C. Martin, Mrs. Mary Kekuewa, Miss Kalei Kahapea.

Ma ke noi ua lilo na hoahanau o Kealaula ame ko na mokupuni mai i mau hoakuka.

Hoomalu ka hale a heluhelu mai ka Elele i ka Hoike o na hana o ke kau o Ianuari, 1908 i noho ai ma Kaolino, Pauwela, Hamakualoa, Maui.

Ma ke noi ua apono ia ka hoike a ka Elele.

Noho ka hale malalo o na kumuhana i hoomakaukau ia.

Na Hoike like ole i komo mai:—Hoike Kahu, 5; Hoike Kahunapule e noho ana ma na Ekalesia me ka palapala kahea ole, 3; Hoike Kahunapule Ha'i Euanelio kaahele, 2; Hoike Peresidena Aha Ekalesia Mokupuni, 2; Hoike Peresidena Kula Euanelio Paeaina, Mokupuni ame Apana, 6; Hoike Peresidena Ahahui opio Paeaina, Mokupuni ame Apana, 4; Hoike Elele Ekalesia, 8; Hoike Elele Aha Ekalesia Mokupuni, 2; Hoike Elele Kula Euanelio, 9; Hoike Elele Ahahui Opio, 4; na keiki a ka Aha, 6; no ka Mokupuni o Maui, 2; no ka Mokupuni o Oahu, 4.

Ma ka po o Iulai 31, i poni ia ai o Albert P. Kalawaia, W. T. Saffery Timoteo Pomaikai, Mrs. Rachel Pomaikai ame Mrs. Raehel Kamakea i poe kahunapule. No ka poni ana ia Kelekoma Kina ua hoopanee ia a hiki i Maui.

Komite Poni—Rev. J. E. Kekipi, Rev. L. C. Kealoha, Rev. H. Z. Kahoe.

NA LUNANUI O KE KAU E NEE AKU NEI.

Rev. W. E. Edmond, Peresidena Aha Ekalesia, Mokupuni o Hawaii; Rev. J. E. Kekipi no ka Mokupuni o Maui; Rev. J. Kekipi no ka Mokupuni o Oahu; Rev. Samuel K. Kamakea, Kahukula Euanelio Nui o ka Paeaina.

Rev. Helen Edmond, K. E. mokupuni o Hawaii; Rev. H. Z. Kahoe, K. E. mokupuni o Maui; David Martin, K. E. mokupuni o Oahu, Rev. L. C. Kealoha, Peresidena Paeaina o na Ahahui Opio.

Mrs. Aulia Ah Leong, Peresidena A. H. O. mokupuni o Hawaii; Mrs. Annie H. Kealoha no ka mokupuni o Maui; William Kelii, no ka moku o Oahu; Rev. R. Kekuewa, Kakauolelo Ahahui Paeaina, Rev. K. Baker, Puuku; Rev. J. Kekipi, Komite Hoeueu; Rev. L. C. Kealoha, Elele Ahahui Paeaina.

Na Loaa o ka Aha.....$92.95
Na Hoolilo 93.00

E noho ana keia aha ma ke Kilohana o ka Malamalama, Hilo, Hawaii i Ianuari, A. D. 1909.

REV. L. C. KEALOHA,
REV. R. KEKUEWA,
Komite Pa'i ame Hoolaha.

AEIA KA PALAPALA KAUOHA A AUGUST DRIER.

Ua lilo ka hoopii hoohalahala a Emil Drier, kekahi o na keikikane a Drier i mea ole ma kela hoohalahala e ku-e ana i ka palapala hooilina a kona makuakane i make, ma o ka hoopuka ana mai o Lunakanawai De Dolt i ka olelo hooholo e apono ana i ka hanaia ana o ka palapala kauoha e like me ia i hookomoia aku iloko o ka aha.

I ka nana aku nae mamuli o keia olelo hooholo e laweia aku ana ka palapala kauoha imua o ke kiure, ma ke ano he ninau kanawai, ina ua kupono ka palapala kauoha i hanaia a kupono ole paha.

Ma ka Poaono nei i waiho ae ai ka wahine mare Mrs. Drier ma o kona loio la, i kana hoopii ma ke ano e koi ana i kona kuleana hapakolu o ka wahine mare iloko o ka waiwai o kana kane, aole hoi e like me ka mea i hoakakaia maloko o ka palapala kauoha.

HE LONO MAI AUKEKELALIA MAI.

Penei ke kakau ana mai a Messrs. Williamson & Co., o Judah, Queensland: "He keu ke kaulana o ka Laau Hooikaika, Korela ame Hoopaahi a Chamberlain ma keia mau wahi. Ua hoike mai ia i kekahi mau hoola kupaianaha ana, a aole he home i nele i ka loaa ana o ka omole o keia laau. Eia ke kuaiia nei e ka poe kuai laau apau ,a e Benson, Smith & Co., Ltd., na akena no Hawaii.

KA HOOLAA ANA NO KRISTO.

"A i ola au no Kristo ia."

He mea mau i kekahi wa ka hoolaa e ana i na keiki hiapo i ke Akua. A iaia no hoi i ke Akua. Eia o Paulo ke hoolaa loa nei i kona ola ana no Kristo; oia hoi keia mau mea e hoike ia nei:

1. O kou ikaika apau no Kristo. O ka ikaika no Kristo no ia. He talena ia i haawi ia ia oe e hoohana no Kristo. E nana ia Paulo i kona ola ana mahope iho o ka leo kaiea a Iesu ma ke alahele no Damaseko. "E Saulo, E Saulo." No keaha la oe e hoomaau mai nei ia'u, he mea eha nou ke keehi mai i na kui."

I aku la ia, owai oe e ka Haku? I mai la ka Haku; o Iesu no au ka mea au e hoomau mai nei. O ke keehi ana i na mea oioi he mea ia e eha ai oe. "Heaha ka'u e hana aku ai nou? I mai la ka Haku iaia, e ala oe iluna a e hele i ke kulanakauhale, a e hai ia no ia oe ka mea pono nau e hana aku ai." Oihana 9:4-6. He kanaka opio o Paulo i kela la; o kona ikaika ua hookauwa no Satana; aka, mahope mai o ua la la, ua loli a lilo no Kristo. Aka, ua loaa iaia ka eha ma ka maka no ka anapu ana o kela malamalama a ku a makole. Nolaila, olelo oia, "Ua ike au he mea oioi ma kuu io, he elele na Satana, ekolu a'u noi ana i ka Haku i haalele mai ia mea ia'u.

I mai la ka Haku, ua lawa kuu lokomaikai nou, no ka mea, ma ka nawaliwali ka hoomaopopo ana o ko'u mana. Mamua ae nui kou oolea, ame ka ikaika ku-e ia'u, a hele mai nei no oe no ke ku-e no ia'u.

Nolaila, ua lawa ia ahonui ame ko'u lokomaikai nou, ma ka nawaliwali e ike ia ai ko'u mana ma ou la. Pehea o Paulo? Ke olelo nei oia: "A i ola au no Kristo ia."

O kou ike, naauao no Kristo. Aole ka poe naauao nui i kahea ia e Iesu i mau paahana nana. Aka, he poe lawaia'a, he kuaaina, aka, ma o lakou la i wehe ia ai na pani paa o na halepaahao a hamama ae la, hemo na kaulahao mai na lima ame na wawae.

He poe o ole ia, aka, he mana e hoohuli i na kanaka, na wahine a lilo no Iesu. Ma ko Iesu mana, ua lilo kela ike uuku i naauao nui, kela maka makole o Paulo, i maka nani a lohilohi, no ka mea, ua piha oia i ka Uhane Hemolele o Iesu e ha'i ana me ka wiwoole imua o na alii, na ake akamai a haalele i ka hoomanakii a hele mai a kulou hoomana ma na kapuai o Iesu ke keiki a ke Akua i maopopo ma ka nawaliwali ka hoomaopopo ana o ko'u mana.

O kou manawa ola no Iesu. He kupakako oe, he kakauolelo no na hale hana i ke ao. Aka, aia he hora 1 o ke ao, a o ke ahiahi paha. E hoolilo mau ia hora no kou Haku no Iesu e alakai i na hana o ka Ekalesia me kou kalu Ekalesia, ua lawa ia hora no ka hana o kou Haku no Iesu, no na la ame na hebedoma, a makaikai o kou ola ana.

O kou dala no Iesu. Aia he mea e hele ana i ka halawai, a kau i ke kaa uwila, haha iho la i ka pakeke o ka lole wawae, a o ka puliki, a i ke kuka hoi. Aohe oloko. Auwe, pilikia maoli au; aka, ike mai nei kekahi i ka pilikia, a haawi ae la i ka mea ohi dala, pau ka pilikia, maha ae la, a kulou kona poo a hoomaikai i ka Haku.

O keia no kekahi haawi ana i kou dala no Iesu. A no kou Ekalesia, kou Kahu Ekalesia, a no ka poe ilihune. Penei ka Solomona, "O ka mea haawi i ka mea ilihune, haawi aku oia na Iehova, a o kana mea i haawi ai nana no e hoihoi mai ia oe."

O kou mau lima no Iesu. Na Iesu no i hana ka lima ame na lala no apau i ke kino, aka, aole oe i hoohana no Iesu. Ekolu mau kaikamahine e hele ana ma ke alanui, a no ka ohana hookahi lakou apau. I aku nei kekahi kaikamahine ka mua i kona muli iho, maikai maoli ko'u mau manamanalima e nana mai paha oe la, loloa me he manamana aama la, pane mai la ka muli, aohe maikai o kou, e nana mai oe i ko'u la, he pekepeke me he paiea la. Aka, ia manawa koke no ike aku la ka muli loa, he makapo, ua haule i ka auwai holo oia a lalau i ka lima a huki mai. Pane mai kela "he lima maikai ko'u, he lima kokua i ka mea i pilikia." Ea ua hoolaa kela kaikamahine i kona lima no Iesu. Kokua i ka mea pilikia.

Aia he kanaka i lolo na wawae, e hoi ana e kau i ke kaa me kona kookoo no e o'i ai, aka i ka hiki ana i ke kaa, a hoao e kaikai ae i ka wawae lolo i ka hao keehi o ke kaa, a pii ae la e kau i ka noho o ke kaa, o ka pakika aku la no ia o ke kamaa mai ke keehi aku, a haule ke kino i ke kowa o ka noho a pilikia loa. Owau na lima kokua?

Aia elua haole i ukali mai, o keia na lima aloha a kaikai a kau i ka noho, o ka pau no ia o ka pilikia a hiki i ka hale. Ua aloha ia kela mau haole nana i kokua i na lima no Iesu.

Eia ka manao i koe:

2. Heaha ka Kristo makana?

O ka lei o ke ola. Penei o Paulo i kakau ai. "Ua paio aku au i ka paio maikai, ua hoopau ae nei au i ka holo ana ua hoopaa no hoi au i ka manaoio. Ma keia hope aku, e waiho mai ana o ka pono ka mea a ka Haku a ka lunakanawai e haawi mai ai ia'u i kela la, aole ia'u wale no aka, i ka poe apau i makemake i kona ike ana mai. Timoteo 4:7, 8.

Na olelo hoeueu.

E ka opio, ua hoolaa anei oe i kou ola no Kristo? E hoolaa koke. Ke paahana nei anei oe ma kou Ekalesia, kou Ahahui Hooikaika Kristiano, no Kristo?

E hoomanao oe, nou no ka lei nani ka Lei o ke Ola.

Owau no,
REV. H. MANASE.

OWAI O KEIA MAU AOAO KALAIAINA KE LANAKILA ANA.

I ka Lunahooponopono o ke Kilohana Pookela o ka Lahui Hawaii, Welina pu kaua:—Maluna o kou oiwi kino lahilahi kekahi ninau koikoi o ka manawa au e kuiee pu aku ai imua o kou poe heluhelu, a he ninau kupono loa nau e ka mea i loaa ka mana koho e pane ae ai i kau haina no keia ninau, a oiai, o oe no ka mea i makemake nui ia. Nolaila, mamua o kou koho ana e nana mua aku a e noonoo pono hoi i ke alakai a kou lunaikehala ia oe, no ka mea, aia iloko ou he elua mahele manao e alakai ana i kou noonoo a e ike ana no nae oe i ka hope pono ame ka hope hewa o laua a elua.

Nolaila, ke kanikani a ula mai nei na aoao kalaiaina iloko o keia mau la a o ka aoao Demokarata ia i wehe ae nei i ka lakou halawai mua loa ma Aala Paka i ka po Poaono i hala, i ka okilo ana aku no hoi i ka lakou pai punahele ana mai imua o kekahi heluna o na mana koho baloka ia po, he oiaio, o ke ano mau no o na mele o ke au i hala oia hoi:

"Aohe i piliwi ia, kahi wai o Alekoki."

E ole nae ke Kahunapule Eli Kekipi loaa iki ae ai he wahi pipai lima ana, no kela wahi hula maa mau no ana e ha'iolelo mau ai i ko Maui poe, oia hoi.

"Hia ka pelekukehoki, no holo paikini, no holo pa."

I ka mahele ana loaa ae la penei: Eia ka Lio maikai aohe peku, aohe owala, kapa iho la o ke Demokarata ia lio peku ole, a owala ole.

O kekahi hula lealea loa o ia po, he hula na Ukeke a na ia Demokarata elemakule Alani Habaki i ukeke mai i ke anaina penei: Aole ke alo—kooha, i ka ili ula-u- Kuula, Aia ke alo Kooha—i ka ili puake—Ke ea, o ke kaona o keia mele penei—O F. R. Harvey kekahi elele Demokarata pipili loa i ka wahine haole kanemake o elua keiki, o ka keia wahi Demokarata A. Habaki hula wale iho la no ia no F. R. Harvey ka hapanui o kana mau mele a hiki i ka pau pauaho ana. A maluna ae o na mea apau, ina aole ka Bana puhiohe, pehea la ka nanaina o na hula olapa a lakou o ia po.

O ka walaau no hoi ka ia Demokarata o lakou oia o Jessie Makainai. O ka huhu ae no hoi ka ke Demokararta wahine o lakou oia o Mrs. Puahi—me ia mau ouli kiwalao i hookuu ai na hana me ke ano hakumakuma, haeleele o na ouli o ka lani me he kapa kanikau la e uwe mai ana i ke auhee o ka aoao Demokarata mai ka Elele a i na Senatoa, na Lunamakaainana a i na luna o ke Kalana, ame Kulanakauhale.

S. K. KAMAKEA.
E hoomauia aku ana.

HOOHALAHALA NO NA KAMALII KOMO KOLOHE.

Eia ma ka pa o Mr. Charley Aki mauka ae nei o Kapalama ke maau hele nei kekahi mau keiki no ke kii ana i na huaai o kekahi o na laau e ulu nei maloko o ko laua pa.

I ka manawa o keia mau keiki e heleia aku ai e kipaku, e pane aku ana lakou ia Mrs. Aki aole e koho ana ko lakou mau makua ia Aki ke hiki mai i ka wa koho baloka.

Wahi a Mrs. Aki i hoike ai i keia keena, aole o ke kii wale no i na huaai ka hana a keia mau keiki, aka o ka noke wale aku no kekahi i ke kolohe i na lau o na kumulaau ma ke ano hoopilikia.

No ka pane a keia mau kamalii e pili ana i ka haawi ana aku o ko lakou mau makua i na baloka no Mr. Aki, ua hoole loa ae o Mrs. Aki aole ia o ka laua hana o ka hooikaika baloka, me ka hoike ana aku i kela poe keiki e hoopau loa lakou i ko lakou kolohe wale ana i na huaai o ko laua pa, o kauoha oia i na makai e hopu ia lakou.

Nolaila he pono no i na kamalii kolohe ke hookaawale loa ia lakou iho, mai ka hoao ana e hookomo aku ia lakou iloko o ka pilikia, o lilo auanei hana hoopilikia aku ia lakou, a i ko lakou mau makua hoi.

I MAU KAHUHANAI NO NA KEIKI OO OLE.

Ua waihoia ae e J. F. Colburn, ka lunahooponopono waiwai hooilina malalo o ka palapala kauoha o ka waiwai o ke Keikialii Kawananakoa he palapala noi imua o ka Aha Kiekie e hookohuia i mau kahu no na keiki oo ole a ke Keikialii i make. O keia mau keiki oia no o David Kalakaua ame, Liiliuokalani he mau keiki oo ole malalo o na makahiki elima, a ua hoakakaia e Colburn ma kela palapala noi aole i kulike loa ko laua mau kuleana maloko o ka palapala kauoha i hanaia ai a me he mea la e lilo ana ko laua mau pono i mea e poino ai laua.

A nolaila, ua noi ae oia e hookohuia aku o J. K. Kalanianaole a i ole o E. M. Watson a o laua paha a i elua i mau kahu no na keiki oo ole.

Ua hauwawa pu ia ae ke makemake nei ke Keikialii Kuhio e lawe hookama i kekahi o na keiki oo ole oia o David Kalakaua.

ONI MAI NEI KO KAUAI MAU AOAO KALAIAINA.

Mamuli o na wawa e loheloheia mai nei no ka poe o Kauai e makemake mai nei e alualu i ke kulana Lunakiai o ke Kalana, ua ku ka paila a hana ka haawe i na moho i oi aku i na noho no lakou e noho aku ai iloko o ka Papa Lunakiai, aka nae o ka mea no nae o lakou e kikoia iho ana, ke kau aku iluna o ka pali o ahi o Makana.

Ma ka apana o Hanalei, he ehiku ka nui o na inoa i wawaia ae no ka holo ana i mau lunakiai no ia apana, ke loaa ka waeia mai e ka aha elele Kalana.

O Chas. Kahee ko Hanalei Lunakiai i keia manawa e noho nei, ma ke ano he Repubalika, aka nae ke iini aku nei o C. B. Makee ame E. Deverill e komo aku iloko o na kamaa buti o ia hoa Repubalika o lakou.

Haule ae hoi i ka aoao Demokarata, he elua a lakou mau moho e loheloheia nei no ke alualu ana i kela hanohano, oia no o S. Kanewanui ame J. S. Chandler, a o D. Kaneahi he Lunakiai i pau ame Kuapuhi na moho e manaoia nei ma ka aoao Home Rula.

Ma ka apana mai o Kawaihau, ua like no a like me ke Kalukalu o Kewa, ke kau like o na aoao a ekolu ma ke kahua heihei lio o Kapaa.

Eia ke kianoa o ka noho Lunakiai o ia apana ia J. Apolo, kekahi o na alakai kahiko o ka aoao Home Rula, aka nae ke ake aku nei na Repubalika e kaili mai ia hanohano mai iaia mai. O E. J. Morgan ame J. B. Cummings na moho e makemake nei e holo no keia kulana.

Aole nae i moe na maka o na Demokarata, no ka mea o David Kalawaia ka mea e iini nei e loaa iaia ka waeia mai e na Demokarrat i moho no keia hakoko mawaena o na aoao a ekolu.

O keia ka Lunakanawai Apana o Kawaihau iloko o kekahi manawa ae nei i hala, a i alualu no hoi i kekahi mau kulana iloko o na wa i hala ae nei ma kekahi mau aoao e aku, a i keia manawa eia oia ke hoao aku nei ma ka aoao Demokarata.

Ma ka apana mai o Lihue, he pipi molemole ame ka pipi bulu na mea e hakaka mai ana no ka moho Lunakiai o ia Apana. O Mr. H. D. Wishard ka mea e noho nei he Lunakiai no ka apana o Lihue, aka o Mr. Kanikanihia ka mea a na Demokarata i kakoo ae ai i moho na lakou no ka paio ana aku i ka moho a na Repubalika, ua maopopo no nae, na ka pipi kiwi ana no ka eha.

Haule mai hoi no ka apana o Koloa, aohe he hana aku a na Home Rula ame na Demokarata, ua laelae ke kahua no Walter McBryde, ka mea nana e alo aku ke kahua loa, alia hoi la, malia ke hoopu mai la no na Home Rula a hiki i ka wa hope loa oili mai ka lakou moho i like ka nui me Haupu.

O Waimea aku ia wahi a na Home Rula ame na Demokarata i manao ai e wae ae i mau moho na ia mau aoao i keia kau, a ma na mea i wawaia, o J. B. Naumu, ana ka moho a na Home Rula, a o S. Makaila ana ka na Demokarata, a o laua nei a elua ke huki ana i na wahi baloka o na kanaka Hawaii a kauliilii, a pau okoa no na baloka o na haole ia A. F. Knudsen.

No na Hope Makai Nui, aole o lakou mau hoapaonioni e loheloheia nei i keia manawa, a koe wale no ka apana o Kawaihau. Eia o C. K. Haae ka lunapaahao ke manao nei e waeia mai ana oia i moho no keia kulana e na Demokarata, alaila holo mai no ke ku-e ana ia S. Meheula, ka mea e holo hou mai ana ma ka aoao Repubalika.

No ke kulana Loio Kalana, aole he kanalua no ko S. K. Kaeo wae houia mai no e ka aoao Repubalika i moho no keia kulana ana e paa nei, aka nae ke manao nei o Kaulukou opio e holo no keia kulana hookahi no ma ka aoao Kuokoa.

No ke kulana Lunahooia Kalana, e lilo ana i hana paakiki na ka mea e noho nei ma ia noho ka hakoko ana aku no ka lilo mai iaia o ia noho no ka lua o ka manawa, oiai eia o R. Kanealii, ame C. Blake ke kaakaa pono mai nei na maka no ke alualu ana mai ia hanohano ma keia kau. Ia oukou mai no e Kauai ka wae i ka iwi mai ka i o ae!

HOOLE I KA HAALELE ANA I KANA WAHINE MARE.

Mamuli o ka loaa ana mai o kekahi palapala mai Los Angeles mai o ka la 31 o Iulai, i hoopauia ae ai ka pohihihi e pili ana i kekahi lono kelekalapa i loaa mai e hoike ana i ka make ana o Kenerala Wardell ame ka pupule ana o kana wahine mare.

Penei ke ano o ua palapala la: Ua loohia ka wahine mare a keia Kenerala i ka ma'i lepera, a ua hooholo kana kane, aole loa oia e haalele i kana wahine i hoopaaia maloko o ka halema'i.

He Kenerala keia i komo iloko o na hoouka kaua elua, a ua lawe aihue aku oia i kana wahine maiioko aku o ka halema'i, a holo aku la me ka puahia nui ma na palena o Mekiko.

Ua hoike maoli ae oia i kona manao e noho pu no oia me kana wahine mare a hiki i kona make ana, a mamuli o ka olelo ana ae o na luna aupuni no ko laua hooweliweli ana mai, e lawe maoli ana no laua i ko laua mau ola iho, ina e hoaoia aku ana laua e hopu, pela i hookuuia aku ai no laua, aole i hoaoia e hoihoi mai.

HE MAU MAKE WELIWELI I KE KAA OTOMOBILE.

KAPALAKIKO, Aug. 4.—Ma ke awakea o nehinei, a oiai he malie maikai ka la ua ulu ae la ka makemake holo kaa otomobile i kekahi ohana no lakou ka nui he ehiku he poe wahine wale no lakou a he elua mau bepe, a ma ia holo ana ua pau ka hapanui o lakou i ka make a he elua wale no i pakele mai kela make weliweli mai.

Ua hiki ole ke hoopaa mai i ka holo ana o ke kaa a ua hala he hapaha mile o ka holo ana me ka hiki ole i ke kalaiwa kaa ke hoopaa mai i ka peleki. Ua hooikaika ke kalaiwa e hookele i ke kaa e like me ka makaukau ame ka ikaika i loaa iaia, oiai ke kaa e holo ana me ka ikaika, a i ka hiki ana ma kekahi uakee huli pokole loa o ke alanui e hiki pono ole ai ke hoohuli, ua pii aku la oia iluna o kekahi ahua lepo ma ha'i o ke alanui a lele kaokao aku la i ka lewa ma kahi o ka iwakalua-kumamalima kapuai a haule hou iho la iluna o kekahi kumulaau ilalo o ka auwaha.

Ua kiolaia aku he elima mau wahine ame elua bebe mailuna aku o ka noho a koheheo ana i kahi e me he ponaku i kiolaia aku.

O Miss Ethel Cormick ka mea nana e kalaiwa ana a he wahine opio ia i ikeia kona makaukau ma ia hana ma Kaleponi.

Me ia pu kona makuahine, elua mau hoahanau, na keiki bebe elua a kekahi o kona mau hoahanau a hookahi mea kaokoa mawaho ae o lakou.

He elua wale no o keia poe i pakele ae, oia ke kaikamahine opio kalaiwa ame ka wahine opio mawaho ae o ko lakou ohana.

He ekolu o kela heluna i make koke no malaila i kela manawa, a he elua i laweia i ka halema'i, a ma ka hora 6:30 ahiahi i make loa ai ka makuahine a he hapa hora mamua ae i make ai kana bebe ma kona aoao me kona ike ole ae, oiai e mauleule ana ia he hora mamua ae o kona make loa ana.

I ka wa i kaa ai ke kaa iluna o ke kahi ahua a hoomaka aku la e iho ma kekahi ihona piiku ua ike koke oia i ko lakou poino mamuli o ka hiki ole ke hoopaa i ka peleki a nolaila, ua hooikaika mau oia e hoihoi mau i ke kaa iwaenakonu o ke alanui a ua hala he hapaha mile kona hooikaika ana e hoopakele ia lakou me ka wiwoole. Ua nui na kikee ame na uakee alanui i holoia me ka poino ole, a i ko lakou hiki ana ma kekahi uakee haiki loa, a oiai e holo ana ke kaa me ka ikaika ua hiki pono ole ke hoohuli pokole, ua pii aku la ia iluna o ke ahua lepo ma ha'i o ke alanui a lele kaokao aku la i ka lewa ma kahi o ka iwakalua-kumamalima kapuai a haule hou iho la iluna o kekahi kumulaau ilalo o ka auwaha. Owau na lima kokua?

Aole o keia wale no na mea i hoohoia ae e keia Kalapu, aka ua hooholo pu ae no lakou aole e wae aku i ka poe e noho mai nei ma na oihana aupuni no keia kau ae, mamuli o ko lakou kupono ole, a hana ole mai i na mea i manaoia aku ai no ka pono o ka lehulehu.

Ua hoopaa ae lakou, o ka poe wale no i ikeia ko lakou kupono ma o ka lakou mau hana la, a kupaa hoi ma ka aoao, o lakou wale no ka poe e waeia i mau moho no na kulana e makemakeia ana e holo ma keia kau.

Ua makemake pu hoi keia Kalapu ma Hilo kahi e malamaia ai ka aha elele a na Demokarata, oiai o kahi nui ia o na hale e hiki ai ke hookipa aku i na elele o na wahi e mai.

HOOLE NA DEMOKARATA I KA HOOHUI.

Ma ka olelo hooholo i laweia ae a noonoo me ka hooholo lokahi ia e ke Kalapu Demokarata o ka mahele koho ekolu, o ka apana ekahi, e hoole loa ana kona mau lala i ka manao ana e hoohui aku me na Home Rula iloko o keia makahiki.

He mau kumu kupono no ka na Demokarata e manao la e hoole i ka hoohui ana e like me ka lakou e olelo la maloko o ka olelo hooholo. O kekahi o na kumu o ko lakou hoole ana i ka manao hoohui, oia no ka ko lakou ike ana, mamuli o ka manao ana o na Home Rula ame na Demokarata e ulupa aku i ka aoao Repubalika iloko o na makahiki elua i hala ae nei, aole i loaa mai na mea e lawa pono ai ka makemake maoli o na Demokarata a i ole hoi ia loaa paha ke aupuni kalana maikai e like me ka lakou i hoikaika ai.

O kekahi kumu hoohalahala a keia Kalapu Demokarata i keia manao hoohui, no ka hooko ole o na Lunakiai Home Rula i na mea kaulike, e like me na mea i manaoia aku ai e hanaia mai ana e lakou no ka pono kaulike, oiai nae na na Demokarata lakou i koho aku a puka.

Aole o keia wale no na mea i hoohoia ae e keia Kalapu, aka ua hooholo pu ae no lakou aole e wae aku i ka poe e noho mai nei ma na oihana aupuni no keia kau ae, mamuli o ko lakou kupono ole, a hana ole mai i na mea i manaoia aku ai no ka pono o ka lehulehu.

Ua hoopaa ae lakou, o ka poe wale no i ikeia ko lakou kupono ma o ka lakou mau hana la, a kupaa hoi ma ka aoao, o lakou wale no ka poe e waeia i mau moho no na kulana e makemakeia ana e holo ma keia kau.

Ua makemake pu hoi keia Kalapu ma Hilo kahi e malamaia ai ka aha elele a na Demokarata, oiai o kahi nui ia o na hale e hiki ai ke hookipa aku i na elele o na wahi e mai.

MAKEMAKEIA I HALEKULA HOU.

Ke makemake nei ka Lunanui o ka Oihana Hoonaauao e noi aku i haawina dala no ke kukulu ana i halekula hou ma Honolulu nona ka nui he umikumamalua rumi kula i haawina dala no ka hoomaemae ame ka hoonui ana ae i na halekula e ku nei, a i $740,000 no ka uku o na kumukula ke noho hou mai ka Ahaolelo.

Ke hoomakaukau mai nei oia i kana mau huahelu i makemake ai no kona keena no na makahiki elua a o kela mau mea i hoikeia ae la maluna kekahi o kana mau mea i hoomakaukau ai.

I keia manawa ke huli pono nei oia i ka nui o na lilo o na makahiki elua ame ka hookaulike ana i ke koena me ka haawina dala oia keena i hookaawaleia no na kula. Ua ulu mahuahua loa na haumana iloko o na kula a oi loa aku mamua o na halekula e apo kupono ai ia lakou. Ua maikai no ke kulana o na kula i na makahiki elua i hala, aka, i keia mau makahiki aku e nee aku nei e oi loa aku ana na keiki mamuli o ka nui loa o na limahana e komo mai ana iloko nei o ka aina, mamuli o ka weheia ana o ke awa o Puuloa, ke kukulu ana i na papu ame ke komo mai o na limahana no na Mahiko a he maopopo loa e hele mai ana ia poe me ko lakou mau ohana, a he mea pono e hoomahuahuaia na hale kula e lawa kupono ai na keiki me ka oluolu maikai.

I keia manawa, e like me ka hoike a ka Lunanui Babbitt he iwakalua kumukula hou i makemakeia, a no ka lawa ole o ka haawina dala e hiki ai ke uku ia lakou, nolaila, ua kapae loa ia kela ninau mawaho o ka noonoo ana.

Ma ka noho ana a ka halawai a na kumukula ma ka Poakahi o ka pule i hale o na hooponopono hou ana no na kulana o na kumu e hoikeia aku ana ia lakou e like me na kulana a ka Papa Hoonaauao i manao ai e haawi aku ia lakou."

"No ka manawa i oi aku mamua o 50 makahiki ko'u malama mau ana i ka AYER'S CHERRY PECTORAL maloko o ko'u home. Ua ha'i pinepine mai kuu makuakane ia'u nana i hoola i kuu ola i ko'u wa opio."

Ua lilo ka AYER'S CHERRY PECTORAL i huaolelo no kauhale maloko o na kaukani home. Ua hoohana muala e na kupuna, alaila e na makua ma,i a i kela manawa hoi e ka lakou mau keiki. No ke anu ame ke kunu, ka naenae, ka eha o ka puu, ka la saripa, ka paa o ka male o ka

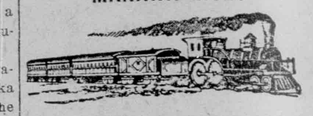
Ayer's Cherry Pectoral

ka laau alakai a puni ke ao nei. Aole loa he mea make iloko olaila. Mai ae aku e lawe mai i kekahi mea okoa aku.

Ua hookomoia iloko o na omole nunui a liilli.

Hoomakaukauia e Kauka J. C. Ayer & Co., Lowell, Mass., U. S. A.

Hui Alahao ame Aina o Oahu
MANAWA HOLO

MAI HONOLULU AKU

No Waianae, Waialua, Kahuku ame na wahi hoolulu ma ke alahao—*9.15 a. m., *3:20 p. m.

No Pearl City, Ewa Mill ame na wahi hoolulu ma ke alahao —†7:30 a. m. *9:15 a. m., *11:05 a. m., *2:15 p. m., *3:20 p. m., *5:15 p. m., ‡9:30 p. m., †11 p. m.

MAI WAHO MAI.

Ku i Honolulu mai Kahuku, Waialua ame Waianae mai—*8:36 a. m., *5:11 p. m.

Ku i Honolulu mai Ewa Mill ame Pearl City mai—†7:46 a. m., *8:36 a. m., 10:38 a. m., *1:40 p. m., *4:31 p. m., *5:31 p. m., *7:30 p. m.

†Koe ke Sabati.
*Kela ame keia la.
‡Sabati wale no.

G. P. DENISON,
Lunahoohana.
F. C. SMITH,
G. P. & T. A.

He Mau Apana Aina no ke Kuai.

E loaa no i ka poe e makemake ana i mau aina maikai no lakou, he mau apana aina emi loa a makepono o ke kumukuai, e waiho nei ma ke Alanui Waina ame Muliwai. O keia wale no ka wa pono mai lohi! He makepono loa ke kuai ana, he $200 ame $250 wale no ko ka apana hookahi. E hele mai e ike ia.

PAULO KALAUKA.
(P. E. R. Strauch.)
Alanui Moi Helu 74, Waity Bldg.

Kakela me Kuke
(KAUPALENAIA)

Poe Kalepa ma ke Komisina
—A HE—
POE LAWELAWE KOPAA.
Poe Agena no na Mahiko Lehulehu.

Kauka Mitamura.

E loa no o Kauka T. Mitamura ma kona keena e ku nei ma ke kihi o ke Alanui Nuuanu ame Waina Helu 1413. Kelepona Helu 546.

Na hora hana:—Hora 9 a. m. a 12 m.; 7 a hiki i ka 8 p. m. Sabati ma ka hooholo ana.

Kona wahi noho ma ke alanui Waina Helu 50 e kokoke ana i ke Alanui Nuuanu. Kelepone Helu 1613. Pahu Leka 842.

—KA—

MOMI O KA HIKINA

---A I OLE---

Ka Hihio Moeuhane Kupaianaha.

MOKUNA II.

Pau hoi keia mau hana ana, ua kauoha aku la oia i kekahi mau laau pokopoko elua e hulahula iluna o ke pakaukau a hooko mai la ua mau laau nei i ko ia nei makemake, a me he mea la nae aole paha ia o kana mea i makemake loa ai, nolaila ua unuhi ae la oia i kekahi mau huanoa mailoko ae o kekahi pahu e waiho ana ma ka aoao o kona pakaukau a hookomo iho la iloko o kekahi eke, me ka noke ana i ka hili me ka pauku laau a hiki i ke okaoka ana o ka iwi, a ia unuhi ana mai ka hana i ua mau apaapana iwi nei, eia ka he mau koomoomo, a puunaue aku la na na kamalii, me ka piha hialaai nuiia o kana mau hana keaka.

Ua hauoli io ua mau kamalii la, no ka mea ke noke la lakou i ka uwauwa a hiki i ko ua kanaka hana keaka la papa okoa ana aku ia lakou e noho malie, o kona hookomo iho la no ia i kana mau mea hana iloko o ke eke, a hoomaka mai la e hele no ka hale hoolimalima kahi a Adena e noho aku nei.

Jaia i kokoke mai ai ma ka puka o ka hale hookipa, kahi a kekahi puulu kanaka e kuku aku ana e nana iaia, ua pane mai la ua kanaka hana keaka la:

"Owai ka mea o oukou i makemake e nana aku au i na ulia pomaikai i pili iaia? Ua hiki loa ia'u ke hoike aku i na mea i hanaia e ia mai kona hanauia ana mai a hiki i keia la, a pela no hoi na mea e hoea mai ana maluna ona ma keia mua aku."

Me he mea la nae i ka nana aku, aole he makemake o keia poe Pake e nana ia mai ko lakou mau ouli, no ka mea aole o lakou kamaiiio aku, a ke au hele la ka nana ana a ua Pake hana keaka la a hiki i i ka ike ana mai ia Paulo Adena, alaila ua kamailio hou mai la oia:

"O oe ka'u mea e nana aku i kou mau ouli kupaianaha," me kona hoomau ana mai no i kana nana ana maluna o ia nei.

"Aole o'u makemake," wahi a ia nei, no kona manao o lilo kana mau mea huna i mau mea ike wale ia mai e ka lehulehu ae o lakou.

"Ina hoi paha oe e ae mai ana, alaila o na mea maikai wale no i pili ia oe ka'u mau mea e hoike aku ai, a ina he mau mea kekahi a'u i ike ai nou e poino ai, na'u ia e hookaawale mai ia oe mai, aka ma ko mau maka wale no au e nana aku ai la, pau na mea apau loa i ka ikeia i pili i kou ano, ka mea hiki ole i ka lehulehu ke hana owau wale no."

Ua hoole paakiki loa aku la no o Adena, a hiki i ka hookaawale ana aku o ka Pake kilokilo, me ko ia nei neenee loa ana aku a kahi pouliuli o ikeia mai auanei kona helehelena.

No ka ike ana aku o Adena i ka lilo loa o ua Pake kupaianaha la i ke kamailio me kekahi Pake lawai'a, o ko ia nei hoi aku la no ia noloko o kona wahi keena i hoolimalima ai no ia po, a hoomaka ae la e ho-a hou i kona ipupaka, me ka neenee ana nae a kaawale loa mai ka puka aniani mai.

No ko ia nei nanea loa i ka noonoo i na moeuhane pahaohao ana, aole ana mea e ae i hoomaopopo i ke komo ana mai iloko o kona rumi, a ua piha paha ka hapalua hora o kona nanea ana, ua ike mai la oia i ka noho aku o ua Pake kilokilo la ma kekahi kihi o ka rumi e kauiono pono aku ana kana nana ana maluna ona.

"He mea anei kekahi au i makemake ai maloko nei?" i ninau aku ai o Adena iaia.

"E komo wale ia mai hoi oloko nei o kou rumi ina aole au i makemake i kekahi mea, nolaila e ke kanaka opio i hele hou mai la au e hui me oe, mamuli no o kuu makemake e heluhelu aku ia oe i kou mau ano, no ka mea, ua ike aku au ma kou helehelena aole oe i kulike me na Pake maoli, a aole no i kulike loa kau kamailio ana me ka lakou. E oluolu mai ana anei oe ia'u e nana aku au i kou mau ouli? Mai hopohopo oe, oiai o kaua wale no ia e noho nei maloko nei o keia keena."

Ua aloalo ae la ko Adena mau maka ma o a maanei, a ike iho la oia, ua pololei na mea a ka Pake kilokilo o ke kamailio ana mai, aole he poe e ae mawaho o laua, a pau loa ae la ko ia nei hoomaka'uka'u no ka ike wale ia mai o ka ia nei mau mea huna, ina e hiki io ana i keia kilokilo ke hoike mai i na mea e lolii la iloko o kona puuwai.

"Ke manao nei au, he uuku loa kahi mea loaa ia oe ma ka nana ana mai i ko'u helehelena," wahi a Adena ma ke ano hoopohala i wahi no keia Pake e nana ole mai ai i kona helehelena.

"Ua kamaaina loa au i ka nana ana i ke ano o ko'u lahui ponoi, a ua ike au i ka like ole mawaena o lakou ame oe," i pane aku ai ke kilokilo me ka akaaka pu ana aku. "Mamuli o ka mana i loaa ia'u ma ka'u oihana, ua ike au aole oe he kupa no Kina nei, aka he malihini oe i huna i kou helehelena, aka malia paha he mau kumu kupono io kou o ka hana ana pela, aka mai maka'u oe, no ka mea aole loa au e hoike aku ana i kekahi mea pili ia oe i kekahi poe okoa aku, oiai ua ku-e loa ia i ke kanawai paa o ka'u oihana kilokilo."

Ua ano li-o ae la o Adena, no ka mea ua loaa pono mai la kona ano maoli i keia kilokilo, a oia kana o ka pane ana mai: "I hele makaikai wale mai nei no hoi au e ike i ka aina nei, a ua manao au ma ka hoano e ana i ko'u helehelena ame ke komo ana i na lole o na kamaaina o keia wahi, pela e palekana ai au mai ka hoopilikiaia mai."

"Ina o kou manao ia ea, aole no oe i palekana, ina e hele aku ana oe a komo pono aku iloko o ka aina lauia o Kina nei, e loaa mai ana no oe i na popilikia he nui mamua aku nei o kou alahele."

"No ko'u paa ia mai paha kau mea e kamailio mai nei, ma ia ano, aole o'u maka'u ana, oiai ua loaa mai no ko'u palapala ae e kaahele ma ka'u mau wahi apau e makemake ai mai ke Kiaaina mai."

"A! ua palekana io oe mamuli o kela palapala, a oiai ua kohu Pake maoli no oe ke nanaia mai, nolaila ua pau ae la kou pilikia, a o kekahi no hoi, he kiakahi wale iho no kou wahi kino aole ou mau makua e hoi hope ai ka manao, aole anei au i pololei ma ke kilo ana aku la ma ia wahi pili i kou ouli?"

"He oiaio, aole o'u mau makua e ola nei, a i ole hoi ia he mau kaikuahine paha, a mau kaikaina hoi, nolaila ua pololei mai la kau koho ana mai ia wahi."

"Ua ike mua hoi au i kou mau ano apau ma ko helehelena no hoi au i heluhelu aku ai, pau loa na mea oloko o kou puuwai i ka ikeia. Eia hou keia mea a'u e hoike aku nei nou, eia oe ke hele aku nei i kahi o ka pouli, no ka mea, ke ike aku nei au i kekahi ao ke hoomamalu iho la ma kou helehelena, aole anei au i pololei hou no ka lua o ka manawa?"

Ua nana loa aku la o Adena i kona kokoolua me ka piha pahaohao, aole no na mea ana o ke kamailio ana mai iaia nei, aka mamuli o ke ano o kana kamailio ana, alaila ua hoomau hou mai la no ua Pake kilokilo la i ke kamailio ana.

"Iloko o kekahi mau makahiki lehulehu i hala ae nei, ua hoikeia mai la ia'u, e halawai pu ana au me kekahi kanaka o ka lahui okoa, aole nae ma ke ano e hoopilikia mai ana oia ia'u, aka e haele like ana mana ma ke alahele hookahi ma na mea pili i ko maua ola ana, a aole au i hoomaopopo i ka pololei o ia mea a hiki mai i keia wa a kaua e halawai pu nei, a me he mea la o keia ka hookoia ana o ua mea la i kamailio mua ia mai ia'u, a o oe hoi ua kanaka la o ka lahui okoa."

Ua hooi loaia ae la ke pahaohao o Adena no keia kokoolua ona, a me he mea la i ka ia nei nana aku ma na maka o ua Pake kilokilo la, aia he mana i loaa iaia, e ume aku i kona mau manao apau i ona la, a ke maka'u la oia no ka holopono ole o kana huakai e hele nei, aka ke nana pono wale la no oia maluna o na maka o kona hoa me ka pane ole aku i hookahi huaolelo, a o ka wa no ia o ua kilokilo la i i hou mai ai:

"Ke manao nei au, eia oe ke hele nei e makaikai i ke kahua o na kakela kahiko o Kina nei ma Foukina, aole anei au i pololei hou ma ke koho ana aku la i kahi o keia huakai au e hele nei?"

"Heaha na kumu o kou manao ana, nolaila ka'u huakai e hele nei?" i ninau aku ai o Adena, me ka mau no o kona kahaha no ka pololei o na mea apau a keia Pake e hoakaka mai nei nona.

"No ka mea, aia ilaila na mea kupaianaha he nui, a o kahi wale no ia a na malihini e hele makaikai ai," alaila ua kulou iho la ke poo o ua kilokilo la ilalo no kekahi mau minute, alaila ua aea hou mai la oia iluna a pane mai la:

"E kuu hoaloha opio, e hoomau aku i kau huakai a hiki i kahi au e makemake nei e ike, no ka mea aia ilaila e loaa ai ia oe, he makana hiwahiwa, ka mea nana e uku mai i kou mau luhi apau," a no ke komo ana mai o ka ona nona ka hale hoolimalima, ua hoopau wale ae la no laua nei i ke kamailio ana maluna o na mea pili ia Adena ame kana huakai, a huli aku la ke kamailio ana a ua kilokilo la me ka ona hale.

No ka kakou Adena nae, aia wale no kona mau maka maluna o kela Pake kilokilo, a o kana e manao loa la, e hookaawale koke oia mai keia Pake aku, no ka mea ua lilo kona ike mau ana aku iaia i mea hoopilikia mai i kona mau manao, ame ke ano o kana huakai e hele nei.

No ka hele ana aku o ka ona hale ame ka Pake kilokilo mai kona keena aku, ua hoi aku la keia e hooluolu, no ka mea ua hele oia a mahuhiluhi loa, a iaia i moe ai a hiki iwaena konu o ka po, ua loaa aku la iaia na moeuhane pahaohao, me he mea la no e ike aku ana oia i ka Pake kilokilo e hana mai ana i kana mau hana kupaianaha, a i kekahi manawa me he mea la aia oia ke ku la ma ke kahua o ke kakela, e ako ana i kekahi pua nani loa ana i ike ole ai mamua, a nona hoi ke ala kupaoa, ka mea nana i hooniua i kona noonoo.

Me he mea la ua ike aku oia i ka hoea ana mai o ua kilokilo la ma kahi o ka pua ana o ka ako ana, a iaia i hoopa mai ai i kona manamanalima i ua pua nei, ua loli ae la ia a lilo i kopena a kiki mai la iaia nei, a ua hikilele okoa ae oia iloko o ia po, me ka lilo o kela mau moeuhane i mau mea hoopilikia aku iaia.

MOKUNA III.

No kona piha hiaa loa, ua hiki hou ole iaia ke hoi hou aku e hiamoe, a i hakalia no a wehewehe kaiao, o kona puoho ae la no ia, a oiai aole he mea o ka hale hoolimalima i ala mai ia manawa, ua hele aku la keia e holoholo ma ke ka'e o ka lokowai, a ua piha paha iaia ka hapalua hora o ia holoholo ana, ua hoi hou mai la oia a ike mai la i kekahi o na keiki lawelawe o ka hale hoolimalima, ua uku aku la oia i kona bila, a hoomaka koke aku la no e hele ma kana huakai, no kona makemake ole e halawai hou me ka Pake kilokilo, i kona wa e ala mai ai.

Ua hele aku la keia ma ka'e o ka lokowai no ka huli ana i waapa nana e lawe aku iaia ma kekahi aoao, a me ka hana nui no hoi oia i ka huli ana a hiki i ka loaa ana o kekahi waapa, a mahope iho o ka aelike ana me ke kapena e lawe iaia no na mile he kanalima no kekahi uku kupono, ua kau aku la keia maluna o ka waapa.

He hana nui okoa aku ia a ke kapena o ka waapa o ka hoala ana aku i kona mau kanaka, he eha ko lakou nui ame hookahi keiki, aka iloko nae o ka hapalua hora ua hiu ia ae la ka heleuma iluna, a o ko lakou nei hoomaka aku la no ia e holo.

Ua hele no hoi a poeleele ua hoea aku la lakou ma kekahi kapa o ka lokowai, a uku mai la o Adena i kona uku, a hoomaka aku la oia e hele e huli i wahi nona e moe ai ma ia po. He kulanakauhale keia i oi ae ka maemae imua o kela wahi mua ana o ke kipa ana mai, a aole i lilo i hana nui nana ka huli ana i wahi kupono nona e hiamoe ai ma ia po, a ma ke kakahiaka ae o kekahi la, ua hoomau aku la no oia i ka hele ana ma kana huakai imi i na mea kupaianaha.

Aole i loaa iki iaia na ulia ma keia huakai hele ana, a i ka hiku o kona mau la o ka hele ana, ua hoea aku la oia ma kahi he kanahiku mile mai ke kahua mai o ke kakela, kahi ana i moeuhane ai no ka wai o ke ola ame ka pua nona ke ala ana e hoohewahewa ole ai ke honi aku.

Ma ke ahiahi o ka walu o ka la, ua kokoke loa aku la oia i ua kakela la, oiai ua hoaumoe mai la oia ma kahi he umi-kumamalima wale no mile mai ka pahu hopu mai o kana huakai.

Iaia i ala ae ai ma ke kakahiaka, ua hoomaka aku la no kona hele ana e nana i ua kahua la o ke kakela. O ke alanui a ia nei e hele nei he alanui akea ia e nalowale ole ai oia ke huli hoi hou mai ina i ka po oia i manao ai e hoi mai no keia wahi ana o ka hiamoe ana, a ua hele a awakea, ua kipa aku la keia ma kekahi wahi kauhale, no ka ai ana i kekahi mau meaai, a no ka hoomaha iki ana.

Oiai he puu kiekie mamua pono aku o ke alahele e hoea aku ai i ke kahua o ke kakela, ua pii aku la oia iluna o kekahi puu, a iaia i kau ai iluna olaila, ua nana mai la oia ma kona mau aoao i ka waiho aku o na kulanakauhle like ole, a aia hoi mamua pono aku o kona alo, e waiho mai ana na paia ame na pou pohaku o ke kakela i pau i ka helelei kona mau puo'a.

No ko ia nei ake nui loa e hoea i ua kahua la o ke kakela, ua ae aku la keia ma kekahi uwapo ohe i hoomoeia ma kekahi wahi kahawai uuku, a iloko o ka hapaha hora, ua hoea pono aku la oia iloko o ke kahua o ua kakela kahiko la.

E kuku mai ana no na paia pohaku, na kii mabala o na akua kii e waiho mokaki mai ana ma o a maanei. No ko ia nei nanea loa i ka makaikai i na mea kupaianaha ana e ike nei, aole ona wahi noonoo ae, eia paha ka la ke iho aku nei i ka ilikai, a i kona nana ana ae ka hana, eia ka ua napoo ka la, a aohe ana wahi e hoona ae ai e loaa ai kona wahi e hoaumoe ai ma ia po.

Ua ike no oia aia kekahi mau wahi hale kakaikahi ma kekahi aoao o ka puu, eia nae aole i maopopo iaia ke alanui e hoea aku ai ilaila, nolaila ua hooholo iho la no oia e hoaumoe iwaena o ke kahua o ua kakela la, me ka nana ole ae i ka nui o na akua kii hoomaka'uka'u e waiho mokaki mai ana ma na wahi apau o ua kahua la.

He mau meaai no kana e lawa ai kona aina ahiahi ame ke kakahiaka ana ae, a mahope iho o kona nana ana i wahi kupono loa nona e hiamoe ai ma ia po, ua hele aku la oia no ke kahawai no ka ai ana i kana mau wahi meaai.

Ua hoohalaia e ia nei ia ahiahi ma ka holoholo wale ana no i ua kahua la, a i ka aneane ana ae e kani ka hora ewalu, ua lulumi mai la ka makehiamoe iaia nei, a o kona hoi mai la no ia ma kahi ana o ka hookaawale ana o kona wahi ia e hiamoe ai. Aia keia wahi malalo pono o ka lima o kekahi akua kii, kahi hoi i ulu nuiia e ka mauu, e nolunolu ai ka moe ana, a e pakuia aku ai no hoi ka hu'ihu'i o ka makani e pa mai ai o ia po.

Aole no i loihi iho ia hoomoemoe ana, ua pauhia aku la oia i ka hiamoe kulipolipo, eia nae iloko o ia nanea ona i ka hiamoe, ua puoho mai la oia mamuli o kona lohe ana aku i kekahi nakeke ano e, a iaia e hoolono ana i ke ano o ua nakeke nei, ua lohe aku la oia i ke pohapoha o ke kapuaiwawae lio, a ma kana hoomaopopo aku ma kahi kokoke no ia i ka uwapo ohe e a'e aku ai ma kekahi aoao o ke kahawai.

Ua ala maoli ae la o Adena iluna, a nana mahea ana la kahi a ua lio la e holo mai ana, a ma ka ia nei hoomaopopo aku e holo pololei mai ana ma ka ia nei wahi e ku nei, a o kona hoi hou iho la no ia e pee iloko o ka mauu.

Ua holo mai la ua lio la, a ku iho la ma kahi kokoke loa i ko ia nei wahi e pee nei, a lohe aku la oia i ka hele mai o kekahi mea mamua pono aku ona, me ko ia nei manao loa, ua ikeia mai oia, eia nae ua kapae iki iho la kahi a ua mea la e hele mai ana mai kona wahi e pee nei, eia nae ua ike maopopo loa aku la keia, he lole kona o ke kahunapule, a oiai, ua weheia omua o kona kuka kahunapule, ua ike aku la oia i ka owaowaka mai o na pihi daimana mai kona lole maoli mai e komo ana maloko o ua kuka loihi la.

Aole i pau.

HOOPU-AIA KA HOOKAE ILI MA KA HALAWAI A NA DEMOKARATA.

Ma Aala Paka ma ke ahiahi Poalima aku nei o ka pule i hala, he anaina kanaka nui ka i akoakoa ae no ka hoolohe ana i na ha'iolelo mai na olohe like ole mai i wae ia o na Demokarata no ia ahiahi, a wahi a kekahi poe i hiki kino ilaila a lohe pono e like no me ka ae pono ole mai o na lani mamuli o ka hoemiia ana o ka poe hoolohe e na kulu paka ua eloelo o Kaluahakoi, pela no ka e holopono ole ai na hana i upuia e ia aoao kalaiaina. He mau ha'iolelo kalaiaina ka i hoolu hèleleiia mai; ua hopu kahi poe a o ka hapanui ua kiola; i mai no ka waiwai ole ka e malama ai, ua nui ka walaau, ke ku-e ame kikaho mai o na olelo mai ke anaina mai. Hookahi kanaka ona i uwa mai me ke kahamaha i ka wa e ha'iolelo ana o Frank Harvey, a i kona noho malie ana haule aku la ia a nonolo ka pukaihu.

KO KA LUNAHOOMALU MAU MANAO.

Ma ka wehe ana i na hana o ka po, ua ku mai la ka Lunahoomalu Wala a wehewehe mai la i kekahi mau manao pokole, a penei kana:

"Ma ko'u ano he Lunahoomalu ua ili mai maluna o'u ka hana e wehe aku ai i keia halawai a e hoolauna aku hoi i na poe ha'iolelo lehulehu o keia ahiahi. A i ko'u hana ana aku pela e hoopokole ana au i ka'u mau olelo i ole ai au e a'e hewa loa aku i ka manawa i hookaawaleia no lakou.

"Ke manao nei au o keia ka manawa kupono e kahea aku ai ia kakou e akoakoa mai ma ke ano he aoao kalaiaina a he lahuikanaka; he nui na pilikia e akeakea mai ana ia kakou; no ka mea, eia kakou ke akoakoa nei no ka hookupono ana i ka inoa i waeia, mamuli o na hooholo ana a kekahi Aha Elele nui i malamaia e kekahi aoao kalaiaina. O kekahi o na kanaka koikoi loa o keia mau la a no kekahi oihana kiekie loa a ka lahui e wae ai i ka inoa a e koho i ka mea i kupono e noho ma ia oihana.

Ke manao nei au he kumu maikai no kakou e mahalo ai ia kakou iho mamuli o ka kakou mea i hooholo ai ma o ka kakou elele la i ka Aha Elele nui ma o ke koho ana i ka kakou mea i makemake ai. Ke manao pu nei au he kumu maikai no ka kakou e hoomaikai aku ai i ka aoao kalaiaina mamuli o ka naauao o ke koho ana i ka moho kupono no ia oihana; a ke manao pu nei au ma ko kakou ano he Demokarata ua pomaikai nui kakou mamuli o ko kakou hooiaio lea ana, oia hoi, ina e lanakila ana na lima o na Demokarata ma keia koho baloka lahui ae, aole no e hiki e paulele nui ia aku ka maluhia a i ole ka pomaikai paha iloko o na lima o kekahi mea e ae no na hopena o kekahi lahuikanaka nui mamua o William Jennings Bryan.

A oiai, ua wae kakou i keia inoa me ka haaheo nui, aole no kakou e haawi aku ana i na hoomaikai ana i ka Aha Elele ina aole kakou e kakoo pu aku i ko Mr. Bryan hoa holo. O kela kanaka i waeia aole no i like loa aku kona kaulana me ko Mr. Bryan, aka nae, ua loaa no iaia ka hanohano ma kona mokuaina ame kona kulanakauhale ponoi iho, a ua kupono no ka hanohano i hookauia aku maluna ona e ka aoao kalaiaina. Ma ka wae ana a ka Aha Elele ia John Worth Kern i moho Hope Peresidena, ua hana ka Aha Elele i kekahi hana maikai i kupono loa e haawiia aku na mahalo ana.

"Ke manao nei au ua loaa no ia Hawaii nei ka mea e hauoli ai no ka mea i hanaia ma ka Ahahui Nui a na Elele wae moho; aole no ka naauao wale no o ke koho ana i ka moho peresidena, aka no ka loaa pu ana ia kakou ka ikeia mai ma ke kahuahana lahui.

"Aole au i manao e hoalo ae ana kakou i ka haawi ana aku i na hoomaikai ia Edward M. Watson, oiai ma ke ano he Komite oia no na Olelo Hooholo, ua hooikaika oia me ka pauaho ole i mea e ikeia mai ai ka kakou mau koi, a pela pu hoi me na keonimana na lakou i kakoo, oia na Messrs Frank R. Harvey, Chas. McGonagle, Allan Herbert ame James L. Coke.

"A oiai eia kekahi o lakou maanei i keia ahiahi, ke waiho aku nei au na lakou e hoike aku i na hana apau e pili ana i ka Aha Elele, a ke hooki nei au maanei me ka lawa ole nae o na mahalo ana no ka lakou mau hana kelakela."

Ua loaa ia'u ka manao ma ka olelo ana ae, i ka nana aku o ke kau koho baloka e hiki mai ana he kau holomua loa ia no ka aoao Demokarata, maanei a ma na aina e, a ke kahea aku nei au i na puali ma Hawaii nei aole e hoomau wale no i ka hana ana, aka e palua iho i ko lakou ikaika ma keia kau mokomoko ae, i mea e lilo ai ka hana i hookahuaia i mea e lei ai i ka leialii me ka holomua.

I ka pau ana o kana ha'iolelo, ua hoolauna mai la oia ia Frank R. Harvey.

Ua wehe mai oia i kana ha'iolelo ma ka hoike ana mai i ka moho i waeia o ka aoao Demokarata no ka noho residena, a i ka pau ana ua mai la oia e hoakaka no ka baloka Hawaii maluna o ke ka hookae ili.

"Ia'u i huli hoi mai nei mai L mai, ua hele a paiakuli ko'u mat peiao i na olelo. E koho i keia naka; aole e koho i kela kanaka; koho no na kanaka Hawaii wale no.

NO NA AALOLO NAWALIWALI

"O ka hakaka ana no na mea e loaa ai na pono o ke ola ana i keia mau la aole me ka piha ikaika o kou kino, aka, me ka holopono o kou mau aalolo," o keia ae la ka olelo a Sir J. Creighton Browne, he kauka kaulana ma ka oihana lapaau. I keia olelo, e paku'iia aku ka olelo a Kauka Fathergill i make kekahi no hoi o na kauka kaulana, "Ina e hoomaka mai e nawaliwali ka opu hoowali ai, e nawaliwali mai no kou akepaa ame kou akemama, a e piha no ke koko i na mea ino, he kumu e loaa mai ai i na ma'i ino e like me ka a'i pehu o na ami, rumatika, ma'i o ka puuwai, hano ame ka ma'i o na aalolo. O na aalolo oolea, na aalolo e hiki ai ia oe ke hana, ke ku iluna a hakoko ma keia ao no na pono o keia nohona me ka loaa ole o na pepilikia i ke kino, e pono lakou e malama pono ia a e hanai hoi ia lakou me ke akahele i mea hoi e loaa ai ia oe ke kino oolea. O ka manao ae la keia; a pehea hoi e loaa ai i ka poe me na kino nawaliwali keia oolea ame keia mana hooolea o keia mau mea? Ma ka lawe ana i ka

WAMPOLE'S PREPARATION

he laau lapaau i kaulana apuni ke ao nei no ka holopono ame ka hikiwawe i ka hoonoono ana i ka ai ame ka hoomaemae ana i ke koko. E loihi no kou manawa e huli ai a loaa kekahi ano ma'i e hiki ole ai i keia laau ke hoola, he laau i loaa mai ma o ka noonoo naauao ana o keia au o na hana akeakamai. He momona e like me ka hone, a ua loaa hoi iaia na mea hoonoono ai apau i loaa i ka Aila Cod Maemae, i hanaia e makou mai ka puupaa mai o ka i'a cod hou loa, a i huiia me ke Compound Syrup of Hypophosphites ame ka Extracts of Malt and Wild Cherry. Ua olelo ae o Kauka Clark:—"Ua loihi ko'u wa i hoohana ai i ka aila cod, eia nae, aole wau e kanalua ana i ka hoike ae o kau laau ka helu ekahi o na laau a'u i maopopo a e kuaiia nei i keia wa." Aohe e hau le, a e loaa no ka pono mai ka lawe mua ana. Ua hiki i keia laau ke hoaikaika i kou kino ame ka pii ana ae o ke olakino maikai. E pono e hoao. Oia ka mea e ike ai. Ke kuaiia nei keia laau e ka poe kuai laau apuni ke ao holookoa nei.

✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦

O kela kekahi o na olelo kupono ole. Oia manao ana pela, he noonoo hupo loa ia no kakou, no na Hawaii e apono ai, a no ia manao lalau, e ku-e ana au a hiki i ko'u hanu hope loa. Ma ko kakou ano he poe koho he pono ia kakou ke lawe i ka aoao naauao ma ka la koho baloka. Ma Hawaii nei, e paio kakou he aoao a he aoao, aole ka ili i ka ili, no ka mea, e hai aku au ia oukou ina kakou e wae ana ma ka ili a e hoi hope hou aku kakou e like me na la i kaahope aku e hoike maoli ae ana kakou i ko kakou ano hupo maoli.

"E ku-e anei kakou i ke kanaka hookahi no kona haole ana, a e koho ae i kekahi kanaka no kona Hawaii ana? Aole. Ke hana akou pela e ho-o ana kakou ia kakou iho iloko o ka poino me ka hana ana i ka hewa koikoi loa no kakou. Ua haawiia mai i na Hawaii ka pono koho baloka e ke Aupuni Amerika, no ke kumu ua olelo-ia he lahui naauao ka lahui Hawaii a ua kupono lakou e koho baloka, a ina e hana ana kakou ma ke ano hupo, a hoole kakou i ke koho ana i ka haole, e hooiaio ana ia hana a kakou i ko kakou kupono ole no ke koho baloka a o ka maopopo loa e laweia aku ana ia pono mai a kakou aku."

Ua nui na leo hauwalaau mai ke anaina mai a ua ku iki ka Harvey ha'iolelo ana no ka pane aku i na ninau lehulehu mai ka poe ku-e mai. Ua hooki iho la kana ha'iolelo ana ma ka olelo Hawaii a hoomaka mai la oia e ha'iolelo ma ka olelo haole.

"He pono ia kakou ke ike maopopo i keia mea oiaio, he poe Amerika kakou apau. Ke noho nei kakou malalo o ka hoomalu ana a ka Aeko Amerika. Ina kakou e kaupale ana i ka laina hookae ili, e pokole ana ko kakou mau la kalaiaina."

Loli hou ae la oia ma ka olelo Hawaii a hoomau mai la:

"E pono kakou e lawe i na paio ana ma keia kau koho ae, ke kahuahana i ke kanuahana, na Demokarata i na Repubalika, aole hoi o na Hawaii i na haole.

"Ina oukou e hooko ole ana a e makemake ana oukou e paio no ka ili, e lawe oukou i ka'u a'o mai hana aku ia hana, no ka mea ina e hana aku ana pela e like me ka'u e lohe nei, e pokole ana ke ola ana o ko kakou pono koho baloka. Ke kokoke mai ne manawa e hakoko aku ai ke a'o aku nei au ia o oukou e koho me koho ana i a ha

Ayer's Sarsaparilla

He hikiwawe ka hana ana a ka AYER'S SARSAPARILLA i ke koko. E lawe ana ia i na mea pono ole mai na mea paahana aku, a kukulu hou i t'o me ke ola kino maikai. He like pu no ka maikai no ke keiki e like me ka makua. Ua hikiwawe loa ke kokuaia ana o kekahi keiki ulu nawaliwali, a lomaloma e like pu me kona makuakane kino ikaika.

He laau ohana maikai loa ka

Ayer's Sarsaparilla

a he mea pono hoi e malama mau ia maloko o ka hale. O ka haawi ana i kulu hookahi i ka manawa pono, e hoopakele pinepine ana ia i kekahi ma'i loihi a nui o ka lilo.

E hoomaopopo pono, o ka "AYER'S SARSAPARILLA" ka mea i loaa ia oe, aole hoi o kekahi ano okoa ae.

Hoomakaukauia e Kauka J. C. Ayer & Co., Lowell, Mass., U. S. A.

Paulo Kalauka

(P. E. R. Strauch.)

E HEA I KE KANAKA E KOMO MALOKO.

E ike i ko kakou noaloha he loea ma ka huli ana i na waiwai paa, pohihihi i waiho wale ia ua hiki ke imi ia me ka noeau a hiki i ka loaa ana o na pomaikai ia oe. Ua hiki ke ohi i na ale na kala i hoahu ia iloko o na Hui like ole ua hiki loa ke ohi ia ia mau dala ame waiwai like ole apau; ua hiki ke hoaie ia na dala ma na waiwai hihia ole, ka hana ana i na ano Palapala like ole apau i ku i ke kanawai. He oluolu loa ka uku hana ke kuka pu ia. Na poe apau e noho ana ma na wahi loihi ua hiki ke hoouna mai ma na leka ma ko'u inoa. E loaa no wau ma ko'u keena ame ka'u kupakako WM. PAOKALANI, he kamaaina i na mea apau.

Helu 74 Rumi 1 Alanui Moi (aoao Waikiki o ka Hale Bibi o Wala.)

HALE KUAI AWA MAKEPONO

E loaa no na kukaiolelo maikai ana me ka poe apau e makemake ana e loaa ka awa makepono, ke hele mai e hui kino me ka mea nona ka inoa malalo iho nei, a i ole ma ka hoouna leka ana mai paha. Ua hiki ke hoolawaia aku ka awa i kekahi mau laikini e ae ke loaa mai na kauoha.

GEORGE KAEA.
938 Alanui Kekaulike, Makeke Kuai I'a Pahu Leka Helu 5.
3238—Aug. 21, 28, Sept. 4, 11.

HE HOOLAHA.

E weheia ana ka makahiki kula hou o ke Kula Kamaiahao (Keena Kula o na Kaikamahine o ka Mid-Pacific Institute) ma ka Poakahi, Sepatemaba 15, ma ka Hale Atherton, Wailele Awawa o Manoa. O na ninau no na mea aku i koe e hoouna ae i ke Poo Kumu, Pahu Leka Helu 586, Honolulu.
3238—Aug. 21, 28, Sept. 4, 11.

HOOLAHA.

E noho mai ana ka Halawai mau o ka Hui Kuai Aina o Wainiha ma ka Poaha, la 3 o Sepatemaba, 1908, hora 9 a. m. ma Wainiha, Hanalei, Kauai.

JAMES K. LOTA,
Peresidena Hui Kuai Aina o Wainiha.
3237—Aug. 14, 21, 28.

NA MARE.

James Guibe ia Martha Kaanaana, Augate 3.
Herbert Mundon ia Coroline Silva, Augate 4.
Wm. Leleiwi ia Ellen K. Bell, Augate 8.
Kaeha Keaumoho ia Leilani Akana, Augate 9.
Daniel E. Hewell ia Kuehuokalani, Augate 10.
Geo. Nicholas Jr., ia Rebecca Hailani, Augate 11.
JohnNailiilikea ia Emily Uini Stevens, Augate 12.
Jaeob K. Kahaule ia Antonia H. Oniula, Augate 12.

NA HANAU.

Na Thos. W. Lishman ame K. Lishman, he keikikane, Augate 2.
Na John Gilman ame Eliza Gilman, he keikikane, Augate 7.
Na Kaua Mokulehua ame Akala Pae, he kaikamahine, Augate 11.
Na Joe Kuahale ame Kaualoku he kaikamahine, Augate 12.
Na Chun Hoon ame Lee See, he keikikane, Augate 12.

NA MAKE.

Nahaleanu ma Puunui, Augate 17.
Julia Ah Sai ma ka Home Leahi, Augate 17.
Mrs. Marie Kaleihananui ma ke alanui Kamehameha, Augate 18.
Joseph H. Lii ma ke alanui Buckle, Augate 18.
Marie H. Kololina ma ke kihi o na alanui Moi ame Alapai, Augate 18.

HE LONO MAI AUKEKELALIA MAI.

Penei ke kakau ana mai a Messrs. Williamson & Co., o Judah, Queensland: "He keu ke kaulana o ka Laau Hooikaika, Korela ame Hoopaahi a Chamberlain ma keia mau wahi. Ua hoike mai ia i kekahi mau hoola kupaianaha ana, a aole he home i nele i ka loaa ana o ka omole o keia laau. Eia ke kuaiia nei e ka poe kuai laau apau ,a e Benson, Smith & Co., Ltd., na akena no Hawaii.

VLADIVOSTOK, Aug. 20.—Maanei ma kaa 5 nehinei ua hopuia e na aliikoa o ka puali kekahi Kepani i hoopa he kiu

HAINA NINAU BAIBALA.

"Heaha ka Berita Kahiko a Paulo e olelo nei ua lualua, ua kina, a ua elemakule? A heaha hoi ka Berita Hou a Paulo e kamailio nei i ko Hebera poe? Heb. 8:1-13."

E Mr. Lunahooponopono, Aloha oe:—E oluolu mai anei oe i wahi olelo hoomaopopo aku? Ua ike ia ke ake paani ana o ka makamaka ma ka welau hope o kana olelo, a o ke Kahua i makemake ai e paani o ka Mokuna 8 o Hebera ma keia mau ninau elua. He hoailona keia o ke ano kamalii. Aole i kukulu ke Akua i keia mau berita maluna o ke kahua paani, aka i ka hanaio. 2. Ka i no na hai e apono ka haina o na ninau Baibala, ame ka noeau oiaio o na wehewehe ana. Eia ka nana no.

"Oki pau Kalaina a ka ua i ka lani,
Ke kalai mai la o Kupakoili ma ka lae ohia o Koolau."

Pehea la e ike ia ai ka pololei o ka haina ame ka wehewehe noeau ana i na me keia iho la?

Owau nei ke keiki kia manu o ka uka o Olaa, ua aa e ku aku ma ke kahu o ke Kalai ana i neia ninau a ka makamaka ke ae mai oia mamuli o keia mau kumu:

1. E koho ia i ekolu lala o ke Komite, a o ka mea a ka hapanui e hooholo ai oia aku la ka haina pololei.

2. E hoopuka like ia na haina a maua ame na wehewehe noeau ana i ka hebedoma hookahi. Puka ka C. K. Kaonohiokala ma ke KUOKOA, a puka no hoi ka'u ma ka HOKU O HILO, a o keia mau mea a elua waiho aku ma ka lima o ke Komite. Nana a na'u e apono ke Komite.

3. O ka Baibala Hawaii ka buke wale no e pono ai e hooiaio mai i na haina a maua, aole kekahi buke okoa.

Ke waiho nei au nana e koho mai i Komite a na'u e apono ke kupono, nana e koho mai i ka hebedoma e hoopukaia ai na haina ame na wehewehe noeau ana a maua.

Me ke aloha i ka Lunahooponopono ame na keiki oniu hua metara o ke Kuokoa.

KE KEIKI KIA MANU O OLAA.
Olaa, Augate 13, 1908.

Mr. Lunahooponopono, Welina kaua:—E oluolu mai kou hanohano no'u kahi wahi kaawale o na kolamu o ka Nupepa Kuokoa no ka pane i ka Ninau Baibala a C. K. Kaonohiokalani.

1. Heaha ka Berita Kahiko a Paulo e olelo nei ua lu'alu'a a ua kina a ua elemakule?

2. A heaha ka Berita Hou a Paulo e kamailio nei i ko Hebera?

Haina 1. Ke Okipoepoe mai ia Aberahama mai a hiki mai ia Iesu Kristo.

2. O ka Bapetizo mai ia Iesu Kristo mai a hiki mai ia kaua e ka mea e ninau nei a mau aku a hiki i ka La Hope ka La o ke Alahou ana no ka Hookolokolo Nui ana.

Oia na Berita no ke Alahou ana me ke kino lani no ka maha mau loa no ko ke ao nei mau hanauna.

He iki ia wahi luau o ke aloha ka mea nui.

Me na keiki hoonoho hua metala ko'u welina.

K. H. OPUNAKUNAKU.

Aole ia o ka berita, huli hou ia mai.—L. H.

Mr. Lunahooponopono o ke Kuokoa, Aloha oe:—E oluolu mai ia'u ina he wahi kaawale kekahi o kau mau kolamu e hookomo iho i ka'u haina o ka ninau Baibala a C. K. Kaonohiokalani i hoike ia ma ka Helu 32 o ka la 7 o Augate.

Ninau. Heaha ka Berita Kahiko a Paulo i olelo ai ua lu'alu'a, ua kina a ua elemakule a heaha hoi ka Berita Hou a Paulo e olelo nei i ko Hebera poe?

Haina. Oia ka pau ana o ka Levi Oihana Kahuna i ka wa o Mose ma i kukulu ai i ka Halelewa ua mohai aku lakou me ke koo o na pipi ame na kao a o ia mau Mohai la ua kapa aku o Paulo ua kina ua lu'alu'a o na Mohai ame na alana o na mohaikuni ame na mohaihala o kau ia i makemake ole ai a i olualu ole ai a o na kahuna, ua ku lakou e hana ana i ka oihana Kahuna a i kela la keia la e kaumaha pinepine ana i ua mau mohai la i na mea hiki ole ke kala i ka hewa, ua oleloia, mai lawe hou mai i na mohai oiaio ole o ka mea ala ea he hoopailua ia ia'u wahi a Iehova, oia ka berita mua.

Heaha ka Berita Hou? Haina, O ka mohai ana o Kristo i kona kino ame kona koko i kona hiki ana mai i keia ao i mea e ola ai a e kala ia ai na hewa no ia mea ua lilo oia i uwao no ka Berita Hou a ua hoolilo ke Akua Kiekie loa i kana keiki o Iesu he Kahuna mau loa, a mamuli o ke ano o Melekisedeka o kona inoa mua ke alii o ka pono, alaila ke alii o Salema ia o ke ano oia ke alii e maluhia ai ma ia mea i lilo ai o Iesu i panai no ka Berita Hou.

Nolaila e kala mai ina ua kulike ole keia mau haina me ka mea nana ka ninau oiai he like ole na manao o ka poe huli Baibala ma keia mea.

Owau iho no kau kauwa haahaa,
H. P. HAIOLA.
247 Alanui Laniwai, Kewalo, Honolulu.

O na hana o na berita kau i helu mai la, aole ia o na berita a C. K. Kaonohiokalani, he mau berita okoa no kana.—L. H.

HOOPU-AIA KA HOOKAE ILI MA KA HALAWAI A NA DEMOKARATA.

(Mai ka aoao ehiku mai.)

o ka poe hoolohe mai ia mea, a ua lilo nae i mea hoopahaohao aku ia lakou. Ua hoohalike mai oia no na Elele Hawaii elua i hookipaia aku ma Amerika, ua haawiia he eono baloka i na Demokarata, he elua mau kanaka i hoohaikiia e na Repubalika a he eha i oleloia e hoi mahope loa. Ua hoike pu mai oia i ko Bryan hiki ana mai i Honolulu nei, ua hele oia a lulu lima pu me kekahi mau makai ma ke alanui. "Ina paha he Repubalika oia," wahi ana ina ua kau oia i papale biwa loihi ame ona kuka kanahai a no ka nui loa aole hiki iaia ke nana mai maluna o ka Hokele Iana. Aole oia e haawi ana i manawa nona e ike mai ai i ka makai ma ke alanui."

KA J. FERN HA'IOLELO.

Mailoko mai o kekahi nupepa Demokarata i kapaia ke Commoner i lawe mai ai oia i kekahi mau manao e pili ana i ko Bryan ohohiaia e na kanaka o na hui Limahana ame Uniona ma Amerika. Ua kokua nui oia i ka Harvey ha'iolelo e pili ana i ka hookae ili, me ke a'o pu mai i na kanaka e koho ma ke ano kupono me ka nana ole i ka ili o na moho e holo ana.

Ua a'o pu mai oia i ka poe koho i ke ano kupono e hoopaa ai i ko lakou mau inoa i paa ai ma ka papainoa o ka poe koho, a ua pahu mai la me ua olelo oolea i kona wa i lawe mai ai i ka ninau no ka hookupono ana i ka poe koho no ka papainoa o ka poe koho no na luna aupuni kulanakauhale. Ua hoakaka pu mai oia i kona manao e laweia kela ninau no ka hookupono ia imua o ka Aha Kiekie no ka hooponopono kokeia, mamua o ke kali ana a mahope o ke koho baloka ana, ma lia ia wa e kiolaia ana kela kanawai holookoa, a e kukalaia mai ana kela koho ana ua ku ole i ke kanawai.

KO ALLEN HERBERT MANAO MALUNA O NA AINA.

"He mau makahiki lehulehu i hala mai ko'u hiki ana mai i Hawaii nei, a ua noho au malalo o na Moi ekolu ame hookahi Moiwahine," wahi ana. Aole au i makemake iki i kekahi oihana na'u aole no hoi i mau aina, aka o ka'u i makemake ai e hoolala aku i loaa ai i mau home no ka poe nele a i aina i ka poe aina ole. Ua loaa ia oukou ka mana e hoihoi hou mai ai i ke aupuni i ka lahui ma ke koho ana i ka baloka Demokarata. Ua manao maoli no au i ka hapanui o na Repubalika ame na Home Rula he poe kanaka hoopono lakou, aka ua kuhihewa loa au. Ke hoohana nei na Repubalika i keia aina e like me ka maikai loa a lakou i manao ai, aka eia maloko o keia kulanakauhale he mau kaukani o na kanaka aina ole, a aia mawaho aku he mau kaukani eka aina i onaia e na poe kakaikahi e waiho wale mai nei me ka hoohana oleia.

He pono ia oukou e hana i kekahi mea no ko oukou pono aole ka hoopilipili aku me Achi ame ka aoao Home Rula. He pono ia oukou e lilo i Demokarata a i ole ia i Repubalika, a he mea pono ia oukou e hoomaka e ike koke ia mea i keia manawa."

KO WATSON MANAO.

Ma ke ano nui o kana ha'iolelo, e pili ana ia i ke aponoia ana o ke kumuhana o Hawaii nei e pili ana i na aina iloko o ke kahuahana o ka aoao Demokarata ma ka noho ana mai nei a ka Aha Elele, a e hoakaka ana ina e kohoia ana o Bryan i Peresidena, alaila e weheia aku ana na aina ma Hawaii nei no ka poe noho hookuonoono, a e hoololi ae i ke ano o ka hoohanaia ana mai ke alahele e hoohanaia nei a i ke alahele hou ae, oiai i keia manawa o na kanaka mahiko ame ka poe waiwai wale no ka poe e loaa nei na aina nui. Ua hoaiai mai oia i na aina i weheia a i haaleleia ai e ka poe Molokana ma Kauai, ua hoi hou i ka mahiko aole hoi i haawi ia ae i na kanaka Hawaii a Pukiki paha i noi ai i mau aina no lakou.

Wahi ana ua ikeia kela pilikia o na kanaka Hawaii ma Amerika, oiai nae o na Elele Repubalika i hoounaia ai aole lakou a pau i noho pu iloko o ka Aha Elele, a no ka aoao Home Rula aohe o lakou ikeia ma Amerika.

Ua hoakaka pu mai oia o ke kohoia ana o na Repubalika he ae ana aku ia i ke kopaa o Pilipine ame Kuba e komo wale mai me ke dute ole, a he hoohaiki ana mai ia i ka pomaikai ano nui o keia mau mokupuni, a ia wa e komo mai ai na poe mahi liilii iloko nei o ka aina. Ua kakoo no oia ia mea hana mikiala like ole me ka hoopilikia ole nae i ke kahua pomaikai o keia mau mokupuni oia ke kopaa. E pili ana i ke kahuahana a na Repubalika no na aina, wahi ana aole lakou i hoala iki a hiki i ka wa a na Demokarata i hookomo ai i ke noi, a i keia manawa akahi no ke Kiaaina a hookohu mai i Papa Komisina no ka noii pono ana ia hana.

Ma ka nana aku i kona manao no keia kumuhana he ano hoopohala i ka hana a ka Papa Komisina Aina. Wahi hou ana he manaopaa kona e lanakila ana ka paa baloka Demokarata ma keia kau, a ua ae oia e paio me ka paa baloka a ka aoao Repubalika.

O ka hope loa o na ha'iolelo o ia po oia no o Rev. Kekipi o Maui.

Ma ka olelo Hawaii kana kakele ana mai a he mau moolelo hoakaaka wale no ka hapanui no kona ike i ka makahiamoe o ke anaina.

Mahope mai ona o Ioela Kiakahi kekahi kakaolelo kaulana o ke kulanakauhale nei a he moho no ia aoao no kela kau i hala. O kekahi mau ha'iolelo i manaoia no ia po oia ka Lunakanawai Quarles ame James L. Coke, a ua noi mai ka Lunahoomalu e kala aku ia laua no ko laua hiki ole mai. He leka ka Lunakanawai Quarles o ka hoouna ana ae i ka Lunahoomalu.

KA HALAWAI A KA PAPA LUNAKIAI.

(Mai ka aoao 1 mai.)

ukuia aku kela mau lilo mai ka haawina dala aku o ka malama o Augate nei; ua koho na mea apau a koe o Harvey.

Hoomaemae hou ana i na uwapo.

Na Lunakiai Cox i hoike mai ua makemake kokeia ka hana hou ana i ke alahaka o Waimea. He pono e hookomo houia i mau kua hou oiai o na kua ma na poo ua popopo a palahe. He 300 kapuai a oi ka loa o kela alahaka, a o na lilo e aneane ana ia i kahi o ke kaukani dala.

Ua manao o Archer, e waiho iki ia kumuhana no hookahi pule a ma ka Eneginia Gere hoakaka ua nanaia kela alahaka a ua ikeia he pono ke hana kokeia; ua ike mua oia i ka poino nui o keia alahaka aole nae i hoomaopopoia a hiki mai la i keia wa, a he pono e hana kokeia no ka pono kaahele o ka lehulehu.

Ua hooholoia he $1,000 no ka hana hou ana i kela alahaka, a e hana koke ia aku ana.

Na Lunakiai Fern i noi mai e ninau ia aku ko ka Loio Kalana manao e pili ana i ke Kanawai Kulanakauhale e kau palena ana i ka pono o ke koho ana no na luna Aupuni Kulanakauhale i ka poe wale no i hoopaa i ko lakou mau inoa elua makahiki i hala ae nei. Wahi ana e haawi ia ka manao no ke alakai i ole kuhikuhi ana paha i ke Kakauolelo Kalana oiai, kokoke loa oia e hoopuka mai i ke kukala koho baloka.

Makemakeia e hoao i ke Kanawai.

O ko Archer manao hoi he mea pono e noi ia aku ka Loio Kalana e lawe ae i ka hoao ana i ke ku i ke Kanawai o ke Kanawai Kulanakauhale imua o ka Aha Kiekie.

O ka Hustace pane aole na ka Papa Lunakiai ia hana o ka hoao ana i ke kanawai, a eia no hoi, ua maopopo no iaia ua laweia ae kekahi hihia no ka hoao ana a e laweia ae ana iloko o hookahi a elua paha la.

Ua manao o Dwight ua lawa na pilikia a ka Papa me ka huli hou ole aku i mau pilikia hou. Hoomano mai la no Archer i ke noi ana ua manao oia wahi ana, he mea maikai no ka Loio Kalana e hoao i kela kanawai.

"Ke hoao nei oe e hookahuli i kou aupuni ponoi," wahi a Hustace ia Archer. "E lilo ana oe i mea hookahuli aupuni ina oe e hoomau loa ana i kela manao ou."

Hana Ana i na Alanui.

Ua makemake o Harvey e ike ina e laweia mai ana ka noonoo ana no ka hoakea ame ka hana hou ana i ke Alanui Leahi, a na Hustace i pane aku aia a pau ka hanaia ana o ke alanui ma ke ahua o Waialae.

Na ka Lunanui o na Hana o ka Lehulehu i hoike mai i ka Papa o ka hoololiloli ana i ka aina no ka hoopololei ana i ke alanui Papu ma ke alo o ka aina o Joseph K. Aea ua pau i ka hanaia. Ua ae pu ka Bishop Estate e hooloihi aku i ka hoolimalima ana i ke Kalana no eono mahina no kela apana aina ma ke Alanui Keawe oia kahi i hoohanaia no ka hoahu ana i na lepo i eliia o ke awa, mamuli nae o ke kuma na ke kalana e hoopiha i ke alanui Kakaako mai ke alanui Puowaina a hiki i ke Alanui Halekauwila.

He hoohalahala ka i waiho ia mai e C. Lai Young, he mea kanu laiki no Heeia no ke okiia o kana mau kumulaau e na limahana aupuni e ulu ana maluna o kona aina. Wahi a ka Eneginia Gere, ua komoia ka aina o ka mea hoopii mahope iho o ke kukakuka ana me ia me ka manao e hiki ana paha ke hanaia i alanui mai ka lua pohaku mawaena aku o kela aina ona. Ua hoole mai kela Pake, a o ka pomaikai nae i loaa aku i kela Pake ua pau na lanatana ame na kolu i ke okiia o kona aina a he koe ana ia o iwakalua a kanakolu dala paha iloko o kona pakeke aole e hoolilo ia, oiai ua pau ia i ke okiia.

Haawina no ka Malama o Augate.

Oihana Alanui	$5004.31
Alanui Moiwahine	492.25
Oihana Lawe Opala	421.87
Alanui Apana o Ewa	1047.35
Loio Kalana	5.86
Uku Koronero	60.00
Alanui Apana o Ewa	239.60

Ukuia na bila o Iulai.

Alanui Apana o Ewa	797.89
Komisina Ohi i na Auhau	.30
Auhau Alanui Apana o Honolulu	644.35
Oihana Makai	196.25

PITTSBURG, Aug. 20.—Ua hopuia mamuli o ka hoohuoiia o kana hana o ka hiki ana mai ianei oia no ke kiu ana i na meahuna a ke aupuni i ke ano o ka hana ana i na pukuniahi loloa.

O ka hana ana me ke kii ole he holo ana ia ma ka moku me ke panana ole.—Howard.

Aohe i make ke keiki a ke kauka mamuli o ka ma'i, aka mamuli o ka laau.—Tamila.

LILO KE KIAHA MAKANA I KA HUI DAIMANA HILA.

O ke kiaha makana a Mr. Isenberg i hana ai no ka haawi ana aku na ka hui kiekie loa o kona mau pa-keneka averika ma na ano apau i paaniia iho nei ma ke kahua kinipopo o Kamoiliili mawaena o na hui o keia kulanakauhale ame na hui malihini mai nei, ua ahai ae nei ka hui Daimana Hila i ka heluna kiekie o na pa-keneka, a na haawiia aku ke kiaha ia lakou.

Ua lilo nae keia i mea na na keiki o ke Santa Clara e kuaki loa ai, oiai iloko o na paani ana eiwa i malamaia e keia hui, he hookahi wale no o lakou haule ana, eia nae aole no i lilo i mea nui ia lakou keia lilo ole ana o ke kiaha, oiai ua uhi puia na mea e ae apau, mamuli o na hookipa maikai i hanaia aku ia lakou e ko Hawaii nei poe.

O keia lilo ana mai la o ke kiaha i kekahi o na hui o Honolulu nei ka mea nana i hookanaaho mai i ko lakou manao, oiai ina i lilo aku la ke kiaha i na malihini, a hui pu iho no hoi me ka ahai mau o na malihini i ka lanakila o na paani ana ma ko lakou aoao, lilo loa ia i mea e kamailio nuiia ai ma na aina e i ke oki loa o na hui o Hawaii nei.

Ua hoike maoli ae ka lunanui o ka hui kinipopo Santa Clara i ke kaulike ole o ka hooholo ana a ka mea iaia ka hoopaa ana i na pa-keneka o ka helu o na hui, oiai iloko o eha wale no paani ana a ke Daimana Hila ua haawiia aku la ia hui he 581 pa-keneka averika mai ka hili, ka hopu ame ka aihue pahu ana, oiai hoi he eiwa a ke Santa Clara paani ana, eia nae he 564 wale no ko lakou averika.

Ua kulike no ka manao o ka lunanui o ka poe i hele e nana i na paani ana me ka manao o keia lunanui, aka hoi he hookahi wale no a lakou mea i mahalo ai, oia no ka lilo ana mai la o ke kiaha i na keiki Hawaii.

E IKE ANA NA MA'I LEPERA I NA KII KII ONIONI.

Mamuli o ka lohe nui o na ma'i lepera e noho mai la ma ke kahua ma'i ma Kalaupapa no na kii onioni o ke kulanakauhale nei i hoalaia mai ai ko lakou manao e ike i na mea kupaianaha apau o ke ao nei, na mea hoi a lakou i ike mua ole ai.

A oiai aole loa no he manawa no lakou e kiei mai ai i ke ao malamalama, nolaila ua lulu maoli ae lakou a loaa ka huina o hookahi haneri dala no ke kuai ana i mikini ame na mea no apau e hiki ai ke loaa na mea a lakou i makemake ai.

Ua hoea mai kela lohe i ko ke kulanakauhale nei poe, a iloko o ka hapa la wale no ma ka Poakolu nei, ua haawi mai la kekahi poe i ka lakou mau kokua ma o na supepa haole la o keia kulanakauhale i ka huina o elima haneri me umi-kumamaono dala.

Nolaila mawaho ae o na mea lealea a na ma'i lepera, e like me ke kinipopo, ka bana puhiohe, o keia kii onioni aku ana kekahi o na mea nana e hoohauoli a e hoohialaai aku i ko lakou mau manao.

MORGAN KA MEIA A KA POE KALEPA.

(Mai ka aoao 1 mai.)

ae i ke Kalana ma ke anuu o ka holomua, e like me kona makaukau i ikeia i ka wa i hala ma ka imi ana i na mea e holomua ai na oihana kalepa iloko nei o ka aina.

Ua lilo nae i mea hookahaha aku ia Mr. Morgan keia laweia ana ae o kona inoa a noonooia no keia kulana, a ua oleloia ae, mamuli o ka maikai ole o kona ola kino, pela paha oia e ae ole mai ai e lawe i keia kulana.

Aia a maopopo loa mai ko Mr. Morgan makemake ole e lilo i moho no keia kulana, alaila e noiia aku ana o John Hughes, kekahi o na Lunamakaainana o ka Ahaolelo i hala e holo mai ma kona wahi.

Ma keia ano iho la e aumeume ana ke koho ana a na elele iloko o ka aha elele wae moho ke hiki mai, oiai na hoaloha o na moho i hoike mua mai i ko lakou mau manao, no ke ku ana ma ka aoao e kakoo aku ia lakou, a he mau moho e ae paha kekahi e onouia ae ana iloko o ia manawa, oiai nae ke hoopu wale mai nei no i keia wa.

HOOLAHA HOOPAAINOA.

E noho ana ka Papa Hoopaainoa o ka Mokupuni o Oahu ma na wahi i hoikeia malalo iho nei, ma na manawa i hoikeia, no ka nana ana i ka poe e noi ae ana e hoopaaia ko lakou mau inoa ma ke ano i poe koho baloka ma ke kau koho e hoea mai ana, ame ka hooholo ana i ko lakou kupono:

Maloko o ka hale Magoon, e ku nei ma ke kihi o na alanui Alakea ame Kalepa, maloko o Honolulu mawaena o na hora 8 a hiki i ka hora 10 a. m., mai ka hora 12 aku a hiki i ka hora 1 p. m., a mai ka hora 3 a hiki i ka hora 7 p. m., o kela ame keia la, a koe na la Sabati, e hoomaka ana mai ka la 1 aku o Sepatemaba, 1908 a e hoomauia aku pela a hiki me ke komo pu o ka Poaono, ka la 19 o Sepatemaba, 1908.

MA KA POAKAHI, Sepatemaba 21, 1908:

Ma ka Hale Hoolu'u Kaaahi o Puuloa, mai ka hora 7:45 a. m. a hiki i ka hora 9:30.

Ma ka Hale Hoolulu Kaaahi ma Aiea, mai ka hora 9:40 a. m. a hiki i ka hora 11:25 a. m..

Ma ka Hale Hoolulu Kaaahi ma Manana (Pearl City) mai ka hora 3 p. m. a hiki i ka hora 6 p. m.

MA KA POALUA, Sepatemaba 22:

Ma ka Halewili o Waipahu, mai ka hora 8:15 a. m. a hiki i ka hora 11:30 a. m.

Ma ka Halewili o Ewa, mai ka hora 1 p. m. a hiki i ka hora 3:30 p. m.

Ma ka Hale Hookolokolo o Waianae mai ka hora 5 a hiki i ka hora 7 p. m.

POAKOLU, Sepatemaba 23:

Hale Hoolulu Kaaahi o Makua, hora 10 a hiki i ka hora 11 a. m.

Hale Hookolokolo o Waialua, mai ka hora 1 a hiki i ka hora 3 p. m. a mai ka hora 5 a hiki i ka hora 8 p. m.

POAHA, Sepatemaba 24:

Halewili o Kahuku, mai ka hora 1 a hiki i ka hora 3 p. m.

Hale Hulahula o Laie, mai ka hora 3:30 a hiki i ka hora 8 p. m.

POALIMA, Sepatemaba 25.

Hale Hookolokolo o Hauula, mai ka hora 8 a hiki i ka hora 9 a. m.

Luakini o Waikane, mai ka hora 12 a ka hora 1 p. m.

Hale Hookolokolo o Kaneohe, mai ka hora 6 a hiki i ka hora 8 p. m.

POAONO, Sepatemaba 26:

Keena o ka Mahiko o Waimanalo, mai ka hora 9 a hiki i ka hora 12 a. m.

Ma ka Poakahi, ka la 28th o Sept. 1908 e huli hoi mai ai ka Papa Hoopaainoa no Honolulu nei, no ka hoopaa ana i na inoa o ka poe koho baloka mai ka hora 8 a hiki i ka hora 10 a. m., mai ka hora 12 a hiki i ka hora 1 p. m. a mai ka hora 4 a hiki i ka hora 7 p. m. o kela ame keia la, a koe na la Sabati, a hiki me ke komo pu o ka la 9 o Okatoba, 1908.

SAMUEL F CHILLINGWORTH,
Lunahoomalu.

JOHN D. HOLT, JR.,
A. ST. C. PIIANAIA,
Papa Hoopaainoa.

Honolulu, Iulai 21, 1908.
3235—Iulai 31, Aug. 7, 14, 21, 28, Sept. 4, 11,

HOOLAHA MA KE KAUOHA.

HOOLAHA O KE KUAI O NA AINA AUPUNI, O NA AINA MAHIAI AME HANAI HOLOHOLONA.

Ma ka hora umi-kumamalua o ke awakea o ka Poakahi, Sepatemaba 21, 1908, ma ke alo iho o ka puka komo o ka Hale Hookolokolo, malaila e kuaiia aku ai ma ke kudala akea, malalo o na Manao o ka Hapa 5, o ke Kanawai Aina o 1895, (Ma na Pauku 278-285, me ke komo pu o ia mau pauku Kanawai Hooponopono Houia o Hawaii), na Hoolimalima Laula o na aina i hoakakaia malalo iho nei:

Ka aina o Alili, Makaka, Kau, Hawaii nona ka nui o 169.5 eka oi aku a emi mai paha, a i kauia ma ka papa o ka Aina Mahiai.

Uku hoolimalima haahaa, $486.00 o ka makahiki, e uku hapa makahiki muaia.

Manawa o ka hoolimalima, he umi (10) makahiki, mai Okatoba 1 aku, 1908.

Na aina o Kaalaala-Makakupu, ka apana mauka, Kau, Hawaii, nona ka nui o 3,160.00 eka oi aku a emi mai paha, a i kauia ma ka papa e like me ia malalo iho nei penei: 1,262 eka, he Aina Mahiai; 1,521 eka, Aina Hanai Holoholona, a he 377 eka, Aina waiho wale.

Uku hoolimalima haahaa, $4,000.00 o ka makahiki, e uku hapa makahiki muaia.

Manawa o ka hoolimalima, he umi (10) makahiki mai Okatoba 1 aku, 1908.

Ke apono nei a ke hookoe nei no hoi ke aupuni mai na apana aina apau loa maluna ae, i na alanui, na moali ame na pono alanui.

O na hookoe maa mau no e pili ana i ka aina e koiia mai ana e ke Aupuni no ka Hookuonoono ana, a i ole no na Hana paha o ka Lehulehu e komo pu ana ia iloko o kela ame keia o na hoolimalima maluna ae.

E koi puia aku ana no hoi ka poe e kuai mai ana i keia mau hoolimalima e uku i ka lilo o keia hoolaha ana.

No na kii ame na hoakaka piha ana, e noi ae ma ke keena o ka mea nona ka inoa malalo iho nei, ma ka Hale Hookolokolo, Honolulu.

JAS. W. PRATT,
Komisina o na Aina Aupuni.

Honolulu, Oahu, T. H., Augate 21, 1908.
3238—Aug. 21, 28, Sept. 4, 11, 18.

TERITORE O HAWAII.

Keena o ka Puuku, Honolulu, Oahu.

Ma ka hana hoopau i ka Hui Kihei Plantation Company, Limited.

Oiai ua waiho pono mai nei ke Kihei Plantation Company, Limited, he hui i kukuluia a e ku nei malalo o ka pono o na kanawai o ke Teritore o Hawaii i kulike ai me ke kanawai i hanaia ai, a i hoomakaukauia no na hana o keia ano, maloko o keia keena he palapala noi no ka hoopau ana i ua hui la i oleloia, me ka waiho puia ana mai o kekahi pepa hooia i hoopili puia e like me ka manao o ke kanawai.

Nolaila, ma keia, ke haawiia aku nei ka hoolaha i kela ame keia a i na mea no apau i loaa na kuleana a e kuleana nei ma kekahi ano iloko o ka hui i oleloia, o na ku-e ana i ka aeia ana aku o ua palapala noi la i oleloia, e waihoia mai ia iloko o keia keena, mamua ae a i ole ma ka hora 12 awakea o ka la 25 o Sepatemaba, 1908, a o kela ame keia mea a poe paha e makemake ana e hooloheia aku iloko o ia manawa, he pono no ke hiki kino ae ma ke keena o ka mea nona ka inoa malalo iho nei, ma ka Hale Kapitala, Honolulu, ma ka hora 12 awakea o ka la i oleloia, no ka hoike ana mai i ke kumu, ina he mea kekahi o ia ano, i wahi e hiki ole ai ke aeia aku ka palapala noi i oleloia.

A. J. CAMPBELL,
Puuku, Teritore o Hawaii.

Honolulu, Iulai 9, 1908.
3233—Iulai 17, 24, 31, Aug. 7, 14, 21, 28, Sept. 4, 11.

Kuokoa Home Rule.

Ke Kilohana Pookela no ka Lahui Hawaii.

HOOPUKAIA I NA KAKAHIAKA POALIMA APAU.

BUKE XLIII—HELU 35. HONOLULU, T. H., POALIMA, AUGATE 28, 1908. NA HELU APAU 3239

AHA'I IKUA PURDY I KA INOA MOHO O KE AO

Lawe ke Keiki Hawaii i ka Lanakila ma ka Hookuku Hoohei Pipi---Kaaua ma ka Helu Ekolu.

Ua lilo i meahou hauoli na ko Honolulu nei poe, a na na kanaka Hawaii hoi apau ka meahou i hoounaia mai ma ke kelekalapa ma ka Poaono i hala e pili ana i ke kaa ana mai nei o ke eo ma ka hookuku hoohei pipi i malamaia ma Cheyenne, Waiomina ia Ikua Purdy.

Penei ua lono kelekalapa la:

CHEYENNE, Waiomina, Augate 22. —Ua kaa ia Purdy o Hawaii ka inoa moho o ke ao nei, ma ka hookuku hoohei pipi i malamaia i keia la. He kanalima-kumamaono sekona kona mamawa. Ua kaa ia Archie Kaaua ka helu ekolu, a ia Jack Low, ka helu eono.

Ma ke ano o keia lono kelekalapa i loaa mai ma ke ano nui, ua maopopo loa, ua pau na poe e ae apau i komo ma kela hookuku ana mai nei i ka haawe ia Purdy iloko o kela mau sekona he kanalima-kumamaono a koe aku ka nui o na sekona a kona mau hoa; aole i loheia mai.

O kekahi kumu nana i hooi loa aku i ka hanohano i loaa ia Purdy ma keia kaili ana mai la i ka inoa moho o ke ao nei ma keia hana o ka hoohei ame ka hoohina ana i ka pipi iloko o ka wa pokole, mamuli no ia o kona ku ana aku imua o ke alo o na keiki laeula ma keia hana apuni ke ao nei.

Ilaila ae ke keiki kaulana o na kula anapanapa o Pampas, ka mea a na paniolo pipi i kaena ae ai oia ka helu ekahi ma ka holo i ka hoohei ame ke kula'i ana i ka pipi, a mai na welelau mai o ke kukulu akau ame ka hema i hele mai ai na kae'ae'a ma ka hana no ka hoikeike ana i ko lakou akamai ma kela la, aka ua haulehia lakou apau i ke keiki o Hawaii.

E hoomanao ia nae, o na sekona he kanalima-kumamaono i loaa mai la ia Purdy, aole ia o ka manawa haahaa loa no ka mea ke paa nei oia i kona manawa haahaa o 38¾ sekona ma ke ano he moho no na mokupuni, a pela no hoi o McPhee me kona manawa o 37 2-5 sekona, ka moho o ke ao nei i ka makahiki aku nei i hala; aka nae e hoomaopopo pu ia, he nui na mea e hiki ole ai ke paa mau ka loaa ana o ka manawa maikai, aka nae iloko no o keia mau sekona i loaa aku la ia Purdy, ua hiki ole i ka nui ame ka lehulehu o na keiki kaulana o Amerika ke alualu mai mahope ona.

Aole i loheia mai ka mea nana i ahai i ka helu elua, aka ma keia mau la aku nae e maopopo ai ka moolelo holookoa pili i keia hookuku ana mai la o lakou.

I ka manawa o McPhee e paa ana i ka inoa moho o ke ao nei he hookahi makahiki i hala aku la, o Ikua Purdy ka mea hahani loa aku mahope ona, eia nae ua ulu-paia ua moho la o Amerika e na keiki o Hawaii nei, a hiki wale mai no i keia manawa, a me he mea la ina no he mau keiki Hawaii e ae no kekahi i hele pu aku nei ma keia hookuku i malamaia mai la, ina ua pau loa ka lanakila ma ka aoao o na keiki Hawaii.

Ua ike mauia no ko Kaaua ano ulolohi ma na hookuku hoohei pipi i malama mau ia ma Hawaii nei, aka nae ua hanohano no oia i ke kau ana aku la ma ka helu ekolu, a pela hoi ko laua alakai o Jack Low i kau aku la ma ka helu eono.

Ma ko Eben Low hoea ana mai Honolulu nei mai Kahoolawe mai ma ke kakahiaka o ka la Sabati nei ma ka Mikahala, a lohe oia i ke kaa ana mai la o ke eo o ka inoa moho ia Purdy, ua piha loa oia i ka hauoli, no ka mea he ohana wale no keia poe a ekolu nona.

Wahi ana, o kela mau sekona he 38¾ i loaa ia Purdy i kekahi mau ma kahiki ae nei i hala, ua oi loa ae no ia mamua o ka manawa i loaa ia McPhee, oiai he kanaono wale no kapua ka mamao o McPhee mai ka pipi mai a hoomaka ai oia e alualu, me ka hoopaa mua ana i ke kaula iluna o ka omuku o ka noho, oiai hoi o Purdy alualu aku ai i kana pipi mai kahi mamao aku o hookahi haneri kapuai, me ka hoopaa mua ole i ke kaula iluna o ka noho, ina e laweia ana ka manawa averika no ka nikiti ana i ke kaula ame kela mau kapuai loihi mai ka pipi mai, alaila e loaa ana ia Purdy na sekona averika he 33 a i ole he 34.

IKUA PURDY—Ka Moho Hoohei Pipi o ke Ao Nei. Archie Kaaua ma ka Aoao Hema, a o Spencer ma ka ao ao Akau.

HEWA OLE O MAKAI NUI IAUKEA

Ma ka noho ana o ka halawai a ka Papa o na Lunakiai o ke Kalana o Oahu nei ma ka po o ka Poakolu i hala aku la, i waiho mai ai ke komite i hookohuia aku ai no ka noii pono ana i na mea e pili ana i ka hoaoia ana o Makai Nui Iaukea e kipe e Isoi e like me na mea i wawaia no ia hana, e hoole loa ana i ka pili ana o Iaukea i ka hewa.

Ua huhu loa nae ka Lunahoomalu C. Hustace no keia hoike a ke komite a waiho okoa mai oia i ke noi e kapae loaia ka hoike a ke komite, a e lawe maoli mai no ka Papa a noonoo no keia hana nui, aka nae ua haule wale ia noi mamuli o ke kaa ana o ka hapanui o na lala o ka papa ma ka aoao e kokua ana i ka hoike a ke komite, a koe wale iho no o Hustace ame Dwight ma ko laua aoao.

Penei iho ke ano nui o ka hoike a ke komite:

"O makou o kou komite, i hookohu ponoia mai no ka ninaninau a noii pono ana ma ka hihia kipe i oleloia ma ka ninau pili ia Iaukea-Isoi ma Iwilei, ke waiho aku nei i na mea i loaa ia makou e like me ia malalo iho nei penei:

"(1) Ua huli pono loa kou komite me ka ninaninau akahele loa ana ma ka ninau Iwilei Iaukea-Isoi, a ua loaa mahope iho o ka nui o ka ninau ana, aole i hanaia ke kipe e hiki ai ke lawe ia mai he hoopii karaima e ku-e ana ia Makai Nui Iaukea, i kulike ai me ka

(E nana ma ka aoao 8.)

HOAO IA KA MANA O KE KANAWAI

Ua waihoia ae imua o ka Aha ka hoopii e olelo ana ua ku-e kumukanawai a ua mana ole, a ua hiki ole ke hoohanaia ke Kanawai e hoohui ana i ke Kulanakauhale ame ke Kalana, a ua hoopukaia ae e ka Aha ke kauoha e noi ana i ka Papa Lunakiai o ke Kalana o Oahu nei e hiki kino ae imua o ua Aha la a e hoike aku i ke kumu, ina he kumu kekahi, no keaha la i hoopuka oleia ai ke kuahaua no ke koho baloka ana o ke Kalana malalo o ke Kanawai Kalana, a e hana hoi i na hana e ae apau e pili ana i ke koho baloka Kalana ka mea a ke kanawai Kalana i koi ai e hanaia.

O John Emaluka ka mea nana ka hoopii, a oia no hoi ka mea noi e hoopukaia ka Palapala Kauoha a ka Aha. Ma ka auwina la Poalima o ka pule i hala ka waihoia ana aku o ka hoopii o Lunakanawai Edings, ka loio o Emaluka, imua o ka Lunakanawai De Bolt, oiai e noho ana no ka Aha i kela manawa e hoolohe i ka hihia a ka Hawaiian Carriage Manufacturing Co. ku-e i ka Hui Kaa o Schuman, a ua hoomaha iki ka Aha no ke kakauinoa o ka Lunakanawai De Bola i ka Palapala kauoha e noi ana i na Lunakiai Kalana e hiki kino ae imua o ka Aha a e pane no keaha la lakou i hooko ole ai i ke kuhikuhi a ke kanawai Kalana e pili ana i ke koho baloka e hiki mai ana me ka nana ole i ke kanawai Kulanakauhale ame Kalana.

(E nana ma ka aoao 4.)

MAKE HIKIWAWE MA KAHI HANA

He Ola Kino Maikai i na Minute Mamua Iho, Hiki Mai Nae ka Make me he Aihue La.

Mahope koke iho o ka hora eha o ka auwina la o ka Poakahi nei, i make hikiwawe ai o A. Hastings, he haole hana laka mahope iho o ka haleaina Grill iluna no o kona noho.

He kiaha wai kana o ke kahea ana mai e haawiia aku laia, me ka noe ana i ka hanu pinepine, a o kona noho iho la no ia iluna o ka noho a ma hope koke iho i lele loa ae ai kona hanu.

Iloko o na minute elima mamua koke aku, he kanaka kino ikaika no oia a ua kamailio, puhipaka a ua lawelawe no oia i na hana oloko o kona halehana, a ua hoohikileleia aku ka mauo o kona mau hoaloha i ka lohe ana aku no kona make ana.

Me kekahi wahi hiohiona ma'i ole maluna ona, i hele mai ai no keia haole ma kona hale hana e like no me kona ano mau iloko o kela ame keia la no na makahiki loihi he umikumamalima i hala ae nei, a hana aku la no oia i kana mau hana maa mau.

Mahope koke iho o ke kani ana o ka hora eha o ia auwina la, ua ku mai la oia mai kona wahi hana mai a hele mai la a ma ka puka o ka hale kuke o ka hale aina Grill, a hilinai wale mai la no ma ke kikina puka.

Ua ike mai la kekahi o ka poe lawelawe o keia haleaina a kamailio mai la i kekahi mau olelo hoomakeaka a o kana i i aku ai, ua makemake oia e ai maloko o kekahi rumi mahope, e like me ka mea i maa iaia iloko o na makahiki i kaahope ae nei.

Ua hele aku la oia a noho maluna o ke pakaukau, a kauoha aku la i kana mau meaai i makemake ai e laweia mai nana. Ia manawa hookahi no ke kuke i lohe aku ai i kona kaheana mai i kiaha wai, me kona lohe pu ana aku i ka pinapinai o kona hanu ana, a ua lawe kokeia aku la ka wai eia nae e hoomaka ae ana e lele kona aho hope, no ka mea ua upo'i iho la kona mau maka, a e kamau wale ana no kona hanu hope.

Ua hoike kokeia aku ka lohe ia Kauka Cooper ma ke kelepona, eia nae ua lohi loa kona hoea ana mai, oiai aole he ola i koe iloko o keia haole, a ua hoike puia aku ka lohe ia Jarrett, a iloko o ka manawa pokole ua laweia aku la kona kino no kahi kaha kanaka o ke aupuni.

Ma ka hora umi-kumamakahi o ke kakahiaka Poalua nei i malamaia ae ai kona anaina hoolewa maloko o ke keena kupapau o Williams a ua puuia

(E nana ma ka aoao Eha.)

KA HUI POHOLALO A KENTWELL

Waiho o Lightfoot i Kana Hoike no ke Ano o ke Koloheia Ana o ka Lehulehu.

I kulike ai me na mea i loheia ae ai iloko o kekahi mau mahina i hala ae nei e pili ana i ka Hui Hawaiian Realty, a i kohoia aku ai o Loio Lightfoot i mea nana e huli pono i ke kulana o ka hui, ua waiho ae nei oia i kana hoike hapa ma ka Poakahi nei.

Ma ke ano nui o kana hoike, ua ku maoli i ke apuka a i ke kolohe ke ano o ka lawelaweia ana o kela hui o Mr. Kentwell, i oi aku mamua o na mea i manaoia aku ai e ka lehulehu. O na dala keia a na kanaka Hawaii i hookomo mai ai maloko o keia hui me ka manao e hookomoia aku ana ia iloko o ka banako, a i ole hoohanaia aku paha ma kekahi mau hana e pomaikai ai ka poe na lakou ia mau dala a o ka hui hoi, eia nae, aole pela ka mea i hanaia aku no ia mau dala.

Mai na ma'i wale mai no o ke kahua ma'i ma Kalawao, ua hiki aku ka nui o ka lakou mau dala i hookomo mai ai iloko o keia hui ma kahi o ka eono kaukani, aka o ka hopena nae e loaa aku ana ia lakou he neo a he pilikia.

Ua hooikaika no keia kanaka i haawiia aku ai ka mana no ka imi ana aku i ka pono o ka poe i komo iloko o keia hui, ma na ano apau e loaa mai ai kekahi mau dala e paaia ana, a mai kekahi mau waiwai mai hoi o ka hui, aka o ka nui wale no o na dala e paa ia nei eia, he 937.72.

He lehulehu wale na nota aie, ame na aie e ae, ame na moraki a ka poe i aie i hooia mai ai no ka hookaa ana mai ia mau dala ina e haawiia aku ana he manawa nui no lakou e uku mai ai, a ma keia ano, ua haawi aku oia i eha mahina no lakou e huli ai i ke dala a hookaa mai.

No kekahi o na aina o ka hui, ua manao ka mea iaia ka huli pono ana na mea e pili ana i keia hui, aole he kuleana o ka hui ia aina, a ke paa ia mai nei hoi malalo o ka mana o kekahi poe okoa aku. He mau aina lehulehu kekahi e waiho mai la ma Hamakua, mai ke kanalima dala a hiki i ka elima haneri ko lakou waiwaiio e like me na mea ana i lohe ai, eia nae aole oia i hele e ike maka i kela mau aina.

Mailoko mai o na aina i hoolimalimaia aku, he hookahi wale no i uku mai i ka hoolimalima o kanalima dala, oiai no nae, ma ka manaoio o Lightfoot he mau makahiki i kaahope aku nei i uku ole ia.

(E nana ma ka aoao 8.)

KOIIA E MARE ME KA WAHA O KA PUPANAPANA

Hooweliweliia He Kaikamahine Oloko o ke Keena Hana Kelepona e Loio Straus.

O ka meahou ku i ka hilahila ole ame ka hooweliweli, oia no ka hookikinaia ana o kekahi o na kaikamahine e noho hana nei maloko o ke keena o ka hui kelepona e Loio Leon Strauss, e kau maluna o ke kaa uwila ma ke ahiahi o ka Poakahi nei, me ka waiho ana i ka pu panapana iluna o ka u-ha o ua kaikamahine la a holo aku la nowaho o Waikiki, no ke koi ana aku iaia e mare mai me keia loio, aka nae ua lanakila ole ka hana a ka mea limanui.

I ka hookolo ana aku i kahi i hookamaaina muaia ai keia haole me keia kaikamahine, mamuli no ia o ke ku loio ana o Mr. Strauss no ke kaikuaana o keia kaikamahine, oia o Mrs. Watson no ke noi ana e oki mai kana kane mare aku.

Ma ka Poakahi ua loaa mai la he mau palapala kii hoike o na hoike i makemakeia no keia hihia oki mare, a iwaena o ia mau hoike, o keia kaikamahine kekahi, a ma na mea i oleloia ae, i ka loaa ana o ka ike i keia loio aia ke kaikaina o Mrs. Watson iloko o ke keena kelepona e hana ana, ua hui aku la oia a kamailio pu me ia e pili aua i keia hihia oki mare o ke kaikuaana.

Ma keia hui kuka ana ka a laua i hoike aku ai keia loio he makemake kona e halawai hou me keia kaikamahine ma ke kihi o na alanui Alakea ame Hokele, ma ke kihi o ka hale Y. M. C. A. no ka ninaninau pono ana aku no na mea pili no i keia hihia, a iloko pu hoi o ia manawa e hehulehu aku ai oia i ka palapala kii hoike, aole hoi ona makemake e heleia aku e kii e ka makai.

A oiai ua hoike aku la ka kela kaikamahine aia ka pau o kana hana i ka hora eiwa o ia ahiahi, nolaila ua olelo aku la o Strauss e kali no oia a hiki ia manawa no ka halawai pu ana me ia.

Me ka haupu mua ole o keia kaikamahine i na mea a keia haole e manao ana e hana aku maluna ona, ua hele io aku la oia a halawai pu me ia ma kahi i hooholoia, a hoomaka mai la ua haole nei e kamailio no ka palapala kii hoike ame kekahi mau olelo lehulehu ae, a hiki i kona koi okoa ana mai i ke kaikamahine e hele laua i ka hale hoolelekii onioni, a i kekahi mau wahi e aku paha o na hana lealea.

Ua hoole aku la keia kaikamahine i ka manao o keia haole, a e like me kana moolelo o ka hoike ana ae, ua unuhi koke ae la ka o Strauss i kana pu panapana iwaho, a olelo mai la he mea pono iaia ka hele pu ana aku me kela haole, o pepehiia mai auanei oia a make, me kona lawe pu ana i kona ola iho.

No keia mau olelo ua piha loa kela kaikamahine i ka maka'u a hele pu aku la laua a hiki i ke alanui Moi, me ka hoolohe loa ana i na mea a kela haole e kauoha mai ai iaia, a o ko laua kau pu aku la no ia maluna o ke kaa uwila a holo aku la no Waikiki.

Ia laua e kau nei maluna o ke kaa, aia ka pu panapana ke waiho la iluna o ka u-ha o keia kaikamahine me ka paa ana no iloko o kona lima; a maluna iho kona papale e huna ai i ole e ike waleia mai.

Ke hoomau la no keia haole i ka hooweliweli i kela kaikamahine me ka olelo ana, ina oia e hoao ana e holo mai iaia aku, a i ole kahea paha i kekahi mau kokua, o kona wa no ia e pepehi koke ai iaia a make ia manawa.

I ka hoea ana o ke kaa i kahi e pau ai o ka holo hou ana aku, ua lele aku la laua ilalo, a noho ilaila no kekahi manawa me ke koi aku o keia haole i ke kaikamahine e mare mai me ia, me ka hoao pu ana aku e honi, a mamuli o ke koikoi loa o keia kaikamahine e huli hoi mai laua no ke taona nei, nolaila ua huli hoi mai la laua a lele ma ke alanui Papu.

Oiai ua noke mua aku la keia haole i ka hoopunipuni i kela kaikamahine e hele ana oia e hookomo iloko o ka nupepa Advertiser e pili ana no ko laua mareia ana, nolaila ua hele loa mai la laua no ke keena o ka nupepa, a kauoha aku la o Strauss iaia e kali a huli hoi hou aku oia. Ua pii wale mai ao nae keia haole a ike i ka poe kakau

(E nana ma ka aoao 8).

KE KUAHAUA KOHO BALOKA

Ua hoopuka ae nei o Kiaaina Frear i ke kuahaua koho baloka no keia kau koho e hoea mai ana, no ke koho ana i elele i ka Ahaolelo Lahui, ke koho ana i na hoa o ka Aha Senate ame na Lunamakaainana o ka Ahaolelo kuloko o ke Teritore nei.

Ua like no keia kuahaua me ke ano o na kuahaua koho baloka mau e hoopukaia ana koe wale no ka mahelehele houia ana o kekahi mau mahele koho, a loaa i na Apana o Oahu nei, oia ka Apana Eha ame Elima he ekolu mau mahele hou, a pela hoi ka loaa ana ia Maui he elua mau mahele hou.

Maloko o ka Apana Eha, ua hoohuiia na mahele ekahi ame ka mahele elua, a mahele houia iho la keia mau mahele iloko o ekolu mahele, oia hoi ka mahele ekahi, elua ame ekolu; a ma keia loaa hou ana mai la nae he hookahi mahele hou iloko o ka Apana Eha, ua hoololiia ae la ka inoa o na mahele koho, oia hoi o ka mahele ekolu e ku nei i ka wa i hala ae nei, o ka mahele eha ia, a pela e nee mai ai a hiki i ka pau ana o na mahele iloko o ia Apana.

Ma ka Apana Elima hoi, ua loaa hou he elua mau mahele iloko o na Koolau. Mamua he hookahi no mahele o Koolauloa a pela o Koolaupoko, aka ua mahele houia kela mau mahele pakahi a loaa he elua mau mahele iloko o Koolauloa, a elua iloko o Koolaupoko, i kokoke ai kahi a na kanaka e hele ai e koho baloka.

(E nana ma ka aoao 8.)

KA HIHIA APUKA IMUA O KA AHA

Ma ka Poakahi aku nei o ka pule i hala i ninaninauia ae ai ka hihia apuka o McCorriston i hopuia ai no ke apuka ana i ka huina o elua haneri dala mai ka Hui Mahiko aku o Kealia iloko aku nei o ka mahina o Iune o keia makahiki, imua o Lunakanawai C. S. Dole o Lihue, Kauai.

O ka hoike ano nui i laweia mai ma ka aoao o ke aupuni, oia no o J. W. Neal, ka mea ohi dala o ka hui, a ma kahi o ke ano o ka hoomakaukauia ana o na pepa uku dala kana i hoakaka nui ae ai ,oia hoi e pili ana i ke ano o ka malama ame ka uku ana aku i ke dala.

Wahi ana, o ka rula maa mau e hanaia ana, oia no ka hoomakaukauia ana o ka pepa ukuhana o na kanaka e Manuel Correa, a iloko o ka mahina e oleloia nei no ke apukaia ana o keia huina dala, ua haawi aku la keia limahana i ka buke ia McCorriston mahope iho o ka pau ana o ka pepa i ka hoomakaukauia eia, i wahi e maopopo ai ka nui o na dala e uku ia aku ai i ka poe hana.

E houluuluia ana ka huina ame ke ano o na dala ma ka aoao ekahi o keia pepa ukuhana, a o ka huina nui, e hookomoia aku ana ia maloko o kekahi buke okoa aku i kapaia, ka buke uku dala, a pela iho la a hiki i ka pau ana o na aoao o ka pepa ukuhana, a o ka huina o keia mau aoao, oia ka McCorriston i kii aku ai a unuhi mailoko mai o ka pahuhao ma ia hope mai, a

(E nana ma ka aoao 8.)

HE MOOLELO NO

Hakawela Reminakona

—A I OLE—

Ka Momi i Loaa Aku Iluna o ka Wai, a o ka Mea Huna Pili i ka Moe Bebe.

MOKUNA XII.

"Ua kulou iho la o Hakawela ilalo no ka maopopo pono ole o ke ano o na mea a keia kaikamahine e kamailio aku nei iaia, alaila ua pane aku la oia: "Ke hoopahaohao loa mai nei kau mau olelo ia'u e ke kaikamahine," oiai no nae ke hoomaopopo aku la no oia i kona ike ana iaia mamua, aole nae he maopopo iki o kona wahi o ka halawai mua loa ana.

"Ua poina anei oe i kela wahi kaikamahine uuku au o ka hoopakele ana iloko o kekahi mau makahiki ae nei i hala mai pepe i ke kaaahi?" i ninau mai ai o Akeneki me ka ha'uha'u pu ana iho e uwe no ka hoomanao ana ae i kela mau minute o ka poino ame ka pilikia e hoopuni ana iaia.

"Aole loa au i poina i ua kaikamahine la—o oe anei ua kaikamahine la a'u o ka hoopakele ana?" O oe anei o Akeneki Walakona?" wahi a Hakawela, oiai hoi i lamalama ae ai na maka o Akeneki no ka lohe ana mai i ka hoopukaia ana aku o kona inoa, a no ka ike ana mai no hoi aole ka o Hakawela i poina iki iaia.

"Owau io ua wahi kaikamahine la. He mau makahiki loihi keia o ko kaua kaawale ana, a nawai no e ole kou hoohewahewa ia'u."

"Ua hoomanao no au i kekahi mea a'u o ka ike mua ana ia'u i halawai pu ai me oe iloko o kekahi mau pule ae nei i hala, eia nae aole he maopopo o ko'u wahi o ka ike ana, a pela iho la i noho ai au me ka poeleele nou a hiki mai la i keia la. Ke hoike aku nei au ia oe e Akeneki Walakona, he keu aku a ko'u piha hauoli no keia halawai hou ana o kaua, a o ka hana ana paha keia e hookamaaina pono loaia aku ai kekahi i kekahi."

"O ko kaua manao hookahi no ia o ka hauoli no keia hui hou ana o kaua. No ka mea e noonoo mau ana au, no ka hoike ana aku ia oe i ka nui o ko'u aie ia oe, no keia ola o'u e ola nei. Ina aole oe i hoea ae i kela manawa o ka loaa ana o ka ulia ia'u, ina aole oe e ike mai ia'u i keia la, aia au ke hoomaha la i ka hoomaha mau loa.

"Aole no hoi no'u wale no ka'u e olelo ae nei, aka no kaua like no a elua, no ka mea ua mauna maoli mai oe i kou ola no'u nei, a mamuli o kou koa a wiwoole i pakele ai kaua mai ka poino mai, ka mea hiki ole i ka lehulehu ke hana, o oe wale no."

Ua komo aku la ka manao haaheo iloko o Hakawela no keia kapaia aku ona i ke koa, aka aole nae oia i manao he hana maikai ia o kona paiia aku, a ua mae ae la kona helehelena, a o ia kana o ka pane ana mai:

"Aole au he kanaka koa maoli e like me kau e kapa mai nei ia'u, no ka mea, o ka'u i hana aku ai ia oe, mamuli wale no ia o ka oili ana ae o ka'u hana pono e hana aku ai iloko o ka minute o ka poino, a he okoa aku no paha ka poe i komo maoli iloko o na pilikia a puka mai me ka lanakila."

"He hana koa no nae ia i ko'u manao ana, a mamuli o ia hana au ke ike mai la oe ia'u he kaikamahine ola maikai au i keia la. He keu nae ka loli ole o kou helehelena mai kela wa mua mai a'u o ka ike ana ia oe."

"Alaila ua ike mai no ka paha oe ia'u i kela la au i halawai mai ai me maua me kekahi kanaka ano e nona ka manamanalima au o ka wahi ana?"

"Ae, ua ike aku no au ia oe, i kela wa au o ke kamailio ana mai, a no ko'u lilo loa hoi i ke kamailio me kela elemakule, pela au i hoomaopopo hou ole aku ai ia oe."

"Nokeaha ka hoi kou mea o ka hoike ole ana mai ia oe iho ia'u ia manawa?" i niele loa aku ai o Hakawela.

"No ko'u lilo loa hoi i ke kamailio me kou kokoolua, ame ka hana ana i kona lima eha, pela iho la i loaa ole ai ka manawa no'u e hoike aku ai ia'u iho ia oe," oiai no nae o ka mea oiaio, i kona ike ana ua hoohewahewa o Hakawela iaia, ua manao iho la no ua kaikamahine nei e hamau a malia o hiki mai no ka wa pono e halawai hou no laua a ia manawa e maopopo pono loa ai kekahi i kekahi.

"A pehea, ua ike hou no nae paha oe i ua kokoolua nei ou o kela la a olua o ka hele pu ana," i hoomau hou mai ai no o Akeneki i kana kamailio ana me kona minoaka pu ana iho.

"Aole i loaa iki ia'u, he elua a ekolu a'u manawa o ka hele ana e huli i kahi ana o ke kuhikuhi ana mai ia'u o kona wahi ia e noho nei, eia nae e hoi mau mai ana au me ka nele, a pehea, malia paha ua ike hoi oe iaia?"

"He keu paha ke kupaianaha, eia au ke ike mau nei iaia i kela ame keia la. Eia o mama ke malama nei i kona home a ke noho pu nei no hoi au me ko'u makuahine, a pela maua i hoea mai ai i keia hale," a nana aku ia o Akeneki i ka hale o Akibolo e ku kokoke mai ana ma keia wahi a laua e ku nei kamailio.

"Pela anei ka mea oiaio e kuu Akeneki?" i ninau aku ai o Hakawela me ke pahaohao. "Ha ha! ua holopono ka kana mea o ke kamailio ana mai ia'u, a ua loaa kou inoa iaia, a ke noke nei oia i ke kilo i kou mau aoao apau ame kou mau ano."

"Oia ka'u e ike nei i keia manawa, eia oia ke hakilo nei ia'u, ua kokoke e piha ia maua ka elua pule o ka noho pu ana me ia i keia hale, aia no o mama i kauhale kahi i noho ai, a e oluolu ana anei oe e komo pu ae kaua iloko a hoolauna aku au ia oe me ia? Ua kaumaha loa o mama no ka ike ole ana ia oe, a haawi mai hoi i kana mau hoomaikai ana no kou hoopakele ana ia'u mai ka make mai."

O ko Hakawela ae koke aku la no ia i ke kono a Akeneki a o ko laua pii pu aku la no ia noluna o ka hale o Akibolo, a ke haohao la oia malia no ka i loaa ole ai o Akibolo ma kahi mua ana o ka haha'i ana mai, eia oia i keia wahi e noho nei.

Ua komo aku la laua iloko o ka rumi hookipa a ike aku la laua i ka noho mai o Mrs. Walakona e hana ana no i kekahi mau hana o ka home a i ka ike ana mai i kana kaikamahine ame kana malihini, ua haawi mai la oia i kona aloha, me ke kauoha pu ana mai e noho iluna o kekahi noho.

Ua hoolauna aku la o Akeneki ia Hakawela i kona makuahine me ka olelo pu ana aku o keia ke kanaka opio a laua i noho aie ai no ka hoopakele ana iaia, ua hauoli loa o Mrs. Walakona no ka ike ana iaia, a koi mai la e noho lakou ilaila no kekahi mau hora loihi.

He hapalua hora wale no nae ka manawa a Hakawela i ae aku ai nona e keaka pu ai me laua, oiai nae iloko o ia hapalua hora, ua like pu ia me he mea la aia oia iloko o ka paredaiso kahi i hiolani ai, oiai i na huaolelo waimeli no a keia kaikamahine me kona helehelena nohea, ua lawa kona makemake, a iaia i ku ae ai a hoi no kona hale, ua olelo aku la oia ia laua ina oia e hele hou mai ana e ike ia laua, e lawe pu mai ana oia me kona makuahine.

Ua hoike mai la ka makuahine ame Akeneki i ko laua makemake loa e hui pu me Mrs. Reminakona, no ka mea aole loa no o Akineki i poina i ka wahine nana i haawi iho i kekahi mu-ki iaia e moe ana iluna o kona makuahine, a o ka mea hoi nana i hoouna mai i kekahi huina dala no ka hoonaauao ana iaia.

Ala mai la na hoomanao ana iloko o Akeneki no na manawa lehulehu ana i halawai pu ai me keia wahine ma ka moeuhane, ala pu mai la no hoi kela mau huaolelo ku i ke aloha a ua wahine la o ka pane ana aku iaia e moe ana ma kela manawa a laua i haalele mai ai ia laua nei a kau aku maluna o ke kaaahi i ka i ana mai: "Na ke Akua e hoomaikai mai i kuu kama. Ke hoomaikai aku nei au iaia ka mea nana i hoopakele mai i kou ola."

Ala pu mai la no hoi na hoomanao ana no kona noho aie ana malalo o ka lokomaikai o keia wahine o ka hoonaauao ana iaia maloko o na kula, a ke ake wale la no oia e ike hou aku iaia, a haawi aku i kana mau hoomaikai ana.

Me he mea la nae ia Hakawela e huli hoi la no kona home, he kanaka oia i hoanoe houia, e lamalama ana kona mau maka, me ka piha i ke ola hou, a ke wikiwiki loa la kana hoi ana, no ke ake e hoike koke aku i kana mea hou imua o kona makuahine.

Aia iloko o kona hoomanao ana, ka helehelena o kela kaikamahine u'i a me he mea la no ke o la kona leo ma kona mau pepeiao, a o kana i hookuku ae ai, o keia kana la hookahi i ike aku ai i ka oi papalua ae o ka u'i o Akeneki mamua o na manawa ana o ka ike mua ana.

I hakalia no a hoea oia i kauhale ua hele aku la oia e hui pu me kona makuahine, a oiai ua lilo loa no o Hakawela i mea nui i kona makuahine, ua akeukeu mai la oia i kana keiki me ka mahamaha ana mai, a o ka wa no ia a Hakawela o ka i ana aku:

"Auhea oe e kuu makuahine aloha, ua loaa aku nei ia'u ka manao o kela mau huapalapala i kakauia ai maluna o ka hainaka a kela kaikamahine o ka wahi ana i ka lima eha o kuu keonimana ano e."

"O na huapalapala hea kau e Haka e olelo mai nei?" i ninau mai ai kona makuahine me ke ano pahaohao, oiai ua poino oia i na mea a Haka o ka haha'i mua ana aku ia laua.

"Aole anei oe i hoomanao i kuu hoike ana aku ia olua i kela mau huapalapala "A. W."

"Oia io ka hoi, akahi no au a hoomanao mai la," wahi a kona makuahine me ka ohaoha, oiai hoi o Lora e heluhelu ana i kekahi buke moolelo maloko aku o kekahi rumi i waiho koke aku ai i kana buke i ka lohe ana mai i ka laua nei kamailio a hoolono loa mai la i na mea a Hakawela e haha'i aku ana i kona makuahine.

"O ua mau huapalapala la, no Akeneki Walakona ia," i haha'i aku ai o Haka i ka inoa piha o kela mau huapalapala.

"He inoa maikai maoli kela ke hoolohe aku, a owai ia mea o Akeneki Walakona?" i ninau mai ai o Mrs. Reminakona.

"Ke ike aku la au ia oe e mama, ua like pu no ka ko kaua hoomaopopo ole i ka mea nona kela inoa. Ke hoomanao nei no anei oe i kela huakai a kaua o ka hele ana i Elekina a kuai ai oe i uwaki na'u?"

"Aole au i poina i kela huakai a kaua," wahi a kona makuahine, a akahi no oia a hoomanao mai no na mea a laua i ike ai, a oia kana o ka hooho ana ae, me ka hikilele. "O ko Akeneki Walakona no anei au o ka hoopakele ana, oia no anei kela kaikamahine au e kamailio mai nei e kuu keiki?"

He mea e ka lele o ko Hakawela hauli no kela mau huaolelo a kona makuahine o ka i ana mai la "O ko Akeneki no anei au o ka hoopakele ana?" a iloko o ia sekona i ike iho ai oia; ua kuleana maoli no oia i kela kaikamahine, a oiai ua komo no ka manao hoohihi iloko ona no keia kaikamahine, nolaila ke nalu wale la no oia iloko iho ona, e haaheo no oia ke lawe mai iaia i wahine mare nana.

"O ua kaikamahine la no ia a'u o ka hoopakele ana," i pane aku ai oia no ka ninau a kona makuahine, a hoomaka aku la oia e haha'i i na mea apau e like me ka poe heluhelu i ike mua ae nei, oiai nae aia ka hoowahawaha ame ka lili iloko o Lora Pimeroe ke hoekepue mai la iloko o kekahi rumi okoa aku iaia e lohe pono mai ana i na mea a Hakawela e kamailio nei, a maopopo mai la no iaia, ua hoohihi keia keiki i kela kaikamahine, a e haaleleia ana ka hoi oia i ke anu o Alika.

"He o ia mau no ko laua ano ilihune, no ka mea ke hooikaika pu nei no laua a elua i wahi no laua e pono ai. Ua hoike mai nei nae laua no ka nui o ko laua hoomaikai no kau kokua o ka hoouna ana aku no ka hoonaauao ana ia Akeneki. Ma ko laua mau ano ke nana aku e mama, he mau lede oiaio laua ma na ano apau.

"Ua hoike mai nei o Mrs. Walakona i kona makemake loa e ike ia oe e mama, e oluolu ana anei oe e lawe aku au ia oe io laua la, no ka mea wahi ana, ua lilo kau mau kokua i mea hooluolu aku i kona noonoo no kana kaikamahine i kona manawa e noho hana ole ana mamuli o ka nawaliwali o kona ola kino."

"Ae, ua makemake loa au e hele aku a hokamaaina me laua e kuu keiki," i panai aku ai kona makuahine, me ka nana pono ana ma na maka o kana keiki. "He keu maoli ka hoi ke kupaianaha o ko laua hoi ana mai a malama i ka home o ko hoaloha elemakule, a he keu pu aku hoi ke kupaianaha o ko lakou noho ana ma kela kuea nani loa e ku nei iloko o ke kulanakauhale. Aole no hoi i nele ka nui aku la o na hoolilo o ka noho ana ma kela wahi, nolaila e kuu keiki, e hele io aku ana au e ike ia laua a nau e hoolauna aku ia'u ia laua."

"He keu hoi kela o ka wahine pupule o ka hele ana aku e ike i kela mau wahi aeahaukae," i namunamu liilii wale iho ai no o Lora iaia i lohe mai ai i ko Mrs. Welinekona olelo ana aku i kana keiki e hele aku no kahi o keia mau wahine.

"Heaha iho la la kana o ka hele ana aku i kela wahi, e kokua aku ana ka paha oia i kela mau wahine ilihune, a ke hopohopo loa nei au, malia paha, ua hoohihi aku nei o Hakawela no kela kaikamahine, e ike ana nae oia, aole au e haawipio ana a hiki i ka hookoia ana o ko'u makemake e lilo mai oia ia'u."

Ina i kiei aku o Hakawela mahope o kona kua ina ua ike aku oia i ka hele o na maka o Lora a kunahihi, a ua hiki hoi iaia ke ike aku, ua paulehia loa ka manao o kela kaikamahine maluna ona, e hiki ole ai ke hoohokaia kona makemake.

"Ina no ka hoi i aeia aku e a'u i ke koi ana mai a kuu makuakane e hoi aku e malama hale nona, ina no paha ua hoi aku maua a noho ma kela kakela a laua e haano'u mai la i ka maikai ame ka nani. Aia aku la kela mau wahine maloko o ka hale nani o kuu makuakane, he keu maoli no ka hoi ko'u pakalaki, aka aole no o'u nana i ka mea i hala, ua hala aku la ia, a e nana aku ana au no ka lilo mai o Hakawela i kane na'u a o ko'u noho pono ae no ia iluna o ka waiwai o kona makuahine."

MOKUNA XIII.

E kuhi ana hoi o Hakawela oia wale no la keia e hoohihi nei maluna o Akeneki, eia ka hoi o Habaki Aboka no kekahi kela keiki lalawai a John Aboka i kaulana i ko Kikako apuni. No ka mea i kela la a lakou o ke kau pu ana maluna o ke kaa hookahi, ua manao o Habaki o keia ke kaikamahine u'i hookahi ana i ike ai, a mai ia manawa mai ke komo ana o ka hoohihi iaia nona.

Ia laua e hoi la no ko laua home me kona kaikuahine mahope iho o ka lele ana aku o Hakawela ame kana malihini, ua i aku la kona kaikuahine iaia: "Me he mea la ka hoi i ka'u ike aku ia oe e Habaki, e kau mau ana kou mau maka maluna o kela kaikamahine a hiki wale no i kona lele ana aku nei.

"He keu maoli ko'u hilahila ia oe o ka hoomaopopo ana aku i kekahi wahi kaikamahine i lihi launa ole mai me ko kakou ano. Aole anei oe i hoomaopopo aku, o kona lole e komo ana he lole ia i oi ole aku ke kumukuai o ka i-a hookahi i ka hapaha, a o kona papale ame na mikilima o na paikini kuoloia o na makahiki i hala ae nei."

"He keu maoli no oukou o na wahine o ka poe nema, aia maluna o ka lole ka oukou mea mua loa e nana ai. He oiaio ua hiki ia'u ke koho i na hoolilo o kona lole ame kona mau mea apau e komo ana, ua hiki aku ia na kahi o ka umi dala, aka aole malaila ka'u e nana ana, aia ma kona helehelena ka'u nana nui loa, a ua hiki ole i ka u'i o na kaikamahine a ka poe waiwai ke hookuku aku me kona, a ke manao nei au ua kupono loa kela kaikamahine i wahine mare na'u."

"O ka wahine iho la kela e manao aku ai o kela wahi kaikamahine ilihune. He nui loa na kaikamahine a ka poe waiwai e kupono ai ke lilo mai i wahine nau, aole hoi paha e hoohenehenei mai e ka lehulehu. Aole anei ou hoomanao iho, no ka haahaa o kela kaikamahine ko Hakawela kumu o ka hoolauna ole ana mai iaia ia kaua."

"Ke manao nei au ua kuhihewa loa kou manao ana e kuu kaikuahine no keia kaikamahine au e hoinoino mai nei. He manao no hoi ko'u aole no i loaa kona inoa ia Hakawela, ke kumu o ka hoolauna oleia ana mai ia kaua. Ua loaa aku paha oia iwaena o ke aluka o na kanaka e hookeke ana, a mamuli paha o ka u'i o kona helehelena o ke kumu o kona hele ana aku e haawi i na kokua ana iaia, e like no hoi me a'u i hoohihi aku ai i kona helehelena nohea. E hakilo aku ana au iaia a hiki i kuu ike hou ana aku iaia, a hookamaaina aku ia'u iho me ia, me ka hoolohe ole i kau mau mea e ke'uke'u mai nei ia'u."

He oiaio i kekahi auwina la mai, i ua Habaki la e hookokoke aku ana mawaho pono ae o kahi o Akeneki e noho ana, a o ke kumu no keia kaikamahine, ua hemo mai la o Akeneki, no ka hele ana i ka halekuai laau lapaau no Akibolo, oiai ua loaa ua elemakule la i ka ma'i rumalaau lapaau no Akibolo, oiai ua loaa ua elemakule la i ka ma'i rumatika, a i ka ike ana aku o Habaki ia Akeneki, ua wehe ae la oia i kona papale, me he mea la o keia kekahi o na kaikamahine a ka onamiliona, a pela no hoi o Akeneki i panai mai ai ma ke kunou ana mai.

Aole o Akeneki i ku mai a kamailio mai i keia kanaka opio, aka ke hele la no oia no ka halekuai, oiai nae ke haohao loa la o Habaki, pehea la keia kaikamahine me kona lole o ke kulana haahaa i noho ai i keia kuea nani. "Pehea la oia i hiki mai ai ma keia wahi, a ke ole no hoi au e kuhihewa, he kaikamahine humuhumu oia na kekahi poe waiwai e noho nei ma kekahi o keia mau hale nani. E hakilo pono aku ana nae au a hiki i kona maopopo loa ana ia'u."

Ua hahai aku la no o Habaki mahope o Akeneki a hiki i ke komo ana o ua kaikamahine la iloko o ka halekuai, alaila ua komo aku la oia maloko o kekahi puka okoa aku ma ka aoao, a kakali malie iho la a hiki i ka hemo hou ana mai o Akeneki iwaho o kona hele aku la no ia e ninau i kekahi o na kupakako oloko o ka halekuai laau, no ka mea ua kamaaina mua no oia i kekahi o lakou no ka ninau ana aku ina paha ua maopopo iaia ka inoa o keia kaikamahine ame kona ano.

Ua hele aku la nae oia ma ke ano hoolalau no ke kuai cika ana, a i aku la i ke kupakako: "He kaikamahine u'i maoli hoi kela o ka puka ana aku nei mailoko aku nei o ka halekuai, ua ike mua no nae paha oe iaia ea?"

Ua kamaaina wale no au iaia ma ka hele mau mai e kuai iloko nei o ka halekuai a koe aku ka maopopo ana o kona ano maoli ia'u," wahi a ke kupakako.

"Alaila aole no i loaa ia oe kona inoa?" i ninau aku ai o Habaki me ka manao kanalua malia paha aole no i loaa ka inoa o kela kaikamahine i kona hoaloha.

"Aole no i loaa ia'u kona inoa, aka hoi ua kuai mai nei nae oia i kekahi laau i keia la, e koiia ai kona kakau ana mai i kona inoa maloko o ka buke me he mea la aia kona inoa ke paa la."

"Ina hoi ha pela e hele aku hoi oe e nana i ka inoa ana o ke kakau ana mai nei," i kauoha aku ai o Habaki. "He keu hoi ko'u makemake loa e loaa ka inoa o kela kaikamahine i maopopo ae ai hoi ia'u no ka ohana hea la oia i puka mai ai."

Ua kii aku la ke kupakako i ka buke a lawe mai la imua o Habaki, a ike like iho la laua i ka inoa i kakauia, o A. Walakona.

I ka lawa ana o ko Habaki makemake ma o ka ike ana i ka inoa o kela kaikamahine, ua haawi aku la oia i kana mau hoomaikai ana i ke kupakako a haalele mai la i ka halekuai.

Iloko o ia puke holookoa, e halawai mau ana no o Habaki me Akeneki ma ke alanui, a e wehe mau ana no hoi oia i kona papale i ua kaikamahine la, a i kekahi manawa e olelo aku ana oia, Miss Walakona, ka mea nana i hookahaha aku i ko Akeneki manao no kahi o keia kanaka i ike ai i kona inoa, a manao iho la oia na Hakawela paha i haha'i aku iaia, a pau wale ae la no kona haohao.

I kekahi la nae, ua haalele mai la o Akeneki i kona hale no ka hoihoi ana aku i kekahi puolo kaliki ana o ka hana ana no kekahi halekuai kukaa nui, a o kona hoea wale aku no hoi koe no ua halekuai nei, ua hopuia mai la kana puolo e paa ana e kekahi keiki kolohe i oili mai mahope pono mai ona, a hoomaka aku la e holo me ka puahia nui.

Ua ku iho la o Akeneki me ka hoaa ana i kana mea e hana aku ai, oiai ke aha'i la ka pupuhi i ua keiki kolohe la, a e ili mai ana hoi ke koikoi o na poho o ka lilo ana o na kakini eha o na pale kaliki ana o ka humuhumu ana, a ke mihi la oia no keia pilikia i loaa iaia.

Ua hoomaka aku la o Akeneki e alualu mahope o kahi keiki kolohe e holo la mamua ona, eia nae ua hiki ole i kona wahi mama ke pilipili aku mahope o ke keiki, eia nae hoi e aho ia o kona holo aku a hiki paha i kahi ana e ike ai i kekahi poe a kauoha aku e kokua mai iaia nei.

I keia wa nae a kahi keiki kolohe o ke kaili ana i ka puolo mai ka lima aku o Akeneki, aia o Habaki mawaho o ka hale inukope kahi i ho-a ai i kona cika, no ka mea o kana wahi ia e kakali mau ana o ka maalo ae o Akeneki, a i kela ike ana mai ona i ka holo o ke keiki me ka puolo, ua kiola koke aku la oia i ke cika a hoomaka mai la e holo ma ke alanui pokole e halawai koke mai ai me kahi keiki kolohe.

O ia holo ko ua wahi keiki nei a ia alawa ana mai kona hana i hope a ike mai la i keia kanaka i ka hahai aku mahope ona, ua kiola aku la oia i ka puolo i kahi e a hoomaka aku la e kuu pau i kona mama holo a ia ka pono o ka nalowale aku mai ka ikeia ana e keia kanaka.

Oiai hoi no Akeneki wale no ka noonoo nui loa o Habaki, nolaila aole ana nana aku i kahi keiki nana i kolohe o Akeneki, ua kii aku la oia i ka puolo a huli hoi mai la no kahi a Akeneki e hele aku nei, ua hele hoi ua kaikamahine la a paupauaho.

"Ea, he keu maoli kela o kahi keiki kolohe o ke kaili ana aku i keia ukana mai ia oe mai," wahi a Habaki i kamailio mai ai ia Akeneki.

"He kolohe mai auanei hoi kaua a koe, ua hele au a piha loa i ka maka'u, no ka mea aole no'u keia waiwai, a ina paha no ka loaa hou ole mai ia'u he keu aku o ke koikoi o na poho e ili mai ana maluna o'u."

"He loihi no nae paha kau wahi i koe e hele aku ai?" wahi a Habaki me ka piha olioli no ka loaa ana o keia manawa maikai loa nona e hele pu ai me Akeneki. "Na'u e hapai aku i kau ukana a hiki i kahi au i makemake ai, a me ke kali ole a loaa mai ka pane no kona aeia e hele pu ame ka ole, ua hoomaka mai la no oia e hele me ka hahai pu ana mai no hoi o Akeneki a ke noke la ua kanaka la i ke kamailio ma na olelo i ku i kona ano keonimana.

O ko laua nei hele aku la ia a hiki i ke ku honua ana iho o Akeneki me ke noi ana aku e haawi mai i ka puolo, oiai ua hiki aku la laua nei i ka halekuai nona keia mau pale kaliki ana o ka lawe ana mai, a no ka makemake no o Habaki nana e hoihoi aku ia Akeneki no kauhale, ua ninau aku la oia i kona kokoolua.

"E loihi loa ana nae paha oe iloko nei o keia halekuai ea?" E kali no hoi au a hiki i ka pau ana o kau hana alaila hoi pu aku kaua no kou hale, i ole ai e loaa hou ia oe kekahi mau pilikia."

"Aole oe e kali mai ia'u, ua hiki no hoi ia'u ke hoi hookahi aku, manao au aole e loaa hou ana kekahi pilikia e like me keia au o ka haawi ana mai i kau mau kokua ana ia'u, a nou ka'u mau hoomaikai ana a'u e haawi aku nei," i panai aku ai o Akeneki.

"Ua lilo i mea no'u e hauoli ai ka hoi pu ana aku me oe," i pane aku ai o Habaki, a me ka nana ole mai o Akineki ua komo aku la oia noloko o ka halekuai, me kona manao la ua hele o Habaki, eia nae eia no ua kanaka opio la ke hakilo aku nei ma ka puka aniani o ka puka hou mai o kona hoa iwaho.

Aole no e kala ka pau ana o ka Akeneki hooponopono ana me na kupakako o ka halekuai no na mea ana i hana ai, a ke hoolalau wale la no oia iloko me kona manao la hoi ua mana-ka o Habaki i ke kali iaia mawaho a ua hoi paha, eia nae ua hookahaha loaia oia i kona puka ana mai iwho e kakali aku ana no ua kanaka opio nei iaia, a hookahi ko laua hoi like ana.

I keia puka ana mai o Akeneki, e paa ana no oia he puolo hou, a manao iho la ua kanaka opio nei, e lilo oia i mea nana e paa ka puolo a keia kaikamahine, a o ko laua huli hoi aku la no ia, me ka noke mau ana no o Habaki i ke keaka, a hiki wale i ka hoea ana mawaho o ka puka pa o kahi o Akeneki e noho ana.

Aole i pau.

KA MAKAIKIU

NIKOLASA KATA

KA WELI O NA POWA

MOKUNA VII.

ILOKO O KA ULULAAU.

"Aole au e olelo ana pela," wahi a Chika. "Aka nae he ano pololei ke nana aku."

MOKUNA VIII.

KO KATA HOAKAKA ANA I KEKAHI HANA.

"Manaonao maoli no keia hana!" wahi a Mona, no'u ke kumu o keia mau hana.

"No keaha mai hoi?" wahi a Chika.

E ha'i aku au ia oe. Oiai ua pau loa na mea ano nui apau o keia hana i ka ikeia, he oi aku ka pono e ike oe i ke koena aku, i koe.

"O ka mua, e hoike aku au ia oe, ua pololei loa kau mau mea apau i hoakaka mai nei iloko o ka hale. O, aole au e poina iki ana ia mea!

"O kou wahi huhewa wale no oia kahi au e olelo ana i ka mea pili mawaena o Lalana ame a'u. Ua kamailio mai nei oe ma ke ano o ka'u ipo ia. O ka pololei o ka'u kane mare no ia."

"Alaila ua mare malu olua?"

"Ae, na'u i noi ikaika i ke kahunapule e mareia maua ma ke ano malu loa.

"He pono anei ia'u ke ninau ia oe i ke kumu o kou hana ana pela?"

"Mamuli no ia o kekahi manao lapuwale loa. Ua hopohopo au o hooili ole mai kuu makuakane i kona waiwai ia'u."

"Alaila, aole oia i makemake ia Lalana i kane nau?"

"Aole no hoi. Aole oia e ae e lohe i ko maua mare ana."

"Heaha kona manao maoli?"

"He manao no kona ana i hoolala ai no ko'u mare. Ua makemake oia nana no e koho ka'u kane."

"A owai kana i koho ai i kou lohe aku i kana kamailio mai?"

"O Mr. Ri, oia kana i koho ai, oia no kona loio."

Ua elemakule loa oia nau, aohe paha he kupono o ka apana lole hou me ka apana lole kahiko, mahope nahae ka apana kahiko i ka apana hou.

Aka iho la o Mona a pane hou mai la::

"Eia hoi paha ua paa loa kona manao pela."

"Oia wale no anei ka mea e hoohihia ana i ke alahele mawaena ou ame Kauka Lalana?"

"Ae, a manao au mai ae no paha oia mahope mai. He oiaio, mahope mai ua hooki loa oia i kona kamailio ana mai ia'u i kekahi mea no ka mare."

"Ihea olua i mareia ai?"

"Iloko o ka hale o ke kahunapule Mr. Kini, ma ka Ewadela Hikina."

"Ua maopopo no nae paha iaia kou mau makua?"

"Manao au ua holopono loa ka maua hoopunipuni ana iaia, no ka mea, e ike mai oe, ua mareia maua."

"Ina pela, he oi aku ka waiwai o ko'u manawa e hele maoli au e hui me ia. Ke mamao loa mai nei kaua mai ke kumuhana mai. Pehea, ua ike no nae paha kekahi o olua ia Mr. Sanatona e wehe mai ana i ka puka aniani i ka po nei?"

"Aohe au i ike," wahi a Lalana i pane koke mai ai. "Ua huli ko'u kua i kahi o ka puka aniani."

Noonoo iki iho la o Chika no kekahi minute.

"Ua mamao loa kakou mai ka hiki ana ke wehewehe i keia mea pohihihi," wahi ana, mahope iho.

Me kekahi huaolelo hou ole aku, huli koke ae la ia me ke kunou ana aku a hoi aku la.

Iaia i hoi ai aole oia i hoi i ka hale o Mr. Sanatona kahi a Kata e kali mai la nona, aka, hele pololei aku la oia no ka hale kaalio hoolimalima, hai iho la oia he kaalio a holo aku la no ka Ewadela Hikina kahi o ke kahunapule Mr. Kini.

Laki loa kana huakai, no ka mea, iaia i hiki aku ai i ka hale, e noho mai ana no o Mr. Kini, ke kahunapule.

Ua ninaninau aku la oia e pili ana i ka mare ana o Lalana me kekahi kaikamahine opio a ua ae mai la oia mamuli o kana hoomanao ana.

"Ua kaumaha loa ia au i ko'u mare ana ia laua," wahi ana. Ua hooluhua loa ia ko'u lunaikehala e kela hana hemahema a'u i hana ai, a no ka pau ole o ko'u kaumaha ua hele maoli au i ka hale o kona makuakane hanai a haha'i aku la au i na mea apau iaia."

"Pehea ua huhu no ia i kona lohe ana aku ia oe?"

"Oia hoi kahi kupaianaha loa o ka moolelo. Wahi ana, aohe ona nana nui i kela mare malu ana o laua. O kana i olelo mai ai ia'u aohe ma ke hoike iki aku ia mea i kekahi poe e aku. Ua kahaha loa au i kona pane ana mai ia'u me kela."

"Owau kekahi e hookahaha loa ia mai la ma kau hoakaka."

"He oiaio, aole au i hoike iki i kela hana i kekahi mea; aka, oiai oe he hoaloha no kela ohana a ua ike oe i na mea apau o oe wale no ka'u mea hookahi i hoike aku la.

"O, aohe pilikia o kela," wahi a Chika.

"Aohe ou hewa ma ka hoike ana mai ia'u ia mea. Aka mai ha'i aku oe i kahi poe okoa aku. Aohe laua i makaukau i keia manawa e hiki ai ke hoolaha ae ia mea."

"Aole no au e hoike aku ana ia mea."

"I ka wa hea oe i kamailio ai me Mr. Sanatona?"

"Aneane umi ae nei la paha i hala. E ha'i aku no hoi au ia oe, mahope o kela hui ana o maua, akahi no a maha mai ko'u noonoo kaumaha; luia ae la na luuluu mai ko'u naau ae."

Haawi aku la o Chika i ka mahalo i ke kahunapule, a haalele koke aku la oia iaia.

Ua ahahi loa oia i kona wa i hiki aku ai i ka hale o Mr. Sanatona.

Ua hoike aku la oia i kana hana mai ka mua a i ka hope i kona poo ma ka oihana.

"He manao maikai maoli no kena au i hoolala ai," wahi a Kata.

"O ka manao hea la; o kela manao anei na ka poka o ka pu a Habati Sanatona i ki mai ai i pepehi i kona makuakane?"

"Ae."

"O, ua hauoli loa au i kela manao koho o'u."

"O ka oiaio, aole paha oe i manaoio pela."

"Aole no hoi a hiki no i keia hora."

"Pela no me au. Ma ka mea oiaio, ua noonoo mua au pela a ua ike au aohe pololei o ia koho ana."

"Ma keaha?"

"Ma ka hookahua ana i ka oiaio he hihia keia i hanaia me ka manaoino maoli e pepehi kanaka."

"Pela anei ka mea oiaio, e Kata?"

"Ae, pela ko'u manao."

"Pehea oe i noonoo ai pela?"

"Ua oi loa aku ka waiwai ma ke kuekaa hou ana mai kinohi mai. He hapa wale no keia no ka hihia e Chika, no ia mea aohe loaa ia oe ka manawa kupono e nana aku ai ia mea, manao au oia ka mea maikai loa ma keia hana apau."

"E hoomanao oe ua loaa ia maua he ki iloko o ka lima o Sanatona. Nolaila, e kuu keiki, o kela ke ki e hemo ai ka puka o keia hihia pohihihi.

"Ua ike au me ke kanalua ole, o ke ki kela e hemo ai kahi pahu a Mr. Sanatona i waiho ai kana pu panapana. Ua kiia kela wahi pahu a paa.

"Nolaila, ma ke koho aku ua nanao oia i ke ki iloko o kona pakeke me ka manao e kii i kana pu.

"Mai manao loa no au pela ina aole au i ike i kekahi mau mea hoopahaohao elua iloko o ka rumi. O ka mua, he noho ke ku ana ma ke alo o ke pakaukau, a ua waihoia malaila ma ke kulana a kekahi kanaka e makemake ana e noho iho ilalo a e huki mai i ka ume.

"I ka wa a kekahi kanaka e kii ai i ka pu no ka makemake e hoohana aku, aole oia e lawelawe malie ana me ka lohi, e hoawiwi ana oia ma ka wehe ana.

"A ina e noonoo ae kaua ma ke koho aku, ua makemake oia e kii i kana pu, alaila, e koho pu ae kaua ua hooweliweli ia mai oia e kekahi kanaka, a o ua kanaka la o ka powa no ia, ke kumu o kona kii ana.

"Aka, aole i ku o Mr. Sanatona i ka pu iluna o kela noho. Ma kekahi aoao mai o ke pakaukau i loaa aku ai kona kino ia maua, aole hiki iaia ke hele malaila mahope o kona ku ana i ka pu.

Mahope o ko'u ike ana i keia mau mea, ua nana ae la au ma o a ma o o ka rumi no ke ake e ike ina he mea kekahi maloko i hoano e ia.

"Ua ike aku la au i kekahi pahuku ma ka paia komohana hema e ku ana kokoke i ka puka aniani. Ua hukiia a kaawale me he mea la he hookahi kapuai paha mai ka puka aniani ae.

"A e like me kau e hoomanao la, ua haliiia ka papahele me ka moena veleveta manoanoa. Iluna o ka papahele ka pahuku kahi i ku ai aole iluna o ka moena veleveta.

"Ua nana ponoia e a'u kahi i ku mua ai o ka pahuku waiho lole mamua o ka hooneeia ana ae ma kekahi aoao. He nui ka lepo puehu e muu ana malaila e hiki ai ke ike maopopo loa ia iho kekahi kohu o kekahi mea i waihoia malaila maluna o ka papahele.

"Aia ma kela lepo puehu ua hiki loa ke ikeia iho kekahi mea i waiho loihi ia malaila, he pu panapana.

"Ua anaia e a'u ke kohu o kela mea iluna o ka lepo. Ua anaia e a'u ka pu panapana nona kela kohu a ua kulike loa.

"Ua hooholo au i ko'u noonoo, o ke kii koke ana iho no ia o Mr. Sanatona i kela pu a lawe mai.

"O ke kowa o ka pahuku mai ka papahele ae he eono wale no iniha. Me he mea la ua waihoia ka pu malaila me ka ike oleia.

"A me he mea la ma kekahi ano ulia ua ike iho la o Mr. Sanatona i ua pu la i kela ahiahi. Oia ke kumu o kona haohao i ke koho aku, a puka mai ai iwaho o ka holo me ka manao e kamailio mai ia'u no ia mea. Ua makemake oia e ike i ke kumu i hiki ai kela pu malaila.

"Ua nanaia e a'u ka pu me ke akahele. Hookahi puka aohe poka oloko.

"Ma kahi kokoke i ka puka poka he wahi uliuli uuku me he uliuli pauda la e like me ka mea i ike mau ia mahope o ke kiia ana o ka pu. Aohe i holoiia oloko o ka pu.

"I ko'u wa i wehe ai i ke keleawe o ka poka hakahaka ua ike au i kekahi mea hoopahaohao. Aohe pili pono o ka hamare o ka pu i kahi o ke kukaepele, o ka poka, a ia manawa, koho koke au he pu okoa no ka mea nona kela poka, a ua hookomoia iloko o kela pu i manaoia aku ai nana no oia i ki iho iaia i ka pu.

"Ua nana pu ia e a'u kahi o ka uliuli. E Chika, he mau hana apuhi wale no kela, aohe oiaio.

"Ua hiki ia'u ke hoohiki imua o ka Aha aole i ki iki ia kela pu mai kona wa hope loa i holoiia ai.

"Alaila, ua loaa ka olelo hooholo no kela ninau; aohe i make o Mr. Sanatona mamuli o kona ki ana iaia iho me ka pu," wahi a Chika.

"Me ka oiaio loa, aole," wahi a Kata.

"O ka mea oiaio aohe mea e ae nana i hana i kela pu, aka o ka powa wale no, a waiho ia mea malaila i manaoia aku ai, ua ki no o Mr. Sanatona iaia iho."

"He mea maopopo loa ia." "Ua manao ka powa i ike maopopo loa ia oia no ka pu ana i lawe ai i kona ola, he kuhihewa nae ia manao."

"Ma ka hooiaio ana aku nae aole ia o ka pu."

"Mamuli o ka waiho muaia ana o ka pu iloko o ka rumi aole hoi i kiloiia iho iluna o ka papahele mahope o ka hana ana i kela karaima he hana ia e pau ai kelua sekona—he hooiaio ana mai ia aole i komo iki ka powa iloko o kela rumi a ki aku ia Mr. Sanatona."

"A mamuli o keia mau noii akahele ana ae la la e hoihoi hou ia ae ai ko kaua noonoo ana ma kela manao koho mua, oia hoi, ua kiia mai oia mawaho mai o ka puka aniani."

MOKUNA IX.

KA KATA MEA I IKE AI ILOKO O KA ULULAAU.

"E pii ana au e ike ia Habati Sanatona," wahi a Kata ia Chika.

"Maikai loa. E loaa aku ana no oia ia oe oia hookahi wale no."

"Aohe hoi he nui loa o kona eha," wahi au.

"Aole no hoi; aka, aohe no he pono e hoololohi."

Kunou mai la o Kata. Ua ike koke aku la no o Chika i kona manao.

"Aohe nui loa o kona eha, pela wau i olelo aku nei, a eia nae, ke nana aku ma kona helehelena aia ka make ke kali mai la nona i na minute apau," wahi a Chika.

"Pehea, e lawe maoli ae ana oia i kona ola?" "Aole paha oia e hana pela. Ma kona helehelena no ke nana aku aia ke aka o ka eheu o ka Anela o ka pouli maluna ona i na wa apau."

Me ka hooka'ulua ole, oili aku la o Kata e pii no kahi hale pupupu iloko o ka ululaau, kahi a Habati Sanatona i loaa aku ai ia Chika. Hookokoke aku la oia i ka hale me ka makala loa, no kona makemake ole e halawai oia, me kekahi kanaka.

A oiai, ua ike oia ua hoi mai o Mona, a no Lalana nae aole oia i maopopo i kona wahi i hele ai, malia aia no oia iloko o ka hale me Habati Sanatona.

A e like me ka Chika i hana ai pela no hoi ka Kata; ua kokolo hele ae la oia a maloko o ka nahelehele mahope o ke kua o ka hale a hookokoke mai la e hoolonolono leo ia loko.

He hora hookahi mahope o ka napoo ana o ka la hoea aku la oia i ua wahi hale nei, a oiai he po mahina ia ua hiki ia Kata ke ike pono aku i ua wahi hale nei me kahi oneanea mamua.

Hookokoke mai la oia a pili i ka hakala o ka hale e hoolohelohe. He wahi leo oweowe kana i lohe. aole nae he leo kanaka i kana hoomaopopo.

I kona noonoo iho me he mea la o Habati Sanatona wale no ko loko ua hiamoeia, a o ka oweowe ana e lohe ana he nonolo pukaihu, aohe nae he maopopo loa.

Hele koke ae la o Kata a mamua o kahi pupupu hale, a ua hoohikilelcia oia i kona wa i ike aku ai i ka puka e hamama mai ana no.

Kiei aku la oia ia loko, o ka pela ka uluna ke waiho ana, aohe kana mea i manao ai.

He pouliuli wale no oloko, a ma ke kihi o ua wahi pupupu nei he kapuahi aila e a ana, a mailaila mai kahi malamalama uiuiki ana e ike aku ana. E aa ana ke ahi, a e paila ana ka waiwela iloko o ka ipuki, a nolaila mai ka oweowe a Kata i lohe mai ai mawaho o ka hale.

I kona nana aku me he mea la o Habati Sanatona wale no ko loko, aohe wahi leo mai ka punee mai, a komo aku la o Kata iloko.

Huki ae la oia i kana ipukukui makai a hoolele aku la i ka malamalama maluna o ka punee. Aohe ona makemake e hoopuohoia ka mea hiamoe e ka ikaika o ka a o ke kukui, a hoohuli iki ae la oia i ka a i kahi e.

Iaia i nana pono aku ai aohe kanaka oluna o ka punee he puu kapa wale no ke waiho mai ana.

Ua hoonui ae la oia i ka ikaika o ka a o ke kukui a kiola pono aku la i ka malamalama iluna o ka punee, a hoomaka aku la oia e haha i ka puu kapa, malalo o ka punee a ma na kihi apau aohe kanaka ana i ike.

Aohe o Habati Sanatona olaila. Ma ka aoao o ka punee e ku ana he pakaukau a e ahu ana no na mea ai. Ua uhiia iho i kekahi apana lole, a me he mea la ua huki ino ia ae a e waiho mokaki ana kekahi mau pa me na pola iluna o ka papahele ua pau i ka nahaha.

Nana hou iho la o Kata ia luna o ka uluna a ike koke iho la no oia i ka hilihili koko e kau ana.

Ua hoomaopopo koke oia no kela wahi i ku ai ona i ka pu, nolaila kela koko.

O keia ko Kata noonoo i kela manawa ana i ike ai i ke koko aole nae ia o ka oiaio.

Nana ae la oia ma o a ma o e waiho ana no ko Habati mau aahu Aole hiki iaia ke hele iwaho i kela wa me ka aahu ole, koe wale no ina ua loaa oia i ka pupule, alaila e hana ana oia pela.

Pani ae la o Kata i kana ipukukui a holo koke aku la no ka puka o kahi hale.

O kahi oneanea mamua o ka hale, ua paa i ka uhiia e ka hau, a e anaanapa mai ana i ka papa iho o ka mahina.

Hele loa ae la ia a ma kekahi aoao o ka hale e nana ai iluna o ka hau. Ike koke iho la oia i na kohu kapuai o Lalana i ka wa ana i hele mai a i hoi ai i ka po mamua iho.

Ua hiki loa ia ke ike maopopoia iho mamuli o ka hehee ana o ka hau i ke ao.

Ike pu iho la no oia i na kohu kapuai wawae o Mona ame Lalana i hele mai ai i kela auwina la.

Me he mea la hookahi o laua manawa i hoi pu ai e like no me ka laua hele ana mai. A i kona hoomaopopo ma ke kohu kapuai wawae ua hoi hou mai la o Lalana e hanai ia Habati i ka aina ahiahi.

I ko Lalana haalele ana iho i kahi pupupu hale aole oia i hoi maluna o ka hau; me he mea la ua hele oia a maloko o ka ulunahele, no ka mea, aohe ike pono ia iho o ke kapuai wawae.

Ua hookolo hele aku la o Kata malalo o ka laalaau e ulu ana me ke kokua a kona wahi kukui. E moole ua halawai koke mai la me kona mau maka kekahi mea ana i ake nui loa ai e maopopo.

Ike iho la oia i kekahi moali alanui a e mokaki ana na lau laau maloo. Ma kana ike iho me he mea la he mea kekahi i kaualakoia malaila a e waiho ana he meheu wawae iluna o ka hau.

No ka nui loa o na lau laau ua nalowale iho la ka moali alanui, aka hoomau aku la no oia i ka hele ana imua; aohe no i mamao loa aku ia hele ana aku loaa hou aku la iaia ka meheu iluna o kahi paakiki o ka lepo.

Malaila ike maopopo loa iho la ia he kanaka io ka mea i kaualakoia a hoomanao koke ae la ia no Habati Sanatona, ua pepehi maoliia oia a e laweia ana e kanu a i ole e kiola i ka pali.

Hoomau loa aku la ia i ka hele ana a hiki i kona kiei ana i ke ka'e o ka pali kuhoho, a he wahi kupono loa ia no kekahi hana ekaeka a ke diabolo e hookikina ai i kekahi kanaka manaoino e hooko iho i ka make maluna o kona enemi.

He nui loa na owawa liilii malailla mawaena o ka pali pohaku kahi e hiki ai e hunaia kekahi kino make, aole no e piha ana i umi kapuai i koe a loaa aku iaia, pela kona koho iho.

Aole i liuliu ia kolo ana aku ana lohe aku la oia i ka owe a ka wai, a hoomaopopo iho la ia ua kokoke oia i ke kahawai.

Aia mamua pono ona he pali kuhoho a malalo olaila he kahawai. Ku iki iho la oia malaila me kona manao maopopo loa ua pepehiia o Habati a ua kiolaia ilalo o ka pali no ka mea ma kahi ana e ku ana ike iho la ia i ka aweawea koko ma kahi o ke poo o Habati i waiho ai.

Ma ia wahi moe pololei aku la ka meheu a hiki i ke kahawai. Ke haule kekahi mea malaila e haki ana ka a-i ame ka malamalama o kana wahi kukui ike iho la ia he uuku loa kahi kupono aku i koe e hele aku ai a hiki i ke kae pali loa.

Ua ike ka mea nana i pepehi o Habati he ino loa ke alanui ma kela wahi; ma ka hoomaopopo iho o Kata a ua hoomaha pinepine oia malaila i kela ame keia hailima.

I kona hiki pono ana i ke kae pali kiei aku la oia ilalo, a ike aku la i kekahi kiowai e lana mai ana, ua paa oluna i ka hau koe ka aoao a Kata e nana iho ana.

Ua maopopo ia Kata ke kumu o ka lana ole o ka hau malaila Malalo pono iho o Kata e moe ana kekahi kualapa pohaku a hiki i ke kiowai.

Ua hookuuia ke kino make o Habati maanei a hoholo a haule iloko o kela kuiowai, pela kona noonoo iho i kela manawa.

Ua hoomaka aku la oia e iho me ka makaala loa o haule. Iaia i hiki ai ma kekahi wahi nihinihi loa ua haalulu kona mau wawae a he hiki ole iaia ke hoi hou iluna. I kona oni iki ana ae pa ae la kona kua i kekahi ohuku pohaku a wala aku la oia a pa-hu ana iloko o ke kiowai.

Ea awiwi ae la oia no ka huihui a au aku la no kapa, oiai ka hau paa oluna o ka iliwai e nakeke ana i ka aleale o ka wai.

He mau kapuai wale no ka mamao mai ke kumu mai o ka pali he wahi palahalaha ua paa i ka hau; au aku la oia a pae ana i kula, ua hele a pulu loa. Iaia i kau ai i kula ike koke iho la oia i ke kino make o Habati e waiho ana iluna o ka hau.

Aole oia i make loa i ka wa i kiola ia ai iloko o ka wai, a ua hooikaika oia e a'u a kau i kula a mamuli o ka huihui loa pela oia i make koke ai.

Ua loaa keia ike ia Kata mamuli o ka pulu loa o Habati i ka wai. Haha iho la oia i ke kino o Habati na laau; ua like ka huihui me ko ka hau e waiho ana.

Ike iho la ia i ka moku ma ke poo me he mea la ua hiliia me kekahi pauku laau nui; ua huli kona alo ilalo a o ka lima akau e manana ana i kahi e.

Ua hoopuiwa kokeia ko Kata noonoo i kona ike ana iho i ke kulana o kona waiho ana. Ua pupuu na manamanalima apau a koe ka manamana mua i kapaia ka manamana kuhi, me he mea la e kuhikuhi ana i kekahi mea.

Hoolele iho la o Kata i ka malamalama o kana wahi ipukukuui maluna o kahi a ka manamanalima e kuhi ana a ike iho la ia he nui na huapalapala ana i hoao ai e kakau aohe nae he ike maopopoia. He ano powehiwehi.

O ka manao o kela hana ana a Habati i kona koho iho, ua kakau oia i ka inoa o ka mea nana oia i pepehi iluna o ka hau.

Hookahi wale no huapalapala maopopo loa ke ike iho he L. Ua lehulehu kana manawa o ka hoao ana aohe nae he holopono, a me he mea la i ka hapa hope o kona hoao ana, ua hoopa ae kona lima i ke koko e kahe ana o kona poo a oia kana inika o ke kakau ana a pela i kohu pono loa ai.

O ka lua o ka hua he ano like me ka E aohe nae he kohu pono, a mamuli o ka Kata hookuikui ana ua maopopo loa ae la ia'u he LE ka inoa o ka mea nana oia i pepehi.

He mau huapalapala hou aku kekahi aohe nae he kohu maopopo a me he mea la e hoao ana ke kanaka make e kakau i ka inoa piha o ka mea nana oia i pepehi.

Aole i pau.

NUPEPA KUOKOA

SOLOMON HANOHANO : : : Lunahooponopono

NO KA MAKAHIKI (ONE YEAR) : : : $2.00
NO EONO MAHINA (SIX MONTHS) : : : $1.00
O na Dala ame na Hoolaha Apau e Hoouna Pololei mai i ka HAWAIIAN GAZETTE COMPANY, LTD., wale no —P. O. Box 208, Honolulu, H. T.
Entered at the Post Office at Honolulu, T. H., as Second-Class Matter.

CHARLES S. CRANE : : : : LUNANUI

POALIMA : : : : : : AUGATE 28

I MAU KOKUA NO KA MIKINI KII HOOLELEAKA A NA MAI LEPERA.

Ua hiki mai ka wa maikai loa a ka lehulehu e hoike ai i ko lakou mau manao aloha no ko lakou mau hoakanaka e noho mai la iloko o ke kumaha ame ka ehaeha ma ke kahua ma'i ma Kalawao, Molokai, mamuli o ka hoike maoli ana i kekahi mea e hooiaio ana ia manao aloha.

Ma ka meahou i hoopukaia aku ai ma ka helu o ke Kuokoa o ka pule i hala e pili ana i ka makemake ana o na Ma'i ma Molokai e loaa ona mikini hoolele kii aka onioni na lakou, i hiki ai ke ike i na mea kupaianaha o ke ao nei, i lulu maoli ae ai lakou a loaa na dala he hookahi haneri, a na kekahi poe haole o keia kulanakauhale i haawi hou ae i kekahi mau dala no keia hana i ka pule aku nei i hala, aka ke hamama nei no nae ka puka no na haawina kokua e loaa mai ana mai na makamaka mai.

He oiaio o kakou o na Hawaii ka hiki mua ma ka olelo ana i ke aloha i kela poe e noho mai la i ka aina o ka ehaeha, aka ma ka waha wale iho no nae ia mea he aloha, a koe aku ka hooiaio ana o ia aloha ma ka hana, aka o keia nae ka wa e ikeia aku ai ke aloha o kakou i na poe la iloko o ka pilikia mamuli o ka haawi ana i kekahi mau kokua no keia mikini a lakou e iini nei e loaa aku ia lakou.

Ke ike nei ka lehulehu, ka poe e hele lanakila nei ma o a maanei i na mea kupaianaha apau, e hiki ana ia lakou ke ike, oiai hoi ke noho mai la kela poe me he mau lio la i paluluia na maka a paa, he hookahi wale iho no wahi e nana ai, a ma keia ano i ala mai ai ka noonoo iloko o lakou, o ka loaa ana aku ia lakou o na kii o kekahi mau wahi kaulana o ke ao nei, a mau hana kaulana paha a kekahi mau kanaka, me ka mikini nana e hana aku a hiki i ko lakou hana maoli ana mai me he hana ana la i ka wa e ola ana, e lilo ana ia i mea hoohauoli aku i ka poe e noho ana iloko o ke kaumaha ame ke kaniuhu.

No keia haawina kokua manawalea i makemake ai ke Kuokoa nei i ka poe he mau manao aloha ko lakou no keia poe, e hoike ae ia mau manao aloha ma ka hana; a ina he poe Kristiano kekahi e kapa ana ia lakou pela, alaila ma ka hana e ikeia ai ke ano Kristiano o ia kane a wahine paha. Ma ka aoao o ke Kuokoa, ua haawi aku oia no keia waihona kokua he umi dala i ka pule aku nei i hala, a ke kahea aku nei oia i ka lehulehu, ina he poe kekahi e manao ana e haawi i mau kokua no keia hana ua hamama ke keena o ke Kuokoa nei e apo mai ia mau haawina makana, a e hoopukaia aku no ko lakou mau inoa me ka nui o na mea a lakou i haawi manawalea mai ai.

Ke hana mai nei na nupepa haole puka la o keia kulanakauhale i keia hana hookahi no, ma o ke kono ana aku i ka lehulehu e lawe i ka lakou mau kokua manawalea i ko lakou mau keena pakahi, a pela hoi ke Kuokoa e ku ae nei iluna a apo aku i na kokua a na makamaka Hawaii no keia hana maikai.

E WAE I MAU MOHO KUPONO A MAIKAI.

No ka makemake ana e hanaia mai ka maikai, ka pono ame ke kaulike i na mea apau iloko o ke Teritore a iloko hoi o ke kalana i makemake ai makou e kauleo aku i ka lehulehu, e loaa ona mau moho kupono a maikai no keia kau koho baloka e hoea mai ana.

Ma keia wahi nae i kaa aku ai maluna o na aha elele wae moho ke koikoi o ka wae ana ae i mau moho na kela ame keia aoao kalaiaina e kukulu mai ai imua o ka lehulehu, a ka lehulehu hoi e haawi aku ai i na kakoo ame na apono ana mamuli o kona kupono, e like me ka mea i ikeia nona ma kana mau hana.

Ua pau aku nei ka wae ana a na Demokarata i ka lakou mau elele ma ka po aku nei o ka Poaha o ka pule i hala, a ma keia ahiahi hoi ka na Repubalika, a o lakou nei ka ka lehulehu e hoouna aku ana iloko o ka aha elele wae moho no ka wae ana i poe kupono, a e hoomanao e na elele o ka loaa ana o na moho kupono a maikai i waeia e oukou i kulike me ka makemake o ka poe koho baloka o ia wale no ka mea e lanakila ai ma keia hakoko koho baloka e hoea mai ana, a i nele oukou i na manao kuokoa no ka wae ana i ka oukou mau moho ponoi e like me ke alakai ana a ko oukou mau lunaikehala iho, a pili wale aku malalo o ka hookikinaia mai e kekahi poe e komo ae ana iloko o ka aha elele, alaila e hio ana ka uwahi ma o, he makole koonei.

Aole no nae i nele ka hoohanaia ana o ka mikini kalaiaina iloko o keia mau la, a me ia mikini i kau aku ai ka manaolana o ka poe e alualu ana no kekahi mau kulana no ka loaa ia lakou ka waeia mai e ka aha elele ma ka mahine ae nei o Sepatemaba e hoea mai ana.

Nolaila i ka waiho ana i na inoa o na elele ma keia ahiahi iloko o na kalapu like ole, e akahele, a e makaala i ka poe maikai, e hiki ai ke manaoia aku, e loaa mai ana he mau moho kupono ma ka lakou wae ana, a e loaa pu ai hoi ke aponoia mai e ka lehulehu, a no ka mea aia i ka lehulehu kona lanakila ma ka la hoouka kaua koho baloka.

Ua lilo i mea na Hawaii e haaheo ai, ka lilo ana mai nei o ka inoa moho o ke ao nei ma ka hoohei pipi i malamaia mai nei ma Cheyenne, Waiomina ma ka Poaono i hala, ka la 22 o Augate nei, ia Ikua Purdy, kekahi o na keiki Hawaii i au aku nei i ke kai loa, no ke kaili ana mai i kela hanohano, a ina no hoi paha pela kahi Mokuheihei Hawaii ma ka heihei moku i hala iho nei ina ua oi loa aku ke kaulana o Hawaii uuku, a ke hui pu ae hoi me na hui kinipopo, hele loa kakou i ke kaulana i ka waha o ko ke ao nei, eia nae aole pela, i ahona iki aku la i keia kaa ana mai la o ke eo o kela hookuku hoohei pipi i keia keiki Hawaii. Aohe no a he wa kau kona kokoolua, Archie Kaaua ma ka helu elua, aka ua lilo iaia ka helu ekolu, eia nae ke kau la no laua a elua ma na helu kiekie.

Ua lilo i mea na kekahi poe e kahaha ai ka loheloheia ana ae nei o ka manao holo hou o A. M. Baraunu i Makai Nui no ke Kalana o Oahu nei, oia nae ka Baraunu i hoole loa ae ai i kona manao hou ana e alualu no kela kulana. Malia ke hamau mai nei ka lohe houia ana aku o ke kamailio nuiia o kona inoa mamuli o keia hoike okoa ana ae nei ona i kona manao, a i ka wa paha auanei e waihoia ae ai kona inoa iloko o ka aha elele wae moho, o ka wa ia o kona mau hoaloha e alu like mai ai, ma ka haawi ana i ko lakou ikaika apau i wahi nona e waeia ai, o ia nae ka na alakai o ka aoao Repubalika i manao loa ai, he hana maikai ole na Baraunu ka manao ana e holo hou i keia kau, ua likeia me ke kaualako ana i ka aoao i hope.

HOAOIA KA MANA O KE KANAWAI

(Mai ka aoao 1 mai.)

O keia malalo nei ka palapala noi a John Emaluka ku-e i ka Papa Lunakiai o ke Kalana o Oahu, Teritore o Hawaii.

Ka Palapala Kauoha a ka Aha.

I ka Mea Hanohano, ka Lunakanai e noho ana o ka Aha Kaapuni o ka Aha Kaapuni Ekahi o ka Teritore o Hawaii.

O ka Palapala Hoopii a John Emaluka, o Honolulu, Kalana a Teritore o Hawaii, ke hoike nei me ka mahalo:

He Makaainana Kupa ka mea Hoopii.

O kou mea hoopii he kupa no Amerika Huipuia a no ke Teritore o Hawaii ame ke Kalana o Oahu a he mea hookaa aukau, a he mea kupono i ke koho baloka iloko o ke Kalana ame ke Teritore i oleloia. O ka poe i makemakeia e pane mai oia no o S. C. Dwight, J. J. Fern, Charles Hustace Jr., F. R. Harvey, F. K. Archer, A. E. Cox ame J. Kealoha, he poe lakou i koho pono a i hookuponoia no ka Papa o na Lunakiai e lawelawe no ke Kalana o Oahu, Teritore o Hawaii.

A mamuli o ke kanawai a ka Ahaolelo o ka Teritore o Hawaii i kapaia "He Kanawai e hookumu ana i mau Kalana maloko o ka Panalaau o Hawaii a e hoolako ana i Aupuni malaila," i hoohololoia ma ka la 14 o Aperila, A. D. 1905, a e hoohanaia nei me ka mana piha, oia kekahi mawaena o na mea e ae i hoomakaukauia ma keia:

Na Pauku Kanawai Kalana.

PAUKU. 1 O ka Mokupuni o Oahu ame na Mokupuni e ae apau iloko o ka Teritore o Hawaii i komo ole iloko o kekahi Kalana e ae, ame na kai e hoopuni ana iaia ,oia no ke Kalana o Oahu.

PAUKU 12 O na luna aupuni o kela ame keia Kalana, o lakou ka Papa o na Lunakiai, he Makai Nui a oia no ke Koronero, he Kakauolelo Kalana a oia no ke Kakauolelo o ka Papa Lunakiai, he Lunahooia, he Luna Auhau ame ka Luna Ohi Auhau, he Loio Kalana ame ka Puuku; a o lakou apau, koe na lunakiai, e kohoia e na poe koho baloka i hookuponoia o ke Kalana.

PAUKU 12a O ka Papa o na Lunakiai o kela ame keia Kalana, koe na Kalana o Oahu ame Hawaii, oia no na lala i kohoia mai kela ame keia Apana mai.

PAUKU 13 Maloko o kela ame keia Apana o na Kalana o Oahu, Hawaii, Maui ame Kauai, e kohoia no e ka poe kupono i ke koho baloka, he hope Makai Nui a he hope luna auhau ame Ohi Auhau.

PAUKU 14 O na luna aupuni Kalana apau, koe ka poe i hoakakaia maloko nei, e kohoia lakou ma ke kau koho baloka laula e malamaia ana no ke koho ana i na Senatoa ame na Lunamakaainana o ka Teritore, a e lawe ae lakou i na oihana ma ka Poakahi mua o Ianuari mahope iho o ko lakou kohoia ana.

PAUKU 29. O na kanawai laula ame na rula e hooponopono ana i ke koho ana i na Senatoa ame na Lunamakaainana o ka Teritore e pili no ia ma ke koho ana i na Luna Aupuni Kalana ma kahi e kupono ana ke hoopiliia koe nae na mea i hoakakaia maloko nei.

PAUKU 36. Aole no e emi iho malalo o kanaono la mamua o ke koho baloka laula ana a i kanaha la mamua o ke koho kuikawa ana, e hoopuka aku ka Papa Lunakiai i Kuahaua e pili ana i na koho baloka Kalana a e hoounaia aku na kope o ia kuahaua i na Luna nana o na Papa lehulehu apuni ke Kalana a e kauia kela kuahaua koho baloka ma ke ano a ke knawai i koi ai.

Aole i Hoopukaia i Kuahaua.

O ka Papa Lunakiai o ke Kalana o Oahu, ka poe na lakou e pane mai i keia noi, ua hoopalaleha lakou a ua hoole i ka hoopuka ana mai i ke kuahaua i oleloia e pili ana i ke koho baloka Kalana ame ka hoouna ana i na kope o ia kuahaua i na Papa Lunanana apuni ko lakou Kalana ame ke kau ana i ua kuahaua la ma ke ano a ke kanawai i koi ai, e like me ia i koi ia ai e hana e ka Pauku 36 o ke kanawai i oleloia, a o lakou ka Papa Lunakiai i olelo muaia, ua hoole i kekahi manawa i ka hoopuka ana i ke kuahaua koho baloka i oleloia, a aole ana no paha e hoopukaia e like me ka manao ame ka hoikeia mai i kou mea hoopii, a no laila, ke noi nei e hoopukaia ua kuahaua la aole e emi iho malalo o kanaono la mamua o ke koho baloka akea ana, a ma kekahi manawa e ae paha e like me ka ke kanawai i koi ai, a ke koi pu nei o ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hookumu ana i mau Kalana maloko o ka Panalaau o Hawaii a e hoolako ana i Aupuni oia ano " e like me ia i olelo muaia a i hoopau ia e ke kanawai a ka Ahaolelo o ka Teritore o Hawaii i kapaia "He Kanawai e Hoohui ana i ke Kulanakauhale ame ke Kalana o Honolulu" i aponoia ma ka la 30 o Aperila, A. D. 1907, i hoopauia a i nele i ka mana e hoopaa ai ia lakou, ka Papa Lunakiai i oleloia, ma na ano apau.

Kanawai Kalana e Hoohanaia Nei.

A ke noi nei kou mea hoopii o ke Kanawai i oleloia i kapaia He kanawai e hookumu ana i mau Kalana maloko o ka Panalaau o Hawaii a e hoomakaukau ana i Aupuni maloko olaila, ke hoo hanaia nei me kona mana piha, a o ke kanawai i oleloia a ka Ahaolelo o ke Teritore o Hawaii, i kapaia "He Kanawai e hoohui ana i ke Kulanakauhale ame ke Kalana o Honolulu," i aponoia ma ka la 20 o Aperila, A. D. 1907, ua ku-e kumukanawai a ua mana ole, a ua ku-e pu ia i ke Kanawai a ka Ahaolelo o Amerika Huipuia i kapaia "He Kanawai e hoomakaukau ana i Aupuni no ka Teritore," a mamuli iho la o keia mau kumu ua nele ke kanawai Kulanakauhale i ka mana e hoohanaia ai.

Ka Mua—O ka hoao ana ma ka aoao o ka Ahaolelo o ka Teritore o Hawaii e haawi i mana kuikawa i kekahi hui mai ka hoopakele ana mai ka hoopa'i mai me ka apono ole o ka Ahaolelo o Amerika Huipuia.

Ka Lua—E koi ana ia i kekahi mau hookupono e ae a lehulehu no ka poe koho baloka malalo o ke kanawai mamua o ka mea i haawiia mai a i hoomakaukauia maloko o ke kanawai a ka Ahaolelo Nui; e hoonele ana i ka hapanui o ka poe kupono i ke koho baloka i ka mana e koho iloko o ka Palaau ame ke Kalana o Oahu i oleloia.

O ke kanawai i oleloia ua ku-e i ke kumukanawai, oiai he lehulehu loa na hui mahiai kuokoa i apoia e na palena o na hui Kulanakauhale i kupono ole e hoomaluia ma ka aoao o ka Teritore, koe wale no ma ka lawelawe ana a ka Mana Hoomalu, o ko lakou mau aelika aia no ia maloko o ka manao o ka pauku aelike o ke Kumukanawai o Amerika, ke kanawai nana i papa loa i na Mokuaina ame na Teritore aole e lawelawe hou ia hana.

Ke Kumu i Mana ole ai ke Kanawai Kulanakauhale.

Ua loaa ole ka mana i ke Kanawai i oleloia no keia kumu—

Akahi—E hiki no e kauia na auhau Kulanakauhale maluna o na aina me ke kakauha a ma ia hana ana aole nae e loaa mai ana na pomaikai e like me ka mea maa mau i ka loaa mai ma kekahi hui Kulanakauhale mai.

Ka Lua—O na palena o ka hui Kulanakauhale i oleloia e imiia aku ana a e kukuluia e ke kanawai i oleloia he pili pono ole me ka maopopo ole.

A ke hoike hou aku nei kou mea hoopii, he mea kupono oia i ke koho baloka no ke Kalana o Oahu a he kupono no kekahi o na oihana i hookumuia e ke Kanawai i oleloia i kapaia "He Kanawai e hookumu ana i mau Kalana maloko o ka Panalaau o Hawaii a e hoolako ana i Aupuni malaila," a ua loaa pu ka mana kanawai e koi aku ai i ka Papa Lunakiai i oleloia e hoopuka mai i ke Kuahaua Koho Baloka e like me ia i olelo muaia a e hoouna aku i mau kope o ia Kuahaua i na Lunanana o na Papa lehulehu a puni ko lakou Kalana, e like me ia i olelo muaia, a e hana me ka hooko aku i ka hana ame na mea apau i koiia e ke kanawai i oleloia.

Noi no ka Hoopuka ana Mai.

A no na kumu i hoakaka muaia ke noi nei kou mea hoopii i kou Hanohano e hoopukaia i Palapala Kauoha a ka Aha i kuniia me ke sila o ka Aha, a e hoouna pololei ia ia S. C. Dwight, J. J. Fern, Charles Hustace Jr., F. R. Harvey, F. K. Archer, A. E. Cox ame J. M. Kealoha, a o lakou no hoi ka Papa Lunakiai o ke Kalana o Oahu e like me ia i olelo muaia, me ke kauoha ana ia lakou e hoopuka mai i ke Kuahaua e pili ana i ke koho baloka Kalana no ke Kalana o Oahu a e hoouna aku i mau kope o ia Kuahaua i na Lunanana o na papa lehulehu a puni ke Kalana o Oahu i oleloia, a e kauia ua Kuahaua Koho Baloka la ma kahi a ma ke ano a ke Kanawai i koi ai, malalo o ka mana o ke Kanawai i oleloia, a e hana hoi ma na hana apau e like me ka hoakaka a ia kanawai.

JOHN EMMELUTH.

MAKE HIKIWAWE MA KA KAHI HANA.

(Mai ka aoao ehiku mai.)

aku kona kino i ke ahi, me ke kakaliia aku no ke kauoha mai kona ohana mai e noho mai la ma Enelani Hou.

Ua hoea mai keia haole no Hawaii nei he kanakolu makahiki ae nei i hala a ua oleloia oia kekahi i komo ma ke kukulu ana i ka mahiko o Waimanalo, a mamuli o kona poho ana, ua hoi ae oia a noho hana ma ke ano wiliki no ka mahiko o Waialua, a iaia i haalele aku ai ia hana, ua hoi ae oia a noho ma ka hana hanai puaa ma Manoa, a haalele ia hana, a hoi mai ma ka hana laka, ki ame na hana pili ia oihana, a ma ia hana oia a hiki wale i kona make ana aku la no na makahiki he umi-kumamalima.

Ua manao ia, he mau dala mahuahua kana e waiho mai nei iloko o ka banako. Aole he ohana o keia haole e noho nei maanei, koe wale iho no ke kaikamahine a kona kaikaina e noho mai la ma Bosetona, ka mea e kakau mau mai nei iaia, a o kona wahi hoolilina wale no ia i manaoia aku ai i kuleana i keia mau dala ina io hoi he dala kana.

E MALAMAIA ILOKO O KELA AME KEIA HOME.

No ka hoopakeleia ana o ke ola o ka'u keiki, ua nana aku au i ka Laau Hooikaika, Korela ame Hoopaahi a Chamberlain, ma ke ano he laau e pono ai ke hoolakoia maloko o kela ame keia home.—John Adams, Oihana Kalepa, Muliwai Gula, Nova Scotia.

Eia ke kuaiia nei e ka poe kuai laau apau, a e Benson, Smith & Co., Ltd., na akena no Hawaii.

HE PANE I KA MAKAMAKA.

E Mr. Lunahooponopono, Aloha oe:—Ua ike iho au i na hoakaka manao a ke keiki kiamanu o ka uka Olaa e mea mai ana ia'u e hoonui hana, oia hoi e wae au i ekolu lala o ke Komite a ma kona aoao ke apono mai. Ina paha auanei au e wae aku ana a i ku ole i ko ia la makemake o ka hoole ka ia la, a o ka wae aku ka'u, hoonui hana no hoi oe e ka makamaka.

Ua kahea laula aku au mai Hawaii a hiki aku i Kauai ame na keiki o kuu one hanau nei e oili mai kela ame keia me ka lakou mau haina pakahi no keia ninau a o ke apono ana aia ia i ka Lunahooponopono ame a'u ka mea nana ka ninau; aole o ke koho Komite e like me kau. O ke komite a'u e hilinai ai o ka mea no ia e ku like ana me ka haina e paa ia la e ka Lunahooponopono a mawaho ae o ia, he waiwai ia no kana ie opala.

Mai hoao oe e komo ilaila ina no au e haawi aku ana i mana ia oe e wae i 23 komite a hui me oe 24 he hiki no ia'u ke hoike ae imua o ke akea aole e loaa ka haina o kuu ninau nei ia oukou koe wale no ke ha'i ja e ka poe a'u i hoike aku ai. E ka makamaka he hana io keia, aohe kamalii iloko nei, o ka mea wale no i manao ia ina ua loaa kou aahu no keia papaaina i hoomakaukauia e pono no e komo mai, a ina aole mai nee mai imua no ka mea ua hahana ke kaua e ku auanei ko lae i ka A-la a ka Lunahooponopono e like me Goria ia Davida.

No ka hoaano, a no ke koho komite ana he ae no au i kou manao ina o ke kumuhana, oia hoi keia o kela kumuhana au i ha'iolelo akea ae ai iloko o ka luakini o Haili, Hilo, Hawaii ma ke kakahiaka o ka la 29 o Iune iho nei, 1908 au i olelo mai ai he makemake loa oe e paio maluna o ke kahua o ka Bapetizo ua aa loa oe e paio ma na ano ai au, a ina maluna olaila ae aku au. He makemake nae au e hoomaopopo loa mai oe i kou manao maluna o kau mea i olelo ai i lilo ai ia i kumu paio na kaua, oiai ua ike mua oe i kou mau manao wehewehe ma kela paio a'u me L. W. P. Kanealii a o na mea hea o ia mau wehewehe ana au kau e ku-e mai ai ia'u, a i ole he mea e ae paha, e pono nae oe e pane mai, a loaa ka kaua mea hana e hana ai.

Me ka mahalo no ia oe e ka makamaka.

Owau iho no me ka oiaio,
C. K. KAANOIOKALANI.

LILO KE KIAHA MAKANA I KA MOKUHEIHEI KAMEHAMEHA.

Ua aha'i ae ka Mokuheihei Kamehameha i ka lanakila ma ka heihei moku i malamaia ma ke kakahiaka o ka la Sabati nei, no ke alualu ana ke kiaha makana a Beckley.

He heihei keia no na moku i like me ko Kamehameha ano ame na moku malalo iho ona, aka no ka makemakeia e kakelekele hou ia Hawaii, oia kekah i holo pu ma keia heihei, eia nae aole no oia i komo iloko o ka helu.

O Hawaii ka i a'e mua ma ka laina o ka hoomaka ana o ka heihei, o ke Gladys aku, o Kamehameha a o Helen aku ka hope loa. He ikaika ka pe ana a ka makani ma ke kukulu hiki na mai, a ke holo la ua mau moku la no waho o Daimana Hila, a ma ia hele ana aku a lakou, ua lilo aku la ia Kamehameha ke alakai, a mahope aku ka nui o na moku e ae.

Mamua o ka hoea ana aku o ua mau moku nei no kahi o ka waapa i mouaia ma Waikiki, ua nahae ae la kekahi pe'a ihu o Hawaii, a oiai aole ona pe'a e ae oluna o ka oneki, ua hala wale he manawa ma ka hooponopono ana i keia pe'a a hiki wale i ka huli hoi hou ana mai noloko o ke awa.

O Kamehameha no ka i hoohuli mua, me ka hahani aku o ke Gladys mahope aku ona, o Hawaii mai, a o Helene mahope loa, a oiai ua loaa ia Hawaii ka ulia, nolaila ua huli hoi mai la ke koena iho o na moku liilii e like ae la no me kela kulana o lakou.

He o ia mau no ko Kamehameha kaa mamua a hiki wale i ka pahu e ma ka Laeloa, na like pu me eono hora umi-kumamalua minute ame sekona ka manawa i holo ia eia, a em loa mai ka manawa o kekahi mau mo ku e ae.

KAAWE IAIA IHO A MAKE.

LIHUE, Kauai, Augate 22.—Ua lawe maoli ae nei kekahi mea i kona ola ma o ke kaawe ana ma ke kakahiaka o ke Sabati i hala.

O Chung Nau ka inoa o keia Pake; a no kekahi mau makahiki loihi kona noho hana ana no ka mahiko, a aia ma ke Kamp, malalo aku o ka hale kuai kona wahi e noho ai. No kekahi manawa ae nei i hala kona loaa ana i ka ma'i, a ua lilo ka lapaau ana a ke kauka haole a pela no hoi kana lapaau maoli ana iho i mea nona e hooluolu oleia ai, a pela paha oia i lawe maoli ae ai no i kona ola.

Ma ke kakahiaka la Sabati i loaa aku ai oia i kona mau hoa Pake, ka poe e noho pu ana me ia maloko o ke Kamp hookahi e lewalewa mai ana ma ka a-i. Ua oki kokeia ke kaula a i ka haule ana mai o kona kino ilalo ua hoike kokeia aku ka lohe i ka oi hana makai, a aole he mea e ae e olelo ai, koe wale no ka make ana o keia Pake.

Ma ka Alameda o ka Poakolu nei i huli hoi aku la na keiki o ka Hui Kinipopo Santa Clara.

E Hoola i na Puupaa

MAI HOOPILIKIA I KOU OLA, OIAI E HOIKEIKE AKU ANA KEKAHI MAKAAINANA O HONOLULU IA OE I KA LAAU OLA.

No keaha la na kanaka e hoomau nei i ka noho auwe ana i na hoehaeha ana a na puupaa, ka eha o ke kua, ka maikai ole o ka hanawai, ka oopa, ka nalulu, a e ae aku hoi ia lakou iho e lilo i poe luahi na ka ma'i, oiai e waihoia aku ana kekahi laau imua o lakou?

O na Huaale Kuaeha ame Puupaa a Doan ka laau e ai ai, no ka mea e haawi aku ana ia i na puupaa i na kokua ana e hiki ai ke hana i ka lakou mau hana iho.

Ina he ma'i kekahi ou o keia ano, a i ole o kekahi paha o na aoao o ka ma'i o na puupaa, e hoola koke ia oe iho i keia manawa mamua o ka hookuonoono ana aku a ka ma'i pili i na puu mimi. E heluhelu i keia olelo hoike malalo iho nei: :

He mea malama haleipukukui o W. F. Williams o Honolulu, a he kanakolu ona makahiki i noho ai ma keia kulana, wahi ana i olelo ae ai. "Owau kekahi o na kanaka i komo pu me ka lehulehu o na kanaka i loaa ka hoehaeha ana mai o keia ma'i ia'u, a ua hoohauoliia mai au i kuu lohe ana aia kekahi laau no ia ano ma'i, o ia na Huaale Kuaeha a Doan. Ua loaa mai la kekahi o keia mau huaale ia'u mai ka halekuai laau mai o Hollister Drug Co., a ai iho la au ia mau huaale.

"Ua loaa mai la ia'u ka oluolu, a ke hoike aku nei au i keia moolelo no ka pomaikai o kekahi poe e aku, ka poe hoi i hoomaopopo ole, ua loaa mai no keia pilikia mamuli o ka maikai ole o na puupaa, a o ka laau maikai loa no ia ma'i oia no na Huaale Kuaeha a Doan."

Eia na Huaale Kuaeha ame Puupaa a Doan ke kuaiia nei e na poe kuai laau ame na poe malama halekuai apau, ma ke 50 keneta o ke poho, he eono poho i ka $2.50, a i ole e hoounaia aku no ma ke eke leka ke loaa mai ke kumukuai i ka Hollister Drug Co., Honolulu, na Akena Kuai nui no ka Paeaina Hawaii.

KAUPAONA LIKE OLE.

E ka Nupepa Kuokoa, Aloha oe:—E oluolu oe e hookomo iho ma kahi kaawale o ka kaua ahailono i kela mau huaolelo e kau ae la maluna, oia hoi na hana Kaupaona like ole, e hoohana ia nei iwaena o makou na limahana aupuni o ke Kalana o Oahu, Teritore o Hawaii.

O ke ano o ka hoohana ia ana e na luna hana aupuni, o ka poe i kupono ole i ka uku auhau ame ka poe ike ole i ka heluhelu ame ke kakaulima, me ka maikai, oia iho la ka poe e hoohana ia, a hiki i ka piha ana o na la he umi-kumamalua, ame umi-kumamakolu, o ka hapa mahina.

O ka poe nae i loaa na pono apau e pomaikai ai ma ka aoao o ke aupuni, ke hoohana ia nei nae e na Luna, eha elima a hiki i ka eono la hana o ka hapa hookahi. O ka olelo kauoha a ka Luna Alanui Nui, e uku aku i ka auhau, pehea la e hiki ai ke uku, ina e uku mai ana ke aupuni i ka poe kupono i ka uku auhau i eono a hiki i ka eiwa wale no dala o ka mahina, oiai nae he mau keiki eha a elima ka kekahi poe e noho nei.

Ina paha e lawe aku ka auhau elima dala koe iho eha wale no wahi dala; heaha la ka lawa o keia kane me keia wahine ame na keiki e ai ai i keia mau wahi dala, a hiki i ka loaa hou ana mai o kahi kenikeni i kahi mahina hou aku, nolaila, ke ike mai la oukou e ka lehulehu i ke ano, o ka hoohana ia ana o na hana apupuni, ma ke Kalana o Oahu nei.

Mai oi loa aku ka maikai ina e loaa i ka poe i kupono i ka uku auhau ame ka poe kupono i ke koho baloka, ame ka poe ike i ke kakau, ame ka heluhelu, ame ke kanaka ohana nui, na la hana he umi-kumamakolu, ua oi loa aku ia o ka maikai a no ka mea, o ka uku ana i ka auhau kino he oi loa aku ia o ka maikai no ka mea, e hoi hou mai ana no kela mau dala ia oe.

Me ke aloha a nui i na poe heluhelu.
WM. KAUAHI.
Kalihi-uka, Oahu.

LOAA KE KOMO AME NA DALA I NALOWALE.

No kekahi manawa ae nei i hala i haohaoia ai ka nalowale honua ana o ke komolima daimana o Guy Owens, kela haole hana uwila i make ulia a mauka ae nei o ke Kula Kamehameha a i hoikeia aku ai kona moolelo maloko o ke Kuokoa, ame kekahi mau dala i manaoia maluna o kona kino, aka ua pau nae ke pohihihi e pili ana i kela komo ame na dala.

Ma ka hoike a Mr. Lake, kekahi na haole e noho hana nei maloko o ke keena o ka Loio Kalana, ua loaa ae nei ua komo la ame na dala i hiki aku ma kahi o ka iwakalua me ke kenikeni, ua hoihoiia aku i ka ohana o ka mea i make.

Ma ka ninaninauia ana aku o Mr Lake, ua hoole loa mai oia i ka pili ana o kekahi mea i ka hewa no keia komo ame na dala.

HOOLAHA MA KE KAUOHA.

KUAHAUA KOHO BALOKA LAULA.

I kulike ai me ke kanawai, ma keia ke kukala aku nei au, Walter F. Frear, Kiaaina o ke Teritore o Hawaii, e malamaia ana he koho baloka laula no ka Elele iloko o ka Hale o na Lunamakaainana o Amerika Huipuia a no na Senatoa ame na Lunamakaainana o ka Ahaolelo o ke Teritore o Hawaii ma ka POALUA NOVEMABA 3, 1908, a puni ke Teritore, mawaena o na hora ewalu a. m. ame ka hora elima p. m.

O na Apana Koho Senatoa ame ka huina o na senatoa e kohoia ai iloko olaila oia keia malalo iho nei:

APANA EKAHI—Mokupuni o Hawaii —elua mau Senatoa.

APANA ELUA—Na Mokupuni o Maui, Molokai, Lanai ame Kahoolawe—elua mau Senatoa.

APANA EKOLU—Mokupuni o Oahu —ekolu mau Senatoa.

APANA EHA—Na Mokupuni o Kauai ame Niihau—hookahi Senatoa.

E kohoia hoi na Lunamakaainana e like me ia malalo iho nei penei:

Iloko o ka APANA EKAHI—eha.
Iloko o ka APANA ELUA—eha.
Iloko o ka APANA EKOLU—eono.
Iloko o ka APANA EHA—eono.
Iloko o ka APANA ELIMA—eono.
Iloko o ka APANA EONO—eha.

No na apana Koho Lunamakaainana, na mahele ame na wahi koho penei no ia e like me ia malalo iho nei:

APANA KOHO LUNAMAKAAINANA EKAHI—HAPA O KA APANA KOHO SENATOA EKAHI

NA APANA O PUNA, HILO HEMA, HILO AKAU AME HAMAKUA, MOKUPUNI AME KALANA O HAWAII.

MAHELE EKAHI—O ka hapa o Puna ma ka hema aku o Keaau, a ma ke komohana o ka laina e moe ana ma ka palena hikina o Kamaili, ka palena komohana o na aina hookuonoono o Kaohe, ame ka laina e moe loihi la mailaila aku a hiki i ka palena o Keaau. Wahi koho, halekula o Kalapana.

MAHELE ELUA—O ka hapa o ka Apana o Puna ma ka hema aku o Keaau, a ma ka hikina aku o ka mahele ekahi. Wahi koho, ma ka hale hookolokolo o Kapoho.

MAHELE EKOLU—O ke koena aku o ka Apana o Puna, e komo pu ana na aina o Keaau ame Olaa. Wahi koho, ma ka halekula eiwa-mile, ma ke alanui o ka Luaopele.

MAHELE EHA—O ka hapa o Hilo Hema ma ka hema aku o ke alanui Ponahawai ame ke alaloa ame ka laina o kona hooloihiia ana aku a hiki i ke kai. Wahi koho, ma ka Halekaa o ka Halelio o ka Luaopele ma Waiakea.

MAHELE ELIMA—O ka hapa o Hilo Hema mawaena o ka mahele eha ame ke kahawai o Honolii ame ka palena hema o Paukaa. Wahi koho, ma ka hale o ka Aha Hookolokolo Kaapuni ma Hilo.

MAHELE EONO—O ka hapa o Hilo Hema mawaena o ka mahele elima ame ka palena hema o Makahanaloa. Wahi koho, ma ka halekula o Papaikou.

MAHELE EHIKU—O ke koena aku o Hilo Hema. Wahi koho, ma ka halekula o Honomu.

MAHELE EWALU—O ka hapa o Hilo Akau ma ka hema o ke kumu o ke awawa o Maulua ame ka palena hema o Maulua. Wahi koho, ma ka hale hoahu ukana o Honohina.

MAHELE EIWA—O ke koena iho o Hilo Akau, e komo pu ana me ka aina o Humuula. Wahi koho, ma ka hale hookolokolo o Laupahoehoe.

MAHELE UMI—O ka hapa o Hamakua ma ka hema aku o ka palena hikina o Kalopa ame ka laina o kona hooloihiia ana aku a hiki i Puu Omaokoili. Wahi koho, ma ka halekula o Paauilo.

MAHELE UMI-KUMAMAKAHI—O ka hapa o Hamakua mawaena o ka mahele umi ame ke kumu o ke awawa o Malanahae, ka palena hikina o ke awawa o Malanahae ame Kapoaula ame kona hooloihiia ana aku a hiki i Puu Kaliali. Wahi koho, ma ka hale hookolokolo o Honokaa.

MAHELE UMI-KUMAMALUA—O kahi aku i koe o Hamakua. Wahi koho, ma ka halekula o Kukuihaele.

APANA KOHO LUNAMAKAAINANA ELUA—HAPA O KA APANA KOHO SENATOA EKAHI.

O NA APANA O KOHALA AKAU, KOHALA HEMA, KONA AKAU, KONA HEMA AME KAU, MOKUPUNI AME KALANA O HAWAII.

MAHELE EKAHI—O ka hapa o Kohala Akau ma ka hikina o ke kumu o ke awawa o Wainaia, na palena hikina o Nunulu iki ame Lamaloloa ame ke alanui a hiki i Waimea. Wahi koho, ma ka halekula o Makapala.

MAHELE ELUA—O ke koena aku o Kohala Akau. Wahi koho, ma ka halekula o Honomakau.

MAHELE EKOLU—Kohala Hema. Wahi koho, ma ka hale hookolokolo o Waimea.

MAHELE EHA—O ka hapa o Kona Akau, ma ka akau o ka laina e holo ana mai ke kai ma na palena hema o Honokahau 2, Honokahau 1, e holo ke'a ana ma Kaupulehu a ma ka palena hema o Puuwaawaa ame Puuanahulu. Wahi koho, ma ka halekula ma Kalaoa.

MAHELE ELIMA—O ka hapa o Kona Akau mawaena o ka mahele eha ame ka laina mai ke kai mai ma ka palena akau o Holualoa, a mai ke kihi akau mai o Holualoa a hiki i ke kihi hema o Puuanahulu. Wahi koho, ma ka hale o ka Aha Hookolokolo Kaapuni ma Kailua.

MAHELE EONO—Ke koena aku o Kona Akau. Wahi koho, ma ka halekula o Keauhou.

MAHELE EHIKU—O ka hapa o Kona Hema ma ka akau aku o ka laina e moe ana mai ke kai mai ma ka palena akau o Honaunau, na palena hikina o Honaunau, Keokea, Kiilae, Kealia I ame ka palena akau o Kahuku. Wahi koho, ma ka halekula o Kona-waena.

MAHELE EWALU—O ka hapa o Kona Hema mawaena o ka mahele ehiku ame ka palena akau o Olelomoana I. Wahi koho, ma ka hale hookolokolo o Hookena.

MAHELE EIWA—Ke koena aku o Kona Hema. Wahi koho, ma ka halekula o Papa.

MAHELE UMI—O ka hapa o Kau ma ke komohana o ka palena hema o Punaluu ame ka laina mai ka piko akau mai o Punaluu a hiki i ka piko akau o Kahuku. Wahi koho, ma ka hale hookolokolo o Waiohinu.

MAHELE UMI-KUMAMAKAHI—Ke koena aku o Kau. Wahi koho, ma ka hale hookolokolo o Pahala.

APANA KOHO LUNAMAKAAINANA EKOLU—APANA KOHO SENATOA ELUA.

O NA MOKUPUNI O MAUI, MOLOKAI, LANAI AME KAHOOLAWE, O LAKOU KA I KOMO ILOKO O NA KALANA O MAUI AME KALAWAO.

MAHELE EKAHI—Ka Mokupuni o Lanai. Wahi koho, ma ka hale ukana o Kahalepalaoa.

MAHELE ELUA—O ka hapa o ka Apana o Lahaina, ma ka Mokupuni o Maui, mawaena o ka palena hikina o Honokohau ame ka palena akau o Honokawai. Wahi koho, ma ke awa pae o Honolua.

MAHELE EKOLU—O ka hapa o ka Apana o Lahaina, ma ka Mokupuni o Maui, mawaena o ka palena akau o Honokawai ame ka palena akau o Olowalu. Wahi koho, ma ka hale hookolokolo o Lahaina.

MAHELE EHA—Ke koena aku o ka Apana o Lahaina. Wahi koho, ma ka halekula ma Olowalu.

MAHELE ELIMA—O ka hapa o ka Apana o Wailuku, ma ka hema o Waiehu, a ma ke komohana o ka laina mai ka nuku mai o ke kahawai o Wailuku ma na puu one a hiki i ke kai ma ke Kaikuono o Maalaea, a e komo pu mai ana me ka Mokupuni o Kahoolawe. Wahi koho, ma ka hale hookolokolo o Wailuku.

MAHELE EONO—O ka hapa o ka Apana o Wailuku ma ka akau aku o ka palena hema o Waiehu a ma ka hikina o Honokohau. Wahi koho, ma ka halekula o Waihee.

MAHELE EHIKU—O ka hapa o ka Apana o Wailuku mawaena o ka mahele elima ame ka Apana o Makawao. Wahi koho, ma ka halekula o Puunene.

MAHELE EWALU—O ka hapa o ka Apana o Makawao ma ka akau o Honuaula a ma ka hema ame ke komohana ma ka laina mai Puhawana a hiki i Puu o Koha a mailaila ae a hiki i ka piko o Puu o Kali a hiki i ka palena o Honuaula. Wahi koho, ma ka halekula o Kihei.

MAHELE EIWA—Honuaula. Wahi koho, ma ka hale hookolokolo o Honuaula.

MAHELE UMI—O ka hapa o ka Apana o Makawao mawaena o Honuaula ame ke kumu o ke awawa o Waieli ma ka hema ame ka hikina o ka laina mai ka hui ana o ke awawa o Waieli me ka auwai hou o Hamakua a hiki i Puu Koha, a mailaila ae a hiki i ka piko o Puu o Kali a hiki i ka palena akau o Honuaula. Wahi koho, ma ka halekula o Kealahou.

MAHELE UMI-KUMAMAKAHI—O ka hapa o ka Apana o Makawao mawaena o ka mahele umi ame ke kumu o ke awawa o Halehaku a ma ka hikina-hema o ka laina e moe ana ma ka auwai kahiko o Hamakua, mai ke kumu mai o ke awawa o Halehaku a hiki i ke kumu o ke wawa o Maliko, a mailaila aku a hiki i ka auwai hou o Hamakua, a mai ka auwai hou aku o Hamakua a hiki i ka palena o ka mahele umi. Wahi koho, ma ka halekula o Makawao.

MAHELE UMI-KUMAMALUA—O ka hapa o ka Apana o Makawao ma ka akau ame ke komohana o na mahele umi ame umi-kumamakahi ame ke kumu o ke awawa o Halehaku. Wahi koho, ma ka halekula o Hamakuapoko.

MAHELE UMI-KUMAMAKOLU—O ka hapa o ka Apana o Makawao ma ka hikina o ke kumu o ke awawa o Halehaku. Wahi koho, ma ka halekula o Huelo.

MAHELE UMI-KUMAMAHA—O ka hapa o ka Apana o Hana ma ke komohana akau o ke kahawai o Kapaula. Wahi koho, ma ka halekula o Keanae.

MAHELE UMI-KUMAMALIMA—O ka hapa o ka Apana o Hana mawaena o ka mahele umi-kumamaha ame ke kualapa o Ulaino ame ka palena o Hana-Koolau. Wahi koho, ma ka halekula o Nahiku.

MAHELE UMI-KUMAMAONO—O ka hapa o ka Apana o Hana mawaena o ka mahele umi-kumamalima ame Kipahulu. Wahi koho, ma ka hale hookolokolo o Hana.

MAHELE UMI-KUMAMAHIKU—Kipahulu. Wahi koho, ma ka hale hookolokolo o Kipahulu.

MAHELE UMI-KUMAMAWALU—O ke koena aku o ka Apana o Hana, e komo pu mai ana o Kaupo, ame Kahikinui. Wahi koho, ma ka halekula o Kaupo.

MAHELE UMI-KUMAMAIWA—Ka hapa o ka Mokupuni o Molokai ma ka akau o ka laina e holo la ma ke kumu o ke awawa o Honouliwai, ka palena hema o Halawa ame ka piko o ke kualapa mawaena o Wailau ame Halawa. Wahi koho, ma ka halekula o Halawa.

MAHELE IWAKALUA—Ka hapa o ka Mokupuni o Molokai e hoopuniia ana ma ka hikina me ka mahele umikumamaiwa a ma ke komohana me ka palena hikina o Kawela ame ke Kalana o Kalawao. Wahi koho, ma ka hale hookolokolo o Pukoo.

MAHELE IWAKALUA-KUMAMAKAHI—O ke koena iho i koe o ka Mokupuni o Molokai me ke koe o ke Kalana o Kalawao. Wahi koho, ma ka halekula o Kaunakakai.

MAHELE IWAKALUA-KUMAMALUA—Ke Kalana o Kalawao. Wahi koho, ma ka halekuai o Kalaupapa.

APANA KOHO LUNAMAKAAINANA EHA—HAPA O KA APANA KOHO SENATOA EKOLU.

KA HAPA O KA MOKUPUNI A KALANA O OAHU MA KA HIKINA HEMA O KE ALANUI NUUANU A MA KA LAINA E HOOLOIHIIA ANA MAILAILA AKU MA KA PALI O NUUANU A HIKI I KA LAE O MOKAPU.

MAHELE EKAHI—O kela hapa o ka Apana o Honolulu ma ka hikina akau o ka laina mai ka lalani mauna mai o Koolau a e holo ana ma ke kualapa ma ka aoao hikina o ke awawa o Manoa a hiki i ke kahawai o Manoa, alaila holo ma ke kahawai a hiki i ke alanui e moe ke'a ana makai aku o ka hui ana me ke kahawai o Palolo, a mailaila aku ma ke alanui i oleloia, ke alanui Campbell, alanui Kakela, alanui Daimana Hila a malaila ma ka laina i hooloihiia aku a hiki i ke kai. Wahi koho, ma ke kihi o na alanui Waialae ame Kapahulu.

MAHELE ELUA—O kela hapa o ka Apana o Honolulu ma ka hema o ke alanui Moi ame ke alanui Waialae mawaena o ka mahele ekahi ame ka laina mai ke kihi o na alanui Punahou ame Moi a holo a hiki i ke alahaka loihi ma ke alanui Ala Moana (alanui Kahakai). Wahi koho, kokoke ma ke kihi o na alanui Punahou ame Moi.

MAHELE EKOLU—O kela hapa o ka Apana o Honolulu ma ka akau o ke alanui Moi ame Waialae mawaena o ka mahele ekahi ame ka laina mai ke alanui Moi a e holo ana ma ke alanui Punahou a hiki i ka hui ana me ke alanui Manoa, a mailaila aku holo ma ke kualapa ma ka aoao komohana o ke awawa o Manoa a hiki i ke kakai mauna Koolau. Wahi koho, kokoke i ke kihi o na alanui Punahou ame Waila.

MAHELE EHA—Ka hapa o ka Apana o Honolulu mawaena o na mahele elua ame ekolu ame ka laina mai ke kai mai e holo ana ma ke alanui Sheridan a hiki i kahi i hooloihi hou ia ai o ke alanui Piikoi a mai ia wahi aku o ka hooloihiia ana i oleloia ame ke alanui Piikoi ame ka palena komohana o ka apana aina pa-hale o ka Home Lunalilo a hiki i ke kihi hema o Kalawahine, a mailaila aku holo ma ka palena hikina o Kalawahine a hiki i ka hui ana me ke kapa komohana o ke awawa o Manoa. Wahi koho, ma ke kihi o na alanui Keeaumoku ame Waila.

MAHELE ELIMA—Ka hapa o ka Apana o Honolulu ma ka akau o ke alanui Moi a mawaena o ka mahele eha ame ka laina e holo ana ma ke alanui Alapai a i hooloihiia ai a hiki i ka pahuhae kahiko ma ka piko o Puowaina, a mailaila aku holo ma Puowaina a hiki i ka palena mawaena o Auwaiolimu ame Kewalo, a mailaila aku holo ma ka palena komohana o Kewalo a e a'e ana ia Kalawahine a hiki i ka palena komohana o ka mahele eha. Wahi koho, ma Kamaki Kuea.

MAHELE EONO—Ka hapa o ka Apana o Honolulu ma ka hema o ke alanui Moi a mawaena o ka mahele eha ame ke alanui Hema e holo ana mai ke alanui Moi a hiki i ke kai. Wahi koho, ma ke kihi o na alanui Hema ame Kawaiahao.

MAHELE EHIKU—Ka hapa o ka Apana o Honolulu ma ka hema o ke alanui Hokele a mawaena o na alanui Alapai ame Hema ma kekahi aoao a o ke alanui Nuuanu ma kekahi aoao. Wahi koho, ma Kapuaiwa Hale.

MAHELE EWALU—Ka hapa o ka Apana o Honolulu e hoopuniia ana ma ka akau e ka laina mai ka hui ana o na alanui Kula ame Ema a hiki i ka pahuhae kahiko ma ka piko o Puowaina, ma ka hikina ma ka laina e holo ana mai ka piko puu i oleloia a hiki i ka alanui Alapai, ma ka hema ma ke alanui Hokele, a ma ke komohana ma ke alanui Alakea ame Ema. Wahi koho, ma Ema Kuea.

MAHELE EIWA—Ka hapa o ka Apana o Honolulu e hoopuniia ana e ke alanui Hokele, ke alanui Nuuanu, ke alanui Kula ame Ema ame ke alanui Alakea. Wahi koho, ma ke kihi o na alanui Beritania ame Papu.

MAHELE UMI—Ka hapa o ka Apana o Honolulu ma ka akau o ke alanui Kula ame ka laina mai ka hui ana o na Alanui Ema ame Kula a hiki i ka pahuhae kahiko ma ka piko o Puowaina a mawaena o ke alanui Nuuanu ma kekahi aoao ame ka mahele ekolu, eha ame elima ma kekahi aoao. Wahi koho, kokoke i ke kihi o na alanui Nuuanu ame Bates.

MAHELE UMI-KUMAMAKAHI—Ka hapa o ka Apana o Koolaupoko ma ka hikina hema o ka laina mai ka pali aku o Nuuanu a ka Lae o Mokapu. Wahi koho, ma ka halekula o Waimanalo.

APANA KOHO LUNAMAKAAINANA ELIMA—HAPA O KA APANA KOHO SENATOA EHA.

KA HAPA O KA MOKUPUNI A KALANA O OAHU MA KE KOMOHANA AKAU O KE ALANUI NUUANU AME NA LAINA I HOOLOIHIIA MAILAILA AKU, MAI KA PALI O NUUANU A HIKI I KA LAE O MOKAPU.

MAHELE EKAHI—Ka hapa o ka Apana o Koolaupoko mawaena o ka laina mai ka Pali mai o Nuuanu a hiki i ka Lae o Mokapu a maluna o ke kualapa mawaena o Heeia ame Ahuimanu. Wahi koho, ma ka hale hookolokolo o Koolaupoko ma Kaneohe.

MAHELE ELUA—O ke koena aku o ka Apana o Koolaupoko. Wahi koho, ma ka halekula ma Waiahole.

MAHELE EKOLU—Ka hapa o ka Apana o Koolauloa ma ka hikina hema o ka palena hikina-hema o Laie. Wahi koho, ma ka halehui o Yin Sit ma Kapano, Punaluu.

MAHELE EHA—O ke koena aku o ka Apana o Koolauloa. Wahi koho, ma ka haleaina kokoke i ka hale hookolokolo o Kahuku.

MAHELE ELIMA—Ka Apana o Waialua. Wahi koho, ma ka hale hookolokolo o Waialua.

MAHELE EONO—Ka Apana o Waianae. Wahi koho, ma ka hale hookolokolo ma Waianae.

MAHELE EHIKU—Ka hapa o ka Apana o Ewa e komo pu ana na aina o Hoaeae ame Honouliuli. Wahi koho, ma ka hale hoahu ukana ma Ewa.

MAHELE EWALU—Ke koena aku o ka Apana o Ewa. Whai koho, ma ka hale hookolokolo o Ewa.

MAHELE EIWA—Ka hapa o ka Apana o Honolulu ma ka aoao komohana loa o ka laina o ke kakai mauna mai o Koolau a e holo ana ma ka palena komohana o Kalihi a hiki i ke alanui Moi, a mailaila aku holo ma ke alanui Moi a hiki i ke alanui o ka halepule o Palama, malaila aku holo ma ke alanui o ka halepule o Kapalama ame kahi i hooloihiia ai o ke alanui kaaahi, a malaila aku ma ke ala hema o kela alahao a hiki i kahi kokoke loa i ke kai. Wahi koho, ma ka hale paumawai o Kalihi.

MAHELE UMI—Ka hapa o ka Apana o Honolulu ma ka hikina akau o ke alanui Moi a mawaena o ka palena komohana loa o Kalihi ame ka palena hikina loa o Kalihi, mai ke kakai mauna mai o Koolau a hiki i ke alanui Kalihi a mai ke alanui Kalihi aku a ke alanui Moi. Wahi koho, ma ka halekula o Kalihiwaena.

MAHELE UMI-KUMAMAKAHI—Ka hapa o ka Apana o Honolulu i hoopuniia e ke alanui Moi, ke alanui Liliha, ke alanui Kula ame ke alanui o Kalihi. Wahi koho, ma ke alanui Moi, kokoke i ka halekula o Kaiulani.

MAHELE UMI-KUMAMALUA—Ka hapa o ka Apana o Honolulu ma ka akau o ke alanui Kula a mawaena o ka mahele umi ame ka laina mai ke kakai mauna mai o Koolau a e holo ana ma ke kakai pali ma ka aoao komohana o ke awawa o Nuuanu, a hiki i ka laina i hooloihiia o ke alanui Kauka, a mailaila aku holo ma ka laina i oleloia ame ke alanui Kauka a hiki i ke alanui Liliha, a malaila holo ma ke alanui Liliha a hiki i ke alanui Kula. Wahi koho, kokoke i ke kihi o na alanui Liliha ame Kula.

MAHELE UMI-KUMAMAKOLU—Ka hapa o ka Apana o Honolulu ma ka akau o ke alanui Kula mawaena o ka mahele umi-kumamalua ame ke alanui Nuuanu. Wahi koho, ma ke kihi o na alanui Kuakini ame Nuuanu.

MAHELE UMI-KUMAMAHA—Ka hapa o ka Apana o Honolulu e hoopuniia ana e ke alanui Nuuanu, ke alanui Kula, Liliha ame Moi ame Beritania. Wahi koho, ma ke alanui Vinia ma ka aoao komohana o ke kahawai o Nuuanu.

MAHELE UMI-KUMAMALIMA—Ka hapa o ka Apana o Honolulu ma ka hema o na alanui Beritania ame Moi a mawaena o ke alanui Nuuanu ame ka mahele eiwa, a e komo pu ana ka mokupuni Hoomalu ma'i ame kekahi mau mokuhapapa e ae. Wahi koho, ma Aala Paka.

APANA KOHO LUNAMAKAAINANA EONO—HAPA O KA APANA KOHO SENATOA EHA.

NA MOKUPUNI O KAUAI AME NIIHAU O LAUA I HUIIA KE KALANA O KAUAI.

MAHELE EKAHI—Ka mokupuni o Niihau. Wahi koho, ma ka halekula o Niihau.

MAHELE ELUA—Ka hapa o ka Apana o Waimea, ma ka mokupuni o Kauai, ma ke komohana o ka palena mawaena o Kekaha ame ka mahiko o Waimea ame ka laina i hooloihiia mai laila aku ma ke kakai komohana o ke awawa o Waimea a hiki i ka palena hema o Na Pali. Wahi koho, ma ka halekula o Kekaha.

MAHELE EKOLU—Ka hapa o ka Apana o Waimea, ma ka mokupuni o Kauai mawaena o ka mahele elua ame ke kumu o ke awawa o Mahinauli. Wahi koho, ma ka hale hookolokolo ma Waimea.

MAHELE EHA—Ke koena i koe o ka Apana o Waimea. Wahi koho, ma ka halekula o Makaweli.

MAHELE ELIMA—Ka hapa o ka Apana o Koloa ma ke komohana o ka palena komohana o ka aina o Koloa. Wahi koho, ma ke keena hana o ka Hui Mahiko o McBryde, ma Wahiawa.

MAHELE EONO—Ke koena o ka Apana o Koloa. Wahi koho, ma ka hale hookolokolo o Koloa.

MAHELE EHIKU—Ka Apana o Lihue. Wahi koho, ma ka hale hookolokolo o Lihue.

MAHELE EWALU—Ka Apana o Kawaihau. Wahi koho, ma ka hale hookolokolo o Kapaa.

MAHELE EIWA—Ka hapa o ka Apana o Hanalei ma ka hikina o ke kahawai o Kalihiwai. Wahi koho, ma ka halekula o Kilauea.

MAHELE UMI—Ke koena o ka Apana o Hanalei. Wahi koho, ma ka hale hookolokolo o Waioli.

I HOIKE NO KEIA, ke kau nei au i ko'u lima me ka hoopili puia
[SILA] o ke Sila Nui o ke Teritore o Hawaii.

Hanaia ma ke Kapitala ma Honolulu, i keia la 25 o Augate, 1908.

W. F. FREAR,

Na ke Kiaaina

E. A. MOTT-SMITH,
Kakauolelo o Hawaii.

3239—Aug. 28, Sept. 4, 11.

KE NEMAIA MAI NEI O MCCANDLESS E KA NUPEPA O MAUI.

Ua hoike ae ka nupepa haole o Maui i ke ano o ka huakai kaahele hoohulihuli baloka a Mr. McCandless o ka hele ana aku nei i Maui e like me keia malalo iho nei:

"Eia o Link McCandless ke kaahele nei i ka mokupuni o Maui, no ka hoo ikaika ana ma ka hakoko kalaiaina ma ke ano he elele aku ana oia no ka Ahaolelo Lahui ma Wakinekona i keia kau haulelau, a ke kuu nei i kana palu i ka poe koho, me ka manao e huli mai ana lakou a hoolohe i ka ia nei mau maunu

"Ua lawa maoli no oia ma ka ha'iolelo, a ua oleloia ae, he like no kona pahee i ka olelo Hawaii e like me kona akamai i ka olelo haole.

"Mai kekahi aoao mai o Maui Hikina i loheia mai ai, aia ka oia ke noke la i ka paulu-a i ke Kiaaina ame ke Komisina Aina Aupuni Pratt, ame ka hookomo ana aku i ka manao iloko o na kanaka e koho i na moho Demokarata, no ke kumu, o ka aoao wale no ia e hiki ai ke hookoia mai ko lakou makemake i wahi e loaa ai ka aina ia lakou.

"Wahi ana i olelo ae ai, aole i loihi loa ka manawa i koe, alaila e nui mai ana ka poe koho baloka Pake, Kepani ame ka Italia, a o ka poe ia lakou ka noho mana ana maluna o ke koho baloka, e hiki mai ana ka manawa no lakou e noho mumule ai, a pau ke koho ana i na luna aupuni, a i ole hooponopono paha i ke aupuni Teritore. Ua makaukau no oia me na kii o na mokupuni apau e hoike ana i ka nui o ka aina i ona ia e ke aupuni, ame na hoikeike e akaka ai kahi o na aina ko lakou ano ame ke ano o ka hooliloia ana aku.

"Wahi o ka oleloia, ua hapala aku oia ma na waihooluu like ole, i ma kulana nana e hookui-he nei i na kanaka, me ke kuhikuhi ana iho iaia ma ke ano he Mose hou, ka mea nana e alakai aku ia lakou mai ka waonahele aku.

"Alia nae hoi; e nana ae kakou i ka hopena e loaa mai ana ina e hoounaia aku ana he Elele Demokarata i ka Ahaolelo Lahui.

"Ma ka mahele mua, he moowini loa kahi alahele no ke kohoia mai o Bryan, a o ka pili ma keia ninau iwaena o ka poe dala, he umi i ka hookahi ma ka aoao o Taft. Ua huiia ka aoao Repubalika, a malalo o ka hookele aupuni Repubalika, i ikeia ai ke kulana holomua, a o keia auanei ka mea nana e hooiaio loa mai i ke kohoia o ka moha ka aoao Repubalika.

"Ke ku mau nei ka aoao Repubalika ma na auhau loaa hiki ke kupaleia, a o ke ano o ia mea, oia no ka hoomauia aku o ke kulana holomua o na mokupuni ame ka poe apau e noho ana maloko o ko lakou mau palena.

"Ua mahae lua ka aoao Demokarata, a he mea oiaio loa, e kaili aku ana ka Ahahui Kuokoa o Hearst he mau kaukani baloka mai ka moho aku a na Demokarata.

"O ke kulana kupilikii pili i ka waihona waiwai i ka wa e noho hooponopono ana o Cleveland iloko o ka makahiki 1893 a hiki i ka 1896, ke mau la no ia iloko o na hoomanao ana o ka hapanui o ka poe e haawi ana i ka lakou mau koho ana iloko o keia haulelau, a he mea maopopo loa aole lakou e koho ana e hoihoi houia mai keia mau ano, e na kaukani o na kanaka kino ikaika i ka hana; e hele wale ana ma na alanui me ke noi ana e haawiia aku he hana ia lakou.

"Aole loa kekahi Mokuaina Demokarata a Teritore paha i loaa mai ke kulana kaulike e like me Hawaii nei, a heaha iho la ko lakou kumu e hoole ai ia Kuhio, mahope iho o na mea i hanaia ma Wakinekona iloko o kana mau hooikaika pauaho ole ana, ua oi aku ia mamua o ka hiki ke hoakaka hou aku.

"Ina e hookoe ia ae ana kekahi poe kakaikahi, alaila o ka hapanui aku o na Demokarata ma ke ano he poe alakai na keia mokupuni, aole lakou he poe e hiki ai ke haawiia aku na hilinai ana, a ina no he nui o kekahi poe koi koi e loaa aku ana he manao no ka aoao kuloko nei, aole no he manaolana no ka loaa mai o kekahi mau mea e pono ai ka lehulehu mai ka aoao Demokarata mai."

SYDNEY, Aug. 26.—Ke hoomakaukau nei na mokukaua no ko lakou nee aku imua no Manila. E holo aku ana lakou ma ka Poaha.

He Ili Nani Lima A'ia'i

ME KA

LAUOHO ULIULI.

KA HUA O KE

Kopa Cutikura

HE MILIONA A OI ka nui o na wahine e auau mau nei me keia KOPA CUTICURA no ka malama ana, hoomaemae ana, a no ka hoonani ana i ko lakou ili, i pau ai ka papaa o ke poo, ka unahi-pii, a i mea no hoi kekahi e pau ai ka helelei ana o ka lauoho, a i hoopalupalu, hoa'ia'i a me ka hoou'iu'i ana i ka ili o na wahi i hele a manoanoa i ka hoolkaika i ka hana, e like me na lima, a pela no hoi e hoopau ai i na eha, ma ka holoi ana i na wahi eha me keia kopa, i ole ai e ike i ka aai me ka welawela; i ole no hoi e hou nui, ma ka holoi ana i na wahi pehu a palahehe; a he oi loa aku ka waiwai nui o keia kopa i na makuahine e lawelawe ana i na hana lehulehu i pili i na keiki a me lakou iho no hoi, a i na wahine no a pau; a he kupono loa no hoi keia kopa no na wahi auau a pau. O ka poe i ikemaka i ka maikai o keia kopa, aole loa lakou e ae iki ana e hoao i kekahi kopa okoa aku ke koiia mai; ina no e oleloia ana, he kupono ia ano okoa aku no na mea e pili ana i ka ili, ke poo a me ka lauoho o na bebe a me na keiki. Ua loaa mai keia waiwai nui o ke KOPA CUTICURA mailoko mai hoi o keia laau hoola ikaika loa i kapaia, CUTICURA, ola ka laau ikaika loa ma ka hoola ana i na popilikia a pau e pili ana i na mea ikaika loa i ka pale ana i na mea ino, a he loaa no hoi ke ala maikai o na pua iloko o keia kopa. Aole loa e hiki ke hoohalikeia mai kekahi ano kopa e ae i hoohuihuia e ke akamai o kanaka me keia kopa, ma kana mau hana majama, hoola, a me ka hoou'iu'i ana i ka ili, a pela aku. Pela hoi i ka ili o ke poo, ka lauoho a me na wahi e ae. Aole no i lihi launa mai na kopa o na aina e me keia, no ka auau ana a me ka hana o na keiki lilili. Pela iho la i lilo ai ka waiwai o na kopa a pau i HOOKAHI no ke KUMUKUAI hookahi, a he Helu Ekahi keia Kopa no na poino o ka ili a me kahi auau, a he helu ekahi no hoi no na kamaili a puni ke ao nei.

NO KA HOOLA LOA ANA I NA ANO PEHU A POHAKA PALAHU MA NA WAHI A PUNI KE KINO, e hoomaemae i ka palapu me ke Kopa CUTICURA i pau ai ka papaa lepo a ano e ae paha o ka ili, a pela hoi ke poo, i pau ai ke kepia a me ka papaa piele, alaila, e hooma-u i kahi eha me ka Aila Hamo CUTICURA i mama ae ai ka akiaki ana a ka hu'i a me ka ehaeha, a pela hoi e hoohana ai ka laau i kana hana a ola ka eha, alaila, e inu i ka Laau Inu CUTICURA i mea e maemae ai ke koko maloko. Ke kuaiia nei keia laau ma na wahi a pau o ka honua nei. Ma Aukekulia o R. Towne & Co., o Sydney, N. S. W., ko laila Agena; ma Aferika Hema Depot: Lennon, Ltd. Na "Hoakaka no ka Hoola ana i na Bebe a me ko lakou mau kinaunau," he loaa wale no me ke kuai ole.

O PORTER DRUG AND CHEM. COMP., Boston, U. S. A., na ona o na Laau Cuticura a pau loa.

KE KULA NUI ALIIOLANI

Ma ke Alanui 7, Kaimuki, Honolulu.

HE KULA NOHO PAA, A HELE LA NO NA KEIKIKANE.

Malaila kahi e loaa ai o na hoonaauao ana e makaukau ai no ka lawelawe Oihana ana, a i ole komo aku iloko o ke Kula Kiekie.

He Kahua o elima eka, ma ke Awawa o Manoa. Ua lawa pono i na Kumu kupono a makaukau. He wahine hooponopono nana e nana ana i na mea e pono ai na haumana.

HE A'OIA MA NA HAAWINA LAULA, KE KALEPA, KA OIHANA MAHIAI, KE ANO O KA MALAMA BUKE ANA (BUDGET), KE KAUPOKOLE AME KIKOKIKOHUA (GREGG)

No na mea aku i koe, e ninau ae i ke

Poo Kumu, L. G. BLACKMAN.

Mea Malama Rev. F. Fitz.
Pahu Leka 502.

Kelepona 970.

HOOLAHA MA KE KAUOHA.

Apana o Waimea, ma ka Mokupuni o Kauai mawaena o ka mahele elua ame ke kumu o ke awawa o Mahinauli. Wahi koho, ma ka hale hookolokolo ma Waimea.

MAHELE EHA—Ke koena i koe o ka Apana o Waimea. Wahi koho, ma ka halekula o Makaweli.

MAHELE ELIMA—Ka hapa o ka Apana o Koloa ma ke komohana o ka palena komohana o ka aina o Koloa. Wahi koho, ma ke keena hana o ka Hui Mahiko o McBryde, ma Wahiawa.

MAHELE EONO—Ke koena o ka Apana o Koloa. Wahi koho, ma ka hale hookolokolo o Koloa.

MAHELE EHIKU—Ka Apana o Lihue. Wahi koho, ma ka hale hookolokolo o Lihue.

MAHELE EWALU—Ka Apana o Kawaihau. Wahi koho, ma ka hale hookolokolo o Kapaa.

MAHELE EIWA—Ka hapa o ka Apana o Hanalei ma ka hikina o ke kahawai o Kalihiwai. Wahi koho, ma ka halekula o Kilauea.

MAHELE UMI—Ke koena o ka Apana o Hanalei. Wahi koho, ma ka hale hookolokolo o Waioli.

I HOIKE NO KEIA, ke kau nei au i ko'u lima me ka hoopili puia
[SILA] o ke Sila Nui o ke Teritore o Hawaii.

Hanaia ma ke Kapitala ma Honolulu, i keia la 25 o Augate, 1908.

W. F. FREAR,

Na ke Kiaaina

E. A. MOTT-SMITH,
Kakauolelo o Hawaii.

3239—Aug. 28, Sept. 4, 11.

HE HOALOHALOHA.

E ka Lunahooponopono o ke Kuokoa, Aloha oe:—E oluolu mai hoi oe i kekahi wahi kaawale o ka kakou waha olelo no keia wahi puolo luuluu, a nau hoi ia e hoani ae imua o na kini lehulehu o ka mea i hala e aku, ma ke alahele o na mea apau i ike mai ai lakou.

Ma ke kakahiaka poniponi o ka Poalima la 4 o Augate nei, 1908, ua kipa ae la ka Anela o ka make a holapu ae la i ka hale kino o Thompson Manookalanipo Kaouli, ma kona wahi noho ma ke alanui Waikiki, a waiho iho la i ka ukana ehaeha na ka ohana e u aku mahope nei.

Ua hanau ia oia ma Kahinano Kapaakea makai iho o ka pa kinipopo e ku nei ma Kamoiliili i ka la 22 o Okatoba, 1893, mai ka puhaka mai o Pilemona ame Halemano Kaouli a ua piha iaia na makahiki he 14 ame na mahina keu he 10 a oi iki, a hala aku la oia.

No ka ohana holookoa o Manookalanipo, na makua, na kupuna, na kaikuaana, na kaikuahine ame na keiki, he ohana keia i komohia iloko o ke kaumaha, ka luuluu, ame ka mokumokuahua o ka naau no keia haawina koikoi i ili iho maluna o makou me ka moeuhane mua ole ia, pela iho la e hiki mai ai kekahi pilikia a hoopiliaiku ae i ke ano o ka noho ohana ana eia nae, me ia maopopo ole, a hiki ana kela me kana mau ano hana kupaianaha a ku i ka weliweli.

Ua kauoha mua mai no o Iesu Kristo e makaala loa oukou, no ka mea aole loa oukou i ike i ka la ame ka hora e hiki mai ai oia (make) me he aihue la i ka po pela kona hiki ana mai, e makaala oukou, no ka mea, aole loa oukou i ike i ka la ame ka hora e hiki mai ai ko oukou enemi, oiai oia e holoholo nei me he liona la, e ake ana e ale aku i kana mea i makemake aj.

No ka ohana i ike ole i kona aho hope, he mea pilihua no ka naau ka hoomaikeike ana aku i ke ano o keia pilikia ua hiki mai keia pilikia iluna o Manookalanipo me ke ku haiki loa, hoomaka no i ke ahiahi Poaono la 1 o Augate nei, a kakahiaka nui Poalua no la 4 o ko ia la niau aku la no ia ma ke ala polikua a Kane, a nalo ana na maka; waiho ke kino ka hale o ka uhane. O kahi ehaeha loa o ka manao iloko o 4 hora wale no a pau ka ike ame ka lohe; aole he pane leo a hiki i kona hala ana aku la; ua huli nui ia ke ola he elua kauka haole i kiiia ua hoike mai laua i ko laua ike piha ma ka laua nana ana, a hoike ae, aole he maopopo o ke ano ma'i o keia keiki, aole fiva aole no hoi ma na ano e ae a heaha la ke ano o keia ma'i.

Ua kii pu ia na luna Ekalesia a mamuli o ka ikaika loa o ka liona, i ke ale ana ua lilo aku la, e hoomaikai ia ke Akua ma na lani kiekie loa, a ua ike pu no oia i kana mea e hana ai no Manookalanipo, he lala a he hoahanau oia no ka Ekalesia o Iesu Kristo o ka Poe Hoano o na la Hope Nei.

O keia Manookalanipo kekahi o na keiki akahai, noho malie, oluolu, heahea, a piha lokomaikai, he umeke hamama kana, a he ipukai pahemo wale, a he keiki nui o na hoaloha. Ua hoonaauao ia oia ma ke kula o Waikikikai, a hiki i ka piha ana o na makahiki eiwa ua hele oia i ka hana, no ka imi ana i pono no kona luaui makuahine ame na kupuna ame ka ohana. He keiki hooikaika ma ka huli ana i pono no keia noho ana; a hala wale aku la. O ka lawai'a kana hana i na wa apau, a he hoehoe waapa no hoi no na haole malihini ke kipa ae i Waikiki, a o na poe e noho hana nei i ka Moana Hokele ame ke Seaside, ua kamaaina wale no iaia, o kona wahi hoohala manawa ia o na la hana ole i ka walea i ka heenalu.

He mea nui no hoi keia Manookalanipo i kona makuakane hou, ia Kalani Keiki, o kona hoa hana pu no ia, o kona hoa hele pu, a hoa kukakuka no hoi no na mea e pili ana i ka noho ohana ana. Ma ka aoao o na kupuna ame ka luaui makuahine ame na kaikuahine ame na keiki, ua hoopiolokeia ko lakou noonoo i keia mau la mamuli o ka maalo ana aku o na hoopomaikai e komo nui mai ana ma o Mano la.

Me ke aloha no,
C. K. KAANOIOKALANI.
Honolulu, Augate 24, 1908.

NUI KA HANAU O NA KEPANI.

Ma ka nana ana i na hanau ame na make o na Kepani ma Hawaii nei ua nui ino maoli no e uhi paapuia ai o Hawaii nei iloko o umi makahiki i koe mai keia la aku.

Ma ka hoohalikelike ana i na make ame na hanau mai ka la 1 mai o Ianuari a hiki i ka la 15 o Iune o keia makahiki ua ikeia he 1249 ka nui o na hanau i hoopaaia ma ka buke a ke Kanikela Kepani, a mailoko ae o kela haina he 660 keikikane a he 589 kaikamahine. He heluna nui keia e hiki ai ke ike maopopo iho aia ma kahi o ka eolu a eha hanau i ka la.

Ma ke kolamu o ka poe make, ua ike, ia he 3325. Oia hoi he 222 keikikane a he 103 kaikamahine. Ua aneane e pa-ha ka nui o ka hanau i ko ka make, a o ka nui o na make aneane i ka lupaha o na hanau. E oi pa-ha mau ana ka hanau i ko ka make. Ina peia ka ulu o na Hawaii waiwai ka olelo ana he "Hoonlu Lahui."

HE KANIKAU NO MANOOKALANIPO.

Auwe kuu keiki kuu hoa pili, Kuu lei haule ole hoi o oe e, hele aku nei oe i ke ala hoi ole mai, a waiho iho ia'u mahope nei me ka U, me ka minamina i ke aloha. O Kahinano ko wahi au i hanau ia ai a nui, he aloha ou mau kupuna o Ha'o laua me Kaanaana, He aloha ou mau makuakane o J. Alapai me Simeon Keawe, He aloha ou mau makuahine o Kilikina, Rose Kamanawa, Julia Uliana, Nane Alapai ame Pilemona liilii; He aloha ou mau kaikuaana o C. K. Kealoha, Ane Kealoha, J. Hao, J. Kilinahe ame Lukiano ame Kalikimaka. He aloha ou mau kaikuahine ponoi o Kaonohianuenue me Vitoria Kahalelaulani. He aloha au mau keiki o Lani me Kaouli liilii, He aloha no hoi na kini ohana apau o kaua e nonoho mai nei aole lakou e ike hou mai ana ia oe.

He aloha ka malu Ohai o Kahalepaka me ka wai hu'i o Kapaakea, aole olua e ike hou ana iaia, He aloha ka, Moana Hokele ame ke Seaside kahi a Mano e nanea ai, he aloha e ka Nalu ha'i mai o Kalehuawehe, kahi a Mano e hee nalu ai, aole oia e hii hou ia mai ana e kou mau nalu, a aole no hoi oukou e ike hou ana iaia.

He aloha kahi kai o Kawehewehe me ke One loa i Hauola; he aloha na auiaui ale o ke awa pae o Kawai kahi a Mano e hekau lawai'a ai, aole oukou e ike hou mai ana iaia. He aloha e ka uluaoa o na kaa uwila, aole ou ike hou ia maluna olaila; he aloha e ka huikaulua o ke kaona aole oe e ike hou ia ana ma kona mau kihi alanui; auwe kuu keiki kuu aloha pau ole hoi e, hui aku la paha oe me ko makuakane.

E Kaouli eia mai o Manookalanipo ke huli aku la ia oe; eia mai ko milimili, ko lei haule ole, ka mea nui hoi au o na keiki e, nana ia mai, hookipa ia mai pulama ia mai, a e hiiia ae, e like no me kona mau o ke aloha keiki e—aloha wale, aloha wale ka mea nui a kaua e.

O ko hele no ka hoi ia a manao ole mai o ko kupunakane o Kawai, o ka mea nui a ko kupunakane o oe o ka moopuna, ka huhi hemo ole i na wa apau, e hoomoamoa ana i na wahi mea like ole, nau na ka moopuna, ka hoa i pili ia ai ka ua me ka makani ke anu hoi me ke koekoe ame ka wela ikiiki o ke kaona, he mea ole ia ia olua, aloha wale oe e kuu moopuna pale na maka ou huna i ke aouli; kunewa hookahi ka uhane i ke ala ulili a Kane, waiho ka U me ke kaumaha i ka ohana. Hoaleale mai ana ko aloha e hoohanini i ka waimaka, pauma ka manao a pulu elo ka lihilihi, no ko huakai hele lokoino no hoi e ka moopuna.

Ke aloha aku nei ko kupunawahine a nui ia oe, ke paiauma hele nei e ake aku ana o ka ike aku ia oe e hoomamae wale ko aloha e ka moopuna a eha ka puuwai e.

He aloha e ka uka i Nuuanu kahi a Mano i noho ai, nee mai ke anu a nui hoopumehana i ka poli o na kupuna; e Hapuu laua me Kalaihauola aole olua e ike ana i ka maalo hou iho o Mano, he aloha na pali hauliuli o ke Koolau, aole oia e hehi hou ana i kou mau alanui kikeekee.

E ka Ua popo kapa aole oe e hoopulu hou ana i kona mau papalina; he aloha e ka Uluhala i Kekele, ke kula o Panioi, ka ihona o Kaneohe a hiki i Heeia, aole loa e hele wawae hou ana o Thomas Manookalanipo Kaouli ma ia mau wahi, no ka mea ua naha ka hale ke kino o Mano e, a o kona aka Wailiula ua hala, ua mae, ua nalohia, ua moe aku la i ka moe kau a moe hooilo a hiki i ka wa e kani ai ka pu a ke 'Lii Anela (Mikaela) e ala mai auanei o Manookalanipo me ka makaukau no kona uku ame ka lei ana i ka lei mae ole oia hoi ke ola mau loa, oiai ua paa kona inoa i ka Buke Nui o ke Ola.

O kona kupunawahine no Maui, a o kona kupunakane no Puna i Hawaii, e hoomanao olua na olua keia kamalei; ua hala nae hoi, eia ke mele o Mano i hakuia e kona kupunakane e Kawai:

Kamaaina au i ka Paia ala,
I ka pali kaulana o Panapanau.
He kupa au no Hilo Hanakahi,
No ka ua kaulana Kanilehua.
Keiki au no Hamakua,
Na Pali kaulana elua alo
O ka noe mai au o Pokahi
Keiki no na pali Hula ana.
He boy mai au no Mahukona,
Ka makani kaulana apaapaa.
He bull mai au no Kawaihae,
He Ulua hehi ale no ka moana.
O ka nehe a ke kai i Molokini.
Mokupuni ku ha'o iwaenakonu,
Ka makani kaulana o Papawai,
Uala liilii o Kalepolepo.
Au aku o ke kai o Naeheehe,
Na Honoapiilani Uwesewese oe.
Kaupono e ka ihu i Kalaau,
I ka lae kaulana a o Molokai.
A hala e ka lae a o Makapuu,
Honi ana maua me Leahi.
O ke kula laula o Kapiolani,
Me ka ulu Niu a i Waikiki.
O ka nalu ha'i mai i Kalehuawehe,
Kai lana malie la'i Hauola,
Ola mau e ke Kama nona ka lei,
Ma ka helu Hawaii he 10 lau.

Me ka luuluu,
KA OHANA I HOONELEIA I KA MEA ALOHA.

UA HALA O JESSIE LEONUI.

Ma ka la 19 o Augate nei i kikoo palanehe mai ai na lima aloha ole o ka Anela o ka make a lawe aku la i ke ola makamae o ko makou papa i aloha nui ia.

Ua hanau ia o Jessie Leonui mai ka puhaka mai o Leonui ame Napulou, a mare ia me ko makou mama aloha Kamai Ieke Leonui, a mailoko mai o ko laua puhaka na keiki he ehiku e ola nei, a mailoko aku o lakou i puka aku ai na keiki he lehulehu me na moopuna a ua kualua oia a hala aku la.

He makuakane malama keiki, malama moopuna, malama ohana me ka lehulehu, he hoomanao oia i kona mea nana i hana mai, aole i poina ko ke Akua aloha iaia a hiki i ka hora hope loa, a he nui kona aloha i ka Makua Lani.

Oiai au i hiki aku ai a hui pu me ia ame ka ohana e poai ana ma kona aoao i ka Poakolu e hoomaikai mau ana lakou i ka haku a hiki i ka hora hope a eia kana pane ia makou kana mau keiki, me ko makou mama, "Ea mai hookaumaha mai oe ia'u," aole i hala he mau minute mahope iho ua moe malie iho la oia.

Nani wale ko ke Akua aloha ame kona lokomaikai, ke kiai ahonui ana mai i kana kauwa kane, he mea, oiaio, pomaikai ke kanaka e make iloko o Kristo mamua o ka make ana malalo o na hana a ke Diabolo. Nolaila pomaikai kona Uhane i ka hele ana me ka maemae.

Ua hiki aku kona mau makahiki i ke kanahiku-kumamawalu, nolaila ua loihi kona mau la a ke Akua i haawi mai ai iaia ua moku ke kaula gula, ua naha ke kiaha ma ka luawai, aloha wale. Nana no i haawi mai a Nana no i lawe aku, nolaila ke noi nei au i ka makua lani e hoomaha ia ko makou makuahine ame makou na keiki, na moopuna malalo o na eheu aloha o ko kakou Makua lani, ka mea i haawi mai i kana Keiki Hiwahiwa e make no kakou ma ka laau ke'a. A e paulele kakou mahope o Kristo a hiki i ka hopena loaa no ka maha ame ka lei o ke ola mau loa.

MRS. KELIANA A. BISHAW.

MAKAUKAU NO 200 HAUMANA.

Me na haumana aneane 200 i hoopaaia na inoa ame ka lawa akea kupono o ka hale no 200 e weheia ana ka Hale kula Kiekie hou McKinley iloko o keia mahina iho ma ka manawa e hoomaka ai na kula, a o kela hale kula Kiekie ma ke alanui Ema e hooliloia aku ana ia i kula a'o piliolelo, oia ka lulealii kahiko o Ruta Kaelikolani.

Ua hauoli loa ke kumupoo Polopeka Scott no ka paa ana o ka halekula hou ma ke kihi o na alanui Victoria ame Beritania, a ua manao ia ua oi aku ka ke Aupuni hoolako ana ia halekula mamua o na halekula e ae.

Ua hoomakaukauia ke kahua akea o mua ma ke ano he paka a i ka wa e paa pono ai i ke kanuia i ka mauu ame na laau nani e lilo ana ia i kahua maikai maoli ke nana aku ma keia hope aku.

Ma ka launa kamailioia ana aku o Professor Scott no na mea e pili ana i ke kula ame na haumana i puka pono aku mai ke kula penei kana i hoakaka ae ai: "Ua hauoli loa au i ka hoike aku, no ka mea, i ka makahiki i hala he ewalu mau haumana i puka pono mai ke kula aku a ke noho hana nei lakou ma na hale oihana kalepa like ole no lakou na uku pakahi mai ke $50 o ka mahina a pii aku, a ua manao au ua loaa ia lakou na keehina paa no ka huli ana i ko lakou ola. He mau pule mamua o ka puka ana ua kamailio aku kekahi haumana Pake i kana kumu, oiai ua lawa oia i ke dala, ua makemake oia e hoikeia no ke komo ana aku i ke kula nui o Harvard.

Ua kamailio aku o Polopeka Scott no keaha la i hoike mua ole aku ai oia ia makemake ona e holo i ke kula nui he makahiki a oi i hala. O ka pane a ua haumana Pake la aohe oia i makaukau loa i ke dala ia manawa. I ka wa i ninaninauia ai ua keiki Pake la ua ikeia kona makaukau, a mamuli o ka lono telegarapa i loaa mai ke kula nui o Harvard mai e hoike mai ana i kona kupono e komo aku ilaila. Ua lilo kela lono i mea hauoli loa ia Polopeka Scott.

KA NOUPOPO KAULANA O KE AC NEI.

E hoike ana kekahi o na nupepa o Amerika i ka lilo ana o ka inoa moho iwaena o ka poe nou popo i kekahi keiki opiopio nona wale no na makahiki he umi-kumamawalu, a ua oleloia ae, ua kau aku na maka o na lunanui o na hui kinipopo nunui maluna o keia keiki opio.

O Hugh Bedient ka inoa o keia keiki a ma ka paani i hookukuia mawaena o na hui Falconer ame Corry ma ka la 1 o Augate ma Nu Ioka ua kaa ke eo i ka hui Falconer, ka hui a keia keiki opio i nou popo ai, iloko o na komo ana he iwakalua-kumamakolu.

Iloko o keia mau komo ana he iwakalua-kumamakolu, he eono wale no manawa i pa ai kana kinipopo i ka hahauia, a o ka nui, ua pulapu wale ia aku n o a pau i ka lilo mahope i ka mea hopu popo.

Ua loaa i kona hui he ekolu mau ai puni, a he hookahi wale no a kekahi aoao, a mamuli o ka loaa ana iaia o ka lilo kiekie o ka poe i lilo me ka pa ole o ke kinipopo i ka hahauia i kaa mai la iaia ka inoa moho o ke ao nei ma ke kulana i like me kona.

LOAA HOU KE DALA APUKA MA WAIPIO, HAWAII.

Mr. Lunahooponopono, Anoai wale kaua:—E oluolu oe e hookomo iho ma kahi kaawale o ka kaua Hiwahiwa i na mea e pili ana no ke dala apuka o $10.00 ma ke gula o Amerika Huipuia

Ke laulaha hou nei na dala apuka a na Korea i paa iho nei i ka hopu ia ma ke awawa olu o Waipio, Hawaii. Ma ka la hookupu o na keiki hana alanui o ka Apana o Hamakua, Hawaii, oia hoi, ka la 15 o Augate nei, ua loaa ae la iwaena o ka kekahi keiki hana alanui o makou nei he $10.00 ma ke gula o Amerika Huipuia. O kahi i loaa mai ai o keia dala apuka, mailoko mai no ia o ko makou hale ohi dala mau ka Halekuai o A. B. Lindsay ma Honokaa, Hawaii.

O ke keiki nana keia dala apuka i haawiia mai ai o S. K. Pupulenui. Ma ka la i hookupu ia ai o na wahi kenikeni a makou na keiki hana alanui o ke Kalana o Hawaii nei, aole i hoomaopopo keia keiki hana alanui he hana apuka keia; oiai nae, ua noho alii iho la ka wai o ke gini maluna o kona hokua; aka, i ka haawi ia ana mai iaia mailoko mai o ko makou Hale Ohi Dala mau o ke Kalana o Hawaii nei, oia ka Halekuai Nui o A. B. Lindsay ma Honokaa, Hawaii, ua hopu no oia a hookomo i keia $10.00 ma ke gula o Amerika Huipuia iloko o kona ekeeke oia hoi kona lolewawae.

Ma ka la 17 o keia mahina no, ua hele aku la keia Pupulenui e ohi lole ma kahi o M. Hino ma Kukuihaele, Hawaii, ua noke oia i ka ohi a hiki i ka piha ana o $10 ka waiwaiio ma ka lole. I kona haawi ana aku keia i ua hapalua ulaula nei, ia manawa no o Mr. M. Hino i hoolei iho ai i keia umi dala ma ke gula o Amerika iluna o kona pakaukau kuai lole, a aohe he kani wahi ana; nolaila, ua olelo aku la o M. Hino ia S. K. Pupulenui, kela dala aole maikai,. Oe mahea loaa kela inoino? Olelo aku o Pupulenui ia M. Hino owau loaa kela dala ma Honokaa, Hawaii, kela A. B. Lindsay store.

Ua hoole loa ke Kepani i ka loaa ana o ka lole ia S. K. Pupulenui. Ua hele hou aku keia Pupulenui ma ka hale o Mr. W. Horner, ma Kukuihaele, a olelo aku la ia T. N. Naleilehua, aia la ihea o W. Horner? Olelo mai la o T. N. Naleilehua, ua hoi o W. Horner e ai i kona aina awakea. I ko Horner hoi ana mai, ia manawa lakou i nune ae ai no ua dala nei, a ninau mai la o Horner, mahea oe loaa kela dala? Ma kahi o A. B. Lindsay, wahi a ka pane. Nolaila, oe hoihoi koke kela dala ma kela wahi oe loaa mai kela dala inoino.

Me ka ike no nae o keia wahi kanaka hana alanui o makou i keia dala inoino, ua hoi mai la oia mai Kukuihaele mai no Waipio nei, a haawi mai la i keia dala inoino na Mrs. Pila Akana e hookaa aku i kona aie ia Ah Kim.

Nolaila, aole no i hewa ka haole, o keia kanaka no ka i hewa aole oia i hoihoi aku i keia dala inoino i ka mea nana i haawi mai.

Ua lawa me ka mahalo,
OLIVER K. PONIUALANI.
Waipio, Hawaii, Augate 20, 1908.

AU ILOKO O KE KAI ME KA HANAIIA E KANA WAHINE.

E hoike ana kekahi o na nupepa o Pelekane i ka hoao ana o Jabez Wolff e au ma ke Kowa Pelekane no ka lua o ka manawa o kona hoao ana, eia nae ua haawipio oia, oiai ua hiki ole iaia ke pae ma kekahi aoao mamuli o ka ikaika loa o ke ko ana a ke au.

No kona ike i ka holopono ole o kana hoao mua ana, ua lawe maoli oia i pailaka i keia manawa no ke alakai ana iaia a komo iloko o ke kai o Palani, eia nae ua holopono ole no keia au ana ana i keia makahiki.

He ekolu wale no mau mile aku i koe o kona hoea aku no ia ma na kapakai o Palani, aka ua hiki ole iaia ke pae aku iuka mamuli o ka ikaika loa o ke au. He umi-kumamaha mau hora ona o ka au ana iloko o ke kai, me ka hala ana iaia he kanakolu-kumamalima mau mile, a i ka nana aku iloko o keia mau hora lehulehu ana i noho ai iloko o ke kai, he oia mau no kona ikaika, aka ua hiki ole nae iaia ke neeu aku no mua, oiai i kahi hookahi wale iho la no ia e au ai, mamuli o ke ko a ke au iaia i ke Kai Akau.

He nui na hoaloha o kela haole i hahai aku iaia maluna o ka Mokuheihei Sea Wolf a na kana wahine mare ponoi e hanai aku iaia i ka ai, i kela ame keia manawa ana e hoomaha ai mai kekahi waapa uuku aku. I kekahi manawa e lele maoli mai ana kekahi poe mailuna mai o ka moku, a he hookahi ka au like ana me ia iloko o ke kai no kahi pokole mai.

HE LONO MAI AUKEKELALIA MAI.

Penei ke kakau ana mai a Messrs. Williamson & Co., o Judah, Queensland: "He keu ke kaulana o ka Laau Hooikaika, Korela ame Hoopaahi a Chamberlain ma keia mau wahi. Ua hoike mai ia i kekahi mau hoola kupaianaha ana, a aole he home i nele i ka loaa ana o ka omole o keia laau. Eia ke kuaiia nei e ka poe kuai laau apau ,a e Benson, Smith & Co., Ltd., na akena no Hawaii.

MALAMAIA NA HALAWAI WAIHO INOA O NA ELELE.

Ma ka po Poaha o ka pule i hala i malama ae ai na Kalapu mahele Demokarata like ole o keia kulanakauhale i ka lakou mau halawai no ka waiho ana i na inoa no na Elele like ole a no na Aha Elele like ole, a e kohoia ana lakou iloko o hookahi pule mai ia manawa mai, oia ka la i nehinei, a i ka nana aku ma kekahi o na mahele na ke kakauolelo wale no ka hana ma ka hookomo ana hookahi baloka a o ke kohoia no ia o na elele, oiai, aole poe holo ku-e i na papainoa, a ua lawelawe ia na hana me ka lokahi, aohe mau ooloku i ikeia.

O keia malalo nei, na inoa o na elele i waihoia ae na inoa mai kekahi mau mahele mai, a o kekahi mau mahele ua huna i na inoa aohe i hoikeia mai, a ina aole i manaoia pela alaila, ua hemahema ma ka aoao o ke kakauolelo o ke kalapu.

Ma ka Mahele Elua, Apana Eha.

O keia poe inoa malalo nei ka i waihoia mai i mau elele i ka Aha Elele Kalana, a mai keia papainoa ae he elima e waeia ma ka halawai o ke ahiahi nei no ka Aha Elele Panalaau:—M. G. K. Hopkins, M. H. Sanders, Fred Turner, Abel Kawaihoa, Kala Kaaihue, I. C. Anderson, Julius Asch, D. P. Pilianaia, N. A. Juen, Henry Bell, Ernest Bell, L. A. C. Parish.

Ma ka Mahele Ekolu, Apana Eha.

Iloko o ka Mahele Ekolu o ka Apana Eha o ka halawai a ke Kalapu Demokarata no ka waiho inoa ana i na elele no na Aha Elele Panalaau, Kalana ame Apana, ua kohoia ma ka halawai o ke ahiahi nei ma kahi o E. C. Rowe ma ke alanui Iana Helu 1525. Ua kohoia o E. C. Rowe i peresidena no ke Kalapu ma kahi o W. C. McGonagle, oiai ua waiho mai oia i kona hookohu no ka holo ana i Amerika.

He elima elele a keia mahele i kupono e wae ai no ka Aha Elele Panalaau a eia ko lakou mau inoa: E. C. Rowe, W. S. Edings, Charles L. Rhodes Charles H. Carter ame Thomas R. Lucas.

No ka Aha Elele Kalana a Apana he umi-kumamakahi Elele a no lakou na inoa malalo nei: Allan Herbert, E. C. Rowe, P. H. Burnette, W. S. Edings, Charles L. Rhodes, Thomas R. Lucas, Charles H. Carter ame McGonagle.

Ua hookohuia he komite e wae i ekolu mau inoa hou a e hoike mai i ka wa e noho ai ka halawai o ke ahiahi nei, ma ke alanui Beritania Helu 1330.

Aohe Halawai ma ka Mahele Eha.

Aohe halawai i malamaia ma ka mahele Eha o ka Apana Eha ua hoopaneeia a hiki i ka po Poakolu iho nei Augate 26, a ma ia manawa e malama ia ai ma ka halenoho o Col. C. J. McCarthy.

Mahele Ehiku, Apana Eha.

Iloko o ka Mahele Ehiku o ka Apana Eha o na inoa malalo nei ka i waeia i mau Elele no ka Aha Elele Panalaau: Sam Watson, A. V. Peters, J. Hills, David Nahoolewa, Wm. Freil, J. S. Martin, Jos. Liwai.

No ka Aha Elele Kalana: R. A. Heffarnan, J. M. Ferreira Jr., M. Silva Jr., Joaquin Silva, A. G. Paschoul, J. Hackett, Wm. Hurley, Wm. Lane, B. K. Keliihaunaele, E. M. Watson, J. S. Watson, J. S. Martin, David Nahoolewa, A. V. Peters, J. Hills, Wm Freil Joseph Liwai. Ua lawe wale ia no keia mau inoa i mea e hoopiha ai i ka heluna o na Elele, a e kohoia ana lakou ma ka baloka hookahi e ke kakauolelo.

Mahele Ewalu, Apana Eha.

Ma ka mahele ewalu o ka Apana Eha e paioia ana kela wae ana, oiai he elima wale no elele i makemakeia no ka Panalaau a he umi-kumamakolu Elele no ke Kalana e kupono e kohoia, oiai nae o na inoa malalo nei ua oi loa aku mamua o ka mea i koiia no ia mahele.

No ka Panalaau: W. H. McClellan, H. T. Moore, E. B. Friel, A. H. K. Keohokalole, W. S. Edings, F. McDonald, W. E. B. Taylor, John Mitchell huina ewalu.

No ke Kalana: Benj. Dole, W. S. Edings, J. Houghton, J. W. Young, Percy Mossman, W. E. B. Taylor, H. T. Moore, S. Gumpfer, A. H. K. Keohokalole, M. E. Silva, E. B. Friel, J. McDonald, John K. Cooke, C. Macfarlane, W. H. McClellan, Alex. Triph, John Mitchell ame Mike Pae, huina umi-kumamawalu.

Mahele Eiwa, Apana Eha.

Iloko o ka mahele Eiwa o ka Apana Eha o na inoa malalo nei ka i waeia no ka Aha Elele Panalaau, a e kohoia ana lakou ma ka hooho lokahi ana a na poe koho, no ka mea, aohe poe holo ku-e. Kawaihau, Adam Forsyth, M. K. Palau, M. Olson, Henry Eli, Jessie Ulili, P. K. Honolulu, Dan Kaeka.

No ka Aha Elele Kalana: J. S. Kinilau, L. N. Ka, S. Nobriga, Virgin Madeiros, David Manuel, D. K. Waiau, James Pohina Sr., Dan Polikapa, Sam Wahineaea, Wm. O'Brien, Ben Kaialiili, Creno Alameda, G. J. Waller, J. M. Mokuhia, Robt. Kaiwa ame Louis de Mello.

PULAPUIA E KEKAHI HAOLE KOLOHE.

NU IOKA, Aug. 1.—"Ua ike anei oukou i keia mea?" i ninau aku ai kekahi malihini, me ka paa ana he dala iloko o kona lima.

"Ua ike aku la makou, he dala ulaula o $20 waiwaiio," i hooho aku ai ka puulu o na kamalii ame na kanaka makua ame ka poe e ae e hoopuni ana i kahi hooki'owai o ka Halekukeawa ma ka auwina la o nehinei.

"Ina pela e makaala loa mai oukou," i hooho hou mai ai ke kanaka malihini me ke kiola ana aku i ke dala iloko o ka wai.

Me na manao pihoihoi i hoomaka aku ai kela puulu e holo noloko o ke kiowai. He wahine kekahi i haalele iho i kana bebe a holo aku la no kahi o ke dala i ku-ho aku ai iloko o ka wai, me ka hahai pu ana aku o kekahi mau kaikamahine elua mahope ona.

Ke pakipaki la ka wai i o a ia nei me ka noke pu ana o ka poe huli gula i ka hakaka, ka mea nana i huki mai i kekahi puulu kanaka nui, a ua hele kahi o ka wai e lele mai ai a paapu i ka nui wai e pakipaki ana mai kela poe mai.

Me ka noke ana o ka malihini i ka aka haalo'ulo'u, ua holo aku la oia a kau maluna o kekahi kaa otomobile e kakali kokoke mai ana iaia a i mai la: "Nana mai paha oukou i keia la?" a hoomaka mai la ka lehulehu e nana. "O keia no hoi ke dala hookahi no a'u i hoikeike mua aku nei ia oukou," a o kona hookomo hou iho la no ia iloko o kona pakeke me ke pani ana mai i ka puka o ke kaa otomobile a paa, oiai hoi ke kalaiwa i kuupau aku ai i ka holo o ke kaa, a haalele mai la i ka poe huli gula, ua hele a peno e ku aku ana me ka hoaa ame ka piha hoonaukiuki.

He Akepaa Hana Ole.

He pilikia mau ke ano o keia. Keokeo mai ke alelo ono ole ka ai, nawaliwali ka opu hoowali, lahilahi mai la ke koko, haalulu mai la na aakoko, nalulu mai la ke poo, a paa mai la ka hanalepo.

O na Huaale i hanaia me ke kopaa a Ayer

Ayer's Pills

na huaale e hana koke ana maluna o ke akepaa ame ka naau, he mau huaale hoi i awili pu ia me na mea ulu.

Ua hiki ke lawela ka Ayer's Pills i laau hoonaha i kela ame keia po. Ma keia ano iho la e hiki ai ia lakou ke hoola i ka naluea, ka nalulu, ka ona ole o ka ai, ame kekahi mau ano e ae o ke akepaa maikai ole ame ka lepopaa.

Hoomakaukaula e Kauka J. C. Ayer & Co., Lowel, Mass., U. S. A.

Hui Alahao ame Aina o Oahu

MANAWA HOLO

MAI HONOLULU AKU

No Waianae, Waialua, Kahuku ame na wahi hoolulu ma ke alahao—*9.15 a. m., *3:20 p. m.

No Pearl City, Ewa Mill ame na wai hoolulu ma ke alahao —†7:30 a. m., *9:15 a. m., *11:05 a. m., *2:15 p. m., *3:20 p. m., *5:15 p. m., ‡9:30 p. m., †11 p. m.

MAI WAHO MAI.

Ku i Honolulu mai Kahuku, Waialua ame Waianae mai—*8:36 a. m., *5:31 p. m.

Ku i Honolulu mai Ewa Mill ame Pearl City mai—†7:46 a. m., *8:36 a. m., 10:38 a. m., *1:40 p. m., *4:31 p. m., *5:31 p. m., *7:30 p. m.

†Koe ke Sabati.
*Kela ame keia la.
‡Sabati wale no.

G. P. DENISON,
Lunahoohana.
F. C. SMITH,
G. P. & T. A.

He Mau Apana Aina no ke Kuai.

E loaa no i ka poe e makemake ana i mau aina maikai no lakou, he mau apana aina emi loa a makepono o ke kumukuai, e waiho nei ma ke Alanui Waina ame Muliwai. O keia wale no ka wa pono mai lohi! He makepono loa ke kuai ana, he $200 ame $250 wale no ko ka apana hookahi. E hele mai e ike ia.

PAULO KALAUKA.
(P. E. R. Strauch.)
Alanui Moi Helu 74, Waity Bldg.

Kakela me Kuke

(KAUPALENAIA)

Poe Kalepa ma ke Komisina

—A HE—

POE LAWELAWE KOPAA.

Poe Agena no na Mahiko Lehulehu.

Kauka Mitamura.

E loaa no o Kauka T. Mitamura ma kona keena e ku nei ma ke kihi o ke Alanui Nuuanu ame Waina Helu 1412. Kelepona Helu 546.

Na hora hana:—Hora 9 a. m. a 12 m.; 7 a hiki 1 ka 8 p. m. Sabati ma ka hooholo ana.

Kona wahi noho ma ke alanui Waina Helu 50 e kokoke ana i ke Alanui Nuuanu. Kelepone Helu 1613. Pahu Leka 842.

—KA—

MOMI O KA HIKINA

---A I OLE---

Ka Hihio Moeuhane Kupaianaha.

MOKUNA III.

Ua komo mai la ka hoohuoi iloko o Adena no keia kanaka o ke aumoe a i hakalia no a kaa aku ua mea la mamua o ko ia nei wahi e pee ana, ua ala ae la oia iluna a nana pono loa aku la i kana hana o ka hiki ana mai o keia wahi o ka po.

Oiai ua oili ae ka mahina ia manawa, a e kuupau ana i kona malamalama piha, ua hiki loa ia Adena ke ike aku i na mea apau a ua kanaka la e hana ai.

Ua hele aku la ua mea la iloko o ka aahu kahunapule a ma ke kahua o ke akua kii e ku ana, ua ku malie iho la oia, me he mea la i ka ia nei hoomaopopo aku e hoolono ana oia, ina paha aole he mea e ae ma ia wahi e hakilo mai ana i kana mea e hana aku ai.

Iaia no paha ka maopopo ua malu ke kula aohe lele pueo, o kona unuhi ae la no ia i kana pahikaua iwaho a paa ae la i kona lima alaila, ua hahau iho la i ke kuau iluna o kekahi papa pohaku e waiho ana malalo pono o kona mau wawae, a o ka wa no ia i loheia aku ai o ka nakeke mai o kekahi mea malalo pono ae o ua papa pohaku la, a hoomaka hou iho la oia i ke kikeke ana i kana pahikaua no ka lua o ka manawa, me ka hookani ana i kekahi ulili, a iloko o ka manawa pohole, ua hamama ae la kekahi panipuka pohaku malalo pono ae ona nona ka nui o ekolu kapuai kuea.

Ia manawa koke no i poholo aku ai ua kahunapule la maloko o ua puka la, a hoi hou ae la no hoi ke pani pohaku a paa e like me kona ano mamua. Ua noke aku la o Adena i ke kakali o ka hoi hou mai o ua kanaka la, eia nae no ka nui loa o kona makehiamoe ua hiki hou ole iaia ke kakali a ike i kona puka hou ana mai iwaho, a no ko ia nei maka'u o loaa pono mai keia ke hoi hou oia ma kona wahi mua o ke pee ana, nolaila, ua hele aku la keia e huli i wahi hou nona e hiamoe ai.

Aole no hoi i huli hoi hou mai ua kanaka la a hiki i ko ia nei puoho ana ae, akahi no a oili ae ua mea la mailoko ae o ka honua ma kela wahi no a Adena o ka ike ana iaia i ka nalowale ana iloko o kekahi puka. Aole nae he hookahi wale no mea o ka oili ana mai i kela manawa, aka elua laua, a ia laua i oili ae ai iluna, ua alaalawa ae la ko laua mau maka ma o a maanei, a no ka ike ole mai iaia nei a i ole i kekahi poe okoa aku paha, ua haele aku la laua mai ke kahua aku o ke kakela, a ike aku la keia i ko laua holo maluna o na lio, e pii ana noluna o ka puu.

Oiai ua kokoke e ao i kela manawa, aole a ia nei hoi hou ana aku e hiamoe, aka ke kakali la keia a ao pono ae, alaila hele aku e huli i wahi e loaa ai ona mau mea ai nana.

Ke holoholo wale la no oia ma ke kahua o ua kakela la, me kona manao paa e hakilo loa aku ana oia a hiki i kona ike pono ana i na mea huna pili i keia mea ana o ka ike ana ma ia po, malia paha e hiki io mai ana i ka wa e hookoia ai o kana mau moeuhane, ka mea hoi nana i kono aku iaia e hele mai i ka loa ame ka laula o ka aina.

I ke ao loa ana ae, ua hele aku la oia i ka muliwai no ka holoi ana i kona maka ame ka ai ana i kana mau mea ai, a huli hoi hou mai la no ua kahua nei o ke kakela, no ka nana pono ana i kahi o ke panipuka ana o ka ike ana i ka hamama ma ka po aku mamua. Ke noke la oia i ka nana aole ona wahi mea a ike iho i ka nakaka o ka pohaku, a ke noke pu la no hoi oia i ka ohikihiki i kana pahipelu, aole no he wahi mea a loaa he nakaka, a no kona makemake ole e hokai wale aku ma ka imi ana i na mea e ala mai ai na hoohuoi ana, ua hoopau wale ae la no keia i kona manao huli no ua panipuka kupaianaha la, ua hele aku la no oia e makaikai ma kekahi mau wahi e aku o ua kakela la.

MOKUNA IV.

Mai ia kakahiaka mai kona noke ana i ka hele makaikai mai kekahi wahi a i kekahi, a no kona pololi, oiai ua kupono ae la ka la ia manawa i ka aina awakea, ua hele aku la oia no kekahi mau hale ana i ike ai e ku mai ana ma kahi mamao, he mau hale i uhiia me na ili o na laau.

He like wale no ke ano o keia mau hale ma ka nana aku, aka ua hele aku la keia a komo aku la maloko o kekahi o na hale ana i manao ai o ka hale ponopono iki ia me ka manao o kona hale ia e noi aku ai i mau mea ai nana.

Maloko o ua hale la ua loaa aku la iaia he hookahi Pake me kana wahine ame na keiki eha e noho ana maluna o ka lakou pakaukau e ai ana hoi i ko lakou aina awakea i ko ia nei wa i komo aku ai.

Ua eu mai la ka ona hale iluna me na manao ohaoha no ka hookipa ana aku iaia nei, a mahope iho o ko ia nei hoike ana aku i kona makemake o ka hoea ana aku ilaila, me ka hoike pu ana aku e uku no oia i na mea e haawiia mai ana nana e ai ai, ua noho iho la keia me lakou a ai iho la i na mea i hoomakaukauia.

Mamuli o ka oluolu o na Pake no laua keia home, ua poina loa kona hoomanao ana ae no ka pelapela o ko lakou wahi hale, a ma na mea ai no ka ia nei nana, a ia ka pono o ka piha o kona houpolewalewa.

I ko lakou maona ana, ua hoi aku la keia me ka ona hale a mawaho o ka lanai o ka hale, kau mai la ko laua mau ipupaka, he hoonanea mai hoi kau, e hoohala ana ia manawa ma ke kamailio ana.

"Mai ka akau mai nei nae paha oe?" i ninau mai ai ka Pake kamaaina iaia nei.

"Aole au mai ka akau ponoi mai nei, aka mai ke komohana-akau mai nei au," wahi a Adena mahope iho o kona hoomaopopo ana aku aole i hoohuoiia mai kona ano e keia Pake.

"Pela no ko'u manao, a owai kou inoa?" i ninau hou mai ai no ua kamaaina la:

"O Paukina ko'u inoa," i pane pokole aku ai o Adena me ka minoaka pu ana iho, no keia hana pulapu ana i ke kamaaina o keia hale.

"Pehea ka loihi o kahi i hele ia mai nei e oe i keia la?"

"Aole no i loihi loa, mai ke kahua mai nei no au o ke kakela a hoea mai la i ko oukou wahi hale nei."

"Alaila i ke kahua ka paha oe o kela mau kakela i hiamoe ai i ka po nei a ao ae nei keia la?" wahi a Ka Pake kamaaina me ke kuwakuwai ana ae i kona mau ku'eku'e maka.

"No ko'u piha loa i ka maluhiluhi ke kumu o ko'u moe ana ilaila, a o ka maluhiluhi paha ia la, ke hele la ka la a kiekie iluna i keia kakahiaka akahi no au a ala mai ko'u hiamoe ana," i pane aku ai o Adena ma ke ano hoopunipuni. "He mea kupaianaha nae paha kekahi ma keia mau kakela ea?"

"Aole paha he kupaianaha a hapa mai, o ka poe apau e moe ana ma kela mau kahua aole loa lakou e ike hou ana i ka malamalama o ka la o kekahi la ae, a o oe hookahi wale no ka mea i ola mai la, a o ia hoi ka'u mea kupaianaha e olelo ae nei no keia ola ana mai ou, a hoike mai la i keia mea ia'u."

"Malia paha ua maopopo ia oe na mea huna pili i kela mau kakela," i niele aku ai o Adena malia paha ua maopopo i keia Pake kamaaina kekahi mau mea e loaa mai ai iaia nei ka ike no na hana pohihihi a na kanaka elua ana o ka ike ana ma ka po aku mamua.

"Aole nae paha oe i ike i kekahi mau mea kupaianaha ilaila ia oe i moe ai iwaena o na paia nahaha o ua mau kakela la?" i ninau hou mai ai ke kamaaina ma ke ano hoomaoe.

"Aole a'u mau mea kupaianaha la i ike, koe wale iho no kuu ike ana aia ke ahu mokaki la na akua kii ma kela ame keia wahi, a no keaha la ka mea i hoihoi ole ai kekahi poe i kekahi o ia mau akua i kauhale i mau mea hoikeike."

"Ua loaa ia makou ka manao, he oi ae ko makou pono e waiho malie i na mea apau o kela wahi me ka hoopa ole aku ia lakou, no ka mea ua kau ka weli ia makou no kela wahi a no na mea no apau malaila."

"Ea e kuu kamaaina maikai, laki maoli ka hoi au o ka lohe ana aku la i keia mea au e kamailio mai nei, ua lohe wale no au i ke kupaianaha o keia mau kakela, eia nae aole i maopopo ia'u ua mau mea kupaianaha la, nolaila ina hoi oe e oluolu ana, alaila e haha i mai oe ia'u i kekahi mau mea au i ike ai a i lohe ai paha."

"Ae, e hoike aku ana au ia oe. Ua hiamoe io hoi paha oe ilaila i ka po nei ea? Ina pela ua aloha maoli mai no ke Akua o ka lani ia oe, pela oe i pakele mai la.

"Penei ka moolelo o keia mau kakela. Iloko o kekahi mau haneri makahiki i hala ae nei, mamua aku o ko kakou hanauia ana mai, ua huliamahi mai la na kanaka o na kulanakauhale like ole, malalo o ke kauoha a ka Emepera no ke kukulu ana i kela mau kakela.

"Aia maloko o ke kakela oi loa o lakou o ka nui, i waihoia aku ai he akua kii nona ka inoa o Buda, ma kekahi kakela aku o Keomu, ke akua nona na mea apau, a ma ke kolu o na kakela ke akua kii o Sinimu, ka makuahine hemolele.

"I keia mau kakela i hele mai ai na Pake apau e hoomana aku i keia mau akua kii, a i ka hala ana ae o kekahi manawa loihi, ua pahola mai la kekahi pilikia nui maluna o keia mahele o ka aina a kakou e noho nei o ia hoi, ua paa aku la ka ua i ka lani no kekahi manawa loihi, a pahola mai la ka la maluna o ka aina.

"E hele aku ana na mea apau imua o keia mau akua kii, me ka pule ana imua o lakou e aloha mai i keia pilikia nui i ili iho maluna o ka lahui kanaka, e haawi ana hoi i ka lakou mau mea makamae, mai ke gula a ke daimana, me ka manao o ka mea la hoi ia e aloha mai ai ua mau akua la, alaila haawi mai i ka ua, eia nae, ua lilo ia mau hookaikaika ana i mau mea waiwai ole.

"Maloo mai la na mea kanu, make mai la na holoholona, a komo kukonukonu maoli na kanaka iloko o ka pilikia. I ka hiki ana mai i ka wa hooilo, me ka manao hoi o na kanaka ua pau ka huhu o ua mau akua kii nei, ua lawe hou aku la lakou i na mohai, e alana ana i ka lakou mau mea makamae ame ko lakou mau waiwai, eia nae ua like no ka lakou mau mea e hana aku ana, me ko lakou noho malie ana, he hookahi no haawina o ka nele i ka loaa mai o ka ua.

"Ma keia mau hana apau a lakou i hana aku ai me ka manao e maliuia mai ana ka lakou mau leo pule ame na mohai a lakou o ka alana ana aku imua o ua mau akua la, eia nae, i ka hiki ana mai i ke kupulau, ua pa mai la ka makani mai ka hikina mai, a nokeia iho la ka lakou mau mea kanu i ka ulu-paia a lilo i mea ole, a na keia maliu ole mai o ua mau akua nei o lakou, i hoopii mai i ko lakou huhu ame ka hoonaukiuki, a hele mai la lakou e wawahi i ua mau kakela la, me ke kiola ana i na akua kii a pau ka hapanui o lakou i ka hakihaki.

"Ua ike mai no na kahunapule i keia mau hana a na kanaka, aole nae o lakou ku-e mai, no ka mea ua like pu no ko lakou mau manao hoonaukiuki no ka maliu ole mai o ua mau akua hoomanamana la o lakou, a i ka hookoia ana o ka makemake o na Pake, ua huli hoi aku la lakou apau no ko lakou mau home, a ma ia hope mai, ua haule mai la ka ua, ulu mai la ka lakou mau mea kanu, a pahola mai la ka momona ame ka holomua maluna o ka aina, a pela iho la i ike mai la oe i ke ku wale aku no o na paia wale no o kela mau kakela ame keia mau akua kii e mokaki la."

"Alaila aia iho la ihea kahi o ka pilikia e loaa aku i ka poe e hele mai ana e makaikai i keia mau kahua o na kakela i ku ai, me na paia pohaku i pau i ka nahaha e ku mai la?" i ninau aku ai o Adedna me ka pau ole no o kona pohihihi no ka mea huna pili i keia mau kakela.

"Me he mea la, mamuli o ka hanaino ia ana o kela mau akua kii, ua kau mai ka inaina o ua mau akua la maluna o ka lahui kanaka, a o ka poe apau e hele ana a hoaumoe ma kela mau kahua, e loaa aku ana ko lakou mau kino make ma ke kakahiaka o kekahi la ae. Ua manao waleia ua hoea mai na uhane ino na uhane hokai o ka po mamuli o ka hoounaia ana mai e kela mau akua no ka panai ana mai i ko lakou inaina maluna o ka poe apau e hookokoke mai ana ma ua mau kakela la, a pela i kau mai ai ka weli maluna o makou apau, mai ia au kahiko loa mai no a hiki i keia wa.

"No ka ike mau ia o ka make o ka poe hele makaikai ma keia wahi, ua hoopuka ae ka Moi o Nanakina he kuahaua, e hookapu ana i ka hele ana o na kanaka ma keia wahi. Aole no i maka'u na kanaka no ia kauoha, aka mamuli o ke kupaianaha o ka make ana o kekahi poe lehulehu."

"Heaha ke kumu o kona kuahaua ana pela?" wahi a Adena i ninau aku ai mamuli no o kona manaoio ole i na mea a keia Pake kamaaina e hoike aku nei iaia, oia ke kumu make o ka poe i hele makaikai mai ma keia kakela.

"I ole ai hoi e make ma'uwale na ola makamae o na makaainana," i pane aku ai ka Pake kamaaina.

"A ina e hookuli ana kekahi mea i kela kauoha, heaha kona hoopa'i e kauia aku ana?"

"Heaha auanei hoi, ua maopopo mua no kona hoopa'i o ka make no mai na uhane ino mai, e like me na haawina i kau aku maluna o ka poe apau i ikeia ma kela mau kakela."

"Me ia make mau no la o ka poe apau i ikeia ma kela mau wahi, o ko'u ola mai ia no ka ia, aole anei he mea kupaianaha keia i kou manao?"

Ua noke ae la ke poo o ua Pake nei i ka lulululi, a i mai la: "He keu io hoi ke kupaianaha o kou pakele ana mai, malia paha ua hiamoe ua poe aku la, a i ole ua hele paha i kahi e i loaa ole mai ai ia oe he mau hoopilikiaia ana. Ina e haawiia mai ana ia'u he puu dala nui ame ke gula ame ke daimana, aole loa au e ae e moe ma kela wahi no hapalua hora."

Ua noke wale aku la no laua i ke kamailio ma na mea like ole a hiki i ka i okoa ana aku o Adena e haalele ana oia i ka hale, no ka hele ana no e makaikai hou i ua mau kahua la o na kakela. Uku mai la oia i kana mau meaai o ka ai ana, me ke kuai ana he mau omoomo palaoa i mau mea ai no kona aina ahiahi, a olelo pu aku la no hoi i kamaaina e hoea hou aku ana no oia ilaila ma kekahi la ae.

I ka hele ana a aui ka la, o ka hora ekolu paha ia, ua haalele aku la o Adena i kela wahi hale a o ia nae ka kona kamaaina o ka i ana mai iaia nei: "Mai hiamoe hou oe iwaena o kela mau kahua o na kakela mamuli auanei loaa ia oe ka hopena poino e like me ka moolelo a'u i hoike mua aku nei ia oe."

"Heaha auanei hoi, e makaala loa ana au ia'u iho, i ole e loaa i na pilikia," a o kona kaha aku la no ia hele ma na ala kikeekee a hiki i kona kupono ana ma kekahi aoao o ua mau kakela la, ua pii aku la keia noluna o kekahi puu, no ke kakali ana a hiki i ke ahiahi, i ole ai keia e ikeia mai e kekahi mea.

Ia poeleele ana iho e nalowale ai ka ili o ke kanaka i ka nanaia mai, ua hookokoke aku la keia ma kela wahi mua no ana o ka moe ana ma ka po aku mamua, a oiai he meha la'i pu wale no na mea apau, ua haule hou iho la keia hiamoe no ka hooluolu ana i kona wahi kino.

Aole nae oia i hiamoe, e kakali malie wale ana no oia o ka hele ae o kekahi mea e hana i na hana e hamama hou ai kela panipuka ana o ka ike ana i ka po aku mamua, no ka makehiamoe loa, ua haule okoa aku la oia hiamoe, me ka hoomaopopo ole ae, i ka hope e kau aku ana maluna ona.

Iloko nae o kona hiamoe nui, ua puoho ae la oia me ka hikilele i kona lohe ana aku i ka nakeke malalo o kahi ana i ike ai i ka hamama o ke pani pohaku ma ia po aku mamua, a o kona puoho koke ae la no ia a noho iluna, a ia wa no oia i ike aku ai i ka oili ana ae o kekahi poo kanaka mailalo ae. eia nae aole o ke kanaka mua ana i ike ai, aka he mea okoa loa keia.

(Aole i pau.)

OWAI KE KANAKA KUPONO E KOHO AI?

He ninau keia iwaena o kela ame keia mahele kalaiaina o kela ame keia Kalana pakahi iho, a o lakou mahele iho no nae ke pane ae no i ka haina loaa o keia ninau.

Oia hoi. O mea ke kupono, a o kekahi hoi, aohe kupono, no ka mea, he wahi kanaka mea i ka mea a pela wale aku.

O keia ke ano kuluma iwaena o ko kakou lahui ponoi, o na hana ano maikai ole o na makahiki i hala, ua lilo ia i kuipehi nona e hauwalaau ia ai e ka apiki a kanaka; o kekahi poe e nana aku ana lakou ma ke ano hou ana o na hana a ua kanaka la. O kekahi poe, aole o lakou hoomaopopo ia mau mea ano hou aka, ua hoopaakiki no lakou i na hana o ke au he mau makahiki i hala, a pela no lakou e koho ai i ka puluniu ame ke okaawa hookahi no hope e loaa ia lakou o ka mahuna o ka ili i ka awa.

He wahi ano like no keia ninau me ka olelo ana ae o lakou ka poe pono ma ka honua nei, a aole he paumaele maluna o lakou ma na ano apau. I ka hookomo ana iho i kou noonoo pela, e oluolu e kiei a e halo mua aku oe i na olelo noeau a ka palapala Hemolele. "Lapuwale o na lapuwale pau loa na mea i ka lapuwale." Ma keia mau olelo, ua maopopo loa aohe mea i koe malalo iho o ka la, a maluna ae o ka honua i nele i nei mea he lapuwale, nolaila i ka huli ana aku i kanaka kina'una'u ole iloko o na aoao kalaiaina like ole o kakou.

He oiaio. Aole kanaka pono ma ka honua, nana e hana maikai, me ka hana hewa ole, a ina o ka ka Palapala Hemolele ae la keia, mahea ae la kau kanaka kupono e loaa ai iloko o kou aoao kalaiaina iho? Ina pela, alaila, e pono koho aku no kakou e like no me ke alakai a kou lunaikehala ia oe, a pela wale iho la no kakou e paulu-a ia ai a hiki i ke kanaka Hawaii koko piha hope loa.

O na alakai e olelo ana o mea o mea na kanaka kupono, no ka mea, he mea i ka niu, he mea i ke kulolo, ea; mai puni aku i na alakai manao ana o keia ano a no ka mea, aole oe i malihini i ua poe la iloko o kou Kalana ponoi iho o ke kanaka no au i ike ai me kou mau maka ponoi he wahi hana koknua aloha kana ia oe no kekahi o kou mau pilikia ame kekahi poe e aku. Oia iho la no kau kanaka e koho ai, ma ke ano e like ke ana i ana ia mai ia oe, penei kekahi mau hoonaauao kupono ana e malama ia e oe e pono ai:

O Iesu ka mua loa o na Lunamakaainana i hoea mai iloko o ke ao nei, hanauia i ke ao nei, hana i ke ao nei a make no i ke ao nei; a eia kana mau pila kanawai i pa'iia ma na Buke o Mataio, Mareko, Luka ame Ioane. O kana mau pila kanawai ia iloko o na hale halawai o na Iudaio, a maluna o na Mauna, na kula a ma ka moku i kahi manawa, ma na alaloa i kahi manawa, ma ka punawai a Iakoba i kahi manawa, me ka wahine hukiwai o Samaria.

Ke nana iho ka mea e heluhelu ana i kana mau pila kanawai i pa'iia ma keia mau Buke, hookahi wale no mea ano nui oi ae, o ke ola o ka lehulehu.

O kou ola e ka mea kupono i ke koho baloka ka Iesu pila kanawai i ko ke ao nei apau. O kau Oopa, kou makapo, kou leopaa, kou Uhane Daimonio, kou ma'i lepera ame kou mau popilikia apau loa koe koena ole, oia ka Iesu pila kanawai e kipaku loa ana ia mau pilikia apau mai ia oe aku.

A ina o ke ola o ka lehulehu ka Iesu i manao nui ai—a o ke ola owai ka na wahi Lunamakaainana o kakou i na kau i hala aku nei, a e nee mai nei? Mawaho ae o na pila kanawai o kela ame keia ano, o ka pila kanawai e ola ai keia lahui mai na anai ana a keia ma'i he lepera, oia ka pila kanawai pookela oi loa a kekahi Lunamakaainana o keia kau e lawe mai ai—ina paha ma ka pila kanawai a i ole ia ma ka Olelo Hooholo paha.

Nolaila, e na mahele koho o na Kalana apuni ke Teritore o Hawaii nei, eia ka Iesu makemake o ke ola o ka Lahui Hawaii mai na haawina o keia ma'i he lepera, a, aia ihea ia kanaka, a iloko o ka aoao kalaiaina hea e loaa ai ia kanaka a mau kanaka paha? O ka ma'i lepera, aole ia he ma'i i ulu wale ae ma o ke kokoino la, e like me na hauwalaau ano o kekahi manawa, aka he ma'i ia i ulu ae mai kekahi kumu mai. Oia ka manaoio o ka mea e kakau nei i keia Episetole.

A e like no me ka'u mau hoakaka ana i kahi manawa o ka makahiki i hala, oia hoi "Aole he mea i oili wale ae me ke kumu ole," aia he kumu ko na mea apau, pela no au e alakai hou aku nei ia manao hookahi o ka ma'i lepera, he kumu no kona i oili mai ai, a he kumu no kona e anai nei maluna o kuu lahui oiwi aloha; a he mea pono e ike ia aku iwaena o kela ame keia aoao kalaiaina kekahi mau oiwi Hawaii oiaio e kakoo ana i ke ola o ka Lahui Hawaii mai na haawina hoopilikia a ka ma'i lepera e anai nei maluna o kakou ponoi e ka lahui Hawaii.

He mea ole ia Iesu na mahiko, na uwapo, na kaa uwila, na kukui uwila, na papukaua, na laina mokuahi, aka o kela ola iloko ou, o kou kino ame kou uhane, oia ka Iesu i makemake ai, pela no, nawai e holo na kaa uwila, nawai e holo na mokuahi, nawai e hoonanea ka malamalama o na kukui uwila, nawai e kipa a e alo na pukuniahi, nawai e hookahekahe ka wai o na malako, nawai e hehihehiku iho i na uwapo?

Na ke kanaka make anei, a i ole na ke kanaka ola paha? he oiaio, e pane mai ana oukou na ke kanaka ola, a ina pela, ea i bila kanawai ola o keia lahui Hawaii ka kela ame keia lunamakaainana o keia kau e hana mai ai—a hookahi no kumu o ke ola o Iesu; e pili aku ka lunamakaainana i ke kumu mai o ke ola, pela no auanei e loaa mai ai he bila kanawai no ke ola o keia lahui.

A pehea ke ano o ka pili ana aku ia Iesu i loaa io mai ai ke ola? penei: E haawi oe i kou kino, kou uhane, kou ikaika apau i mohai ola, hemolele, hooluolu i ke Akua, oia ka oukou hoomana naauao, pela iho la ke ano o kou pili ana ia Iesu loaa io mai no ke ola o keia lahuikanaka ma o kau bila iloko o ka hale kau kanawai a ina e loaa he umi o keia poe iloko o keia kau Ahaolelo.

Nolaila, ua hiki mai ka Iubile nou e kuu io ame kuu koko mai ke kupuna hookahi mai, ola oe, ola kau wahine, ola kau keiki, ola na mea hanu ola apau mai Hawaii a Kauai.

Me keia mau hoakaka maopopo lea imua ou e ka mea kupono i ke koho baloka, ke waiho aku nei i keia me ka manaolana e koho io ana oe i ke ola. O ke ola ke hapa ia i kou lahui a haule mai na lani. Me ka mahalo.

SAMUEL K. KAMAKEA.

Ka Aoao Maikai o ke Ola

He mea maa mau i ka hapanui o kakou ka loaa ana o ka hauoli piha ana i kupono ai hoi e loaa io mai e like me ke kanawai o ke ola ana. Iwaena hoi o na mea lehulehu e hoopilihua ai a e hoopalupalu ai ia kakou o ke ola kino nawaliwali oia kekahi hiki mua. Ua olelo ae o Hannah More o ka hewa ua ulu mai no ia mailoko mai o ka opu inoino. Nolaila he mea kanalua ole o ke akepaa i hoopoinoia mamuli o ke koko inoino, oia ka mea nui nana e hoo kau iho i na nanaina kaumaha a oi aku mamua o kekahi mau mea e ae. O ke kuluma mau o ka pilikia i ka waihona hoowali ai, wahi a kekahi kauka Pelekane, oia ke alahele no ka poino o na lala o ke kino. A owai la hoi ka mea e hoomanawanui ana i ka hana pono ole a ka eha, a hoala mai hoi i na manao uluku makau no na mai like ole o ke kino ame ka waihona loko i kuluma mau i na kanaka. Ua like lakou me na ao hakumakuma e pohai mau ana maluna o ka lehulehu i hiki ole ke heluia. Ua hiki no ia oe ke ike i keia poe kanaka ma na wahi apau. No lakou he mea hiki ole ke olelo ae "he mau mea maikai ma ko lakou ano." A mailoko mai o ia mea e ake ana ko lakou mau naau e loaa ka palekana ame ke ola. O ka laau e like me

WAMPOLE'S PREPARATION

Aole ia i kau aku iwaena o ko lakou nohona ame ka ohohiaia e na kanaka mamuli o na kalahea wale ana ame na hoolaha e pai ana. Ua kono ia aku ia e lawe ae iaia mamuli o ka hookoia ana aku i ka mea i haiia aku ai ia lakou ua hiki iaia ke hana. O ke kaulana ana o keia laau he mea paa ia. He oi aku kona ono e like me ka waihona meli i huipuia me na mea hooulu a hoola o ka Pure Cod Liver Oil i hoohuiia me ke Compound o ka Hypophosphites, Extracts o ka Malt ame Wild Cherry. Aole he mea i oi o kona moolelo holomua no ka hoola ana i ke kanaka koko ole, haalulu o na lala, ka alaala, na mai o ka puu ame ke akemama ame na ano ma'i apau i loaa mai mamuli o ke koko maemae ole ame ka pono ole o ka waihona ai. O kana hana he kokua e ike aku i ka aoao maikai o ke ola. Ua olelo ae o Kauka W. H. B. Aikins o Canada penei: "Ke hauoli nei au e hai aku o ka hopena i loaa mai ma ka lawe ana iaia ua oi aku ka maikai ame ke kupono." O kela ame keia e lawe ana iaia he wahi hana kana i hana ai. "Aole loa ia e hoohoka ana." E loaa ma na hale kuai laau apau.

HAKAKA NA KOREA O KAUAI ME NA KEPANI.

He umi-kumamaiwa ka nui o na Korea i paa ae i ka hopuia e na makai o Kauai, mamuli o ko lakou hoala ana i kekahi haunaele me na Kepani e like me ka meahou ma ka nupepa o Kauai.

E like me ka mea mau i na lahui apau ka malama ana i ka la hanau o ko lakou mau Moi, pela kela mau Korea i malama ae ai i ka la hanau o ko lakou alii, eia nae ua inu aku lakou i ka rama a hiki i ka uluahewa ana o na noonoo, alaila ala mai la na mea e pili ana i ko lakou aupuni ame Iapana, a hoopukaia kekahi mau olelo e wela ai ko lakou inaina, a o ka hoomaka aku la no ia e ka'i no kahi noho o na Kepani.

Ua hoopuiwaia aku lakou mamuli o keia mau hana a na Korea e noke ana i ka hoululu i na Kepani, a o ka hoomaka iho la no ia o ka haunaele o hiki i ke kelepona okoaia ana aku i na makai, a o ka hopena i ikeia, oia no ka paa ana he umi-kumamaiwa mau Korea maloko o ka halepaahao, ma Lihue, a ma ka Poakahi nei lakou i ku ae ai imua o ka Lunakanawai Apana Dole.

KA LAUOHO MAI-KAI, NUPANUPA A HINUHINU

ka lauoho makemake mau ia. E loaa no ia oe ia ano lauoho ke hoohana mau oe i ka laau hoolu lauoho a Ayer (Ayer's Hair Vigor). Ua hiki i keia laau maikai no ka lauoho ke hoopau i ke kepia a hoonupanupa i ka ulu ana o ka lauoho, a hoi hou mai a kohu makamaka hou o kona ano. Ua hoomakaukauia ka

Ayer's Hair Vigor

e Kauka J. C. Ayer & Co., Lowell, Mass., U. S. A.

Paulo Kalauka

(P. E. R. Strauch.)

E HEA I KE KANAKA E KOMO MALOKO.

E ike i ko kakou noaloha he loea ma ka huli ana i na waiwai paa, pohihihi i waiho wale ia ua hiki ke imi ia me ka noeau a hiki i ka loaa ana o na pomaikai ia oe. Ua hiki ke ohi i na ale na kala i hoahu ia iloko o na Hui like ole ua hiki loa ke ohi ia ia mau dala ame waiwai like ole apau; ua hiki ke hoale ia na dala ma na waiwai hihia ole, ka hana ana i na ano Palapala like ole apau i ku i ke kanawai. He oluolu loa ka uku hana ke kuka pu ia. Na poe apau e noho ana ma na wahi loihi ua hiki ke hoouna mai ma na leka ma ko'u inoa. E loaa no wau ma ko'u keena ame ka'u kupakako WM. PAOKALANI, he kamaaina i na mea apau.

Helu 74 Rumi 1 Alanui Moi (aoao Waikiki o ka Hale Bibi o Wala.)

HALE KUAI AWA MAKEPONO

E loaa no na kukaiolelo maikai ana me ka poe apau e makemake ana e loaa ka awa makepono, ke hele mai e hui kino me ka mea nona ka inoa malalo iho nei, a i ole ma ka hoouna leka ana mai paha. Ua hiki ke hoolawaia ana ka awa i kekahi mau laikini e ae ke loaa mai na kauoha.

GEORGE KABA.
938 Alanui Kekaulike, Makeke Kuai I'a Pahu Leka Helu 5.
3238—Aug. 21, 28, Sept. 4, 11.

HE HOOLAHA.

E weheia ana ka makahiki kula hou o ke Kula Kaiaiahao (Keena Kula o na Kaikamahine o ka Mid-Pacific Institute) ma ka Poakahi, Sepatemaba 15, ma ka Hale Atherton, Wailele Awawa o Manoa. O na ninau no na mea aku i koe e hoouna ae i ke Poo Kumu, Pahu Leka Helu 586, Honolulu.
3238—Aug. 21, 28, Sept. 4, 11.

HOOLAHA.

E noho mai ana ka Halawai mau o ka Hui Kuai Aina o Wainiha ma ka Poaha, la 3 o Sepatemaba, 1908, hora 9 a. m. ma Wainiha, Hanalei, Kauai.

JAMES K. LOTA,
Peresidena Hui Kuai Aina o Wainiha.
3237—Aug. 14, 21, 28.

NA MARE.

Eli. Ahuna Awana ia Louisa Poipe, Augate 15.
Samu'l Tan ia Annie Mahui, Augate 22.
Edward Kahekili Stones ia Kapeka Kea, Augate 22.
Jos. I. Souza ia Maryan Naiwi, Augate 22.
Sam Kapoi ia Emalia Kahiapo, Augate 22.

NA HANAU.

Na John ame Eliza, he keikikane, Augate 7.
Na Ruther ame Julia, he keikikane, Augate 8.
Na C. Hong Num ame Annie, he kaikamahine, Augate 10.
Na Kaua Mokulehua ame Akala Pae, he kaikamahine, Augate 11.
Na Kiaihale ame Kaualoku, he kaikamahine, Augate 12.
Na Christian Robello ame Mana Robello, he keikikane, Augate 14.
Na James Namanu ame Mary Namanu, he keikikane, Augate 21.
Na J. Cullen ame Rachael Cullen, he kaikamahine, Augate 24.
Na Jas. Houghtailing ame Annie, he kaikamahine, Augate 26.
Na Sam Kamaiopili ame Helene, he kaikamahine, Augate 24.

NA MAKE.

Jos. H. Lii, ma ke alanui Buckle, Augate 18.
Malie H. Karolina ma ke kihi o na alanui Kinau ame Alapai, Augate 18.
Mileka Davis, ma ke kihi o na alanui Liliha ame Kunawai, Augate 20.
Imaikalani Makaiwi ma Niolopa, Augate 21.
K. B. Kawainui ma Kamoiliili, Augate 21.
He bebe na J. Cullen ma ke alanui Aeni, Palama, Augate 24.
Elizabeth Burke ma ke alanui Liliha, Augate 24.
Thos. N. Sheldon ma ka halema'i Moiwahine, Augate 24.
Joe K.Kaaa ma ke alanui Moi ma Kapalama, Augate 24.
He bebe na Mrs. Annie Houghtailing, ma ke alanui Morris, Augate 26.
Geo. Nowlein ma ka Halema'i ma Leahi, Augate 26.

NU IOKA, Aug. 21.—Ma ke ku ana mai a ka mokuahi Lusitania i nehinei mai Queenstown mai, ua ikeia kona manawa holo loa he 4 la ame 15 hora.

HEWA OLE O MAKAI NUI IAUKEA.

(Mai ka aoao 1 mai.)

olelo hoike i pili i keia hana.

"(2) No na mea hoi e pili ana ia Isoi, ua loaa i kou komite ka manao, ua pili iaia (Isoi) ka makemake ana e ku-e i ke kanawai ma ka hoao ana e kipe aku ia Makai Nui Iaukea, aka mamuli nae o ka nele ana o kekahi mea e hiki ai i ka Makai Nui ke hopu aku iaia ma ke ano he mea kipe, nolaila ua pakele aku o Isoi mai na umii aku a ke kanawai, a mai ka hoopiiia ana aku hoi me ka hewa koikoi o ke kipe.

"Nolaila ua loaa i kou komite ka ike, aole i hewa ka Makai Nui Iaukea.

"Ke hoopili puia nei me keia hoike ke kope o na olelo hoike i laweia no keia hana, a oia no hoi kekahi hapa o keia mea i loaa ia makou."

Ua kakauinoaia keia hoike e ke komite i kohoia ai no keia hana, oia hoi o J. M. Kealoha ka lunahoomalu, a o J. J. Fern ame Keliinohopono na lala.

I hakalia no apau ka heluhelu ana a ke kakauolelo i ka hoike a ke komite, o ka wa no ia o Lunahoomalu Hustace i ku mai ai, a kauoha aku la ia Lunakiai Cox e hoi ae a noho maluna o ka noho o ka lunahoomalu, a waiho koke mai la oia he noi e hoole ana i ka apono ana i kela hoike.

Ua kokuaia mai keia noi e Dwight, a ma ka ninquia ana, ua haule ma o ke apono ana o elima Lunakiai i ka hoike a ke komite a elua ma ka aoao ku-e.

No na olelo hoike a na hoike i nokeia ai i ka ninaninau e keia komite, ua like no ka lakou mau ike me na mea i ikeia e ka lehulehu maloko o na nupepa i nokeia ai i ke kamailio i kela wa i puai ae ai keia meahou.

Pau aku la hoi ia hana a ka Papa, ua lawe mai la o Keliinohopono he olelo hooholo e pili ana i ke Kanawai Kulanakauhale, a o keia olelo hooholo kekahi i kunanaia a hiki i ke koho okoa ana o na hoa o ka Papa, a ua haule ka olelo hooholo.

Penei ua olelo hooholo la:

"Oiai aole he wahi alahele e maopopo ai i ka Papa o na Lunakiai, ina paha e ku ana a ku ole paha ke Kanawai Kulanakauhale; a no ka pono o na mea apau, he mea pono e malamaia he koho baloka ma ka la 3 o Novemaba, 1908 no ke Kalana, a i ole na Luna Aupuni Kulanakauhale paha.

"E Hoohoiola, Ma keia e kauohaia aku ke Kakauolelo o ke Kalana o Oahu e hoolaha aku i ke kuahaua no ke koho baloka ia ana o na luna aupuni o ke Kalana o Oahu, e like me ia i hoakakaia ma ke Kanawai 39 o na Kanawai Ahaolelo o 1903. a hiki ka loaa hou ana aku o kekahi kauoha mai keia Papa aku."

Ma keia wahi i ku hou mai ai ka Lunahoomalu Hustace a olelo mai la i ka pololei ole o kela olelo hooholo, a lilo laua i ke kamailio maluna o ia ninau a hiki i ka ui okoaia ana aku o ka manao kanawai o ka Hope Loio Kalana, a o kana pane, ua hiki no i ka Papa ke hoopuka i ke kuahaua ke manao lakou pela, a ina no hoi e waiho pu no pela, aia no ia i ko lakou manao.

I mea e pau ai na nune ana maluna o keia olelo hooholo, ua hoomaka ke koho ana a na hoa o ka Papa, a ua lanakila ka aoao e ka-ua ana i ka hoopuka ana aku i ke kuahaua koho baloka.

Mahope iho o ka hooholo ia ana o na haawina no ka mahina o Augate a pela hoi ka hapa mua o ka mahina ae nei o Sepatemaba, ua hoopaneeia ka halawai a noho hou mai ma ka la 2 ae nei o Sepatemaba.

KE KUAHAUA KOHO BALOKA.

(Mai ka aoao 1 mai.)

O kahi e koho ai o ka mahele ekahi, ma ka halehookolokolo no ia o Kaneohe, a maloko hoi o ka halekula ma Waiahole ko ka mahele elua. O kahi koho mai o ka mahele ekolu, e hoomaka ana mai ka palena mai o Koolaupoko me Koolauloa a hiki i Laie, ma ka hale hui o Yin Sit, ma Punaluu, e malamaia ai ke koho baloka, a ma Kahuku mai e koho ai ka mahele eha.

He mau hoololiloli hou kekahi e pili ana i ka palena o na mahele kahiko, e loaa ai ka maalahi i ka poe koho baloka ke hele aku e hookomo i ko lakou mau baloka, aole hoi e like me ko ka wa i hala ke kakakii loa, a no na kuaaina nae, ua hoemiia mai kahi a lakou e hele ai, he mau mile.

Maloko o ke Kuahaua Koho Baloka a ke Kiaaina e ike maopopoia ai na palena o na mahele like ole i hoololiloliia; e like me ia e puka aku nei ma keia helu.

HE LAAU I IKE NUIIA.

He kakaikahi loa ka poe i hoohana ole, a i lohe ole paha no ka Laau Hooikaika, Korela a Hoopaahi a Chamberlain e noho nei ma keia aina. O keia ka lakou laau mua loa e noonoo ae ai i ko lakou wa e loaa ai i ka okuku mau o ka opu, a i ole ia o kekahi mea paha iloko o ko lakou ohana, i ka wa e eha mai ai ka opu, a ano e ae paha. Ua hoopakele ia he heluna nui o na kanaka e keia laau mamua o na laau e ae e lawelaweia mai nei. Ina i hookahi no manawa e hoohanaia ai ma ka home, o ka ikeia aku la no ia o kona waiwai, a lelepau aku la no ko lakou noonoo maluna o keia laau e like me ko lakou noonoo ana no ko lakou kauka ohana. Eia ke kuaiia nei e ka poe kuai laau apau, a e Benson, Smith & Co., Ltd., na akena no Hawaii.

Nuhou Kuloko

Ma keia Poakolu ae e haualaoa mai ana na mokukaua kulana like ole ma ko kakou mau kapakai.

Eia ke kali aku nei he tikiki ai i hoopukaia e De Fries and Motas Co., no ke kii mai o ka ona nona ia waiwai ma keia keena.

Ma ke kakahiaka o nehinei i loaa mai ai ka lono kelekalapa uweaole ia Henry Hapai no ka make ana o kona luaui makuakane, ma ke ahiahi o ka Poakolu nei.

Puka lanakila ka Makai Nui Iaukea mailoko mai o ka upena a ka hakuepa ame ka imihala. Aohe wahi kikoeleele o ka hewa kipe iluna ona.

Ma ka hora ekahi o ka wanaao o ka po Poakolu nei i kaawe ae ai kekahi Pake nona ka inoa o Ah Yan iaia iho a make maloko o ka halema'i o na Pake.

E oluolu i na lala apau o ka Hui Hoolewa Aloha Lahui o Lahaina e haawi ae i na Lau Oliwa o ke aloha i ka Puuku no na hoahanau i hala oia o Mileka Davis ame Elizabeth Burke.

Ua waihoia aku la ka hoolohe ana i ka mana a mana ole o ke Kanawai Kulanakauhale imua o ka Aha Kiekie, a ma ka hora umi o ke kakahiaka Poakahi e hooloheia ai imua o ia aha.

Ma ka auwina la o ka Poakahi nei i waiho aku ai ka hui Hoopukapuka Kamehameha i ko lakou palapala me ka Puuku o ke Teritore. He poe keiki Hawaii ka poe na lakou i hoala ae nei i keia hui.

Eia mai ke Kuahaua Koho Baloka apuni o ke Teritore ke puka aku nei ma keia helu o ke Kuokoa, a mai poina i ka heluhelu pono ana i na palena o na mahele koho, i ole ai e hele hewa i kahi okoa e koho ai.

Mamuli o ka piha ku'i loa o ka oneki o ke Kuokoa, ke hele la a nauene ke ku'ineki; pela i pau pono ole ai ka ukana i ka hooukaia aku i keia kelepa, e hoomanawanui mai no nae na makamaka a keia pule ae.

Ma keia ahiahi e noho ai ka halawai wae elele a ka aoao Repubalika ma na wahi like ole i hoakakaia, a ma keia Poalima ae ke koho ana i na inoa i waeia. E pono e hele nui ae ka poe kupono i ke koho ma ua mau halawai la.

KOIIA E MARE ME KA WAHA O KA PUPANAPANA.

(Mai ka aoao 1 mai.)

nupepa a nui hoi hou aku la no me ka maka'u o holo hou kela kaikamahine mai iaia aku.

Mai keia wahi aku i hoi pololei aku ai laua no kahi o keia wahine e noho nei, a hoike aku la i keia mea i kona ohana, a o ka wa no ia i hoounaia aku ai o kekahi makai e noho kokoke mai ana ma ka hale o keia kaikamahine oia o Akoki, a i kona hoea ana mai, ua kauoha mai la oia ia Strauss e hele koke mai ka hale aku.

Ia manawa i ku mai ai o Strauss a hele, a iaia e iho ana ilalo o ke alanuipii o ka hale, ua uuhi ae la oia i ka pu panapana, a lele e mai la nae ka makai a kaili aku la i ka pu mai iaia ku, me ka hopu pu ana iaia a laweia ae no ka halewai ma ia po.

POWAIA KE SHAH O PERESIA.

ST. PETERSBURG, Rusia, Augate 9.—Ua loaa mai he mau leka kuikawa ia nei mai Teherana, Peresia mai e hoakaka ana i kekahi hana hooweliweli ku i ka aka no ke Shah o Peresia, ka mea i lawepioia e na kanaka hihiu, he poe i kauohaia e hele ae i Teherana no ka hoopakele ana i ka noho alii mai ka poe hookahuli Aupuni mai a ua lilo nae lakou i poe hooweliweli aku i ka Moi mamua o kekahi mau enemi e ae ona, oia ka poe i manaoia, he poe hookahuli aupuni.

I ka wa i hiki ae ai kela puali o na kanaka hihiu ua koi koke no lakou i ka Moi e haawi aku i dala, a ua hiki ole i ka Moi ke haawi aku, a no ia hooleia ana o ko lakou makemake ua hooweliweli aku la lakou e wawahi i ka halealii a e powa i ke kulanakauhale.

O na dala he 250,000 i loaa koke aku nei no mai ka banako Rusia aku, ma ka aie, no ke kalaunu Momi o Peresia ua pau i ka haoia e kela poe. Ua hiki ole i ke Kenerala Liakhoff ke nee aku imua no ka hoopakele ana ae i ka Moi, oiai ua hoole mai kela poe aole ae e haawi mai iaia iloko o kona lima, oiai ua hoopaaia ka Moi ma ke Camp ma Bade Shakh, kahi a na wahine a ka Moi e noho ana.

He leka ka i loaa mai i keia la ma Tabriz mai e olelo ana he kaua hahana ka i hooiliia e na koa kipi mamuli o ka hiki koke ana mai o kekahi pualikaualio o ka Moi a ua hoomauia kela kaua a hiki i ka Poaono, ua nui ka make ma ka aoao o ka poe kipi a he heluna nui o na pu i lilo mai i na koa o ke Aupuni.

Ua hoike puia mai ka hahana o ka [illegible] ma ka hema o Peresia, a he mau [illegible] nui keia e hoohaiki aku ai i ka pono o ka hana kalaiaina iloko o ka haulelau nei.

Nuhou Kuwaho

ST. PETERSBURG, Aug. 20.—Ua hoike mai nei o Iapana i kona makaukau e hooholo i ke Kuikahi me Rusia e pili ana i na pono lawai'a uwalo (seal) o na Aupuni pakahi ma ka moana Anu Akau.

OAKLAND, Aug. 21.—O na kanaka Helene elua i hopuia ai no ka hoao ana e hoopa-hu i ka halenoho o ka Lunakiai Gallakher i pau me ke dainamaita, ua hoahewaia e ke Kiuse Nui i nehinei.

CAMP PERRY, Ohio, Aug. 22.—Ua kaa i ka Puali raifela helu Eono o Masakuseta ka lanakila o ka hookuku kikipu Lahui i malamaia iho nei maanei. O lakou ka moho o keia kau.

SPRINGFIELD, Illinois, Auk. 22.—Ua hoihoiia mai i nehinei ka palapala hoopii hoahewa no na kanaka eono i komo pu ai iloko o kela haunaele me na Paele iloko o keia kulanakauhale, a i manaoia ai na lakou i ki i ka pu a make.

NU IOKA, Aug. 22.—Ma ka la i nehinei ua hoakaka ae ka moho Hope Peresidena Sherman o na alakai Repubalika o ka Mokuaina o Nu Ioka ua hooholo lakou e kakoo i ka inoa o Kiaaina Hughes i moho Kiaaina no ke koho hou ia ana i keia kau.

VAL DEV, Alaska, Aug. 22.—Ke hoomaka ia nei ka hookolokolo ana i na Kepani komohewa ma na kai lawai'a kila (seal) i hopuia ai e na kanaka o ka mokukiai Rush.

FRANKPOST, Aug. 23.—Ua lawe ai hueia e ka Puuku Gertleman o ka Banako Mittledeutch ka huina o $125,000 a ua ki no oia iaia iho i ka pu a make loa i ka wa i ikeia ai.

CODY, Wyo., Aug. 25.—Ua paaia e kekahi kanaka powa, i lako me na mea make, kekahi kaa laweleka maanei i keia la a lawe aku la he $1,500 ma ka waiwai.

LONDON, Aug. 25.—Ua loaa aku ke kino make o ka wahine a Kenerala Luard ma ka la i nehinei ua pepehiia a make me ke pohihihi loa iloko o ka ululaau mehameha. Ua manaoia o ka waiwai ke kumu o ka hanaia ana o kela karaima.

CHELSEA, Mass., Aug. 26.—Ma ka la i nehinei, oiai e wawahi ana he mau limahana, no lakou ka nui he kanakolu i kekahi paia hale nahaha, ke koena o ka pauahi, ua hiolo mai la na pohaku uinihapa maluna o lakou a paa lakou malalo. He ewalu i make loa a o ke koena aku ua ola mahunehune mai me ka maopopo ole nae o ke ola.

ATLANTA, Georgia, Aug. 27.—Halanaia ke kulanakauhale e ka wai. He ekolu poe i make mamuli o ka nui loa o ka wai ma na kahawai, a o ke poho o na waiwai i hoopoinoia he hapa miliona dala.

McALESTER, Oklahoma, Aug. 27.—Ma ka la i nehinei he kanakolu poe eli lanahu i make mamuli o ka moni ana i ka uwahi, oiai ka ululaau e a ia ana e ke ahi.

KAPALAKIKO, Aug. 26.—Ma ka hoike mai a ke telekalapa uweaole he 500 mile ka mamao o na mokukaua Amerika mai ke Awa aku i keia la. He malie ka moana a ke nee malia la na moku me ka maikai.

HE KOMISINA KANAWAI AINA.

O kela ame keia, a o na mea no apau i loaa ka makemake ma ke kumuhana pili i ke kanawai no na Aina Aupuni o ke Teritore o Hawaii, ke konoia aku nei, a ke noiia aku nei e waiho mai i kekahi mau hoakaka ana i ka lunahoomalu o ke Komisina Kanawai Aina, ma ka Helu 209, Hale Kauka, Honolulu. Ke hooiaia aku nei ka loaa ana he hoakaka akea ana, a iini maoli no ke komisina e loaa mai ka manao o ka lehulehu ma ka wa kupono hikimua, oiai e hoea mai ana ka wa a ke Komisina e waiho aku ai i kana hoike ma ka la 1 o Novemaba 1908.

A. LEWIS JR.,
Lunahoomalu Komisina Kanawai Aina.

KA HIHIA APUKA IMUA O KA AHA.

(Mai ka aoao 1 mai.)

uku aku i ka poe hana.

Mamuli nae o ka hoololiia ana o ke ano o ka hana ana i na pepa ukuhana, ma o ka nana pono loaia ana o ka huina ma keia mau aoao i loaa aku ai, ua hooi houia ae ka huina pololei o ka aoao hookahi a hiki i ke kanalima dala ua like pu hoi ia me elua haneri dala o na aoao a eha.

I ka nanaia ana; o Mr. McCorriston ka mea nana i kakau i keia huina me kona lima kakau ponoi, a na Correa kakau ka nui aku o na itamu, a ma ka nana ana aku i ka buke uku dala, ua kulike loa ka huina o na dala o ia buke me keia huina hewa.

Mamuli o ka ike ana o ka lunakanawai, ua lawa keia olelo ike no ka waiho ana aku i kela hihia imua o ka Aha Kaapuni, nolaila aole i lawe houia ae kekahi mau hoike e aku e pili ana i keia hihia.

KA HUI POHOLALO A KENTWELL.

(Mai ka aoao 1 mai.)

Mawaho ae o kekahi mau hoike neepapa a Lightfoot no ke kulana o ka hui, ua hoike ae oia i ka hoea ana mai o na leka lehulehu iaia mai ka poe mai i hookomo dala iloko o keia hui, e koi mai ana e hoounaia aku ka lakou mau dala, aka nae aole he mea hiki iaia ke hana aku a hiki i ka pau pono ana o kana hana.

Ua hui pu aku oia me ka Loio Kahina ame ka Loio Amerika no hoi a hoikeike aku i ke ku-e maoliia no o keia poe kanaka ma ke ano karaima e keia haole ame kona kaikaina, a me he mea la i ka nana aku, e hiki mai ana i ka manawa e hoihoiia mai ai laua malalo o ka palapala hopu no ke kolohe a mau ano okoa ae paha, e like me ka mea e hooholoia mai ana.

Wahi hou a Lightfoot e makaukau ana kana hoike piha pono iloko o ekolu a eha mahina mai keia manawa aku a ia wa e hoihoiia aku ai na dala a ka poe i hookomo dala mai iloko o ka hui aole paha no ka manao ana e pau pono loa ana, aka ma ka averika ana e like me ka mea hiki, e aho hoi ia mamua o ka nele loa ana.

KAPALAKIKO, Aug. 24.—Ua haalele mai ke aumokukaua o ka Pakipika ia nei a koe ke Colorado, oiai, ua kaohiia kona holo ana mamuli o ka poino i loaa iaia a e hana houia ana kona wahi i poino. Ehiku mokukaua nunui me na moku liilii wawahi topido i holo aku no Honolulu. O ke Solace ame ka Buffalo na moku lawe ai.

HOOLAHA MA KE KAUOHA.

HOOLAHA HOOPAAINOA.

E noho ana ka Papa Hoopaainoa o ka Mokupuni o Oahu ma na wahi i hoikeia malalo iho nei, ma na manawa i hoikeia, no ka nana ana i ka poe e noi ae ana e hoopaaia ko lakou mau inoa ma ke ano i poe koho baloka ma ke kau koho e hoea mai ana, ame ka hooholo ana i ko lakou kupono:

Maloko o ka hale Magoon, e ku nei ma ke kihi o na alanui Alakea ame Kalepa, maloko o Honolulu mawaena o na hora 8 a hiki i ka hora 10 a. m., mai ka hora 12 aku a hiki i ka hora 1 p. m., a mai ka hora 3 a hiki i ka hora 7 p. m, o keia ame keia la, a koe na la Sabati, e hoomaka ana mai ka na la 1 aku o Sepatemaba, 1908 a e hoomauia aku pela a hiki me ke komo pu o ka Poaono, ka la 19 o Sepatemaba, 1908.

MA KA POAKAHI, Sepatemaba 21, 1908:

Ma ka Hale Hoolulu Kaaahi o Puuloa, mai ka hora 7:45 a. m. a hiki i ka hora 9:30.

Ma ka Hale Hoolulu Kaaahi ma Aiea, mai ka hora 9:40 a. m. a hiki i ka hora 11:25 a. m..

Ma ka Hale Hoolulu Kaaahi ma Manana (Pearl City) mai ka hora 3 p. m. a hiki i ka hora 6 p. m.

MA KA POALUA, Sepatemaba 22:

Ma ka Halewili o Waipahu, mai ka hora 8:15 a. m. a hiki i ka hora 11:30

Ma ka Halewili o Ewa, mai ka hora a. m.

1 p. m. a hiki i ka hora 3:30 p. m.

Ma ka Hale Hookolokolo o Waianae mai ka hora 5 a hiki i ka hora 7 p. m.

POAKOLU, Sepatemaba 23:

Hale Hoolulu Kaaahi o Makua, hora 10 a hiki i ka hora 11 a. m.

Hale Hookolokolo o Waialua, mai ka hora 1 a hiki i ka hora 3 p. m. a mai ka hora 5 a hiki i ka hora 8 p. m.

POAHA, Sepatemaba 24:

Halewili o Kahuku, mai ka hora 1 a hiki i ka hora 3 p. m.

Hale Hulahula o Laie, mai ka hora 3:30 a hiki i ka hora 8 p. m.

POALIMA, Sepatemaba 25.

Hale Hookolokolo o Hauula, mai ka hora 8 a hiki i ka hora 9 a. m.

Luakini o Waikane, mai ka hora 12 a ka hora 1 p. m.

Hale Hookolokolo o Kaneohe, mai ka hora 6 a hiki i ka hora 8 p. m.

POAONO, Sepatemaba 26:

Keena o ka Mahiko o Waimanalo, mai ka hora 9 a hiki i ka hora 12 a. m.

Ma ka Poakahi, ka la 28th o Sept. 1908 e huli hoi mai ai ka Papa Hoopaainoa no Honolulu nei, no ka hoopaana ana i na inoa o ka poe koho baloka mai ka hora 8 a hiki i ka hora 10 a. m., mai ka hora 12 a hiki i ka hora 1 p. m. a mai ka hora 4 a hiki i ka hora 7 p. m. o kela ame keia la, a koe na la Sabati, a hiki me ke komo pu o ka la 9 o Okatoba, 1908.

SAMUEL F CHILLINGWORTH,
Lunahoomalu.
JOHN D. HOLT, JR.,
A. ST. C. PHANAIA,
Papa Hoopaainoa.
Honolulu, Iulai 21, 1908.
3235—Iulai 31, Aug. 7, 14, 21, 28, Sept. 4, 11,

TERITORE O HAWAII.

Keena o ka Puuku, Honolulu, Oahu.

Ma ka hana hoopau i ka Hui Kihei Plantation Company, Limited.

Oiai ua waiho pono mai nei ke Kihei Plantation Company, Limited, he hui i kukuluia a e ku nei malalo o ka pono o na kanawai o ke Teritore o Hawaii i kulike ai me ke kanawai i hanaia ai a i hoomakaukauia no na hana o keia ano, maloko o keia keena he palapala noi no ka hoopau ana i ua hui la i oleloia, me ka waiho puia ana mai o kekahi pepa hooia i hoopili puia e like me ka manao o ke kanawai.

Nolaila, ma keia, ke haawiia aku nei ka hoolaha i kela ame keia a i na mea no apau i loaa na kuleana a e kuleana nei ma kekahi ano iloko o ka hui i oleloia, o na ku-e ana i ka aeia ana aku o ua palapala noi la i oleloia, e waihoia mai ia iloko o keia keena, mamua ae a i ole ma ka hora 12 awakea o ka la 25 o Sepatemaba, 1908, a o kela ame keia mea a poe paha e makemake ana e hooloheia aku iloko o ia manawa, he pono no ke hiki kino ae ma ke keena o ka mea nona ka inoa malalo iho nei, ma ka Hale Kapitala, Honolulu, ma ka hora 12 awakea o ka la i oleloia, no ka hoike ana mai i ke kumu, ina he mea kekahi o ia ano, i wahi e hiki ole ai ke aeia aku ka palapala noi i oleloia.

A. J. CAMPBELL,
Puuku, Teritore o Hawaii.
Honolulu, Iulai 9, 1908.
3233—Iulai 17, 24, 31, Aug. 7, 14, 21, 28, Sept. 4. 11.

HOOLAHA AINA AUPUNI.

HOOLAHA O KE KUAI O NA AINA AUPUNI, O NA AINA MAHIAI AME HANAI HOLOHOLONA.

Ma ka hora umi-kumamalua o ke awakea o ka Poakahi, Sepatemaba 21, 1908, ma ke alo iho o ka puka komo o ka Hale Hookolokolo, malaila e kuaiia aku ai ma ke kudala akea, malalo o na Manao o ka Hapa 5, o ke Kanawai Aina o 1895, (Ma na Pauku 278-285, me ke komo pu o ia mau pauku Kanawai Hooponopono Houia o Hawaii), na Hoolimalima Laula o na aina i hoakakaia malalo iho nei:

Ka aina o Alili, Makaka, Kau, Hawaii nona ka nui o 169.5 eka oi aku a emi mai paha, a i kauia ma ka papa o ka Aina Mahiai.

Uku hoolimalima haahaa, $486.00 o ka makahiki, e uku hapa makahiki muaia.

Manawa o ka hoolimalima, he umi (10) makahiki, mai Okatoba 1 aku, 1908.

Na aina o Kaalaala-Makakupu, kapana mauka, Kau, Hawaii, nona ka nui o 3,160.00 eka oi aku a emi mai paha, a i kauia ma ka papa e like me ia malalo iho nei penei: 1,262 eka, he Aina Mahiai; 1,521 eka, Aina Hanai Holoholona, a he 377 eka, Aina waiho wale.

Uku hoolimalima haahaa, $4,000.00 o ka makahiki, e uku hapa makahiki muaia.

Manawa o ka hoolimalima, he umi (10) makahiki mai Okatoba 1 aku, 1908.

Ke apono nei a ke hookoe nei no hoi ke aupuni mai na apana aina apau loa maluna ae, i na alanui, na moali ame na pono alanui.

O na hookoe maa mau no e pili ana i ka aina e kolia mai ana e ke Aupuni no ka Hookuonoono ana, a i ole no na Hana paha o ka Lehulehu e komo pu ana ia iloko o kela ame keia o na hoolimalima maluna ae.

E koi puia aku ana no hoi ka poe e kuai mai ana i keia mau hoolimalima e uku i ka lilo o keia hoolaha ana.

No na kii ame na hoakaka piha ana, e noi ae ma ke keena o ka mea nona ka inoa malalo iho nei, ma ka Hale Hookolokolo, Honolulu.

JAS. W. PRATT,
Komisina o na Aina Aupuni.
Honolulu, Oahu, T. H., Augate 21, 1908.
3238—Aug. 21, 28, Sept. 4, 11, 18.

HOOLAHA MANA HOOKOLOKOLO

ILOKO O KA AHA KAAPUNI O KA APANA KAAPUNI ELUA, TERITORE O HAWAII. MA KE KEENA—MA KA HANA HOOPONOPONO WAIWAI.

Ma ka Hana o ka Waiwai o J. Kamakele, o Kamaole, Kula, Maui i Make.

He Kauoha e Hoike Mai i ke Kumu, Maluna o ka Palapala Noi a ka Lunahooponopono Waiwai no ke Kauoha e Kuai i ka Waiwai Paa.

Ma ka heluheluia ana ame ka waihoia aha mai o ka Palapala Noi a James L. Coke, ka Lunahooponopono Waiwai o J. Kamakele, o Kamaole, Kula, Maui, i make, e noi ana i Kauoha no ke Kuai o kekahi waiwai paa o ka waiwai i oleloia, e hoike ana:

(1) O kela apana aina apau loa e waiho la ma Mokaaka, Waihee, Maui, Palapala Sila Nui 5398, Kuleana 4284 B, ia Pauahi, nona ka iliaina o 1 30-100 eka;

(2) O kela apana aina apau loa e waiho la ma Ahulua, Waiohuli, Kula, Maui, i hoakakaia ka Apana 5, Palapala Sila Nui 6523, Kuleana 5279 ia Palekai, nona ka iliaina o 1 86-100 eka;

(3) O kela mau apana aina apau loa e waiho la ma Honuaulu, Maui, i hoakakaia iloko o ka Palapala Sila Nui 4177, Kuleana 2581 ia Hualii, Apana 1, 1-5 eka, Apana 2, 9 96-100 eka;

(4) O kela apana aina a pau loa e waiho la ma Keokea, Kula, Maui, i hoakakaia ma ke ano Apana 1, Palapala Sila Nui 7540, Kuleana 6417 ia Kaio, nona ka iliaina o 3 14-100 eka;

a e hoakaka pu ana i kekahi mau kumu i ku i ke kanawai, i wahi no ua waiwai paa la e kuaiia aku ai, e hoike ana: no ka uku ana aku i ka aie o na waiwai la i oleloia.

Ma keia ke Kauohaia aku nei, na hooilina ame na pilikoko o ka mea i make i oleloia, ame ka poe apau i kuleana iloko o ka waiwai i oleloia e hiki mai imua o keia aha ma ka Poakahi, ka la 5 o Okatoba, A. D. 1908 ma ka hora 10 a. m., ma ke keena hookolokolo ma Wailuku, Kalana o Maui Teritore o Hawaii, malaila a ia manawa e hoike mai ai ina he kumu kekahi e hiki ole ai e aeia aku ke kauoha no ke kuai ana aku i ka waiwai paa i oleloia.

A ke Kauoha houia aku nei no hoi, e hoopukaia aku ka hoolaha no keia kauoha no na pule neepapa ekolu maloke o ka Pacific Commercial Advertiser ame ka Nupepa Kuokoa, he mau nupepa e pa'iia a e hoopukaia nei ma Honolulu, Kalana o Oahu, ma na olelo Enelani ame Hawaii pakahi, a o ka holaha hope loa ana, aole e emi iho malalo o 10 la mamua ae o ka manawa i kohoia maloko olaila no ia hoololeia ana.

Hanaia ma Wailuku, Maui, Augate 20, 1908.

(Kakauinoaia) A. N. KEPOIKAI,
Lunakanawai o ka Aha Kaapuni, o ka Apana Kaapuni Elua, Teritore o Hawaii.

Hooiaia:
(Kakauinoaia)
EDMUND H. HART,
Kakaololelo.
3239—Aug. 28, Sept. 4, 11, 18.

Kuokoa Home Rule.

Ke Kilohana Pookela no ka Lahui Hawaii.

HOOPUKAIA I NA KAKAHIAKA POALIMA APAU.

BUKE XLIII—HELU 36. HONOLULU, T. H., POALIMA, SEPATEMABA 4, 1908. NA HELU APAU 3240.

WAE LOKAHIIA O CHAS. K. NOTLEY I ELELE NO WAKINEKONA MA KA AHA ELELE A NA HOME RULA

Noi o Hustace i na Home Rula e Kokua Aku Iaia.

He piha ulumahiehie ka Aha Elele Teritore a ka aoao Home Rula i noho ae ai maloko o Kahiliaulani Hale ma ke awakea o ka Poakahi nei, a o ka ulumahiehie paha ia la, ke nui la na elele i akoakoa ae ma ia aha elele.

Ua noho hoomaluia kela aha e Chas. Kahiliaulani Notley, a mahope iho o ke meleia ana o ka himeni Amerika ame ka leo kalokalo i ke Akua mai ia Rev. Kekipi mai, ua ku mai la ka lunahoomalu Mr. Notley a haawi mai la i kekahi mau olelo pokole, e hookipa ohaoha ana i na elele apau i hiki mai ma kela aha, a pela pu hoi me ke kulana ikaika o ka aoao kalaiaina i keia kau koho baloka.

Mahope iho o ke kohoia ana o na komite lehulehu ua hoomaha ka aha a noho hou mai ma ia auwina la, a i ke aponoia ana o ka hoike a na Komite, ua wae lokahiia ae o Chas. K. Notley i moho Elele na na Home Rula no ka Ahaolelo ma Wakinekona.

I ke ku ana mai o Mr. Notley no kona apono i keia waeia ana aku ona i moho Elele no keia kau, ua hooia mai oia no ka loaa iaia o ka lanakila ma keia kau, a pela pu hoi ka hapanui o na moho a na Home Rula no na oihana Kalana ame ka Hale Kau Kanawai o ke Teritore.

O kekahi o na mea i lilo i kii pahenehene na kela aha Elele, oia no ka heluheluia ana ae o kekahi palapala i hoounaia aku e ka Lunahoomalu o ka Papa o na Lunakiai o ke Kalana o Oahu nei, e noi aku ana i ka aoao Home Rula e haawi mai ia aoao i na kakoo ana iaia ina e waeia ae ana oia i moho no ke kulana Meia e ka Aha Elele Repubalika.

Penei ke ano o ua leka nei a Mr. Hustace i kakau ae ai i na Home Rula:

"E na Keonimana: Ua loaa ia'u ka manao e waiho aku ia'u iho imua o na hoa hanohano iloko o ka aha elele a ka aoao Home Rula e noho mai ana i keia la, no ke noi ana aku ia lakou e haawi mai i na kakoo ana ia'u no ke kulana Meia no ke Aupuni Kulanakauhale o Honolulu.

"He moho au no ia oihana, me ka hoao ana e loaa mai na kakoo ana a ka aha elele a ko'u aoao ponoi. Eia au ke manaolana aku nei e loaa mai ana ka oukou mau kakoo ana, mahope iho o ko oukou noonoo akahele ana."

Mai ia George Makalena pu aku he noi no ke kakoo ana mai iaia no ke kulana lunamakaainana ana e makemake nei e holo no ka Ahaolelo i keia kau. He kanaka keia no ka aoao Repubalika o ka apana Eha i manaoia o laua like me Hustace iloko o ke kamaa buti hookahi, aka aole he mea i noonooia no keia mau noi a elua, a ua waiho loaia aku la i ka Aha Elele Kalana e noho mai ana mahope iho o ka pau ana o na aha elele a ka aoao Demokarata ame Repubalika.

Na Mr. J. M. Poepoe i heluhelu mai i ke kahuahana o ka aoao Home Rula e waiho aku ai imua o ka poe koho baloka i keia kau, a ua nui ka nune o na hoa elele no kekahi mau mea i komo ole iloko o ke kahuahana ame kekahi pauku i kupono ole i ka makemake o kekahi poe, a ma ka lokahi

(E nana ma ka aoao 8.)

—Advertiser Photo.

DELEGATES IN ATTENDANCE AT THE HOME RULE CONVENTION, NOTLEY HALL, YESTERDAY.

PAKELE KE OLA OIA KAMAIKI

Haule Iloko o ka Hawai ma Wailuku, a Laweia e ka Wai no 300 Kapuai ka Mamao.

Ma ka Poakolu aku nei o ka pule i hala i pakele ae ai kekahi keiki uuku nona na makahiki he elima wale no mai ka make mai, ma o ka haule ana iloko o ka hawai ma Wailuku, Maui, a laweia no kahi he ekolu haneri kapuai ka mamao, eia nae aole oia i make, aka ua loaa nae na palapu lehulehu ma kona kino.

O Ellis Coke ka inoa o keia keiki, a o kona makuakane ka mea e noho hana nei no ka nupepa Maui News. Ma ke kakahiaka o ka Poakolu, e nanea ana no keia keiki me kona mau hoa i ka paani ma kahi kokoke i ka halekuai o Enos ma Wailuku, a hele aku la oia me kekahi keiki okoa aku me ka manao e kii i kekahi niu e lawe ia mai ana e ka wai iloko o ka hawai.

Oiai e hoao ana keia keiki e lalau aku i ka niu, o kona wa ia i haule aku ai iloko o ka hawai a laweia aku la e ka wai me ka ikaika a pau aku la kona ikeia ana, oiai ua uhiia kekahi wahi o ka hawai a ua komo maoli no hoi kekahi wahi iloko o ka lepo.

Ua kahea koke kona mau hoa no na kokua a i ka hiki ana mai o kekahi poe malaila, ua wawahiia kekahi mau

(E nana ma ka aoao 4.)

NA MOHO ELELE A NA REPUBALIKA

Wae na Kalapu Repubalika i na Moho no na Aha Elele Kalana ame Teritore.

Ma ka waiho inoa ana iloko o na kalapu Repubalika i malamaia apuni ke Kalana o Oahu nei, ua ikeia ke ohohia o na mahele ma o ka hoea maoli ana ae o kekahi heluna nui o ka poe koho ma ko lakou mau mahele pakahi iho.

Ma kekahi mau kalapu, ua oi wale aku na inoa i waihoia ae no ka holo elele ana iloko o ka aha elele Kalana ame Teritore e noho mai ana iloko o keia mahina i oi aku imua o na elele i makemakeia, a ma kekahi mau kalapu hoi he elua mau papainoa i waihoia ae, a he la'i malie hoi ma kekahi mau kalapu.

Ma kekahi ano ke nana aku, he hoola'i wale no ka kekahi mau kalapu i ka wa e hoea mai ai ke koho ana ma ka po o ka la apopo, a he hakaka hahana hoi ka kekahi poe i wahi e puka ai ka lakou mau elele i makemake ai.

Ma ka waiho inoa o ka Mahele Elua o ka Apana Eha, ua ku maoli i ke ano haunaele ka papainoa o na elele i waihoia ae imua o ke kalapu e ke komite o ehiku lala i kohoia no ka noonoo ana i ka inoa o na elele, a o ke kumu i ala mai ai o ka like ole o na manao o na lala o ke Kalapu mamuli no ia o ka hookomoia ana o na inoa o Buffandau ame Catheart, ka Loio Kalana, a ina ka e unuhiia ana kela mau inoa a hookomo mai i mau inoa hou, alaila e lokahi like ana ka manao o ka lehulehu e kakoo aku i kela papainoa.

O ka hopena nae i ikeia mamuli o ke ala ana mai o kela manao ku-e no kela papainoa, oia no ka hookomoia ana mai o kekahi mau inoa lehulehu. O ka poe i waihoia aku na inoa no ka aha Elele Teritore, o J. H. Ku, George Maile ame Chas. E. King.

No ke Kalana—E. C. Brown, J. W. Cathcart, Kalimapehu, George Denison, E. Buffandeau, Henry Hickey, C. Kaanoi, Jack Naiwi, Akona Afong, Chas. Bailey, George Makalena, J. F. Lewis, W. F. Dillingham, B. F. Sammons, Jack Kuamoo, W. T. Rawlins, R. A. Lyons, A. F. Griffiths.

Mahele Ekolu, Apana Eha.

No ke Teritore—A. G. M. Robertson,

(E nana ma ka aoao 8.)

KA HALAWAI A KA PAPA LUNAKIAI

Kauohaia ke Kakauolelo e Hoolaha i ke Kuahaua Koho Baloka o ke Kalana.

Ma ka noho ana o ka halawai a ka Papa o na Lunakiai ma ka po o ka Poakolu nei i hooholo lokahi ae ai ka Papa e kauoha ana i ke Kakauolelo Kalana e hoolaha aku i ke Kuahaua Koho Baloka o ke Kalana, a oiai ua makaukau mua no ua kuahaua la, nolaila he mau minute helu wale no ia o ke kali ana ua pau loa aku la na hoa o ka Papa i ke kakau i ko lakou mau moa, a makaukau no ka hoolaha ana aku.

He hookahi wale no kumu o ke kauaia ana o ka hoolaha ana aku i ke kuahaua mamuli no ia o ka laweia ana aku o ke Kanawai Kulanakauhale e hoao imua o ka Aha Kiekie o ke Teritore, aka mamuli o ka ikeia ana ua ku'haiki loa ka manawa, pela i laweia ae ai he noi no ka hoolaha ana aku i ke kuahaua ma nehinei.

He mau la i noho ai ka Aha Kiekie a noonoo i ka hoopii ku-e i kela kanawai, mai ka Poakahi mai nei o keia pule a hiki wale i nehinei, akahi no a puka mai ka olelo hooholo e kakoo ana i ke kumu ma ka aoao o ka Hope Loio Kalana e hoole ana i na kumu hoohalahala a ka aoao hoopii no ke ku-e ana i ke Kanawai Kulanakauhale, a ma ka hoike pokole ana ae hoi, ua ku ke kanawai Kulanakauhale e like me ia i hooholoia ai e ka Ahaolelo i hala.

Oiai o keia iho la ka mea nui i kauiia aku e ka lehulehu o ka puka mai o ka olelo hooholo mamua ae o ka wa kupono no ke koho baloka, nolaila he manawa aku keia e hooiaio loa ai na aoao kalaiaina no ka wae ana i mau moho Meia na lakou no keia kau koho baloka.

Mahope koke iho o ka puka ana mai o ka olelo hooholo a ka Aha Kiekie e pili ana no keia Kanawai i onouia aku ai ma ke ano hoao, ua hoouna ae ke Kakauolelo o ke Kalana i ke kuahaua koho baloka maloko o na nupepa haole puka la ma nehinei, e piha ana na la he kanaono ma ka la koho baloka e hoea mai ana, oia ka la 3 o Novemaba e like me ke kuahaua a ke Kiaaina.

(E nana ma ka aoao 8.)

HOAO E LAWE I KONA OLA IHO

Hiki e Nae ka Makai Iloko o ke Keena Paahao Mamua o ke Ko ana o ia Manao.

Ma ke kakahiaka Poalima nei, iloko o kekahi o na rumi hoopaa lawehala o ka halewai, i loaa aku ai ia wiliki Fern o ka halewai o E. Harris, he Paele noluna o kahi mokukolo Amerika Iroquois, ua hele a nana ka puanai a e aili wale ana no aneane e make mamuli o kona kaawe ana iaia iho. Ua wehe oia i kona mau kakini a me ia mea oia i nakiikii ai i ke kania-i a paa, a ina paha aole i hiki koke aku ka wiliki malaila ia manawa, ina ua loaa ka hana a ke koronero e hoopau manawa ai.

Ua hoopaahaoia keia Paele iluna o ka moku kalepa ma ka uwapo Amerika e kali ana no kona hookolokolo ia e ka Aha Hookolokolo koa no kona mahuka ana, oiai, ma ka Poaha aku, na mahuka aku la ia a ua hoikeia aku i ka oihana makai no ka huli ana iaia. Ua paa mua oia i kekahi mau luna koa Amerika a ua oleloia ua mahuka hou aku oia no ka lua o ka manawa.

Ma ke kakahiaka Poalima aku nei i hala, ua loaa mai la he hoike mai ka Winston Block mai i ka oihana makai, e hoouna aku i mau kokua. Ma ka

(E nana ma ka aoao 4.)

KU HOU MAI NEI UA MAU MOKUKAUA

Piha Laukanaka Hou ke Kulanakauhale Nei i na Keiki Aukai.

No ke ano kamaaina iho nei paha hoi o ko ke kulanakauhale nei poe i ka ike mau ana i na mokukaua, pela i ohohia nui oleia ai ke kipa ana mai nei a ka ulumoku kaua o ka Moana Pakipika, no ka mea aole i like aku ka nui o ka poe i hele ae e makaikai i ke ku ana mai o ua mau moku la ma ke kakahiaka o ka Poakolu nei; e like me ka manawa o ka ulumoku o ka Akelanika.

Ma ke ahiahi aku o ka Poalua i hoike muaia mai ai ka lohe ma ke keleka lapa uweaole mai o ua mau mokukaua la, e hoea mai ana lakou no ke awa o Kou nei ma ka hora 12 o ke awakea o ka Poakolu, a i ka wa i kani mai ai o ke oeoe hoailona no ka ikeia ana o ua mau mokukaua nei, o ka wa ia a kekahi poe kakaikahi i momoku ae ai no na uwapo, a no na lae kahakai no ke kilohi ana aku i ka hiona o na mokukaua i ko lakou wa e kaalo ae ai mawaho o Daimana Hila.

He hiona ku i'o i ka nani ko na mau mokukaua la, oiai ia lakou i kokoke mai ai i Daimana Hila, ua hookuia aku la na moku wawahi topido mai ke koloia ana e na moku nunui, a he ka'i lalani hoi kau i ua mau moku nei mahope mai o na moku nunui.

Mamua o ke kani ana o ka hora umikumamalua o ke awakea, ua kalewa pono ae la lakou apau mawaho o ke awa, a ma ka hora umi-kumamakahi a oi i hookomo mai ai ka moku lawe hae Virginia Komohana me ka ukali ana mai a na mokuakaua e ae, me ka haawi ana i na ki pu aloha me ka papu ouka nei o ka aina.

Mai ia manawa mai ke komo liilii ana o na moku a hiki i ko lakou akoakoa pono ana mai noloko nei o ke awa i hiki aku ko lakou heluna ma kahi o ka umi-kumamalima mai na mokukaua maoli a na moku topido.

E hoohala iho ana lakou he mau la ma keia awa no ka hoopiha lanahu ana, alaila hoomau loa aku ka lakou huakai no Samoa, a huli hoi hou mai no Honolulu nei, a mai nei aku no San Diego, ka pahu hopu o ka lakou huakai au moana.

O na moku no eha i kipa mua mai ai i Honolulu nei ia lakou i huli hoi mai ai mai Iapana mai, kekahi iloko o keia heluna o na mokukaua, a ua kamaaina mua no na kanaka o keia mau moku i ke kulanakauhale nei poe aka e haawiia ana no nae he mau hookipa ana e ko ke kulanakauhale nei poe i na kanaka apau o keia mau mokukaua.

O ka hulahula no ka mea i hoolalaia no keia poe keiki o ka Pakipika a aia a huli hoi mai lakou mai Samoa mai alaila haawiia aku na hookipa i ano like me na mea i hanaia aku i ke aumoku o ka Akelanika iho nei.

He oki loa maoli ke kaona nei i na hana hoikeike e like aku nei me ka manawa o ke aumoku i hala aku nei,

(E nana ma ka aoao Eha.)

KA MOOLELO O KE KAA ANA O KE EO MA KA HOOHEI PIPI

Maloko o ka nupepa Denver Post i hoikeia ae ai ka moolelo e pili ana i kela hookuku hoohei pipi i malamaia mai nei ma Cheyenne ma ka la 22 o ka mahina o Augate aku nei, a i aha'i ae ai o Ikua Purdy i ka inoa moho o ke ao holookoa ma keia hana.

Wahi a ka mea kakau meahou, o keia ka hookuku ana i hele ai na noho o kahi makaikai a piha loa i na kanaka, a ua hele hoi oloko o ka pa e malamaia ana na hana hookuku hoohei pipi a piha i na kaa o kela ame keia ano.

O ke kumu o keia piha i na kanaka no ke ake ana no ia e ike aku i na keiki o Hawaii, na keiki hoi e ku aku ana a hookuku me na kanaka makaukau loa ma ia hana ma Amerika i hiki aku ko lakou nui i ka eono. Me he mea la iwaena o na lealea apau i malamaia ma ia la, aole i oi ae ka hialaai o ka lehulehu ma na mea e ae, o kela hookuku hoohei pipi wale no, a he oiaio i ka hiki ana mai i ka wa e ikeia ai ka makaukau o na moho i komo ma keia hookuku, ua oili mai la o Hugh McDonald, a hoohei aku la i kana pipi, aka na haki nae ke kiwi o ka bibi, a ua komo ole oia iloko o ka helu.

Ua oili mai la o Hugh McPhee, ka

(E nana ma ka aoao 8).

HOOPIIIA AKU NEI O BRECKONS I AMERIKA

He mau kumu hoopii o ke ano koikoi loa ka i hoounaia aku nei i Wakinekona e ku-e ana ia Robert W. Breckons ka Loio Apana o Amerika Huipuia i hookumuia iloko o na pule lehulehu i hala e Rev. E. W. Thwing. Ua ike o Breckons i keia mau mea apau e pili ana iaia a ua hoakaka ae oia i kona makaukau e halawai mai me na hoopii like ole i manaoia nona i na manawa apau ina he makemake ko ka Loio Kuhina Nui o Amerika Huipuia e noii mai no na hana o kana oihana a i ole nona ponoi iho paha.

Maloko o keia mau hana ua owili puia na paalalo o Kiaaina Frear, a ua hoakaka pu ae ka poe i komo pu ma kela hoopii i ko lakou manao ua oili mai na lono no ka pomaikai o Breckons mailoko mai o ke keena hana o ke Kiaaina.

O na inoa o na keonimana i komo pu iloko o kela hoopii oia no o P. C. Jones, W. W. Hall, W. B. Kakela, ka Bihopa Restarick ame kekahi mau inoa e ae i noi ia aku e kakauinoa i ke noi imua o ka Loio Kuhina o Amerika Huipuia e noii kokeia mai e like me na kumuhoopii i waihoia aku.

O ka hoike mua i kuu akeaia ae e pili ana i ka hoounaia ana aku nei o na hoopii no Breckons i Amerika ua hoolaha ia ae ia maloko o ka Nupepa

(E nana ma ka aoao 4.)

HE MOOLELO NO

Hakawela Reminakona

—A I OLE—

Ka Momi i Loaa Aku Iluna o ka Wai, a o ka Mea Huna Pili i ka Moe Bebe.

MOKUNA XIII.

Ua hoike aku la nae o Habaki i kona minamina loa no ka pokole o keia wahi a laua i hoi aku ai, aia kona makemake a e hala okoa he mau hora ia laua ma ke kamailio ana me ka nana ole pehea la ka loihi o kahi a laua e hele ai, oiai ua i iho la ua kanaka opio la iloko iho ona, o keia maoli ke kaikamahine nona e kohu ai o na hookaau plelo ana.

O keia kekahi o na la piha hauoli loa o Habaki iaia i haalele mai ai ia Akeneki, a manao loa iho la no oia, ua kulike kona manao me ko keia kaikamahine, a hui pu iho me kona lilo ana he keiki na ke kanaka waiwai o Kikako, ua manao loa no oia, aole he kaikamahine e hoole mai i ka lilo ana i wahine nana, ina oia e hoopa aku ana ia manao i keia kaikamahine.

Ma ke kakahiaka ana ae o kekahi la, ua hoea aku la kekahi boke pua i ka hale o Akeneki, a aia hoi iwaena o ua boke pua la, he pepa inoa i kakauia i ka inoa o Habaki Aboka, me kekahi mau huaolelo pokole e hoakaka ana i keia boke pua ma ke ano makana.

Ma kekahi kakahiaka ae, ua hoea hou aku la no ua boke pua, a hiki i ka pau okoa ana o ia pule, a ma ka la hope loa no hoi o ka pule, ua hoea kino maoli aku la oia i ka hale, oiai no nae ke ike la o Akeneki i ka mahaoi o keia kanaka, no ka mea aole oia i konoia aku no ka hele ana mai i ka hale, a malalo hoi o na rula maikai, aole no oia i kipaku mai ia Habaki, aka ua hookipa aku la no oia, me ka hoike ole mai i kekahi mau hiohiona o ke ano hoowahawaha.

Ma ka makuahine nae o Akeneki, ka noke loa a Habaki i ke kuu i kana mau olelo ku i ka hoomalimali a hiki i ke komo ana o na mahalo iloko o Mrs. Walakona no keia kanaka opio, a i ke ku ana ae o Habaki iluna no ka huli hoi ana, ua kono hou aku la o Mrs. Walakona iaia e hele hou mai e ike ia laua i kekahi manawa ana e ike ai he wa pono ia no ka hele holoholo ana mai.

Iloko no hoi o keia pule, he ekolu manawa a Hakawela o ka hele ana aku e ike ia Akeneki ame kona makuahine, a ua lilo ka hiki mau ana aku o Hakawela i mea kau nuiia mai e Akeneki, e ake ana no o ka ike mau mai iaia, eia nae aole keia mau keonimana a elua i halawai iki, e maopopo ai la hoi, eia laua a elua ke alualu nei i ka manu hookahi.

Ma kekahi auwina la nae, ua lawe maoli aku la o Hakawela i kona makuahine no kahi o Akeneki ma, a ua lilo kela hui pu ana o Mrs. Reminekona ia Akeneki i mea poina ole ma ia hope mai, no ka mea ua lalau maoli aku o Mrs. Reminakona iaia a hii mai iloko o kona mau lima me ka haawi ana i na mu-ki ma kona mau papalina ohelohelo.

Ia Mrs. Reminakona e hii ana ia Akeneki iluna o kona mau lima, ua i aku la oia i ua kaikamahine nei. "Me he mea la ka hoi, he keiki ponoi oe na'u, mamuli paha hoi o kou lilo ana i mea na kuu keiki i hoopakele mai ka make mai."

Oiai nae o Mrs. Reminakona e hoopuka ana i kela mau huaolelo, aia na maka o Akeneki ke kaulono la maluna o Hakawela, a ke ike la oia, aia pu maluna o Hakawela na manao i kulike loa me ko kona makuahine.

"Ua noho aie maoli no au i kou lokomaikai e Mrs. Reminakona," wahi a Akeneki i panai mai ai ma kona aoao no na olelo a keia wahine ana e ike la, me he mea la he kuleana ko'iko'i loa ko keia wahine a o ko Haka hoi e koi aku ai maluna ona.

"He wahi kaikamahine au e imi ana a e hooikaika ana ma ka hana i kuu wa i loaa ae ai ia olua, aka i keia la, he kaikamahine au i piha me ka naauao i hookomoia mai iloko o kuu poo, mamuli o kou lokomaikai, a no ua lokomaikai la i hanaia mai no'u, ua hiki ole ia'u ke hoopoina ia oe e Mrs. Reminakona," a i ua kaikamahine la i hooki iho ai i kana kamailio ana aia na waimaka ke halo'ilo'i mai la ma kona mau lihilihi.

O Mrs. Reminakona kekahi i ili iho ka eehia mamuli o na olelo a Akeneki, a ke hamohamo wale la no kona mau lima ma ke poo o ua kaikamahine la, alaila ua pane aku la oia. "Ke manaoio nei au ua piha maoli kou poo me ka naauao, no ka mea e hoike mau ae ana no o Mr. Naita ia'u no kou holomua ma kau mau haawina apau i kou wa e noho ana maloko o ke kula."

"Heaha auanei ka hana pono a kekahi mea e hana ai, i ka wa e haawi mai ai kekahi poe i na kokua ana no kona pono, o ka hoike wale no i ka mea hiki iaia ke hana a ke imi, i loaa ai iaia ka naauao, a ke hauoli loa nei au no keia halawai hou ana o kaua, a haawi aku hoi i ka'u mau hoomaikai palena ole iaia, ka wahine nona mai keia kulana lede i loaa ia'u au e ike mai la."

"Ina oe e noke loa mai ana i ka hoouka ana i na mahalo ana he nui maluna o'u, e haalele ana au ia oe e kuu Akeneki," wahi a Mrs. Reminakona o ke kamailio ana aku ma ke ano hoopaani, a hoohuli ae la oia i ke kamailio ana ma ke ano laula, e komo like mai ai lakou apau ma ke kamailio pu ana.

I ka hiki ana mai i ka wa e huli hoi aku ai o Mrs. Reminakona ame Hakawela, ua i mai la o Akeneki. "He keu aku ko'u hauoli ina e hele mau mai ana olua e ike ia maua i na wa apau."

"E hele mau mai ana au e ike ia oe, a mai koi okoa aku nei no au ia oe e hele ae e ike ia maua i ko maua hale, kaa e mai la hoi ia oe ke kono ana e Akeneki, aka aole no nae he hewa o ia, a ua makemake no hoi au e hele ae oe e hoohala i kekahi mau la me a'u, ke ae mai hoi o Mrs. Walakona. Aia kekahi kaikamahine opio ke noho pu mai nei me maua mai Enelani mai, a he hoa kupono loa ia nou e nanea ai, a o kekahi kumu no hoi o kuu makemake ana i kou hele ae i ko'u wahi no ka hoolauna ana aku iwaena o ka pohai o ka poe maikai o Kikako nei."

He mau mea keia a Mrs. Reminakona e hoakaka aku nei ia Akeneki e punihei mai ai ua kaikamahine la no ka hele ana mai e hoohala i kekahi mau la me Mrs. Reminakona, aka ke noonoo nui la nae oia no na hana a kona makuahine o ka home, a ke noonoo pu la hoi oia no kana mau hana ponoi o na halekuai.

I ka manao nae o Mrs. Walakona, o keia ka ipuka mua no kana kaikamahine e hiki ai ke ikeia mai e ka poe o ka pohai maikai, nolaila ua haawi aku la oia i kana mau hoomaikai ana no keia kono a Mrs. Reminakona, me ka olelo okoa ana aku, ua hauoli loa oia i ka hookuu ana aku ia Akeneki e hoi me ia e noho pu ai iloko o kekahi pule ae e hoea mai ana.

Ua hoi aku la o Mrs. Reminakona a hoike aku la i keia mea ia Lora Pimeroe, a ua piha loa ia ua kaikamahine la i ka huhu, iloko wale iho no nae ia ona, no ka hele aku o keia kaikamahine a noho pu me lakou. Ke hoomanao la oia, o ka ike ana aku o Mrs. Reminakona a o Haka paha i kona ano, e lilo ana i mea e haule pa-hu ai kana papa hoonohonoho e hoolala nei no kona pono, ke ike mai laua la, he lili oia no Akeneki.

Iloko o keia manawa loihi a Lora e noho pu nei me Mrs. Reminakona ma, ke hoike la o Hakawela i kona kulana keonimana ma na ano apau. Ma ka iakou mau wahi apau e hele ai, e lilo mau ana o Haka i hoa hele no ua kaikamahine la, e lawe hele ana hoi ma na wahi kaulana apau o Kikako, a hiki i ka ike ana o Haka, ke hoao aku nei keia kaikamahine e hana aku i na mea apau nona e haulehia mai ai i ke aloha no ia nei. Ma na ano nae apau, aole a laua mea e hoohalahala ai no Lora.

I kekahi manawa e olelo aku ana o Lora ia laua e hele oia he wahi okoa aku e noho ai, no kona lilo i mea hookaumaha aku ia Mrs. Reminakona oiai nae he mau hana pulapu wale no keia, o kona iini maoli no o ka olelo ia mai e noho pu no lakou pela, a he oiaio, oiai he wahine oluolu loa o Mrs. Reminakona, me ka nana ole i ka nui o kona mau hoolilo no ka noho pu ana aku o keia kaikamahine me ia, nolaila aole ona ae ia Lora e hele e huli hou i wahi nona e noho ai.

Mamuli no hoi o ke ano mehameha o Lora, oia ke kumu o ko Mrs. Reminakona kono ana aku ia Akeneki e hoohala i kekahi mau la me lakou i loaa ai ka hoa nanea o kauhale, a ma kekahi mau wahi no hoi ana i makemake ai e lawe aku ia laua e hoomakaikai.

Ina i haupu mua o Mrs. Reminakona aia kekahi mau manao pono ole iloko o Lora no keia kaikamahine ana e lawe mai nei e hoolauna, ina aole loa oia e hoolauna i keia mau kaikamahine a elua, aka na keia mua aku nae e hoike mai i na mea e pili ana no keia mau kaikamahine.

Ua hoea io mai la o Akeneki no kahi o Mrs. Reminakona ma kekahi pule mai e like me na hoolala ana, a i ka wa i hoolaunaia aku ai o Akeneki imua o Lora, ua ike koke mai la no ke kaikamahine Pelekane, e hoohokaia ana oia ma na mea ana e hoao nei e hookoia mai kona makemake.

Ua ike aku la oia, o ke ano o keia kaikamahine, mamuli o kona kulana wahine u'i, kana mau olelo ku i ka waipahe ame kona ano no apau ua hiki loa ia ke umeia aku na mahalo ana a kekahi mea, a o keia kana i maka'u loa ai, e lilo aku ana na mahalo ana a kona mau kamaaina o ka noho ana aku, maluna o keia kaikamahine malihini o ke kipa ana mai i ko lakou wahi.

Me ka hana nui loa o Lora o ka uumi ana i kona mau manao lili i kona ike ana aku i ke ano o ka hookipa ana mai a Hakawela ia Akeneki i ka wa o ua kaikamahine nei o ka hoea ana mai, oiai ma na ano o Haka apau ana e ike la, aole he wahi iho i koe no ka noonoo ana mai no ia nei. O kana kamailio ana, kana minoaka ana ame na hookaau olelo ana, iloko wale no o ka nanahe ame ka waipahe no keia kaikamahine malihini, a ma ka aoao hoi o Akeneki, he hoohie wale no maluna o kona mau maka.

MOKUNA XIV.

E nana ae hoi kakou i ka manao o Akibolo no keia mau wahine ana e hoolimalima nei no ka malama ana i kona home. Aole i maopopo mua i ua elemakule la na mea i hoolalaia mawaena o Mrs. Walakona ame Mrs. Reminakona no ka hoi aku o Akeneki e hoohala i kekahi mau la ma kahi o Mrs. Reminakona.

I kekahi la nae ua hoike aku la o Mrs. Walakona, e pili ana no ko Akeneki hele aku i kahi e, e hoohala ai i kekahi mau la, a o ka wa ia i hoomaku'e iho ai na maka o ua elemakule la, no kona minamina loa i ko Akeneki kaawale aku mai iaia aku, oiai ua hauoli loa oia mamuli o na hana a keia mau wahine, akahi no hoi oia a ike i ka oluolu o kona mau manao, a haaheo no hoi no kona home maikai, ka mea ana i ike ole ai, mahope o ka make ana aku o kona makuahine ponoi.

Oiai no nae aole oia e hoike aku ana i kona mahalo no na mea apau a keia mau wahine i hana ai no kona home, aka aia nae iloko ona, na hakilo ame na makaala pono ana no na mea liilii apau i lawelawe maiau ia e laua, mai na rumi moe a hiki aku i na meaai oluna o ke pakaukau, aole hookahi ana mea e hoohalahala ai.

E haawi aku ana oia i kekahi huina dala nui ia Mrs. Walakona no na hemahema o ka home ma ke ano hoao i kela wahine, me kona manao la hoi no ko laua ano nele a ilihune, he mea ia nana e huna iho ai i kekahi mau dala aole nae pela, e hoike mau aku ana oia i kana mau mea apau i hoolilo aku ai, a e koe mau ana no na dala i kela ame keia manawa, a o keia kekahi o na mea nana i hoike aku iaia, aole ana lua e hoohalike ae ai no keia wahine.

Ua noke mau no hoi o Akibolo i ka hakilo no Akeneki i kela ame keia manawa, a hiki i kona ike ana, ua puka loa mai no na hana maikai a keia kaikamhine mailoko lilo loa mai o kona puuwai. Maluna o ke pakaukau, ua lilo na olelo oluolu a Akeneki e kamailio ai, kana mau minoaka hoomahie, kana mau kokua i kona makuahine, ame ka makaukau mau ana e lawelawe mai no keia elemakule, ua lilo keia mau mea i mau mea no Akibolo e hiki ole ai ke kaohi mai i ka haawi ana i na mahalo no keia kaikamahine opio.

I ka manawa a Mrs. Walakona ame kana kaikamahine e noho ai ma ka hale aole oia nei hele wale aku iloko o ka rumi hookipa, aka e hele ana keia ma kekahi wahi keena uuku i hookaawaleia eia ma ke ano keena hana nona, a malaila oia e noke ai i ka nana i kana mau pepa pili oihana. Aole keia rumi i kupono i kona makemake, aka hoi i wahi e ike oleia mai ai oia, he kanaka waiwai, nolaila ua hoomanawanui no oia i ka lawelawe ana i kana mau hana maloko o kela keena.

Aia nae a hele kela mau wahine iwaho, o kona manawa ia e hele aku ai no ke keena hookipa a haule aku la hiolani maluna o kekahi o na ko-ki nolunolu o Mrs. Walakona ma, a noke ae la i ka akaaka me ka piha mahalo no ka maemae ame ka maiau o ka malama ia ana o na mea apau a ka manao e hoohalahala ole ai.

I kekahi manawa nae a Mrs. Walakona ma e hoi mai ai, mai ka laua wahi mai o ka hele ana, e ike ana laua i ka wehe hamamaia o ko laua mau puka, a e manumanu ana hoi kekahi mau lako hale o laua eia nae, ua manao iho la laua ua komo o Akibolo iloko o ko laua rumi e hooluolu ai, a aole i lilo ia hana ana a keia elemakule i mau mea no laua e namunamu ai, aka ua makemake loa laua e hoike mai i ko laua hauoli no keia hana a Akibolo, aka hoi no ko laua lohe ana i ke kamailio o ua kanaka la i ka waiwai ole o kela mau mea hoonani, nolaila uumi wale iho la no laua i keia mau mea a laua o ka hoohuoi ana.

I kekahi mau ahialli i ka wa e nanea ai o Akibolo i ka nana i kana mau pepa, a e heluhelu ana paha i kekahi mau buke, e hele aku ana o Akeneki e hookani maluna o ka piano me ka himeni pu ana, a ke lohe mai ua elemakule la i ko ia nei himeni, e kiola koke ana oia i na mea e paa ana ma kona lima a hoolohe mai la i ka hookani ana a keia kaikamahine me ka piha hialaai loa, me he mea la akahi no oia a lohe i keia mea he himeni.

A nawai hoi e ole ka pupuku o na maka o ua elemakule la no keia lohe ana aku ona e hele ana o Akeneki e hoohala i kekahi mau la no kekahi pule ma kahi o Mrs. Reminakona.

I ka hiki ana mai ma ke kakahiaka a Akeneki e haalele mai ai i kona makuahine ame ka ona o ka home, ua hele aku la o Akibolo e ike iaia, a ninau aku la: "Pehea ka loihi o na la au e hele ai alaila oe huli hoi mai?"

"Ua kono mai o Mrs. Reminakona ia'u e hoohala aku he pule hookahi me ia a pau no hoi ia manawa, alaila au huli hoi mai," oiai no nae ke manao la oia, aole paha i makemake o Akibolo no keia hele ana ona me kela mau hoaloha ona.

"Aole a'u hopohopo ana no kou hele ana me kela wahine, no ka mea, ua maopopo ia'u he lede oia ma na ano apau, a he kulana keonimana hoi ko kana keiki. A pehea nae kau hana e haalele ai no ka pule hookahi?"

"Ua kaumaha loa au no ka haalele ana ia mau hana, a aole no o'u ake nui no keia hele o'u, aka hoi no ko mana manao ana he mea pono ke loaa ia'u he manawa hoomaha, nolaila ua apono aku au i kana i kauoha mai ai ia'u e hele."

Aole no hoi he hoole aku o Akibolo no keia hele o Akeneki, oiai no nae ke makemake loa la oia e kokoke mau mai keia kaikamahine ma kona aoao i na manawa apau, a ua lilo ia i ola hou iloko ona.

Mahope iho o ka pau ana o ko lakou aina kakahiaka, ua nalowale iho la o Akibolo, me ka maopopo ole o kana wahi o ka hele ana, a he mea malihini no hoi ia iaia, o ka hele kakahiaka nui ana, eia nae mamua o ko Akeneki haalele ana iho i ka hale no kana huakai hele, ua hoea mai la o Akibolo a waiho mai la i kekahi wahi puolo uuku iloko o na lima o Akeneki, a i ka wehe ana ae o ua kaikamahine la i ka puolo, ua ike iho la oia i kekahi hainaka i humu lauia ma na kihi, a o ia kana o ka i ana mai ia Akibolo.

"O e Akibolo, aole loa au i ike i kekahi hainaka nani e like la me keia mamua, a ke mahalo aku nei au no keia loaa ana o kekahi mea maikai mai ia oe mai i keia la."

"No ko'u hoomanao mau no eia no au ke noho aie nei ia oe, pela au i hele aku nei e kuai i hainaka a uku aku ia oe ma kahi o kou hainaka i wa-hiia no ko'u lima."

"Aole o'u noonoo nui no ko'u wahi hainaka, oiai he kenikeni wale no ko ia hainaka, eia paha o keia hainaka au o ke kuai ana mai nei, he mau dala aku nei paha ko keia?"

"Aohe au ninau ana mai i ke kumukuai, no ka mea ina e heluia kou luhi ame ko kela hainaka, ua oi loa ae ke kumukuai a'u e kuai aku ai no kekahi mea akamai loa no ka wahi ana mai i kuu lima eha, a ma ia ano la aole no i kaa pau aku la ko'u aie ia oe."

No ko Akibolo makemake ole e noke mai o Akeneki i ka haawi hou i kekahi mau hoomaikai ana maluna ona, ua haawi koke aku la oia i kona aloha a huli aku la hoi no kona wahi keena uuku, me ke kaumaha loa no ko Akeneki haalele ana mai i ko lakou wahi home.

He oiaio ia hala ana aku o Akeneki, ua mehameha pu wale iho la no ko laua nei noho ana, aole hoi e like me na la aku i hala, ka piha i ka ulumahiehie o ko laua noho ana, oiai nae aia o Akeneki ke hoohala la i kona manawa me ka hauoli me kona mau hoaloha nana oia i lawe aku i ko laua wahi.

Ma ia hoea ana aku o Mrs. Reminakona me kana malihini no kona home, ua ninaninau mai la oia ia Akeneki ina ua hele oia e makaikai ma kekahi mau wahi ano nui o Kikako, a i ka hoole ana aku a Akeneki, ua hoolala iho la o Mrs. Reminakona e hoomakaikai aku i keia kaimahine ma na wahi kaulana apau o ke kulanakauhale iloko o na la ana e hoohala ana ma ka hoomaha ana me ia.

Aole wale no hoi i lawe heleia aku o Akeneki ma ka hoomakaikai ana aku ua lawe pu ia aku oia iloko o kekahi mau anaina hoolaulea, kahi i hele nuiia mai ai e ka pohai o ka poe kiekie a koiko' o ke kulanakauhale, oiai o ko lakou huli hoi ana mai no ia mai ko lakou hoohala ana i ko lakou wa hoomaha ma kekahi mau wahi okoa aku.

Ma ka manawa a Mrs. Reminakona i hoike mai ai i kana mau maiihini no kona lawe ana aku ia laua iloko o ia anaina, ua hauoli loa o Lora, no ka mea ua ike iho la oia, e lilo mai ana o Akeneki i mea pahenehene ia e ia pohai mamuli o ka loaa ole o ko ia nei lole nani e hele ai, e kohu like ai hoi me ia auna, a no Akeneki iho nae, aole loa oia i makemake e halawai me keia poe, no kona maa ole no i ka pili ana me ia pohai, o kekahi no hoi no kona hilahila no i ka loaa ole o kona aahu maikai e hele pu ai me Mrs. Reminakona ma.

Iloko wale no o na pule hope a hemo mai ai o Akeneki mai ke kula mai i komo ai oia iloko o kekahi anaina hoolaulea o keia ano, mamuli no hoi o ka manao ana o ka lakou kumu, he mea maikai no na kaikamahine e puka aku ana mai ke kula aku, ka hoomaamaa mua ana i ka launa ana me ka lehulehu iloko o na anaaina hoolaulea, a o keia hoi kekahi o ia mau anaina e hoolalaia mai nei e kona kamaaina.

Ma ka po mua a Akeneki ma ka home o Mrs. Reminakona, ua hele aku la iakou e nana keaka, no ka mea ua maopopo mua ia Mrs. Reminakona, o kahi ia e halawai aku ai me kona mau hoaloha a hoolauna aku i kana mau malihini.

He wahi lole kupono no ko Akeneki o ke komo ana ma ia ahiahi, a no ke aloha aku no hoi o Mrs. Reminakona i kela kaikamahine ua komo pu iho la oia i lole i kulike me ko ia nei, aole hoi he olelo ana aku no Lora, ua hao mai la kela a pali ke kua mahina ke alo, o ke ku no a ka wahine u'i aohe puu aohe kee.

Iloko nae o na hana hooniui apau a Lora, he mea ole wale no ia ia Hakawela, no ka mea, iloko no o ka hapa o ka nani o ko Akeneki lole, he oi ae no kona u'i a ia nei e ike aku la, a ua hoolala iho la keia i ke ano o ko lakou noho ana aku iloko o ka halekeaka, ma ke ano e noho o Akeneki mawaena ona ame kona makuahine a mawaho loa mai hoi o Lora.

Aole i hoohuoi iki o Lora i keia mea a Hakawela o ka hana ana, a hiki i ko lakou noho ana iloko o ka halekeaka, akahi no oia a hoomaopopo, a pii mai la kona hoonaukiuki, oiai e lilo ana ka hoi kona luhi ame kana mau hana hoou'iu'i i mea waiwai ole, aole he pilipili mai o Hakawela iaia nei.

He oiaio, aole no kekahi mea okoa aku ka ua Lora la o ka hao ana mai iaia ma ia ahiahi a paihi, no ka hoao wale ana no e hoikeike ae iaia iho imua o na maka o Hakawela me ka manao o ka mea ia e umeia aku ai ka manao hoohihi o ua kanaka opio la nona.

No Akeneki nae, ua lilo keia ahiahi ana i hele ai i ka nana keaka i ahiahi poina ole no ka mea o ka mua loa no keia o kona lohe ana i kekahi poe kaulana i ka himeni, a pela i lilo ai i mea hialaai nuiia eia.

Aia wale no na maka o Hakawela maluna o Akeneki i ka wa e himeni mai ana kekahi o na puukani oloko o ua hale keaka la, a i ke kuu ana iho o kana himeni ana, ua ninau aku la oia ia Akeneki i ka i ana aku.

"Pehea la kou manao no ka himeni ana a kela lede?"

"Ua piha loa ia au i ka hauoli i ka loaa ana ia'u he manawa maikai loa e lohe ai i kekahi o na wahine kaulana i ka himeni e like me keia i keia po, a no ka mea e Hakawela, o keia ka maka mua loa o ko'u komo ana maloko o ka halekeaka i keia po, a lohe i na mea i maa mua ole ia'u i ka ikeia a i ka loheia hoi."

"Ina ua hauoli oe ea, no keia lohe ana ou no ka wa mua loa i ka maikai o ka himeni ana, alaila aole no hoi keia o ka wa hope loa au e lohe ai, no ka mea e lawe hou mai ana no au ia oe maloko nei o ka halekeaka ina i makemake loa oe e ike i keia mau hana, i kou wa e noho nei me maua."

No ko Akeneki ike ana iho, e komo pono aku ana oia iloko o na anaina o keia ano, ua i mai la oia ia Hakawela i ka pane ana mai: "Mamuli o kou ano oluolu, ke kau aku nei ko'u mau manaolana aole no oe e hoole mai ana i ka'u wahi noi ia oe."

"O e nonoi mai i kau mau mea i makemake ai, a e hookoia aku no ia ina eia ia mea iloko o ko'u mana no ka hooko ana aku," i pane aku ai o Hakawela me ka piha hoihoi.

"O ka'u wale no e nonoi aku nei ia oe, oia no kou hookuu ana mai ia'u e hoi e ike i kuu makuahine i ka la apopo."

"Auwe! i elua wale no ka hoi wahi la au o ka noho pu ana mai me makou o kou makemake koke iho la no ia e hoi i kou wahi, ua hoomanao mai la nae paha oe i kou ohana ea?"

"Aole keia he hoomanao, aka aia nae hoi kekahi mea a'u i makemake nui ai, e loaa mamua o ke komo loa ana aku iloko o na hana hoohauoli a kou makuahine i hoolala ai no'u."

"Ina hoi ha pela na'u no hoi oe e lawe aku e ike i ko makuahine a he hookahi ko kaua hoi like ana mai a hoohala i ke koena aku o na la o keia pule," wahi a Hakawela, a no keia manao ua apono mai la o Akeneki oiai nae, ua piha loa o Hakawela me ka hauoli no ka ui ana mai o Akeneki i kona makemake iaia nei, aole hoi i kona makuahine.

No ke koena aku o ia ahiahi aia wale no o Hakawela ke hoohala la i kona manawa me Akeneki, a i kela ame keia manawa e uu ia ai ka pa-ku iluna a hele mai ka poe hana keaka imua, e ikeia aku ana ka ulumahiehie o na helehelena o ua mau opio la, oiai hoi o Mrs. Reminakona e haawi mau aku ana i na minoaka hoohie ana i ka ike aku i kana keiki e hookamaaina loa aku ana me kana malihini.

I wahi hoi e hoohuakeeo ole mai ai o Lora, no ko Hakawela lilo wale no me keia kaikamahine, ua lilo aku la o Mrs. Reminakona me ia ke kamailio ana a hiki wale i ko lakou hoi ana no kauhale ma ia po, aohe no he wahi mea a mihimihi iki aku o Hakawela ia Lora.

Aole i pau.

KA MAKAIKIU

NIKOLASA KATA

KA WELI O NA POWA

MOKUNA X.

KA PALAPALA HOPU.

I ka pau ana o kana nana ana i ke kino mmake, pinana aku la oia ma ka pali kahi e ulu ana he nui na laalaau liilii; a mamuli o na aa laau ame kahi kukui makai ana ua kau aku la oia iluna, aole nae ma kahi ana i iho mai ai.

Hoi loa aku la oia i ka hale o Mr. Sanatona, mahope o kona hele ana i ka hale o Mr. Ri. Wehewehe ae la oia i kona mau aahu pulu a komo iho la i lole hou a i ka pau ana hele aku la oia a ma kahi o ke kapuahi hoopumehana noho iho la e olala i kona mau lala ua hele a haukeke i ka iniki a ke anu.

Hookani aku la oia i ka bele, a emoole oili mai ana o Chika.

"Auwe ua hoi mai nei ka oe," wahi ana.

"Pehea kau huakai?

"Manao au ua lawa ka kaua huli ana i keia hihia a e pono e kii i palapala hopu i keia manawa," wahi a Kata.

Ua hoomaka aku la oia e wehewehe i kana mau mea apau i ike ai ma kana huakai i ka ululaau e like me ia a ka poe heluhelu i ike mua ae nei.

"Pololei kela," wahi a Chika, i ka wa a Kata i kamailio mai ai no ka palapala hopu.

"Ia Lunakanawai Makini paha e kii ai?" wahi ana i ninau aku ai.

"Ae; he mau hora wale no e holo aku ai ma ke kaa a hiki ilaila, a ua maopopo loa ia'u e loaa aku ana no oia i ka hale i keia po. Manao au e hiki aku ana maua malaila i ke aumoe."

"Owau kekahi e holo pu ana?" "Aole, na Mr. Ri au e lawe ana. Aia oia ke hana mai la i ke kaa i nei manawa. O ko'u hoi koke ana mai la no ia mai ka halekaa mai."

"Nau e nana ae na mea o hope nei. Aole o kaua makemake e mahuka kekahi mea mai ia nei aku."

"Aole; apopo no noho ka Aha Koronero." I kela manawa lohe aku la laua i ka nakeke mai o ka huila kaa mawaho o ka puka.

Hopu ae la o Kata i kekahi puolo iluna o ke pakaukau a puka awiwi aku la iwaho.

He minute mahope iho aia laua me Mr. Ri ke laweia la maluna o ke kaalio no Kalifonadela kahi o ka Lunakanawai Makini e noho ana.

He loa no ia alahele a laua i holo ai, aka mamuli o ka eleu o na lio o Mr. Ri ua hiki aku la laua i ka hora umi-kumamakahi o ka po, a o ka laki loa aole i moe ka lunakanawai, e ala mai ana no.

I ko laua hiki ana aku e ala mai ana no oia iloko o kona keena buke a e heluhelu ana.

Ma ke alahele oiai laua e holo ana e noonoo nui ana oia i na mea ano nui ana i ike ai iloko o ka ululaau.

Oia ka Kata moolelo o ke kamailio ana ia Mr. Ri ma ke alahele, a ua manao maoli no o Mr. Ri o Lalana ka mea nana i pepehi o Habati Sanatona, a ua nui kona kaumaha no kona hoapaio. Aohe i ha'i iki aku o Kata iaia i kela mare malu ana o Mona ma me Lalana.

"Aloha ahiahi, e Mr. Ri," wahi a Lunakanawai Makini, i ka wa a ka Loio i komo aku ai iloko o ka rumi.

"E Mr. Kata," wahi ana, "ke hauoli nui loa nei au i ko'u ike ana aku la ia oe."

I ka wa a Mr. Ri i lohe ai i ka inoa o Mr. Kata,(huli ae la oia e nana i kona kokoolua o ka hele pu ana mai, a ua pahaohao loa oia i kona ike ana mai i ka loli o kona helehelena.

I kona wa i ike mai ai, aole kela ano aoo o Kata. He helehelena kona i like loa me ko Chika ame kekahi kanaka e ae i ike laulahaia o Patse.

He opiopio oia, he ikaika ame ka ui. Ua lilo loa kela hoololi ano e ana o Kata iaia i mea hoopahaohao loa ia Mr. Ri. Aole oia i maopopo loa i ka Kata mau ano hana mamua aku e maopopo ai iaia kona ano, a pela no ka poe e ae i ike ole i ka Kata mau hoololi helehelena ana iloko o ka manawa pokole.

"Ke ike mua aku nei au," wahi a ka lunakanawai aoo, "i hiki mai la oe ia nei e hoike ia'u i ka mea nana i pepehi kuu hoaloha, o Hanale Sanatona. O ko'u lohe koke ana mai nei no ia i kona make i keia ahiahi mai a Kauka Hale mai."

"Ua koho hewa oe i ka'u hana i hiki mai i ou la. He makemake au i Palapala Hopu."

"Pololei kela. E loaa aku ana ia ia oe. Ua hauoli loa au i kou hoohanaia ana ma keia hihia, no ka mea, he maopopo loa e panai aku ana oe i ka ino maluna o ka mea nana i powa i kuu hoaloha maikai."

"Ua maopopo loa ia'u ke kahua a'u e ku nei, oia hoi ka mea a'u e hopu aku ai," wahi a Kata.

"Pela mau no oe ma kau mau hihia apau e hopu ai. Aia no oe i maopopo alaila hiki ia oe ke hopu."

Ua hoakaka aku la o Kata i na mea ano nui, e like me ia i maopopo mua ai i ka poe heluhelu a hiki i ka hele ana o Kata i ka ululaau ame kana mea i ike ai malaila.

Maanei ua hoomaka aku la oia e hoakaka i ka nane huna e pili ana i na pu elima.

"He nane huna keia e pili ana i na pu panapana elima," wahi ana "he pohihihi maoli ke nana aku, aka nae, ma ka noii ana he maopopo loa. I ka wa e noho mai ai ka aha, aole au e hoohakalia ana i ka hoike ana aku i ka pu i kiia ai o Mr. Sanatona.

"Eia na pu a pau i loaa aku ia'u e manaoia ai ua komo mai iloko o keia hihia."

Waiho aku la oia i ka puolo iluna o ke pakaukau o ka Lunakanawai.

"O ka mea pohihihi wale no o kahi i kiia mai ai.

"O ka makou i koho ai ua kiia mai mawaho ma ka puka aniani e huli la i ka ululaau ,a ua hooholo makou, ua huki oia i ka puka aniani iluna, a i kona wa i ku ai, ua hookuu hou iho oia i ka puka aniani ilalo.

"Ua nana ponoia e a'u kela puka aniani a ua ike au i ke kulike ole o ka hanaia ana me ka'u i koho ai.

"Ma kahi o ka huki ana iluna he pale aoao ae ke wehe mai aole like me na puka aniani e ae, a ma ia wahi ua lalau ka'u i noonoo mua ai.

"Ua hele pu au e nana i ka puka aniani ma kekahi aoao, a malaila au i ike ai i kekahi mea hookahaha i ka wa mua no a'u i ike aku ai.

"O ka puka aniani oluna he ekolu ona maka aniani, a o ka puka malalo he wehe mai e like me ka wehe ana i ka puka komo.

"Ua lohe au mai a Mrs. Venona mai pela o Mr. Sanatona e wehe ai i kona puka aniani i kona wa e makemake ai e wehe. Ina po apau mamua o kona hoi ana e moe, he hana maa mau nana ka wehe ana i ka puka aniani i ko mai ai ka ea huihui o ka po mai waho mai.

"Ua hoike aku ka o Mrs. Sanatona iaia, ua lilo kona hana mau ana pela i mea kokua nui i kona ola kino. Ua olelo aku oia he laau lapaau maikai loa ka ia i kona noonoo.

"Nolaila, ua lilo kela hana maa mau ana i kumu maikai loa e hiki ai ke nana aku me ke akahele, ua hana io no oia pela i kela po mamua o kona hoi ana e moe, a me he mea la, ua ike mau ka mea nana i powa i kela hana mau ona pela mamua o kona hoi ana e moe, pela paha oia i hakilo ai me ka makaala loa, a i kona manawa i ikeia mai ai ma ka puka aniani ua ki kokeia mai oia a make aku la.

"Ua hiki loa i ka mea powa ke kau pololei i kana pu panapana i kahi o ka puka aniani me kona hana i kana pu a paa i pololei ke ki ana, i ole ai e hala. Ua hiki no iaia ke hoopaa i kana pu i kekahi kumulaau a e hoopaa i ke kiko me kekahi kaula, a i kona wa e ike aku ai i ke ku mai o Mr. Sanatona, oia kona wa e huki mai ai i ke kiko.

"Eia hou; o kela puka aniani ua like loa kona hanaia ana me ka pale puka aniani hooholo. Ua hiki ke weheia me ka maalahi, a ina e makemake ia ana e hoopaa ua hikiwawe loa kona upoi ana.

"E waiho kakou ia wahi o ka moolelo a e nana ae i na mea i hanaia maloko o ka ululaau."

Wehewehe aku la oia i na mea apau ana i ike ai e like me ia i ike muaia e ka poe heluhelu.

Ua lilo loa ia moolelo ana i hoike aku ai i mea weliweli i ka nana aku i ka Lunakanawai i kela manawa.

I ka hiki ana aku o ka Kata hoakaka i kahi o ke kakau ana o Habati iluuna o ka hau, ua kahea koke mai la ka lunakanawai.

"O Lalana kela; ua maopopo aku la ia'u ma kela mau huapalapala."

"E ka lunakanawai maikai," wahi a Kata, e noonoo akahele oe. E hoomanao oe, i kela wa a'u i hookolo ai i ka meheu, ua ike au ua kaualakoia o Habati ma ka hapanui o ke ala.

"E hoomanao pu oe na Lalana no i auamo o Habati i ka po aku mamua aole oia i kaualako. Ina nana aole au e ike ana i ka meheu o ke kaualako ana. Ua hiki iaia ke hapai ia Habati me he wahi keiki liilii la iluna o kona kua me ka hikaka ole.

"A ina aole o Lalana alaila——."

"Na'u e ha'i aku ia oe. O ka inoa a Habati i kakau ai iluna, o ka hau; o ka inoa ia au e hoopaa iho ai iluna o ka palapala hopu; o ka inoa o ke kanaka powa nana i hana i na karaima eleele loa elua a e kupono loa e kauia maluna o ka amana likanaka, oia no o Leonara E. Ri!"

"Kanaka hoopunipuni imihala!" wahi a Mr. Ri, a lele mai la oia maluna o Kata me he tiga la ua hele a piha i ka huhu.

"E noho malie aku oe!" wahi a Kata, me ke kau ana aku i ka pu panapana imua ona. Ina hoao oe e oni hou he kanaka make oe.

Aohe hoolohe mai o Mr. Ri i ka Kata papa aku. Lele mai la no oia me ka huhu nui.

No ka ike ana aku o Kata aole e hiki ia Mr. Ri ke noho malie, kiola iho la oia i kana pu i ka papahele a hopu aku la oia me kona mau lima kakauha. He mau sekona wale no ia a Kata o ke kupee ana ia a paa na lima i ka hao.

"He powa maopopo maoli keia!" wahi ana i uwa ae ai. "Auhea kau mau hooiaio no ko'u hewa?"

"He mea maalahi wale no ia ke hoike aku aole nae maanei," wahi a Kata, me ka malie.

Ua lohe mai nei no oe i ka'u hoakaka mai waho mai ka poka i kiia mai ai. Ua hookoloia e a'u kahi o ka poka i lele mai ai a hiki i ko hale lio.

"Mai ka hale o Sanatona a hiki i ko hale lio ua ike au i ka hau e waiho ana me ka hehi oleia. Mai ko halelio mai oe i ki mai ai a ku o Mr. Sanatona, he maalahi loa ke hooiaio aku ia mea.

"Aohe wahi e ae e kiia mai ai me ka pololei, aka mai kela wahi wale mai no."

"Alaila, he hooiaio pololei iho la ia na'u i ki mai?"

"Aole paha pela; aka, owai auanei ka mea komo mai i ka rumi o Sanatona a waiho i ka pu panapana iloko o kona rumi? O oe hookahi wale no ka mea komo iloko olaila, a nau no i waiho i ka pu malalo o ka pahuku lole.

"O oe wale no ka mea manaoino e pepehi ia Sanatona. Aole o Lalana no ka mea, aohe kumu o kona huhu nona, no ka mea, ua mare oia ia Mona. Aole no na Habati, no ka mea, ua ike mua oia i kona nele ia Mona mamuli o kona hoole maoliia ana aku e Mr. Sanatona.

"Nou iho aole oe i lohe iki i ka mare ana o Mona me Lalana. Ke mau nei no kou upu ana nona mamuli o na olelo a Mr. Sanatona ia oe.

"Ua loaa ia'u kahi au i hoopaa ai i ko pu maluna o ka puka aniani o ko halelio.

"E loaa no ia oe ka i nei pu iloko o kela puolo. Oia ka pu Helu 5 ma keia hihia," wahi a Kata, i ka lunakanawai.

Wehe ae la ka Lunakanawai a ike iho la he pu ano e loa no ia o ka hanaa ana, mamuli o ka Mr. Ri kauoha i hanaia ai ia pu. He oi aku kona loihi i ko na pu e ae.

Me ke kumu o kela pu i hamaeia ai ke poo o Habati Sanatona. O ka nui o ka puka ame ke ano o ka opaha o ke poo o Habati ka mea nana i hooiaio loa mai e pau ai ke kanalua.

"Hookahi karaima i hanaia a komo pu mai nae he karaima okoa Alua karaima a keia kanaka i hana ai. Ua make o Mr. Hanale Sanatona ia ia nei, a ua make no o Habati Sanatona iaia nei no. E pono oia nei e liia," wahi a Kata i ka lunakanawai.

"Ua ha'i aku au ia Mr. Ri, ina e nalowale loa ana o Habati Sanatona, alaila e hopuia ana oia ma ke ano oia ke poo o keia hana karaima, a o Mona ame Lalana na kokua hewa."

Ua manao mau o Mr. Ri o Habati Sanatona ke ahewaia ana. Ua manao pu oia o Lalana kekahi e komo pu ana iloko o kela karaima, aka nae, aohe loa he kumu e hiki ai e ahewa aku ia laua.

O ka leka a Mr. Ri i paa loihi ai me kona ike no na Mona, oia ka mea nana i hookikina iaia e hana koke i kela karaima i manaoia ai na Habati i pepehi i kona makuakane.

Ua maopopo iaia nei e hiki mai ana o Habati iloko o ka ululaau i kela po mamuli o kona heluhelu mua ana i ka leka a Mona a pela oia i hoomakaukau mua ai.

O ko i nei manao mua i hoolala ai e kaa o Mona iloko o ko ia nei mana. O ka palapala kauoha a Mr. Ri i hana ai me he mea la o ko ia nei kumu ia i ake nui ai e noho mana o ia nei maluna o ko Mona waiwai ke mare o ia nei me Mona, a ua ike no o ia nei he makemake nui loa o Mona ia mea he dala.

Ua pilipili loa ko ia nei naau ia Mr. Sanatona i kinohi me ka pai nui iaia mamuli o ka Mr. Sanatona i olelo mai ai e lilo ana o Mona aka nae mahope iho ua huli ku-e aku la iaia a hiki i kona hooko ana i kona manaoino.

Aole i hoike iki o Mr. Sanatona ia Mr. Ri nei i ko Mona mare malu ana me Lalana. Aka nae, he hiki no ia Mr. Ri nei ke ike aku i ko Mr. Sanatona manao nui ia Lalanua.

Ua hoike iki aku o Mr. Sanatona i kela mea ia ia nei, pela ka hoomaopopo aku a no ia kumu, ua huhu loa o Mr. Ri nei iaia, a imi koke i kumu e make ai.

Ua kuapupule maoli o Mr. Ri nei i kona wa i lohe ai, a nolaila ua hoomakaukau aku ia Mr. Sanatona e pepehi a ua hooko io no ia mea.

"A no ia ike o Mr. Sanatona i kona pilikia pela oia i kauoha ae ai ia'u a ua hoopanee nae oia i ka hoike ana mai ia'u i ke kumu o kona maka'u ame ka hoike ana mai ia'u i ka mea nana oia i hooweliweli aku. Ma keia e ike mai oe i ka hopena awahia o nei hana he hoopanee.

"Ua lawa ae la ko'u lohe ana," wahi a ka lunakanawai. "E hoopuka koke aku au i ka palapala hopu. E lawe aku ana anei oe iaia nei i ka halepaahao i keia po?"

Ku ae la o Kata iluna a hele aku la e nana pono ia Mr. Ri, oiai i kela manawa ua pau kona kupaka ana, a ua ano maule maoli i ka nana ilo.

"He ma'i keia kanaka," wahi a Kata. He pono e kii kokeia i Kauka i keia manawa a e hele mai e nana iaia. Manao au he mea pono e waiho malie iaia iloko nei o keia hale a hiki i ke ao ana."

Ua kena ia aku la ke kauka, a i kona hiki ana mai ike iho la ia ua loaa ia o Mr. Ri i ka ma'i opulepule a olalau. I kekahi la ae, ua mahuahua loa ka ma'i a ua loli ae la he numonia a iloko o hookahi pule mahope mai me ke ku ole imua o ka Aha hookolokolo, ua make aku la o Ri.

O kona make koke ana mahope o kona hana ana elua karaima, ke kumu o kona ike oleia e ka lehulehu imua o ka Aha, a ua pakele aku hoi mai ka amana likanaka me kona li oleia.

Ua hoolahaia ae iloko o na nupepa ka paa ana o ke kanaka nana i ki o Mr. Sanatona, a ua nui na mea i walaau ia no kona hopena, aka nae, mamuli o ka hoike hou ia ana aku ua make ua kanaka la, ua nui na nune olelo ana mamuli o ko lakou ike ole iaia iluna o ka amana likanaka.

Aohe no i walaau iki o Kata i kekahi mea e pili ana i ka hakaka ana o Lalana ame Habati Sanatona iloko o ka ululaau ame ka make ana o Habati Sanatona.

Aohe wahi ahewa iki i kauia aku maluna o Lalana, a ua hunakele loa no hoi o Kata i na hewa apau a Lalana i hana ai me ka pili ole o kekahi hewa iaia iloko o keia hihia.

Ua hiki mai la kakou i ka hope o keia moolelo; ua ike kakou i ke au nui ame ke au iki, ka loa ame ka laula, a nolaila, e huli ae kakou ihope a nana i na mea ano nui e lilo ai keia moolelo i mea hoopomaikai mai ia kakou. Ma ka noonoo akahele ana ua loaa ia kakou he mau olelo a'o maikai loa mai keia moolelo mai.

Ka mua—mai hoopanee i kekahi hana pono i kupono e hana kokeia, a mahope. Ma ka heluhelu ana i keia moolelo ua ike kakou i ke kumu i poino ai o Mr. Sanatona no kona hoopanee. Ua ike oia i kona pilikia, a no ia ike i kauoha ai oia i ka Makaikiu Kata e hele mai e hoopakele iaia. A i ka hiki io ana mai nae o ke kokua ana i makemake nui ai, ua hoopanee oia i ka haawi ana i ka hana iloko o ka lima o Kata; hoopanee oia a kekahi kakahiaka ae alaila hoike aku i kana hana i makemake ai iaia e hana, a mamuli o ia hoopanee ana, ua make oia me ka hana ole o ka makaikiu Kata i kekahi kokua e hoopakele ae ai iaia mai ka pilikia ana i weliweli ai, i kela po no. Aole o Mr. Sanatona wale no ka mea i make ma keia ano, aka, ua nui a lehulehu ka poe i make, i nele, i kaniuhu, i loaa ole na pomaikai mamuli o ka hoopanee. Nolaila mai hoopanee, no ka mea, "o ke ola o ke kanaka he mahu no ia i pua ae a nalo aku."

Eia hou—"Aole oe i ike i ka la o ka Haku e hiki mai ai me he aihue la ia i ka po."

Eia hou—O na hana apau e hiki ana ia oe ke hana, e hana koke aku oe, no ka mea, ma ka lua kupapau kahi au e hele aku nei, aohe hana ilaila, aohe ike aohe naauao, aohe noonoo aohe hana ma na ano apau.

A e,ia ka hope loa o na oleloa'o maikai ma keia kumuhana o ka hoopanee, "E hana i ka hana no ka pono o ke kino, o i kau ka la, a e hana no ka pono ame ke ola o ka uhane o i mau ke ea."

Mai kali, mai kaukai, mai hooka'ulua no ka mea, he wa ko na lau e haule ai, he wa ko ka ua e haule ai, he wa ko ka hua e kiko ai, aka o kou wa, e ke kanaka aohe i maopopo.

Eia ka lua o na olelo a'o mai keia moolelo mai. "O ke aloha kuhihewa he aloha ia e poino ai."

Ua ike kakou ma keia moolelo i ko Mona mare malu ana me Lalana, mamuli o ke kuhihewa i ka u'i, ka maikai o ka olelo, ka punihei i ka oleloia mai he waiwai a pela wale aku, a mamuli o ia kuhihewa ua hihia o Mona, ka punahele, ka milimili ame ka hanai aloha a Mr. Sanatona a mare aku la me ka ike a ae ole o Mr. Sanatona ia mare ana o laua, a oiai nae he kane no ka Mr. Sanatona i manao ai na Mona oia o Mr. Ri, a mamuli o ka manao haakei o Mona ua mare aku la oia i ke kane a kona makuakane i makemake ole ai nana. O ke kuhihewa nui o Mona oia kona hunakele loa ana i ko laua mare ana me ka manao aole e lohe ana o Mr. Sanatona, kona makuakane no ko laua mare, a e hooiliia mai ana ka waiwai holookoa o Mr. Sanatona iaia, aole nae pela.

Ka lua o ko Mona poino, oia no kona komo pu ana iloko o ka hihia pepehikanaka, oiai ua make o Habati Sanatona mamuli ona no ke aloha iaia.

Eia ke kolu—"O ke ake waiwai he manao ia e make ai." Ua make o Habati Sanatona no kona aloha ia Mona me ke kuhihewa, a o ka lua ua make pu oia mamuli o ke ake waiwai. Ua make pu o Mr. Ri mamuli o ke aloha kuhihewa ame ke ake waiwai. Alua keia mau hee kulua i make mamuli o ke aloha kuhihewa ame ke ake waiwai; a ua nui ka poe e ae i make mamuli o ia mau kumu hoowalewale nui elua.

Nolaila, ua loaa i ka poe heluhelu ka ike ma keia moolelo i na kumu hoopoino i keia ola kino, a he pono e makaala o hihia i kekahi o keia mau upena a ke diabolo, ka enemi nui weliweli o ko ke ao nei.

OLELO HOAKAKA.

Ke panai hou ia aku nei keia moolelo hou o ka Makaikiu Nikolasa Kata no ka pomaikai o ka poe helhelu a ake moolelo, ame ka manaolana mau no o ka meakakau e lilo ana no keia moolelo aole i mea hoonanea wale no i na home, aka, i moolelo hoonaauao pu kekahi i ikeia ai ke koa, ka wiwoole ame ka haawi ana o na makaikiu i ko lakou mau ola makamae no ke kinai ana i ka poe haihai kanawai ame ka hooikaika pauaho ole e maluhia ka noho ana o ka lahui mai o a o.

MOKUNA I.

KO KATA HOOPAKELE ANA.

Oiai o Kata e holo ana ma ke alanui i kekahi kakahiaka huihui o ke kupulau, maluna o kona kaa baik-kala, e like me kana hana maa mau, lohe aku la oia i ka uwauwa a na kanaka ma na alanui ame ke pohapoha mai o na kapuai lio ame ka nakeke o na huila kaa mahope mai ona. Huli ae la oia ihope a nana aku la aia hoi, halawai koke mai la no me kona mau maka kekahi mea nana i hoopihoihoi ae i kona noonoo, oia hoi ike aku la oia i kekahi paalio eleele puiwa e holo pupule mai ana i ke alanui me ke kaualako ana i kekahi kaalio mahope maloko o ke kulanakauhale o Nu Ioka.

O ke kalaiwa i kela manawa ua maopopo ole kana mea e hana ai me kona puliki ana a paa iluna o ka noho, a o na kaulakaohi ua hemo mai kona lima aku a e kaualako ana i ke alanui ma kahi mamao loa e hiki ole ai iaia ke lalau aku.

Ua hoao ke kalaiwa i hele a kohu pupule e hoopaa i na lio puiwa a heaha la ka mea hiki iaia ke hana, oiai ua hemo mai kona mau lima aku ka mea e hiki ai ke hoopaa mai ia laua.

Oiai ke kaa lio e hukiia ana e na lio puiwa kaa pono ae la ka makaikiu ma ka aoao o ke kaa kahi ana e ike pono aku ai i na mea apau oluna.

Halawai koke mai la me na maka o ka Makaikiu ka helehelena o kekahi wahine ua hele a li-o a aa i ka ua mea o ka piha maka'u iloko o ke kaa, a me ka hakalia ole, ua hoomaka iho la ia e hehi ikaika i kona kaa a alualu aku la me ka mama a pau e hiki ana iaia ke holo.

Aohe i loihi loa ia alualu ana aku ana pili aku la oia ma ka aoao o ke kaa, a no kona hopohopo o hihia kona kaa i na kaula kaohi, ua holo hoomamao ae la oia i kahi e me ka hooikaika ana e kaa mamua o na lio.

I kona kaa ana mamua ua hookokoke ae la oia i ka lio ma kona aoao, oiai no e holo ana me ka puahi nui, a hopu aku la i ke kaulawaha me kona lima akau a kaohi mai la i ka lio me ka hoihoi ana ae i kona kaa iwaena o ke alanui.

Ua like ka ikaika o ka umii ana a kona lima i ke kaulakaohi me ka umii ana a kekahi umii hao, a no ka ikaika loa ua akakuu mai la ka holo puahio ana a na lio, koe no nae ke ano puiwaiwa.

(Aole i pau.)

NUPEPA KUOKOA

SOLOMON HANOHANO : : : Lunahooponopono

NO KA MAKAHIKI (ONE YEAR) : : : $2.00
NO EONO MAHINA (SIX MONTHS) : : : $1.00

O na Dala ame na Hoolaha Apau e Hoouna Pololei mai i ka HAWAIIAN GAZETTE COMPANY, LTD., wale no —P. O. Box 208, Honolulu, H. T.

Entered at the Post Office at Honolulu, T. H., as Second-Class Matter.

CHARLES S. CRANE : : : : LUNANUI

POALIMA : : : : : SEPATEMABA 4.

KA WAIHO INOA A NA KALAPU REPUBALIKA.

Ma ka hoomaopopo ana aku i ka nee ana o ke au o na hana kalaiaina kuloko, ma o na mea oiaio i ikeia iloko o ka waiho inoa ana a na Kalapu Repubalika apuni ke Kalana o Oahu nei, aia ka iini ame ka makee o ka hapanui o ka poe koho baloka, e loaa na elele maikai a kupono na lakou e wae mai i mau moho kupono na lakou e noho hooponopono mai i na hana o ka lehulehu, ma keia kau koho baloka e hoea mai ana.

Ma ka waiho inoa o na Elele Kalana ame Apana, a pela hoi iloko o ka Aha Elele Teritore ma ka po aku nei o ka Poalima i hala, he uuku loa na mahele i ikeia ka waiho paluaia ana ae o na papainoa o na elele no ke kohoia aku ma ka po o ka la apopo, a ma kekahi mau mahele, ua lokahi maoli na lala o ia mau kalapu i na moho apau i waihoia ae, no ka mea ua waeia ae lakou maiwaena mai o ka poe maikai apau i manaoia aku, e hana mai ana lakou i ka mea kaulike.

Ma kekahi mau mahele nae, ua waihoia aku ka inoa o ka poe kupono apau loa i manaoia no ka hele ana aku iloko o na aha elele a elua, oiai nae, he kakaikahi wale no ka poe o lakou i makemakeia ai e koho a puka mai ia mau kalapu mai, aka no ka makemake maoli ana e waiho akea aku na na lala e wae i ko lakou makemake iho, ma o ka haawi ana i ko lakou mau baloka no keia poe; pela i hoomaopopoia ae ai, ua makeeia ka hoohana ana o kela ame keia mea koho i kona pono koho, e like me ke alakai ana a kona lunaikehala iho.

Ma kekahi mau Kalapu i ike mauia ai ka like ole o na manao o na lala ma o ka wae ana i na moho iloko o keia mau aha elele, oia hoi ke ku kaokoa loa ana o ka palaoa mai ke kikania mai, aka i keia wa nae, ma o ka mea i ikeia ma ka po o ka Poalima aku nei i hala, ua hoi mai na manao ooloku i maa i ka hoala ia iloko o na lala o ia mau kalapu a i ka wai lana malie. Ua wawahiia ka mikini a pau i ke okaoka, a loaa aku la i ka poe koho ka wae ana e like me ka lakou i ike ai he pono, aole hoi mamuli o ka wae wale ana no a kekahi pohai, i makemake e komo aku iloko o ka Aha Elele Wae Moho, a wae mai i na kanaka i kupono i ko lakou ano iho, a i ko lakou makemake paha.

Ma keia wahi, ke makemake nei ke Kuokoa ma kona ano he waha olelo no ka lehulehu, e hooaiai aku imua o ka poe koho baloka iloko o na Kalapu Repubalika, o ka aha elele Kalana ame Apana a pela hoi ka Aha Elele Teritore, he hookuina ia o na makaainana iloko o kekahi aoao kalaiaina no ka wae ana ae i na kanaka i kulike me ka makemake o na Repubalika oiaio apau, na kanaka hoi e hiki pu ai ke umeia aku na kakoo ame na apono ana a ka lehulehu holookoa, aole hoi o ka poe e ake ana i na kulana hanohano wale no, a i ole na kanaka paha e ake ana e loaa mai kekahi mau pomaikai pilikino mai kekahi mau oihana mai a mau ano okoa ae paha.

Nolaila i ka oili ana mai o na elele mailoko mai o na Kalapu like ole ma ka po o ka la apopo, e hoomaopopoia, ua kau aku maluna o lakou ke koikoi o ka wae ana ae i keia poe kanaka e like me ka ke Kuokoa e hoaiai aku nei, na kanaka e hiki ai i na Repubalika oiaio ke kau aku na maka me ka hialaai, na kanaka e kapa oleia mai ai he mau ilio melemele, a no ka mea ke nana nei ka Repubalika oiaio i ke kanaka ma kana hana, aole ma kona ano.

E hoomanao pu e na elele, o ka aha a oukou e hele aku la, he wahi ia e halawai mai ai me na wiliau, nana e ume aku i ka noonoo, a e hoolauwili i na manao maikai, a kaualakoia aku e wae a e koho i na mea i ku-e i ke alakai ana a ko oukou mau lunaikehala, nolaila e hoomanao i ke a'o a ke Kuokoa i kiaahi i ka po, a i kiaao i ke ao.

KUPONO OLE E HOOMAUIA AKU MA IA KULANA.

Ina i pololei a oiaio na mea i loheia mai Waialua mai e pili ana i ka hookuuia ana o Ah Chee, ka Pake i hopuia ai no ke kuai waiona me ka laikini ole, mamuli o ka hoohemahema o ke keena o ka Loio Kalana o ke Kalana o Oahu nei, alaila ua hiki mai i ka wa a ka lehulehu o ka poe koho baloka e hoomaopopo ai i ka hana a keia kauwa a ka lehulehu.

Ua hopuia kela Pake a ua hookolokoloia imua o ka aha apana o Waialua, Oahu, a mamuli o ke kauoha a lunakanawai Apana Archie Mahaulu ia A. M. Baraunu, ka loio ma ko ke aupuni aoao, a e ku ana hoi ma ka aoao o ke keena o ka Loio Kalana, e lawe aku a hoike aku i na kanawai e kakoo ana i na kumu ma ko ke aupuni aoao, i hiki ai ke loaa ke ahewaia maluna o ka mea hoopiiia, pela i hoopaneeia mai ai kela hihia mai ka mahina mai o Iulai aku nei i hala a hiki i ka Poakolu aku nei o ka pule i hala, akahi no a hoea hou mai nei ia hihia imua o kela aha no ka hoolohe houia ana.

No ka loaa ole ana aku o na kuhikuhi kanawai imua o ka lunakanawai ma keia noho hou ana o ka hihia, ua hookuuia aku la ka mea i hoopiiia, oiai nae ua minamina loa o Lunanana Fennell mamuli o keia hemahema i kau aku maluna o ke keena o ka Loio Kalana, oiai ma na mea i hoomaopopoia eia, he hihia maikai maoli kela ma ko ke aupuni aoao.

Malia paha he mau kumu kupono no ma ka aoao o ka Loio Kalana a o kona hope paha, o ka hoouna ole ana aku i na kuhikuhi kanawai e like me ka makemake o ka Lunakanawai Apana Mr. Mahaulu, ina pela ua loaa no i ka lehulehu he mau kumu kupono loa e wae ole ai iaia i Loio Kalana iloko o ka Aha Elele Wae Moho, a i ole ia koho aku paha iaia i Loio Kalana ke manao oia e alualu hou i ka hanohano ana e paa nei no keia kau koho baloka.

Ua hooliloia aku mailoko o ka waihona aku o ka lehulehu na lilo o na luna aupuni ma ka hopu ana ame ka lawelawe ana i keia hihia imua o ka aha hookolokolo, aka nae iloko o ia mau luhi ana aole i nanaia aku ka pono o ka lehulehu, a hooikaikaia aku hoi e loaa ke ahewaia o ka mea ku-e kanawai, a ina ua pololei ka mea e pili ana i keia hihia a ke hui puia ae me na mea a ka lehulehu i ike ai no keia Loio Kalana alaila, ua hiki mai ka manawa e loaa ai ka loli iloko o kela keena no ka pono ame ka maemae o na hana o ia keena.

Ina he oiaio ka meahou i puka ae ai maloko o na nupepa haole puka la o keia kulanakauhale no ka lilo o ka Lunahoomalu o ka Papa o na Lunakiai Chas. Hustace o ke Kalana o Oahu i mea pulapuia e Chas. Achi, ma o ka puni ana mai e haawi aku ana o Achi i kana mau kakoo ana i wahi e waeia ae ai oia i Meia, alaila pela i poholo aku la ia mau kanaka o Mr. Achi iloko o na hana alanui iloko o keia mau la aku nei. Ea nui no ka maalea o ka Alopeka, e ao nae o lilo i Iuda nana e kumakaia ma ka pahu baloka o keia kau koho.

Ua hiki mai i ka manawa a ko Honolulu nei poe e ike hou aku ai i ka helunā nui o na mokukaua Amerika ame na keiki aukai e like iho nei me ke aumoku o ka Akelanika, a ke manao nei makou aole no e nele ana ka malama o na makaainana o keia Teritore i na hana e lilo ai i mau mea hoomanao na na kanaka o keia mau moku kaua ia lakou e haalele mai ai i na kai o Hawaii nei.

NA HUNAHUNA MEAHOU O KA APANA O HANAPEPE KAUAI.

Mr. Lunahooponopono o ke Kuokoa, Aloha oe:—Ma ke Sabati, Augate 23, ua hoolaaia iho la he wahi Betela ma ka aekai o Mokupapa, no ka Ekalesia o ka Poe Hoano o na la Hope Nei, o kou meakakau kekahi i hiki aku ma ia anaina.

Ma ka makaikai ana aku i ke ano nui o ka hoolaa a ka poe o keia Hoomana, he bapetizo wai nui no ke kahua hoonee o na iliili a ma ia kahua no ke kalele nui ana o na ha'iolelo, he kuahaua no keia no ka poe kapipi wale ia no ma ka lae pili i ka aihue ame ka powa no ka mea aohe i komo ma ka puka a Iesu i komo ai, oia hoi o Ioredane Muliwai, na ka poe manaoio Hoomana no ia e ike iho i keia mau hoakaka ana.

Kekahi Makualii kahiko o keia Ekalesia i noho loihi ma ka Aina Houluulu, oia o Mr. Nehemia Hiapoole nana kekahi ha'iolelo pili no i ke kahua kahi i loaa ai o ko lakou kuleana i ka Baibala, a wahi ana, aia ma Ioane IV ma na pauku 36, 37 ame 38, Oia hoi ke ohi nei a ke komo pu nei ka Ekalesia o Iesu Kristo iloko o na hana ame na pomaikai a lakou i luhi ole ai, na Kalawina ma i huli no lakou na papa pa'i o ka Baibala aka ua haawi o Iesu no kona poe Hoano, pehea mai ana la ka wehewehe ana a ka poe ike Palapala Hemolele i keia, e ala e Kanealii ma, oi kau ka la.

Eia hou, ua makaukau ka Makualii Nehemia Hiapoole e hoi i ka Aina Eheu a na manu, aka mahope koke no o keia Sabati hoolaa ua waiho iho la oia ma kahi moe me ka nawaliwali, he ha-no kona ma'i i awili pu ia me ka piwa, a ma ke ahiahi Poaono, Augate 29 i hala ua hala aku la ma kela aoao mau o ko ka honua a ua waiho ia kona kino lepo ma ka ilina o kana moopuna Mrs. Keliikaapuni Kanakaole, pau aku la. Aka nae ua moe ma ka ili aina o Babulona Nui, aole hoi ma ka aina i kahea ia no ka houluulu ana o ka poe Hoano.

Aloha no kana ohana keiki ame na moopuna e noho la ma ka Aina houluulu ke loaa aku keia lohe ia lakou ua hala o N. Hiapoole.

O kona wahi moolelo pokole i loaa ia'u, mai Kona, Hawaii mai, oiai i kona mau la opio wale no, i hele mai mahope o ke keiki a kona hoahanau oia no o J. H. Kapukui, a ma Hanapepe, Kauai nei no ka noho ana a mare wahine a nunui na keiki, a ma ka manaoio i ka Ekalesia o Iesu Kristo hele a noho ma ka ili Aina o Laie, a ma ke aloha ohana i hui pu no me ka nawaliwali hoi hou mai ma Hanapepe nei a hiki wale mai la no keia hopena. Nolaila ua hala keia hoaloha o ke Akua.

Eia hou ma ka Poakahi, Augate 27 ua nalowale kekahi Kepani mahi laiki me ka maopopo ole o ke kumu o ka hele ana a hoi hou ole mai no kona home, ua hooikaika nui kona mau hoahanau ame na hoaloha e huli a ma ka auwina la Poaha, Augate 29 i loaa aku ai iloko o ka nanelehele ua make, me he mea la ua make no ma ka Poakahi no ka mea ua ino ke ea o ke kanaka ma ia la no i loaa ai.

Ua kii ia ka makai Isaac Iona a ma kana ninaninau ana ua maopopo ua make no keia Kepani iaia ponoi no, he pahi no ma kona lima e paa ana i ka manawa i loaa aku ai, a ma ka olelo a kona hoahanau, o kekahi no ia o na pahi kuke mea ai a lakou, ke kumu o ka lawe ana i ke ola, aole i maopopo pono he koho wale aku no malia no Ewa.

Me keia mau wahi hunahuna ua lawa ke hooki nei au no kahi wa hou aku.

F. SABO.

LAWE MAOLI I KONA OLA IHO ME KA PAHI.

O kekahi o na meahou i loheia mai Kauai mai, oia no ka lawe ana o kekahi Kepani nona ka inoa o Y. Shimokawa i kona ola iho, ma o ke oki ana i kona puu a moku me ka pahi.

He Kepani keia e noho hana ana no ka mahiko o Gay & Robinson, a oia ka mea nana e malama ana i ke ko ma ke awawa o Kapahili. Ma ka Poakahi aku nei o ka pule i hala i lawelaweia ai kela hana ku i ka menemene ole maluna ona e kona mau lima ponoi.

No kekahi mau mahina eha a elima i hala ae nei i haalele mai ai kana wahine mare iaia, a huli hoi aku la no Iapana, a ma na mea i loheia ae no keia Kepani, ua makemake loa oia e huli hoi pu aku no Iapana mahope o kana wahine.

Ma ka Poakahi aku nei nae i hala i oleloia, ua nalowale honua iho la oia mai kona hale e noho ana ma Hanapepe, Kauai, a aole oia i ike houia ma ia la a po, a pela no ma ka lua mai o ka la, a mamuli o ka haohao o kona mau hoaloha, ua hele aku la lakou e huli iaia ma ka Poakolu ae, eia nae aole no he loaa o kona kino.

Ma ka Poaha ana ae nae, ua loaa aku la kona kino e waiho mai ana iloko o ka mala ko, ua okiia ka a-i a moku i ka pahi, a e paa ana no ka pahi iloko o kona lima.

Ma na mea i hoomaopopo mua ia, o ka huli hoi ana o kana wahine no Iapana ke kumu i lawe maoli ae ai oia i kona ola iho, aka ma o ka puai hou ana ae nae o kekahi lohe, no ka poho ana o kekahi mau haneri dala ana i pili ai ma ka **heihei lio, pela i manaoia** aku ai, o ke kumu maopopo mamoli paha ia o kona makemake ana e komo koke aku i ke aupuni ma o.

HOOPIIIA AKU NEI O BRECKONS I AMERIKA.

(Mai ka aoao 1 mai.)

Kepani Shinpo o ke kakahiaka Poakolu o ka pule i hala, a maloko o ia nupepa ua hoakakaia kekahi o na kumu hoopii e ku-e ana i ka Loio Apana Breckons.

Wahi a kela nupepa e hoike ana ia i ka mea oiaio maoli o na kumu hoopii a e hoakaka pu ana ia pepa o ke noi e huli ponoia mai kela hewa he hana kalaiaina wale no ia, i ulu mai mamuli o ka noii ia ana o ka hihia o Iaukea, a oiai ma ia hihia ua komo pu o Mr. Breckons ma ia hana. Ua hoopuka pu ae kela pepa i ka oluolu, ka waipahe ame ka noho aloha ana o Breckons me na Kepani.

Ma ka Poaha aku nei maloko no o ua nupepa Shinpo la e hoakaka ana ia aohe nupepa haole o ke kaona nei i hoakaka iki i na kumu i hoopiiia aku nei o Breckons, me he mea la he hana keia e lawelaweia ana ma ke ano akahele loa.

O na kumu hoopii no Mr. Breckons oia no na mea pili i ka poe hakaka no ka uku makanaia, kona komo pu ana iloko o ka hihia o Isoi, kona lawelawe ana ma na hihia malu i ku i ke kanawai e ku-e ana i kana hana a e hoopalaleha ana i ka hoopii ana mai i na hana i haawiia nana e hana.

Ma ka Poaha aku nei ua ninauia aku o Thwing i ka oiaio o ka mea i hoolahaia maloko o ka Shinpo e pili ana i ka hoounaia ana aku nei o na kumuhoopii e ku-e ana ia Breckons i Amerika. Ua hooia mai oia i ka pololei o ia hoike a ua paku'i hou mai oia i kekahi mau mea hou, a penei kanaka:

"No kekahi manawa i hala, ua hololeka au me na luna Aupuni ma Wakinekona e pili ana i ke ano o ka Breckons mau hana e lawelawe nei ma kana oihana maanei. Ua lehulehu ko'u mau manawa i kakaukeka ai i ka Loio Kuhina Nui Bonaparte, a o kekahi oia mau leka a'u i kakau aku ai ua manaoia he leka ano nui loa ia no na kokua o ia oihana e hoouna aku ai iaia ma kona home ma Lenox, Mass. A no keia leka ua kakau mai ka Loio Kuhina Nui i kekahi pane nona ka nui he elua aoao i piha e hoakaka ana o ka'u mau hoakaka apau i hoouna aku ai iaia he mau mea ano koikoi loa ia a nolaila, e lawe ana ia ia kumuhana a noonoo pu me ke kuhina Kalaiaina Gafila.

"He mea pono ole keia e hoopauaka wale ia, a aole no makou e hopohopo ana no ka hoonee ana aku i keia hana imua.

"O ko makou manaoio maoli a ua hiki loa hoi ia mea ke hooiaioia, aole i lawelawe o Breckons i kana mau hana maanei e like me ke kupono maoli e lawelaweia. Ke manaoio pu nei makou ua hoeha aku oia i ka hoopononopono aupuni kaulike e like me ka pili o ia mea i na aina hikina a ua lilo maoli i kumu keakea i ka hookoia o ke kanawai ame ka maluhia mawaena o na kanaka o ka hikina.

"Aole makou e paio ana i keia ninau iloko o ka pouli, aka ua hoouna aku i keia mau kumu hoopii imua o ka Loio Kuhina Nui Bonaparte ma ka la 10 o Augate. Ua hooholo au aohe ia he mea kupono ka hoike ana ae i ke akea a hiki i ko lakou hoounaia ana aku i Wakinekona.

"O na kumu hoopii a makou i waiho aku nei he mau kumu koikoi loa, a ke manaoio nei no au ua lawa na hoike e kakoo mai ana i mea e hoopii ai ia Breckons no ka pono ole o kana hana.

"Ua maopopo ia'u ua loaa ia Mr. Breckons he mau kope o na kumu hoopii na leka ame na olelo ike i hoohikiia e a'u ame kekahi poe e ae i hoouna ai i Wakinekona. I ka nana aku ua hoounaia mai ke kope o kekahi mau leka ia Mr. Breckons mai Wakinekona mai, aka nae o kahi i loaa mai ai o kekahi mau leka hope, i hoouna kokeia aku nei ma ka ekeleka hope, he koho wale no ko'u.

"Ua hoikeike aku au i kekahi mau kope o na olelo hoike i hoohikiia i kekahi poe, a ua ninaninau i kekahi mau oleloike mawaena o kekahi o na Pake ame na Kepani a malia ua kamailio paha kekahi poe o lakou ia Mr. Breckons, aka, ua loaa iaia kekahi mau mea ano nui o kekahi leka a'u i haawi kino ai ia Kiaaina Frear, a he palapala ia i kupono e ikeia e ke Kiaaina ame kona mau paalalo iho ame ka poe i kakauinoa i ua palapala la. Aohe maopopo ia'u ke kumu o ko Breckons lohe ana i kela mea koe wale no ina ua oili ae mai kekahi ae o na paalalo o ke Kiaaina alaila, pela paha oia i lohe ae ai.

"Aka nae, aohe o'u hopohopo no ka loaa ana iaia i mau kope o kela leka. Aole makou e paio ana he kino a he kino, a i ole e paio ana paha iloko o ka pouli.

"Ma ka Poaha aku nei o ka pule i hala, ua haawi aku au i ke kope o na kumu hoopii ia Lunakanawai Dole, aka nae, aole i loaa iaia kela mau kope a hiki i keia la, a ua loaa mua aku ia Mr. Breckons ka hoike no ia mea mamua o kela manawa.

"Aole au i ike ua hoikeike aku paha o Lunakanawai Dole i kela mau kope ia Mr. Breckons, eia nae, o kana o ka olelo ana mai ia'u e kuka aku ana oia me ia no kela mau kuumu hoopii ku-e iaia."

Ua Makaukau o Breckons.

Ma ka launa kamailio ana me Mr. Breckons ma ka Poaha i hala, o kana i pane mai ai, no kekahi manawa i hala ae nei ua hoopiiia no oia e keia Thwing imua o ka Lunakanawai Kiekie a ua hoakaka aku oia ma na mea apau e pili ana i na kumu hoopii nona. Ma ka Poaha o ka pule i hala ka haawi ana ae a Mr. Thwing i na kope o na kumu hoopii ame na olelo ike i hoohiki ia ana i hoouna ai i Wakinekona ia Lunakanawai Dole a nana i haawi ae ia Mr. Breckons me kona nana ole ia mau kope.

Ua hoakaka ae o Mr. Breckons i kona makaukau e halawai aku me na kumu hoopii i waihoia aku nei nona, a ua ike no oia aohe oiaio o na kumu hoopii ku-e iaia.

HOAO E LAWE I KONA OLA IHO.

(Mai ka aoao 1 mai.)

lono kelepona i loaa mai e olelo ana he mau hana hoohaunaele ka mea i lawelaweia e kela Paele ma ia wahi. Ua hiki koke aku ka Makai malaila, a ma kana noii ana ua loaa mai la iaia ka ike ua hoopaapaa kela Harris me kekahi wahine Paele malaila me ke kaawili ana e pepehi iaia a make. Ua hoomaka koke kela wahine Paele e holo me ke alualu ana o Harris a ma ka hoikeia mai he pahi ka kela Harris i kela manawa. Ua loihi ka manawa a ka makai i huli ai a ua aneane e hapalua hora paha a hiki i kona loaa ana aku i Aala Paka.

Ma ka hora 2:30 a. m. ua hoihoiia mai oia a hoopaaia iloko o ka rumi paahao, a i ka wa i hele aku ai ka wiliki i ke kakahiaka hora elima, e nana mai ana ke kania-i o ua Paele la. I kela manawa ua hooholo koke ka oihana makai e hoihoi loa iaia i ka hale o ka Amerika, a ua hoihoi kokeia maluna o ke kaa makai, mahope o kona hooluhi ana i na makai, a i ka hiki ana i ka Hale o ka Amerika ua hailiili mai la oia i na makai me ka hoopuka ana i na olelo ino. Ua hoopaa kokeia kona mau lima i na kupeehao a o na wawae me na poka a hookauia aku iluna o ka moku kalepa. O ka mea maopopo e hoopaahaoia ana ia no kekahi manawa loihi.

He makahiki i hala ae nei, he lehulehu no kana mau manawa i hooluhi ai i ka Oihana Makai. I kekahi manawa ona i hoopaaia ai i ka halewai, ua mahuka aku oia mai kela paa nui ma ka pinana ana ma ka paia pohaku a haule iwaho a holo a pee iloko o kekahi wahi papaihale a malaila i loaa aku ai i na makai.

Ua hopuia oia no ka hoohaunaele ana ma ke Camp Helu 2 ma ke alanui Vinia kahi ona i nokeia ai i ka paluku ia a aneane hiki ole ke ikeia aku kona helehelena.

PAKELE KE OLA OIA KAMAAINA.

(Mai ka aoao 1 mai.)

papa ma kona wahi o ka haule ana, eia nae aia ua keiki la ke laweia la e ka wai no kahi o ekolu haneri kapuai ka mamao.

I kela wa i oili aku ai o keia keiki ma kekahi aoao o ka hawai, ua noke ae la oia i ka uwe kapalili, a holo aku la o Albert Decker, a nana i huki mai iaia a hemo mai ka hawai mai, me ka hele o kekahi mau wahi o kona kino a manumanu.

Ua lilo ka pakele ana o keia keiki i mea e hookahahaia aku ai ka manao o ka lehulehu, no ka mea he haiki loa kekahi wahi o ka hawai, a he pani hoi ma kekahi wahi, aka ua puka aku no nae oia mai keia mau wahi pilikia aku me ka nui ole o ka poino.

He wahi manawa uuku wale no ia o keia keiki i noho malie iho ai mahope o ka loaa ana o keia ulia, a iloko o na hora elua, ua ike houia aku oia e noke mai ana no i ka paani me kona mau hoa kamalii.

O Mr. McCandless kekahi mea i ike i ka loaa ana o kela ulia i keia keiki, a nana i kauoha koke i ka papa, me ka hoolimalima ana i kamana no ka uhi ana i ka hawai a paa, i ole ai e loaa hou kekahi ulia i na kamalii ma kela wahi.

KU HOU MAI NEI UA MAU MOKUKAUA.

(Mai ka aoao 1 mai.)

ke kauluwela o na alanui i na kukui, a ia hona wale no keia i na wahi hae kakaikahi e welo ana maluna o na pahuhae o kekahi mau hale ame na hae liilii ma kekahi mau alanui ano nui o ke kulanakauhale nei.

Ma ka Hokele Iana nae ame ka Hale Mana Hooko, o na hale no ia i koe o ko laua mau kukui uwila mai kela manawa mai o ke aumoku mua aku nei, a ua hele no nae a pakuwa i ka ikeia e na kamaaina.

He mau la laukanaka aku ana keia o ke kulanakauhale nei i keia mau keiki aukai o ka Pakipika, a me he mea la i ka nana aku aole no e hoopilikia wale mai ana keia poe, mamuli no o ke kaa i ko lakou mau aliikoa ka makaala ana ia lakou, a ma ia ano aole he mea a ko Honolulu nei poe e maka'u ai no na haunaele mai keia poe mai.

He nui na pa hula e liuliu mai nei no ka hoikeike ana aku imua o keia poe koa, e like iho nei me ka manawa a ke aumoku mua i kipa mai ai, a aole no e nele ana ka hele nui aku o keia poe e ike, no ka mea ua nui ko lakou lohe i na hula Hawaii, a koe aku ka ike kumaka maoli ana.

Ka Laau Kupono Loa

NA HUAALE AKALA A KAUKA WILLIAMS.

O na ma'i apau loa i ulu mai mamuli o ka nele i ke koko, e loaa aku auanei na hoopomaikai ana ke lawe i ka lapaau ana me na Huaale Akala a Kauka Williams. Ua hiki ia lakou ke hoomahuahua i na mea ulaula, me ka hiki ana ke lawe aku me ka holopono ma na wahi paahana a pau o ke kino ame ka hoomahuahua ana aku i ke ea maemae, ka mea i oleloia ke kakoo nui o ke ola.

E hoouna mai i keia la i buke kuhikuhi no na olelo hoakaka ame ka hoola ana.

Ke kuaiia nei na Huaale Akala a Kauka Williams e ka poe kuai laau lapaau apau, a i ole e hounaia aku no me ka ukuia o na hoolilo, ke loaa mai ke kumukuai o 50 keneta o ke poho he eono poho no $2.50. Dr. Williams Medicine Co., Schenectady, N. Y.

KAILIIA MA KE AHIAHI E MARE AI.

O keia malalo nei ka moolelo o kekahi kaikamahine i kailiia e kona makuahine i ke aumoe maluna o ke kaa otomobile ma ke ahiahi e mare ai.

KIKAKO, Aug. 7.—Ma ke aumoe o ka po nei ua kailiia aku o Miss Ethel Ludwig, kekahi o na kaikamahine i puka pono mai ke kula kiekie mai o Leland Sanford, mai kona home aku ma Morris, Lll., e kona makuahine, oiai nae oia ke ahiahi e mare aku ai oia me Dr. F. F. Fitzgerald, he Kauka opio no ka halekula nui Cooper ma Kapalakiko.

Ua hooholoia ma kela ahiahi e mare ia ai laua, aka nae ma ke aumoe o ka po nei, ua koi ikaika ia aku ka wahine opio, a i oo ma ke kanawai e kona makuahine e hoopau i ka mare ana me ke kane no ana i ae ai, a hookauia aku la me ka lima ikaika maluna o ke kaa otomobile e Mrs. Otto Ludwig, kona makuahine ame ke kaikunane o ka makuahine, ka Loio Charles Readon a laweia mai i Kikako nei.

Ua kupaka kela kaikamahine me ka ikaika, me ka manao e hemo me kona uwa ana a nui e loheia mai ai e na kanaka mai o a o. A mamua o kona hookauia ana aku iluna o ke kaa, ua hoohanuia aku oia e kona makuahine i ka laau hoohiamoe i hoopuluia i ka hainaka a hehee iho la oia ilalo, a o kona manawa ia i hapaiia ai a hookau ia iluna o ke kaa a lawe ia mai la no Kikako nei.

Ua halawai mua keia Kauka opio he makahiki i hala ae nei, me Miss Ethel Ludwig, oiai no oia e noho ana i ke kula ma Sanford. I kela manawa e noho ana ka makuahine me ke kane ma Palo Alto, Kaleponi, kahi i hoomaopopoia ai aia no o Ludwig malaila kahi i noho ai. Mahope o ka hemo ana mai o kela kaikamahine mai ke kula mai, ua hoihoi mai la ka makuahine iaia i ko lakou home ma Morris, Ilinoi. Ekolu pule i hala ae nei, oiai ke Kauka e kaahele ana no ka hele ana e ike i kona makuahine ma Pittsburg, Pa., ua kipa aku la oia i ka hale o Mrs. Ludwig ma Morris, a noi aku la ia Miss Ethel Ludwig e lilo i wahine nana; ua ae mai la ka makuahine me ka maikai, a ma ia la no ua hooholo ia ka mare, a o keia ka la e mareia ai laua. Ma ka la i nehinei ua hoea aku la o Kauka Fitzgerald ilaila no ka hoomakaukau ana i ka mare. Ua halawai mua mai la oia me ke kaikaina o ka makuahine o ka wahine i ke kaaahi ana i lele aku ai a hoike mai la iaia, e hoi hou no Kapalakiko ma kekahi kaaahi aku, me ka olelo ana aku, ua hooloii o Mrs. Ludwig i kona manao a e ku-e ana oia i ko laua hoohuiia ana ma ka mare.

Ua hoole koke aku la ke kauka i kana noi a koi ikaika loa aku la oia e ike koke ia Miss Ethel Ludwig. Ua hooleia kona ike ana iaia ma na ano apau ame kona komo ana iloko o ka hale, a o kela kaikamahine ua hoopaaia iloko o ka rumi me ke kiia o ka puka a paa me kona kiai paa loa ia e kona makuahine ame kekahi mau mea i pili ia lakou; aole i liuliu loa mahope iho ua hanaia iho la ka hoomahuka ana e like me ia i hoakakaa mua ia ae nei. Ua hookolo no keia Kauka Fitzgerald a hiki i Kikako, a i kona hiki ana nae ilaila, ua nalowale iho la lakou la.

Ua hele koke aku la oia i ke keena oihana o ka puali makaikiu no ka huli ana i ka wahine. O ka makuahine o ke kane ame kona kaikaina ua makaukau laua e holo mai, Pittsburg mai no ka mare, a telekalapa e ia aku e noho aku, ua haunaele ka paa mare.

Ua manaoia mamuli paha o ka loaa ana ia Mrs. Ludwig ka makuahine o keia kaikamahine kekahi waiwai hooilina nui mai kona makuakane mai ke kumu o kona makemake ole i kana kaikamahine e mare me keia Kauka opio, a ua manao oia ua lawa iho la no kana kaikamahine i ka waiwai e hiki ai iaia ke noho me ke kane ole.

DEER ISLAND, Maine, Sept. 2.—He ehiku mau malihini i holo hoomaha mai i piholo maanei i nehinei mamuli o ke kahuli ana o kahi moku kiakahi a lakou e holoholo ana.

LAAUILINONABEBE

O Kona Poo ame Kona Lauoho kekahi mea ana nui loa a na Makuahine e noonoo nui ai

★ ★

UA HANAUIA KELA A ME KEIA KEIKI ILOKO O KA HONUA NEI me ke ewe o na ma'i lehulehu e ulu mai ana iloko o ka ili, ke poo a e lilo ana hoi ke koko ia wa i mea nui loa no ka panee ana i keia popilikia, a pela i lilo ai ia i mea nui loa e hookaumaha mau ai i ka noonoo o kela a me keia mea i looha i ka nāli ana a na ma'i lehulehu. Aole keia mea i hookaumaha ia ma kekahi ano e ae, aka, mamuli no o ka hoopalalehaia ana e ka mea i kupono e malama a makaala i keia polino. Nolaila, ua lilo i kumuhana na kela a me keia makuahine maikai e makaala mau ai i ka lakou mau keiki e loohia ana i na popilikia lehulehu e ulu mai ana mamuli o ke koko ino, e hookamaaina mau lakou me na mea a pau e hiki ai ke pale aku i keia mau popilikia lehulehu, i mea hoi e loaa ai ke ola maikai, malalo o na lapaau noeau ana me ka hikiwawe a me ke ola loa no hoi.

Ua olelo ia o ka auau me ka wai pumehana a me ke KOPA CUTICURA no ka hoomaemae ana i ka ili no ka papaa i ka lepo a me kahi mau ino e ae, a pela hoi no ka unahi-pii, a pela hoi, ina e kapili malie i ka Aila Hamo CUTICURA no ka hooki koke ana i ka maneo o ka ili, ka eeke ano manene o ka ili ame ka pehu, a pela hoi no ka hoomalielie ana i ka hu'i a me ka hoola ana i na palapu, a mahope aku oia wa, ina ka e inu i ka Laau Hoohainua CUTICURA, oia wale ae la no ka na mea a pau e hana ai no ka pale ana aku i keia mau kinaunau o na keiki lilili i na wa a pau e hoomaka mai ai, a ina no ua loaa mua, he mea pau wale no ia i keia mau laau ae la, ke malama pono ia na kuhikuhi. Ma keia hana ana pela, e loaa ai i na makuahine hoomanawanui ka maha a me ka oluolu o ka naau, a he mea no hoi ia no lakou e hookaumaha ole ia ai i na wa a pau. Ua hoola ia keia mau haawina pomaikai ma na home lehulehu a puni ka aina.

Mamuli o ka momona, ka maemae, a me ka hikiwawe o ke ola o keia laau, i makemake nui ia ai e na lahui kanaka a pau i hoao a ikemaka i kona waiwai nui ma ke ano hoola, a pela no hoi i hilinai nui ia ai kona waiwai no ka hoopakele ana i ka luhi a me ke kaumaha o na makua lehulehu ma na wahi a pau, a pela no i malama nui ia ai maloko o na home.

HE HOOLA MAOPOPO NO NA MA'I MALOKO A MAWAHO O KE KINO.

Oia hoi ke KOPA CUTICURA e hoomaemae ai i ka ili a me ke kepia e ke poo a hoowaliwali i ka alualu, o ka AILA CUTICURA HAMO no ka hoopau koke i ka maneo a hooluolu a hoola, a me ke CUTICURA RESOLVENT no ka hooluolu a hoomaemae ana i ke koko. Ke kualia nei ma na wahi a pau o ka honua nei. Keena Kuai ma Auseteralia, R. Towns & Co., Sydney, N. S. W. Keena ma Aferika Hema, Lamron, Ltd., Cape Town. "I loaa ai ka ili pahee maikai, ka lauoho a me na lima."

O POTTER DRUG AND CHEM. COMP., Boston, U. S. A., na Ona o na Laau CUTICURA a pau loa.

KE KULA NUI ALIIOLANI

HE KULA NOHO PAA, A HELE LA NO NA KEIKIKANE.

Malaila kahi e loaa ai o na hoonaauao ana e makaukau ai no ka lawelawe Oihana ana, a i ole komo aku iloko o ke Kula Kiekie. He Kahua o elima eka, ma ke Awawa o Manoa. Ua lawa pono i na Kumu kupono a makaukau. He wahine hooponopono nana e nana ana i na mea e pono ai na haumana.

Akena no Hawaii no ke Kula A'o Kanawai.
SPRAGUE MA KE KAKAU LEKA.
Ua makaukau na Haawina.
E hoomaka ana ke Kula ma ka la 14 o Sepatemaba.
Poo Kumu, L. G. BLACKMAN.
Mea Malama Rev. F. Fitz.
Pahu Leka 512. Ma ke Alanui 7, Kaimuki, Honolulu. Kelepona 970

Nuhou Kuloko

Lohaloha na poo o na Demokarata a kani hoi ka aka a na Repubalika no ke ku ana mai la o ke Kanawai Kulanakauhale ame Kalana o Oahu nei.

Ma ka Poakahi nei i huli hoi aku ai ka hui kinipopo o ke Kula Kiekie o Keio, a ua piha ae ka uwapo i ka poe kinipopo o keia kulanakauhale no ka haawi ana i na leo huro no lakou.

He o ia mau no ka piha ku'i o na oneki o ke Kuokoa, a ua koe no ka ukana ma keia kelepa ana e oili pulelo aku nei, nolaila hoomanawanui hou mai no e na makamaka heluhelu o ke Kuokoa.

Ma ka Poakolu nei, Sepatemaba 2, i malama ae ai ka Moiwahine Liliuokalani he paani hoomanao no kona la hanau ma kona home mawaho o Waikiki; o keia ke kanahiku o kona mau makahiki.

Ua makemakeia na lala apau o ka Hui Kokua a Hookuonoono o na Oiwi Hawaii o na kane e akoakoa ae ma ka hale kaaahi ma ka hora 8 kakahiaka Poakahi, Sept. 7, me ko lakou mau aahu makalike.

O na haina nane i hookomoia mai nei e J. Kauakanilehua, Na Lehua o Awini, W. B. K. Kuinipele no ka nane a Makanikeoe, aole i pololei, nolaila nana ia mai ka haina a ke keiki o ka Halepaahao o Uwahipouli, a hoonui houia ka ikaika i ukuia ka luhi.

Ua kapaeia ka nui o na haina Baibala i hookomoia mai nei no na ninau a C. K. Kaanoiokalani, mamuli o ke kulike no me na haina e hoopuka ia aku nei ma keia helu, a ke hoole mai nei no ka makole, aole ka ia o na haina pololei.

Ma nehinei i puka mai ai ka olelo hooholo a ka Aha Kiekie e hoole ana i ka hoopii ku-e a Emaluka i ke Kanawai Kulanakauhale o Honolulu nei, e kakoo ana hoi i ke noi kumu a ka Hope Loio Kalana no ke kiola loa ana i ka hoopii.

I keia keena mai ka Loio Kalana Sam. K. Kaeo o ke Kalana o Kauai a he oia mau no ka piha eleu o ko Kauai keiki, a wahi ana he lanamalie ka wai o na hana kalaiaina malaila, a ina pela io ea, hoomauia ka noho hoomalu ana e na keiki Hawaii ma na hana o ka lehulehu!

I keia keena mai o J. K. W. Makanikeoe a hoike mai ana, he makana paku'i hou kana e haawi ana i ka mea e loaa pololei ana ka haina o kana nane, oia hoi he buke himeni Leo Hoonani, a ke hui me kela buke himeni Hoku Ao Nani, o ka lawa loa no ia o na buke himeni a ka mea e aha'i ana i ka hanohano o ka loaa pololei ana o ka haina.

Nuhou Kuwaho

COLUMBIA, Carolina Hema, Aug. 28.—Ke pii mahuahua mau mai nei ka nui o ka wai ma na kahawai a o ka nui o ke poho i hanaia ma kekahi mau apana aina ua hiki aku ka huina waiwaio ma kahi o na miliona. He ekolu poe i make, a o na kaaahi ua hiki ole ke holo.

TOKIO, Aug. 30.—Ke hoolala nei ke aupuni e hoemi mai i na lilo o ke aupuni ma ke oki ana i kekahi mau hoolilo, a o ka hoemi i manaoia he hookahi miliona dala. O ka huina e hooliloia no ka hoomau ana i na pualikoa i kanakolu pa-keneta, a no na mokukaua i umi pa-keneta oia na hoolilo i manaoia.

POUGHKEEPSIE, Nu Ioka, Aug. 30.—Ua hoomaka iho nei o Gleason i ka hoopii ana ia Thaw no ka hookaaia mai o kona uku loio he $60,000, oiai oia kekahi o na loio i noiia aku e kokua ia Thaw ma kela hihia i hoopiiia ai ia no ka pepehikanaka no ke ki ana ia Stanford White a make.

WAKINEKONA, Aug. 31.—Ua waiho mai nei ke Kuhina Kalaiaina Garfield i kana hoike no kana mau mea apau i noii aku nei ia Hawaii a maloko o ia hoike ua ike oia he elua mau mea ano nui e pili ana i ke kulana holomua o Hawaii. O ka mua, ke ano oluoulu o na kanaka Hawaii ma ka ae ana e noho malalo o na hooponopono ana a na kanawai o Amerika, a o kekahi, o ka ae ana o na haku aina e mahelehele i ko lakou mau aina nui a e haawi aku no ka poe e makemake ana e noho maluna o ia mau aina.

OAKLAND, Aug. 31.—Ua hopuia ma ka la i nehinei maanei o Gustave Arkell, mamuli o ka hoopiiia ana mai no ka pepehiia ana o Alice Donahue, ka wahine i nalowale honua ma ka la 11 o Iune i hala, a ma ka la i nehinei i loaa aku ai kona kino make iloko o ka aina kele ma kahi kokoke i ka Emeryville.

NEW ORLEANS, Aug. 31.—Ua nui ke poho i ka pauahi o ka la i nehinei maloko o keia kulanakauhale, a o na hale ame na waiwai apau oloko ir hoopoinoia ua hiki aku ka waiwaiio i ke miliona ame hapa.

MELBOURNE, Sept. 1.—He mau haneri kaukani o ka poe makaikai i puuluulu ae ma na alanui i keia la e ike i na mokukaua ame na kanaka o ka aumokukaua Amerika. No ka nui loa o na kanaka ua nui na wahine i maule mamuli o ka hehiia e na kanaka a he nui ka poe i hoehaia.

WAKINEKONA, D. C., Aug. 31.—Ma keia la i apono aku nei ka Peresidena i na kii a ka poe kapili moku i kaha ai no ka hana ana i na mokukaua hou o ke aupuni, oia ka Florida ame ka Utah. O keia aku ana na mokukaua hou e kapiliia apa no laua ke kaumaha he 20,000 tona pakahi, a e kapiliia ana a like loa ke ano me ke Dreadnought. Ua nui ka like ole o na manao o ka poe kapili moku no ke kiekie o kahi e kau ai o na pukuniahi.

HAINA NANE.

Mr. Lunahooponopono o ke Kuokoa, Aloha oe:—Eia au la he keiki opeope nui no Kaluakoi, he ko-ki aku no Wailau; a he oma lele aukai nae no Malelewaa.

A ina ua loaa ko'u oluoluia e laulima pu aku me oe, alaila e omau aku no auanei au i ua wahi opeope la ma ka umauma lahalaha o ka manu nene holo hauanu a ka lahui, a nana ka hoi auanei e kuehu aku i ka loa ame ka laula o ka aina.

I kohukohu no hoi ka wahine u'i i ka hao mai a linohau, aai ka manu iluna he opua ka hoa e like ai, i ka hoohae i ka naulu, pela no hoi keia i kohukohu no hoi ka haina i ke kau ae o ke kino o ka nane maluna, a pela au i manao ai, e hookuu hou aku i ke kino pohihihi o ua nane la e holo aku i ka loa ame ka laula o neia mau kaiaulu, a oia iho keia:

Malamalama Niihau i ka malie
Ke lei mai la o Kaula i ke kai—e
Kuu moku—e kuu moku—e
Kuu moku kele i ke kai—e
E maalo ana no ke kanaka—e
Ulu no ka ai iluna holo no ka i'a
Moe no ka manu—e.
Kuu moku kele i ke kai—e
A Malie pa ko aloha e ka Inuwai
Ke lei mai la o Naue i ke kai—e
No Naue ka hala no Puna ka wahine
No ka home no i Kilauea—e
Ho————i————e.

A ke hoakaka pu nei no hoi ua Ke'ae'a la i na alahele e hiki ai ke loaa ua mokukele nei ana i ka mea huli.

Ka mua, oia no kou hookamaaina ia me ka "Ua lani Haahaa."

Ka lua, oia no kou hooloili ae i ka laau ihu i hope.

Ea, e kela "La" e hiki ae la ma Haehae a ka "La" papio i ka ilikai o Lehua ua ike maopopo ae la no oe i ke kino o ka mea huna pohihihi a J. K. W. Makanikeoe, ke Ahikanana, a o ka ihu pani hoi nana e hoonaueue nei, oni, naue na moku.

Ua huli, noii, a ua noweloia ka meheu o ua kolohe nui la o ke ao nei, a i ha'i ae au e loaa, huna au la nalo loa, aole oe e nalo, a he ihu hanu ko Nero, ua loaa aku oe ia'u ma ka molemole o ke kake o Lehua, e pupue ana i ka ihu o ka Iwalani.

Ea, ke ike mai la oukou o ka mea huna a kuu hoa o ka oihana hookahi ma ke konane ana i ha'i ae au, ua ahuwaleia ma ka mea ike a ka haole, a halialia wale mai la no hoi ia'u keia mau wahi lalani mele i na la i aui aku la penei:

Ka helena a o Hawaii la,
Malamalama na moku la,
Ahuwale na kualono la,
Ike ia ka pae opua la.
E ku-ku ana i ke kai la
I ke kai hawanawana la.

I mea hoi e ikeia ai ke ahuwale io o ka mea huna pohihihi a ka laeula J. K. W. Makanikeoe i ka ohe aniani makalua hoonui ike o ke Keena Oihana o Kaukaweli, e pono no ia'u e kukulu hou aku i na ninau wela e pii ai ka manene i ka pili mahamaha, a oia ka J. K. W. Makanikeoe e ne ae nei penei:

Ninau 1. Owai ka inoa o kuu moku? Haina, Moku Moa.

E loaa no keia Moku Moa makai iho o Waiwiopele i ka lihikai o ka Ua Lani Haahaa a nona paha neia hooheno ana.

E aha ia ana o Mauna Kea,
Kuahiwi alo pu me ke kehau.
Ke alawa iho oe o Mauna Loa,
Kohu moa uakea i ka malie.

I ka wa i hoopapa ai o Lonoikamakahiki ke alii o Hawaii me Kakuhihewa ke alii o Oahu nei i kela au io kikilo loa, ua puka ae keia mau huaolelo i ke alii o Hawaii penei:

I kai o Moku Moa la—e
Kaikoo uka.

Alaila pane mai la o Kakuhihewa "Kahaha, hoopunipuni wale hoi ua alii o Hawaii, nawai kau kaikoo mai mauka o ke kaikoo e ikeia nei la maikai mai."

Pane hou no o Lonoikamakahiki ke alii o Hawaii: "I kai o Moku Moa la—e Kaikoo uka."

Ea, e hoole mai paha auanei o Olekukahi, Olekulua a mamamo ka ole ia Olepau, aole ia o ka'u Moku Moa ae, he oiaio paha ia; ole ae la hoi oe ia moku moa a'u, a pehea hoi oe i kaili a i huna ai i kuu moa a e ole ke oo ana ae iloko o ka punana ike aku ai au ma ka puapua i ke kala-li a ko mahiole.

Kuu moku kele i ke kai—e
O "Moku Moa."
Ina iho no la i ka lihikai o Hanaio,
I ka makani kaili aloha o Kipahulu.

Ninau 2. Heaha ka inoa o kuu wahi ai? Haina, Uala Huamoa.

Penei e maopopo ai ia oe e ka mea heluhelu ke kumu i huamoa ai keia ano uala.

I kela au i-o kikilo loa, a o ke au no hoi ia e noho hoomaluia ana e Waawaaikinaaupo ma, e noho ana he Ka-e'ae'a, he ihukani hoi i-o ia ma ka inoa o Kaauhelemoa, he ahikanana keia no ka moku kaili la o Kaonawaelualani a e hea ia nei i keia wa, o Kauai o Mano.

O keia Kaauhelemoa i olelo ia ae la he moa kupua keia, a aia no oia iloko o kona kino iwi kahi i moe lolii ai, a o Halulu hoi, he moa kupua no ia a ua oleloia ma keia moolelo, ina e hohola na eheu o ua Halulu nei, a ke upoipoi ae, alaila, e haki kaikoo ana ka moana, wili ka puahiohio ku ka e'a o ka lepo, a lilo ka malamalama o ka la i mea pouli, a pela i holo ai keia mele penei.

Pupuhi kukui o Papalaua la—e
He ino;
Ke hele la a hapala kea, na ka ele ka ai.

Ua na'i pau ia keia mau moku e halulu aohe opu ko momona i koe aku iaia o na moa ikaika apau i ku mai imua o kona alo, ua lilo lakou i mea ole.

I ke ku'i ana aku o ko Halulu ikaika a hiki i Kauai, ua lohe iho la ua Kaauhelemoa nei no ka ikaika o keia moa o laua, alaila olelo aku la oia i kona haka penei::

"Auhea oe e ua haka nei o'u, ina kaua e hookolo aku hoi kaua ma ka meheu o Halulu," a o ko laua nei kakakau iho la no ia maluna o ka waa O ke kani ana no a ua moa la i Kauai e ha'i ae ana,

Ua ao kaua e ka Inuwai,
Ua pa ka makani a he kilipohe
A he poe mai au no Hawaii
He makahiapo mua na Kumukahi.

He oiaio, ke kani ka moa, he ao ae kolaila, a he malamalama no hoi e like me ka paha i hoikeia ma ke kino o ka nane.

Malamalama Niihau i ka malie.
Ke lei ma la Moku Moa i ke kai—e—e.

I ka hiki ana o Kaauhelemoa ma i Hamakua ma Hawaii, lohe iho la laua nei, aia o Halulu ma ma Hana i Maui, kakakau hou iho la laua nei ma ka waa a holo aku la a pae ma Kaupo i Maui, i ko laua nei pae ana aku iuka ua koele wawae aku la no laua nei a hiki i kahi e——o ia nei, ma ka inoa o Hamoa, ma Hana.

Ia laua nei i hiki ai malaila, ua ike aku la laua nei he kanaka iwaena ua-la e mahiai ana, a i ko laua nei kokoke ana aku i ua kanaka la me kona ike ole mai—e, he mea huna ka ia nei, wahi ma-lu ae la ko ia nei haka i ka iwi o ua hua la; a o ke kino iwi hoi o Kaauhelemoa.

I ka na-ha ana ae o ua iwi la, ua oili ae la ua wahi moa la, a holo aku la a komo iloko o ke kino o kekahi uala, me ka ike ole mai no noe o ka mea nana ua moo uala la. Alaila, olelo aku la ua haka nei o Kaauhelemoa i ke kanaka nana ka moo uala penei: He moa la, hoole mai la ke kanaka nana ka moo uala, aohe moa, a aohe no o'u hanai moa, a aohe no he moa o keia wahi.

He moa, i na iho la iloko o kalina uala, hoole loa mai la no ke kanaka mahiai o ulelo hou aku la no keia kanaka, he moa e kii ae paha oe la i kela uala, a wahi ae oe la, he moa.

Alaila lalau iho la ke kanaka mahiai i ua uala la a wahi ae la ia wa no i wili ae ai ua wahi moa la mailoko ae o ka uala, a holo ana iwaho a pela iho la i kapaia ai ka inoa o ia ano uala a hiki mai i keia la, he uala Huamoa.

Ninau 3. Heaha ka inoa o kuu wahi i'a e holo la no maluna? Haina, Moa oia no ka lau uala i hea ia ma kahi inoa, he Palula e holo la no maluna o ka pu'e uala huamoa, o ko ia nei ono nae, oia no ka hakui, a i oleia puholo paha.

Ninau 4. Heaha ka inoa o kuu wahi manu? Haina, Moa, ina iho no la, iloko o ka punana o ka uala huamoa kahi i moe lolii ai. O na inoa apau i komoia e ka huaolelo moa, o lakou no na alahele apau e kuhikuhi ana i ua mokukele nei a J. K. W. Makanikeoe a no lakou keia mau inoa malalo iho nei.

Moku Moa Kalepeamoa ame na iwi o Hamoa, o keia mau inoa ae la, aia akoakoa no lakou apau ma kahi i kokoke loa aku ia Kaiwiopele, a i kulike hoi me ka paha i hoikeia maluna o ke kino o ka nane penei:

No ka home no i Kilauea—e
Ho————i————e.

E hoomanaoia ma Hamoa i noho ai o Kaauhelemoa a hiki i kona make ana, a waiho no kona mau iwi ilaila, a pela iho la i—o ia ai kela wahi a hiki i keia hanauna hou e nee nei o "Na iwi o Hamoa," a i ike ia hoi i keia wa, Hamoa.

Kou no a mau,
J. W. K. KAKELAMALUIKALEO.
Keena Oihana Halepaahao o Uwahipouli.

Ua kiei aku la ke keiki o ka Halepaahao o Uwahipouli ma ka puka ki, a kuhihewa i ka waiho mai o ka uluna o ua kolohe la ia, aole ua hala e aku i ka holoholo po mahina; a i na no nae oe e hoohanuhanu hou aku ana ia Nero, o ka nahua no ia o ka oloolo wawae e ko ilio hanu meheu. Hooki houia ko ilio, e iwi auanei ka niho o ua kolohe.—L. H.

KA HI KULUMA.

He lehulehu wale ka poe i hoehaehaia aku mamuli o ka hi kuluma, eia nae ua loaa koke ka hooluoluia ma ka lawe ana i ka Laau Hooikaika, Korela ame Hoopaa Hi a Chamberlain. Ua hoola maoli ia kekahi mau ma'i kupilikii loa o keia ano e keia laau, mahope iho o ka pahu'a ana o na laau e ae, ame ke akamai o na kauka akamai loa. Eia ke kuai ja nei e ka poe kuai laau apau, a e Benson, Smith & Co., na akena no Hawaii.

AUGUSTA, Georgia, Aug. 28.—O ka poino i hanaia e na waikahe ua hiki aku ka huina nui o na poho i ka miliona dala a oi, a ua lilo pu he umikumamalima mau ola. He haumalu me na ao hakumakuma ke popoi nei maluna o ke kulanakauhale i keia la.

HAINA NINAU BAIBALA.

Mr. Lunahooponopono, Aloha oe:—I kuu noonoo ana i ka berita kahiko, i lu'alu'a a i kina, ame ka berita hou eia no ia:

1. O ka berita kahiko, oia no ka Olelo Hoopaa a ke Akua me Aberahama. E noho pu ka pono o ke Akua me Aberahama i kana mau keiki ame kana poe mamo wale no, mahope mai.

I ko Paulo manao ua lu'alu'a keia, ua kahiko, a ua kina, a ua pono ole. He berita kau kapakahi i ka Iudaio wale no.

2. O ka berita hou, oia ka Iesu Kristo, penei: "E hele aku oukou e hoohaumana i na lahui kanaka apau, a e bapetizo aku ia lakou iloko o ka inoa o ka Makua, a o ke Keiki ame ka Uhane Hemolele."

Ma ko Paulo manao he berita kaulike keia, aole i ka Iudaio wale no, aka ua wehe ia no na kanaka apau. A pela o Paulo ma i hooikaika ai i ka Euanelio e hoolaha i ko na aina e, ma keia berita hou, aole ma ka berita kahiko.

KAWAIAHAO.

Ua kulike ole no keia me na berita a ka mea nana na ninau nolaila, aole e kau mai ke koikoi o ke apono ana aku i keia mau haina maluna o keia pepa, aka o ka hoike wale aku no i ke kulike ole, a kulike paha me ka haina i waihoia mai; nolaila noonoo hou ia mai.—L. H.

★ ★ ★

E Mr. Lunahooponopono:—E oluolu mai oe ia'u i kekahi wahi kaawale o na kolamu o ke Kuokoa, e hookomo iho i ka'u haina no na ninau baibala a C. K. Kaanoiokalani na ninau hoi au e Mr. Lunahooponopono i olelo iho ai ma kau pane no ka haina a K. H. Opunakunaku, "aole ia o ka berita;" a i ka H. P. Haiola hoi, "o na hana o na berita kau i helu mai la, he mau berita okoa no kana."

Mamuli o ka hana i loaa mai ia'u e imi a e huli no kekahi mea kino kanaka i nalowale me ke kupaianaha a kamahao loa, nolaila, ua hoonee aku la au i ko'u alahele maloko aku o ka aina o Aigupita, e hahai ana i ka meheu hookahi a Mose i alakai ai i ka ohana o ka Iseraela no Kanaana Hou.

Ia'u i hoea aku ai ma Repidima, komo aku la au no ka naele o ka waonahele o Sinai, a hoomanao ae la au o kahi keia a ka ohana o ka Iseraela i hoomoana iho ai, malalo o ke alakai ana a Mose, mai ko lakou haalele ana ia Aigupita.

Oiai au e nune ana i keia mea, aia hoi, halialia mai la na hoomanao ana iloko o'u no ka ninau a C. K. Kaanoiokalani, no ka Berita Kahiko i lu'alu'a, kina a elemakule.

I ko'u mau maka e au ana i o a ia nei o ua waonahele la, ike powehiwehi aku la ko'u mau kii onohi maloko o ka ohu e halii ana ia Sinai, i kekahi kanaka i ane like me Mose, e heluhelu ana imua o ka poe Iseraela i ke kauoha ma ke kanawai, me ka lawe ae i ke koko o na bipikane ame na kao, a kapipi iho la i ka buke ame ka aha kanaka. Lohe pu aku la no hoi au i ke kupinai o na leo o ka aha kanaka e hooho ana: "E hana no makou i na mea apau a Iehova i olelo mai ai, a e hoolohe no."

Puiwa ae la au a hikilele me ka pihoihoi nui no keia kupinai leo kamahao, i hooi loa ia hoi mamuli o ko'u lohu pu ana aku i ka leo o C. K. Kaanoiokalani iwaena o na kupinai leo o ka ohana Iseraela.

Nune iho la ko'u naau me ke kahaha nui i keia mea kamahao a puana ae la: "Ma keia wahi anei malalo iho o ka piko o ka mauna hoano o Sinai, kahi a Iehova i kukulu ai i ka berita me ka ohana Iseraela, ma ke kapipi ana maluna o lakou i ke koko o na bipikane a me na kao? A oia anei ka berita kahiko a Paulo i olelo ai, "ua lu'alu'a, ua kina a ua elemakule?"

Ia'u e ku nei me ke pahaohao o ke eehia nui, me ka maopopo ole heaha la ka haina a me ka mole a na mea a ko'u mau maka i ike ai ma ia manawa, ua pololei anei kela mau upu ana, aole paha?

Aia hoi, lohe hou aku la ko'u mau pepeiao iwaena o na kupinai olowalu leo o ka ohana Iseraela, i ka leo o C. K. Kaanoiokalani, e kalahea ana: "O ke Koko o ka Berita a Iehova i hana ai me ka Iseraela ma Sinai nei, oia ka berita kahiko a Paulo e olelo nei i ko Hebera, ua lu'alu'a, ua kina a elemakule." Puk. 24:8.

I ko'u lohe ana i keia mau mea, kaha aku la au ma ko'u alahele no ka aina Hemolele o Palesetine no Ierusalema, a ma keia wahi i ike aku ai au ia C. K. Kaanoiokalani ma kona kino kanaka maoli, a hoomanao ae la au, oia ka ka mea kino kanaka i nalowale kupaianaha a kamahao a'u e imi nei ma keia huakai, e heluhelu ana i kekahi leta mai a Paulo, ka lunaolelo i ko Hebera, "e kupaa ma ka manaoio me ka hoomanawanui. No ka mea, ua hoike muaia aku a ke hoike hou aku nei no hoi o Paulo ia oukou i ka Nuhou Maikai, ka berita hou no Kristo."

I ko'u hoomaopopo pono ana o C. K. Kaanoiokalani no keia, ka mea i nalowale a ua loaa hou, he kokua ha'iolelo no Paulo, ka lunaolelo i ko Hebera, hauoli iho la ko'u naau, no ka mea, ua hoopokole ia mai ka'u huakai imi i ka mea i nalowale, a ninau aka la au iaia: "He oiaio anei kau i kalahea ae ai ma Sinai, a ua kulike anei ia me ka makemake o ko ninau?"

Ina i Hoomaopopo na Wahine

I KA NUI O KA HAUOLI E LOAA ANA I NA HOME MA HONOLULU.

He hana paakiki ka lawelawe ana i na hana o ka home me ke kua eha. E lawe mai i kou mau hora o ka auwe ana i ka manawa noho wale a i ole i ka manawa paha e hana ana.

Ina i hoomaopopo na wahine i ke kumu.

Ua hoea mai ka eha o ke kua mai ka ma'i mai o na Puupaa.

Ina ua hoopakeleia na auwe ana.

Ua hiki i na Huaale Kuaeha ame Puupaa a Doan ke hoola i na Puupaa.

Penei ka Mrs. Selina Jones o ka helu 200 o ke alanui Main i olelo ae ai o Anosnia, Conn: "Ua manao loa au ina aole na Huaale Puupaa a Doan, ina aole e loaa ia'u keia ola i keia la. He ehiku makahiki i hala ae nei ua loaa au i kekahi kulana kupilikii me ka eha ma kuu kua, ame kekahi mau nawaliwali e ae, ka mea nana i kono mai ia'u e noho paa maloko o ko'u rumi, a i kekahi manawa e hoi ana au noluna o kahi moe no na pule eono, mamua o ka hiki ana ia'u ke hoholoho.

I ka ike ana i ka hooiaia mai o na Huaale Kuaeha ame Puupaa a Doan ua hoomaka iho la au e hoao ia lakou, a iloko o ka pule hookahi, ua auhee aku la ka eha o ke kua, ka nalulu, a pela no hoi ka nalohia ana aku o ka nawaliwali. Ua hoopauia ka pilikia o na Puupaa, a ua nalohia aku la no hoi ka maule. Ke hooia aku nei au me ka ikaika i na Huaale Kuaeha ame Puupaa a Doan."

Eia na Huaale Kuaeha ame Puupaa a Doan ke kuaiia nei e na poe kuai laau apau ma ke 50 keneta o ke poho, a he eono poho i ka $2.50, a i ole e hoounaia aku no ke loaa mai ke kumukuai e ka Hollister Drug Co., Honolulu, na Agena kuai nui no ka Paeaina Hawaii.

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

Pane mai la oia: "Ae." A ua pololei anei na mea a Paulo i hoike ai ma kana leta au e heluhelu ana i ko Hebera? "Ua pololei," wahi ana.

I ko'u lohe ana i keia mau pane a C. K. Kaanoiokalani, kulou iho la ko'u poo ilalo, a hene malu iho la ka'u aka, nolaila, houluulu iho la au i ka'u mau mea i ike ai i lohe ai, a loaa iho la ia'u na materia no ka ninau mua ame ka lua, penei:

"Heaha ka berita kahiko a Paulo e olelo nei ua lu'alu'a, ua kina a ua elemakule?"

Haina, O ke Koko o ka Berita a Iehova i hana ai me ka ohana o ka Iseraela ma Sinai. Puk. 24:3-8; Heb. 9:18-20.

Ua hookoia keia berita a Iehova i hana ai me kona poe kanaka ma Sinai, ma o ke koko la o Kristo, Kana Keiki Hiwahiwa, no ke Kauoha Hou, ka lua o ka berita, ke koko nana e holoi i ka hewa o ka naau a maemae—ke manaoio nae.

O keia berita mua, oia ka berita a Paulo e olelo nei ua "lu'alu'a, kina a elemakule." He oiaio, aohe mohai hou ana i na holoholona a kapipi ana i ko lakou mau koko, no ke kala ana i na hala. Ua pau ka Levi mau hana ame kana mau oihana.

"A heaha hoi ka berita hou a Paulo e olelo nei i ko Hebera?"

Haina, Ka Euanelio o Kristo.

"A ina ha'i aku au i ka Euanelio, aole i loaa ia'u ka mea e kaena ai; no ka mea, ua kauia mai keia hana maluna o'u; auwe hoi au, ke ha'i ole aku au i ka Euanelio." I Kor. 9:16.

O ka huaolelo "berita hou" ua like no ia me "kauoha hou;" a oia no na rula ame na loina o ka oihana Euanelio i ano e ae mai ka Mose. A ma o keia berita la ka hooko loa ia ana o ka berita kumu i hanaia ai me Aberahama. Ier. 31:31-34. E hookuku i na mokuna o Ier. 32:38-40; Ezek. 37:24-28; Heb. 8:8-13. Nolaila, ua pili keia oihana i ko ka uhane. Heb. 8:8; Ier. 31:31.

O Kristo ka Uwao, oia ka berita hou, a oia no ka berita i hoomaopopo ia ma ka hooko a lilo ana i berita mau loa, ma o Kona make ana ma ka laau Ke'a, a kahe mai Kona koko no ke Kauoha Hou, i mea e kala ia ai na hala. Heb. 9:15-20.

Me ka lana o kuu manao ua pili pono na haina i na ninau a ka makamaka, ke paholá aku nei au i ka lima akau o ke aloha, ame ka Lunahooponopono hoi ke paewa o ka pili me ka nihoniho.

ONILA MAKA.

Pakaalana, Kauai, Augate 29, 1908.

Ua paewa io ka pilina me ka nihoniho, a no ka mea he mau mikini okoa no ka C. K. aanoiokalani, a oiai aia no iaia ka hooni o na mea paahana e niniu ai ka huila, nolaila he kaulilua wale iho no keia la i ke anu o Waialeale, e kali aku ana o ka aleale mai o ka wai o loredane. Huli hou ia mai. —L. H.

Sydney, Aug. 29.—Ua hoole na kanaka hana o ka hui Uniona Lumper i ka hoopiha ana i ka moku lawe ma'i me ka lanahu ma na uwapo ma Kikane, no ke kumu, na na kanaka no o na mokukaua i hoopiha i na mokukaua me ka lanahu me ka haawi ole ia aku o ia hana i na limahana o ka Uniona malaila.

MAHA KE KINO KA HALE O KA UHANE.

Mr. Lunahooponopono, Aloha oe:—E oluolu mai oe ia'u i kau wahi kaawale o ke kino lahilahi o ka kaua milimili.

He puolo waimaka ka'u e panee aku nei iluna o kou pakaukau, a nau hoi ia e ahai mama ae i ke aheahe lau makani o na kaiaulu o ka aina hanau, i ike mai ai na kini makamaka o'u mai ka la hiki ma Kumukahi, a hiki aku i ka la kowelo i ka ilikai o Lehua.

Ma ka po o ka la 23 o Augate nei, hora 10, ua komo mai la ka Anela luku o ka make ma ko'u home nei, me ka palamimo ame ka palanehe o kona mau lima menemene ole; a kaili aku la i ka hanu hope loa o Henry K. Leleiwi, me ka mahu'i mua ole e hiki mai ana ka Haku mea hale, a lawe aku i kana o ka Uhane.

Ma ka la 25 mai, hora 10 a. m., ua manele ia kona kino lepo no ka luakini hou e ku nei ma Ka-uluu-uka, ua kau ia kona panu maluna o ke kaa, 1 uhi ia i ka hae aloha o ka aina, me na pua like ole e hoowehiwehi ana no ka wa hope loa; ua huki limaia ke kaa e na keiki kupa o ka aina, me kekahi mau keiki o Kalahiki

He maikai ka huakai o ka hoonohonohoia ana, o ka poe huki pahu mamua, o ke kaa aku, o ka ohana aku o ka mea i hala e aku, o na makamaka ame na hoaloha mahope mai.

I ka hiki ana i ka luakini, ua malamaia kona anaina haipule e Rev. A. S. Baker ke Kahu o Kona-waena, he komite hoi no na Ekalesia o Kailua ame Helani, he anoano he eehia kana mau mapuna olelo no ka mea i make, ame na mea e pili ana i ka ohana. I ka hookuu ana o ke anaina haipule, ua huli hoi mai ka huakai no kona home mau loa; a ma ke ka'e o kona lua e ku pohai ia ana e ka lehulehu, ua mele ia mai ma ka aoao 179 o ka Hoku Ao Nani.

Ka lani kuu home e maha mau ai,
Pokole paa ole kuu noho maanei
No keaha e ohumu ke kau paa pu mai
Na eha, na luhi, na kaumaha e
I ke kuu ana iho, ua haawi hou mai o Rev. A. S. Baker, he mau mapuna wai meli e pipii ana i ke ola mau loa. Ua kuu ka luhi, ua hoi aku la i ka opu ana ole o ka honua, ua moe aku la i ka moe kau moe hooilo, ua hooipo aku la me Niolopua i ka aina moe uhane.

Eia iho kona moolelo: Ua hanauia oia ma Laaloa, Kona Akau, Hawaii, mai ka puhaka mai o Mr. ame Mrs. Leleiwi i ka la 27 o Augate, A. D. 1889, ua piha iaia na makahiki he 18 a oi, o kona hanu ana i na ea huihui o keia ola ana.

I kona wa bebe he noho malie, he hilu oia he i'a noenoe, pela ka pii ana ae o kona kino pii pu no me ke akahai, a i kona wa i nui ai, nui pu no me ka haahaa o kona manao, he hookipa i na makamaka ame na hoaloha, he aloha makua, ame na kaikuaana na kaikuahine, ka ohana me ka lehulehu. Ua noho oia malalo o ko maua malu me ka oluolu; a na ka make i hookaawale mai la i ka noho lokahi ana.

Ua hookomo ia oia i ke kula a Mrs. Scott, a mahope mai ua holo i na Koolau, Oahu, a noho me kona hanau mua me Wm. K. Leleiwi; noho no i ke kula malaila a hiki i kona hoi ana mai i ko maua poli.

No ka pau ole o ka makemake i ka imi i ka naauao, ua noi mai oia ia maua e hoi i ke kula o Kamehameha; ua hooko aku no maua i kona makemake, a ua piha elua makahiki iaia o ka hoomanawanui ana i ka huli i ka naauao, a no kona omaimai, ua olelo aku ke Kauka i ke kumupoo, e hookuu mai iaia e hoi mai i Kona nei e hoomaha ai, nolaila, ua hoi mai oia me maua a hiki i kona haalele ana mai la ia mauа.

Ua nui no ka imi ana i kahi e maha ai, aole nae he loaa mai o ka oluolu ua oi aku mamua o ka mea kupono.

E ka Ua puolo i ka maka o ka Opua,
Ua nalo ka maka nalo pu me ka anoi
E Kohala ua Apaapaa e Pili e Kalahikiola,
Ke one kulaiwi o na kupuna.

Ua hala ia pua, ua o-u ia iho la ka maka o ka wauke oi opiopio. Ua kau iho ke kaumaha me ka luuluu maluna o makou; e paiauma aku ana ma keia aoao o ka muliwai eleele o ka make.

Ke pa-e mai nei ka leo aloha o ko kakou Haku. E hele mai oukou apau i o'u nei, ka poe luhi ka poe kaumaha na'u oukou e hoomaha aku, e hoomaikai ia ka Makua Mana loa, Nana no i haawi mai a Nana no i lawe aku.

Me ka Lunahooponopono no ko'u anoai, me na keiki hoonoho hua mekala ko'u aloha.

Kou oiaio,
J. W. K. LELEIWI.

Laaloa, Kona Akau, Hawaii, Augate 28, A. D. 1908.

UA HALA IA MAKUAHINE ALOHA.

Ka Nupepa Kuokoa:—Ina he wahi kaawale kekahi o kou kino e lawe aku koi oe i keia mau hua e kau ae la maluna.

Ua oluolu maikai mai la ka Haku ma kona kipa ana mai ma ka home noho o ko makou makuahine i aloha nui ia Mrs. Mai Ailuene ma Puuanahulu, Kona, Akau ma ka hora 12 o ka Poakahi, Augate 17, 1908, a lawe aku i ka hanu hope o ko makou makuahine a haalele mai ia makou me ka hui launa pu ana i ka hana Hooikaika Imi Pono Kristiano a ua hoohalike ae makou iaia me ko kakou Haku Iesu Kristo malalo o na kumu penei:

Ka oluolu, ke akahai, ka lokomaikai ka ike i ka mea nui a i ka mea liilii, i ka poe hanohano, a i ka poe ilihune a nolaila ua komo ke aloha iloko o makou na lala o keia Ahahui Hooikaika Imi Pono Kristiano i kukulu ia ma Puuanahulu nei iloko o hookahi makahiki ko makou hooikaika pu ana me ko makou makuahine, oiai oia kekahi lala ikaika iloko o keia Ahahui Hooikaika Imipono Kristiano o Puuanahulu nei.

Ua nalo, ua mae ua pau ko makou lohe ana i kona leo aloha. Ua lawe aku ko kakou Haku i kana o ka Uhane a waiho iho i ke kino lepo me makou ka Ahahui Hooikaika Imipono Kristiano.

Hoooloia, E hoounaia i hookahi kope i ke Kuokoa, Aloha Aina, Hoku o Hawaii, Ke Kilohana ame na keiki i hoonele ia i ka makuahine.

Hoooloia, Ke komo pu aku nei keia Ahahui Hooikaika Imipono Kristiano me oukou na keiki i hooneleia i ka makuahine, me oukou ko makou u pu ana iloko o na haawina o ke kaumaha i ko ke Akua lawe ana aku i ko oukou mama i aloha nui ia.

Hoooloia, Ke pule aku nei makou i ke Akua e hoomama mai i ko oukou mau naau kaumaha a ma ona la ka hilinai ana e loaa na kokua ana mai no kakou apau.

Hoooloia, Ma ko makou mau Komite la e haawi aku ai makou i ko makou olelo hooholo a na laua e hoike aku ia oukou a iloko o na nupepa. Na ke Akua e kiai ia kakou apau, Amene.

Me ka walohia,
Mrs. Maile Harbottle, Peresidena;
Mrs. Anna Levi Manu, Kakauolelo.

UA HALA MA O.

Mr. Lunahooponopono, Aloha oe:—E oluolu oe e hookomo iho i kela mau huaolelo maluna ae, ua hala ma o ka lei aloha he keiki ma ke ahiahi o ka Poalima la 21, hora 8 p. m. ma Hoanuanu, a hoihoi ia kona kino puanuanu ma ka home o na makua ma Kiponaiki, Waimea, Kauai.

Ua hanau ia mai o Wm. Kapahu ma ka la 27 o Iulai, A. D. 1903 mai ia Mrs Ellen ame Kapahu Aukai mai, a ua piha na makahiki 5 a oi.

Ua kipa mai la ka make a kaili aku la i ke aho hope loa o ka laua lei i aloha nui ia Wm. Kapahu, eia kona mau makua iloko o ke kaumaha Mrs. Ellen Kapahu ame Mrs. Kapahu Aukai, ke noho aku nei ka ohana me ke kanikau ana i keia mau la o ka pilikia, ua loaa no i ka nawaliwali maluna o ke kino o William Kapahu no hookahi mahina a hala wale aku la no me ka huli no o na makua i ke ola, aka, e hoi aku no ka lepo i ka lepo, ka lehu i ka lehu.

Ua lawe ia aku ke kino puanuanu o William Kapahu mai ka home aku o Keponaiki no ka halepule ma ka Aekai o Waimea, na makua ame ka ohana maluna o na kaa ame kekahi poe e hele wawae ana.

Ua malama ia he anaina halawai ma ka hora 2 p. m. Leo Hoonani aoao 131 a pau ia, himeni hou aoao 9 Leo Hoonani me ka pule a Rev. J. A. Akina, heluhelu Baibala Mataio 18:1-23 a pau ka heluhelu ana, pule hou, a ma ka pauku elua o keia mokuna 18 o Mataio Kahea aku la o Iesu i wahi keiki uuku hooku ae la iaia iwaenakonu o lakou, a pau kona manao paipai e pili ana no ka mea make, a e pili pu no hoi iloko o ka ohana ame ke anaina iloko o keia halawai.

Himeni hookuu L. H. aoao 87; lawe ia aku mai ka halepule ma ka luakini ma Lanakila a waiho aku kona kino lepo ma kahi mau a hoi aku kona uhane me ke Akua.

Himeni hou 116 L. H. me ka pule a Rev. J. A. Akina, ua nui no ka poe i komo pu iloko o keia hoolewa ana, me ka manao kaumaha me ke aloha i hui pu ia.

J. W. KAHALEANU.

Waimea, Kauai, Augate 25, 1908.

HE HOALOHALOHA.

He wahi malu no oukou
Na malihini u.
He maha hoi no na naau,
I eha, luhi, kanikau,
Iluna i ke ao.

E Mr. ame Mrs. Paaoao, na makua luuluu i hooneleia i ka mea aloha, ame Julia ame George Paaoao ua pokii aloha i hooneleia i ka hanau mua, ame Mr. ame Mrs. G. W. K. Koali, na kupuna makee, pulama, a aloha moopuna i hoehaehaia ame ka ohana holookoa e paiauma aku nei ma keia aoao o ka muliwai eleele.

Luuluu, lihaliha, walohia, mokumoku ahua, kumakena aloha wale hoi e!

Oiai ua oluolu i ke Akua Mana loa iloko hoi o Kona lokomaikai aiwaiwa, ka mawehe ana ae i ka uhane mai ka home kino lepo o ka kakou mea aloha, Miss Lily Kahalenoe Paaoao, ma ka home o kona mau kupuna aloha, ma ka Poakolu, la 8 o Iulai, A. D. 1908, hora 8:30 a. m. A ua hookau iho la i ka ukana koikoi o ka U ame ke kanikau o ka ehaeha kino maluna o oukou, a oia mau ehaeha la ua hoopa mai la i ko maua puuwai, no ka mea:

O ka mea aloha i hiamoe e aku la, he hoahanau makaala a kuoo no ka Ekalesia o Wainee nei, he haumana, a kumu Kula Sabati no ke Kula Sabati o ka Ekalesia i oleloia, he lala eleu, kuoo, a makaala, a he elele no kekahi mau kau lehulehu, no ka Ahahui Hooikaika Kristiano o Wainee nei i na Ahahui Mokupuni o Maui, Molokai ame Lanai ame na Ahahui nui o ka Paeaina.

Ke ku mai nei kona kulana Kristiano i mea na kakou e hoomanao poina ole ai. Nolaila, E hooholo:

AKAHI, O makou pakahi, a huiia ma o ko makou Komite la, na hoahanau ame na luna, na kumu ame na haumana o ke Kula Sabati me na lala o ka Ahahui Hooikaika Kristiano o ka Ekalesia o Wainee, ke komo pu aku nei me oukou iloko o ka luuluu no ka mea aloha i hala e aku nei.

ELUA, Ke pule nei makou e hoomama mai ka Haku i ko oukou mau Uhane i hoehaeha ia.

"I kaa aku kuu luuluu,
Kau na maka ia Iesu,
I hee aku koone po,
Kau na maka ia Iesu,
Iesu i make no oukou,
Iesu i ala a alii mau,
Oia wale no ka uwao,
Kau na maka ia Iesu.

EKOLU, E hoomanao hoi "Owau ke hele i ona la, aole ia e hoi hou mai i o'u nei," a oiai. Nana no i haawi mai a Nana no i lawe aku e hoonaniia kona inoa.

O makou iho no me ka luuluu pu ma o ko makou Komite la.

D. W. K. White, Chas. K. Makekau, M. K. Benjamin, Sarah K. White, Joe Oteo, Rebecca Hoopii, Mrs. Rebecca K. Benjamin ame Samuel Keknewa na Komite.

HE HOOMAIKAI.

Ma ka lokomaikai o ka mea Mana loa ka launa ana mai o Kona Uhane Hemolele o ke aloha i ke Kahu o ka Ekalesia o Wainee, na hoahanau, na lala o ka Ahahui Hooikaika, ame na keonimana iloko o ka Malu Ulu, i haawi mai i ko oukou mau kokua aloha no ka maua kaikamahine Lily K. Paaoao mailoko mai o ko oukou mau hipuu pakahi nona ka huina i loaa mai ka Ahahui Hooikaika $6.00 mai ka Ekalesia Kahu ame kekahi mau keonimana $6.00 a maluna o ka oukou mau kokua aloha i loaa mai ia maua he $12.00.

Ke lawe mai nei maua me ka hoomaikai nui aku i ke Kahu, ka Ekalesia ame ka Ahahui Hooikaika i ko oukou mau kokua aloha a ke hoonani nui ae nei maua i ke Akua nona mai ke aloha ame na hoopomaikai ana; a nana no auanei e haawi hou mai a oi ae mamua o ka mea mailoko mai o ka oukou mau hipuu; a ke hoihoi aku nei maua ma ka lima o ke Kahu D. W. K. White i mea nana e hoomanao mau loa i ko oukou aloha i ke kau ame ka hooilo, a no ka wa mau loa.

Me ke aloha o ko kakou Haku i na manawa apau, Amene.

MR. AME MRS. G. K. PAAOAO.

Puuolanai, Lahaina, Maui, Augate 25, 1908.

EONO I MAKE A HE UMI-KUMAMAWALU I HOEHAIA.

TOULON, Aug. 18.—He eono poe haumana i make a he umi-kumamawalu i hoeha kukonukonu loa ia mamuli o ke pa-hu ana o kekahi pu nui oluna o ka mokua'o koa Farani Courounet i keia la mawaho ae o Les Salines.

Ua loaa koke no kela ulia oiai e hooko ana na haumana i ke kauoha e ki. He ekolu poe haumana o ka poe i hoehaia i maopopo ole ko lakou hopena.

O ke kumu o kela pa-hu ana pela ka hoakaka a ka poe akamai loa i ki pu mamuli no ia o ka inoino o ka pauda, ua kahiko loa ka pauda i kapaia e ka poe ki pu he "B," a o keia no ke ano pauda i pa-huia ai ka mokuaua Farani Lena i kela makahiki aku nei a nahaha liilii, a he 10 a oi poe i make ma ia pa-hu ana.

O na kanaka iloko o ka papu o lakou ka poe i poino, a wahi a lakou o ke kumu o ke pa-hu ana ua wela loa ka pu i ka wa i hookomo houia aku ai kela ano pauda ino.

Aohe i pilipono mai ka poka iloko i ka wa i pa-hu ai ka pu me ka ikaika loa, a ua lalapa koke mai la no ke ahi mai ka pu mai, a o ka poe e kuku ana mahope pono ua pau loa lakou i ka make, ua kula'iia kekahi poe ilalo a mokaki iluna o ka oneki. O ka poe apau e kuku koke ana malaila ua pau loa lakou i ka hoehaia. He elua o lakou i makapo a o na lima ame na wawae o kekahi poe ua pau i ka eha a e okiia ana.

O keia ke kolu o na ulia i loaa i keia mokua'o koa iloko o 16 malama, a o na ulia apau mamuli no ia o ka nahaha liilii o hope o ka pu e like iho la no me ko keia. O ka wa mua loa i loaa ai o keia ulia ma ka la 19 o Aperila, 1907, he ekolu kanaka i make a he ehiku i hoehaia, a ma ka la 2 o Augate oia makahiki no, he ekolu kanaka i make i ka pu 4 iniha a he elima i hoehaia, a ma keia wahi hookahi no keia mau ulia a ekolu kahi e ku ana o ke kula a'o ki pu Farani.

He moku kahiko no keia, i ka 1861 kona kapiliia ana, a i ka 1898 ua hookomo hou ia he mau ipu mahu hou. He 34 ona mau pu like ole mai ke nui a ka liilii, a o ka nui o kona mau kanaka he 622.

HOIKE HUI O NA KULA SABATI O KA MOKUPUNI O MOLOKAI.

Ke hoike ia aku nei ka loha i na Kula Sabati apau o ka Mokupuni o Molokai e malamaia ana he Hoike Hui o ua mau Kula Sabati la ma ka luakini o Kaluaaha ma ka hora 10:00 a. m. o ka la 20 o Sepatemaba, A. D. 1908. O na haawina Hoike o ua mau Kula Sabati la ua hoikeia malalo iho nei, penei:

Kula Sabati o Pelekunu, haawina o ka mahina o Malaki; Wailau, o Aperila Halawa, o Mei; Waialua ame Honouli, o Iune; Kaunakakai, o Iulai; Kaluaaha, o Augate.

Ke hoike puia aku nei ka lohe, e malama ia ana he Ahamele maloko o ka luakini i oleloia ma ke ahiahi o ka la 19 o Sepatemaba ma ka hora 7:30 p. m. no ka hoomaemae hou ana i ka luakini o Kaluaaha, a ke noi ia aku nei ka oluolu o na Kula Sabati apau o ka Mokupuni o Hina e hoouna mai i ko oukou mau lede ame na keonimana o ka Papa kiekie ma ka ike mele ma ia po.

O ka poe mawaho ae o na Kula Sabati e makemake ana e komo pu mai ma na hana Hoike Kula Sabati ame na himeni Ahamele, e hoike mai i ke Kahu Kula Sabati Nui o keia i Mokupuni.

Me ka mahalo,
Ka oukou kauwa haahaa,
J. NAKALEKA,
Kahu Kula Sabati Nui o ka Mokupuni o Molokai, Kalana o Maui.

KOHO LUNANUI C. E. O LIHUE.

Mr. Lunahooponopono, Aloha oe:—E oluolu mai kou hanohano e hookomo iho iloko o kahi kaawale o kau nupepa i keia mau wahi hunahuna meahou:

Ma ke Sabati, Augate 23, maloko o ka luakini kahiko o Lihue nei, a ma ka noho hoomalu ana mai a ka Hope Peresidena Nui o ka Paeaina, Hon. W. H. Rice, o na C. E. no ka Mokupuni o Kauai nei, a mahope o ka himeni ame ka pule ana, ua kohoia o Mrs. Tabita Ellis i Peresidena, Mrs. Harriet Hobron, Hope Peresidena; Miss Allie Holi, Kakauolelo; Mr. Eddie Desha, Puuku.

Na Mrs. Hana Holi ame Mrs. Carrie Peter Malina, na hoakuka; ame James H. K. Kaiwi i Kakauleta no ka Ahahui Hooikaika Kristiano o Lihue nei.

He koho ana keia e like me ke Kumukanawai hou o na Ahahui C. E. o ka Paeaina; a he mau lunanui hou keia i kohoia me ka lokahi ame ka maluhia o na hana i hanaia; malaila pu ae ka Makuahine Mrs. Julia Bowers o ka C. E. o Kawaiahao; i hui pu ai a lawelawe pu i na hana maikai no Kristo ame kona Ekalesia.

E na Lunanui hou, e ala, e ku, e hana a e paa i ka mahiole o ka pono o Kana olelo.

Me ka mahalo nui,
Owau no,
JAMES H. K. KAIWI,
Kakauolelo Kakauleta C. E. o Lihue.

NA AHAHUI MOKUPUNI O MAUI, MOLOKAI AME LANAI.

E noho ana na Ahahui Euanelio Kula Sabati ame Ahahui Hooikaika Kristiano o na Mokupuni o Maui, Molokai ame Lanai ma ka luakini o Kaluaaha, Molokai ma ka Poaha la 17 o Sepatemaba, A. D. 1908, e hoomaka ana ma ka hora 10 a. m. kakahiaka.

Ke kauoha ia aku nei na lala apau, a pela pu hoi me na Elele e hiki mai ma kahi i hoakaka ia mamua ae nei.

ROBERT J, K. NAWAHINE,
Kakauolelo o ke Komite A'o o ka Ahahui Euanelio Ahahui o na Mokupuni o Maui, Molokai ame Lanai.
Wailuku, Maui, Augate 25, 1908.

HAULE MAILUNA MAI O KE KUMU NIU.

Maloko o ka Nupepa Garden Island o Kauai, e hoike ana ia i kekahi mea hou e pili ana i ka haule ana o George Kaluna mailuna mai o ke kumu niu ma ka Poaha aku nei o ka pule i hala ma Waimea, a loaa iaia kekahi poino e hoihoiia ai oia noloko o ka halema'i.

Ua hiki no oia iluna o ke kumu niu me ka maikai, a mamuli nae o ka ha'i ana mai o kekahi launiu, pela oia i haule aku ai no lalo o ka honua.

Na kona kokoolua i hoike koke aku ia Makai Nui Crowell no keia haule ana o Kaluna mai ke kumu niu mai, a ua kii kokeia mai oia ma ke kaa a hoihoiia aku no ka halema'i, malalo o na lapaau ana a Kauka Sandow.

I kona haule ana mai nolalo o ka honua, ua pa kona kua i ka lepo, a ua manaoia ina aole e loaa ana na lapaau hikiwawe ana, alaila e lolo ana kona mau wawae e hiki ole ai ke loaa kona ano mua.

KA EHA O KA OPU O NA KAMALII.

Aole e nele ka loaa o na kamalii i keia ano ma'i, a pela me ka hi i ka wa e hoomaka mai ai e ulu ka niho, o ka oi loa aku nae ma kahi wela, a ma ia ano e pono ole ai ka hoohemahema ana aku ia lakou. O ka laau maikai loa no ka hooluolu ana aku i na ma'i o keia ano, oia no ka Laau Hooikaika, Korela ame Hoopaa Hi a Chamberlain. Aole he maikai o ka ike ana aku i ka hele awai o ka hi o na kamalii, a malaila kahi i waiwai ai ka haawi ana aku i ka laau i na kamalii. Eia ke kuaiia nei e ka poe kuai laau apau, a e Benson, Smith & Co., Ltd., na akena no Hawaii.

NA MEAHOU O KA AINA O KA EHAEHA.

I ke Telegarapa aha'i lono o na Kaiaulu o Hawaii, ka Nupepa Kuokoa, Welina no:—E oluolu ia mai anei e loaa i wahi rumi hoonanea no na wahi hunahuna meahou o ka Aina o ka ehaeha?

Na Hui Kinipopo.

He nui ke ohohiaia o ke kinipopo ma ke kahua ma'i nei. He eha ka nui o na Hui kinipopo ma ke Kahua Ma'i nei; 1, Hoku Kakahiaka; 2, Kilohana; 3, Baldwin Home; 4, Kokua.

Ma ka la 15 o Augate ua paani ka Hui mua me ka Hui hope puehu ka hulu i ka Hui hope no hookahi aipuni, a ua kapaia ka inoa o ka Hui Kokua he poe ma'i ole na lala o ia hui.

Ma ka la 22 o Augate, paani hou ka hui Kokua me Kilohana puehu na hulu i ka pekekeu la Kilohana no 6 aipuni, ua oki oe e lohe ana. Ma ka ike a ka meakakau ne oi aku ka nui o na kane, wahine, keiki ma ka halepule o ka poe kinipopo a ma ka hale o ke Akua he uuku loa.

E o'u mau hoa ma'i e hele nui ae i ka halepule e pelu iho na kuli a haliu aku i na mauna a mailaila mai e loaa mai ai ko kakou hoola.

Pa-huia e ke Kiana Pauda.

Ma ka la 23 o Augate ua hele aku na limahana o ka hale ipukukui e hanaia nei ma Kalaupapa ma Nihoa he wahi ma ke komohana hema mai Kalaupapa aku, he hookahi mile a oi aku a emi mai paha ka mamao mai Kalaupapa aku no ke ki ana i na kao ahiu, he 7 ka nui o keia poe hana kolohe i ka la o ka Haku.

Ua ki no keia poe a loaa he mau kao, lole no a pau hele hou kekahi e ki hou i kao, aole nae i ki i ke kao ike aku nei i ka i'a aia no iloko o kona poli he kiana pauda wehe ae la a hoomaka e kuni a penei kahi moolelo pokole a Kauka Goodhue i ha'i mai ai i ka meakakau:

Ua hoomaka o Kaaluea e kuni i ke ahi i ka uwiki a puhi mai la ka uwahi i kona mau maka o ka pouli ae la no ia o kona noonoo a ke paa nei no i ka kiana i ka lima ua a aku la nae ke ahi a he wa pokole ua pa-hu ae la ke kiana pauda iloko o ka lima. Ua holo aku kekahi poe a ike i ka pilikia o keia hoa. Ua lele ka peahi lima o na aa wale no ka mea i koe. Ua hoi mai keia poe me ka mea i poino, haalele na kao me ka manao o na hoa e hele mai a kahi e maule ai ka mea poino hapai lakou. Ua ikaika no ka hoi ana a hiki i Kalaupapa kaa malalo o ka malama ana a na Kauka o ke kahua ma'i a ke pii ae nei kona maikai.

No Kauai keia opio, a ke hoi aku nei oia me ka peahi ole o kona lima ua hoike ia mai i ka meakakau he hana maa mau no ia nana ma kahi a lakou e hana nei, he kuli ka make he lohe ke ola.

Ke Nune Nei na Ma'i.

Ma ka ike ana o kekahi hapa o na ma'i ma na nupepa no ka hoomahuahua hou ae o ka haawina ai i na haole me ka loaa he Home hou no lakou, ala mai ka manao o na ma'i o ka pono e loaa i na haole o ka pono ia no na kanaka Hawaii a lahui e ae paha, a no ke kumu.

1. Ua ike na ma'i aole he lawa o 20 paona pa'i ai i ka pule. Ua noi na ma'i i kela kau aku nei e hoopii hou ae i na paona pa'i ai i ka 25, aole nae he ae ia mai, a pela no na paona i'a, ua like a like ka neo, a penei ko ka meakakau ike.

Ina elua kane a wahine, makua a keiki, hoaloha he hookahi i pa'i, a hookahi i ka helu halekuai a pela iho la e loaa ai he inu kope a ki i na ma'i, A ina o ka mea hookahi i kekahi pule, i pa'i ai, a i kekahi pule i ka halekuai a he 70 keneka ka waiwai io o ka helu pa'i a halekuai no ka pule. Ke ike mai oukou e ka mea heluhelu he 20 paona pa'i ai no 2 pule, aka ua hana ia no paha i mea e lawa ai ka haawina a ka Ahaolelo, a pehea hoi e hooi hou ia anei ka na haole?

No ka Aoao Demokarata.

Ke nee mua nei ka aoao Demokarata ma ke kahua ma'i nei, ke pau mai nei na Repubalika, na Home Rula i ke kakauinoa i ke Kalapu Demokarata—o ia imua e o'u hoa o ka Aina o ka Ehaeha e hoao kakou i keia kau ia aoao.

E na makua, na keiki, na moopuna, i kupono i ke koho baloka e noho ana mai ka la hiki a ka la komo, a ina aia iloko o ko oukou mau puuwai ke aloha no makou e auwe aku nei i ka po ame ke ao; ke noi nei ka meakakau e koho i na moho o ka aoao Demokarata e nana, e kilohi, a maopopo, aole i kuka Demokarata i palule Repubalika.

Na Hale o ka Federala.

Ke nee mua nei na hana o keia mau hale he 3 hale, he hale iluna a i lalo, he 4 hale he hookahi no hale a he elua nae hale ua hoohui ia e ka lanai mawaena a he ku i ka hanohano ke nana aku, a ua hoike ia mai i ka meakakau, 3 hale i koe, ua hoolala ia ke kahua a no ka mahina o Malaki, 1909 e noho ia ai. Ua hiki mai na pono mea hana o ke keena kauka.

Me ka Lunahooponopono ko'u welina.

S. K. MAIALOHA.

Kalawao, Molokai, Augate 28, 1908.

KA HOOHEMAHEMA O KA LOIO KALANA I KANA HANA.

Ma ka Poakolu aku nei o ka pule i hala i haawi ae ai o Archie Mahaulu, ka Lunakanawai Apana o Waialua i kana olelo hooholo no ka pono o ka mea i hoopiiia ma ka hihia a ke Kalana o Oahu e ku-e ana ia Ah Chee, no ke kuai waiona me ka laikini ole.

Ua hopuia keia Pake ma ka mahina eku nei o Mei i hala, a iloko mai o Iulai i hookolokoloia ai imua o ka Aha Apana o Waialua, ma ia wa e hooloheia ana kela hihia, ua holo aku o A. M. Baraunu no ke ku loio ana ma ka aoao o ka Loio Kalana, a o Mr. Chillingworth ma ka aoao o ka mea hoopiiia.

Ua waiho pakahi aku na loio i na kuhikuhi kanawai e pili ana i keia hihia no ka pono o ko laua mau aoao pakahi, a i mea e hiki ai i ka lunakanawai ke hoopuka mai i kana olelo hooholo me ka pololei, ua kauoha mai la oia i na loio o na aoao a elua e hoomakaukau laua i na kuhikuhi kanawai, a hoouna aku iaia.

Aole nae i hooko aku o Baraunu e like me ke kauoha a ka lunakanawai apana, a i ka hoea ana mai i ka wa e hoolohe houia ai ua hihia la ma ka Poakolu o ka pule i hala aku la, ua haawi aku ka lunakanawai i kana olelo hooholo no ka pono o ka mea hoopiiia.

Ma ka aoao o ka Papa Komisina Laikini, ua hoea ae o Mr. Fennell no ke ku kiai ana i ka pono o ka papa ma kela hihia, aka ua hiki ole nae ke loaa ka ahewa ana i ka mea hoopiiia mamuli o ka hemahema o ka aoao o ke aupuni ma o ke kanaka la o ke keena o ka Loio Kalana e like me ke ano o ka hana i makemakeia aku ai nana e hooko mai.

"No ka manawa 1 oi aku mamua o 50 makahiki ko'u malama mau ana i ka AYER'S CHERRY PECTORAL maloko o ko'u home. Ua ha'i pinepine mai kuu makuakane ia'u nana i hoola i kuu ola i ko'u wa opio."

Ua lilo ka AYER'S CHERRY PECTORAL i huaolelo no kauhale maloko o na kaukani home. Ua hoohana muala e na kupuna, alaila e na makua mai a i keia manawa hoi e ka lakou mau keiki. No ke anu ame ke kunu, ka naenae, ka eha o ka puu, ka la saripa, ka paa o ka male o ka

Ayer's Cherry Pectoral

ka laau alakai a puni ke ao nei. Aole loa he mea make iloko olaila. Mai ae aku e lawe mai i kekahi mea okoa aku.

Ua hookomoia iloko o na omole nunui a liilii.

Hoomakaukauia e Kauka J. C. Ayer & Co., Lowell, Mass., U. S. A.

Hui Alahao ame Aina o Oahu

MANAWA HOLO

MAI HONOLULU AKU

No Waianae, Waialua, Kahuku ame na wahi hoolulu ma ke alahao—*9.15 a. m., *3:20 p. m.

No Pearl City, Ewa Mill ame na wahi hoolulu ma ke alahao —†7:30 a. m. *9:15 a. m., *11:05 a. m., *2:15 p. m. *3:20 p. m., *5:15 p. m., ‡9:30 p. m., †11 p. m.

MAI WAHO MAI.

Ku i Honolulu mai Kahuku, Waialua ame Waianae mai—*8:36 a. m., *5:31 p. m.

Ku i Honolulu mai Ewa Mill ame Pearl City mai—†7:46 a. m., *8:36 a. m., 10:38 a. m., *1:40 p. m., *4:31 p. m., *5:31 p. m., *7:30 p. m.

†Koe ke Sabati.
*Kela ame keia la.
‡Sabati wale no.

G. P. DENISON,
Lunahoohana.
F. C. SMITH,
G. P. & T. A.

He Mau Apana Aina no ke Kuai.

E loaa no i ka poe e makemake ana i mau aina maikai no lakou, he mau apana aina emi loa a makepono o ke kumukuai, e waiho nei ma ke Alanui Waina ame Muliwai. O keia wale no ka wa pono mai lohi! He makepono loa ke kuai ana, he $200 ame $250 wale no ko ka apana hookahi. E hele mai e ike ia.

PAULO KALAUKA.
(P. E. R. Strauch.)
Alanui Moi Helu 74, Waity Bldg.

Kakela me Kuke

(KAUPALENAIA)

Poe Kalepa ma ke Komisina

—A HE—

POE LAWELAWE KOPAA.

Poe Agena no na Mahiko Lehulehu.

Kauka Mitamura.

E loaa no o Kauka T. Mitamura ma kona keena e ku nei ma ke kihi o ke Alanui Nuuanu ame Waina Helu 1412. Kelepona Helu 546.

Na hora hana:—Hora 9 a. m. a 12 m.; 7 a hiki i ka 8 p. m. Sabati ma ka hooholo ana.

Kona wahi noho ma ke alanui Waina Helu 50 e kokoke ana i ke Alanui Nuuanu. Kelepone Helu 1613. Pahu Leka 842.

—KA—

MOMI O KA HIKINA

---A I OLE---

Ka Hihio Moeuhane Kupaianaha.

MOKUNA IV.

Ua maopopo loa iaia ia mea, oiai he Pake keia i kahi ia kona lauoho a nemonemo me he ipuaiwaha la, a ke noho loa aku nei keia nana a hiki i ka hemo ana mai o kona kino holookoa iwaho, a ike aku la no hoi o Adena, i ke kino nui puipui o ua Pake la, i kahikoia no me ka lole o ke kahunapule.

Alaalawa ae la kona maka ma o a maanei, a no kona manao paha aole he mea e nana aku nei iaia, ua hele aku la oia ma ke ano holoholo, no ka nana ana paha ina he mea kekahi e moe ana ma ua mau kahua la o na kakela.

Ua nana aku la keia a hiki i kona nalowale ana, o ko ia nei haule hou iho la no ia hiamoe, aka aole nae i loihi ia hiamoe hou ana iho ana ua puiwa ae la oia mamuli o ka loaa ana iaia o kekahi moeuhane ano e, a iaia no a noho pono ana iluna, ua lohe aku la oia i ka nakeke o kekahi mea e hele pololei mai ana ma ko ia nei wahi e noho nei, a o kona ku ae la no ia iluna, he makehewa ka hoololo ana iho, ina ke hele mai nei keia mea e hoopoino mai i kona ola e ku aku ana oia a paio no ka make a no ke ola.

He oiaio, o keia mea e hele mai nei imua ona, o ka Pake no ia ana o ka ike ana i ka oili ana ae mailalo ae o ka honua, i kona wa i ike mai ai ia Adena ua lele hou aku la oia ihope he hookahi kapuai, a hooho mai la:

"Aha! o oe ka ke kumu o na mea ano e a'u i lohe ai e nakulu ana ma keia mau kahua iloko o kekahi mau hora i hala aku nei. Nawai no la e ole ka huhu o na akua i ka hokaiia o ko lakou mau heiau e kekahi aeahaukae. E ike ana oe i ko make ia'u i keia wa," a o kona unuhi ae la no ia i kekahi pauku laau e lewalewa ana ma kona aoao, a hoomaka mai la e holo imua me ka manao e hoomoe mai i ka pauku laau maluna o ia nei.

Mamua o ka haule ana mai o ua pauku laau la maluna o Adena, ua lele mai la keia a kaawale i kahi e, me ka unuhi ana ae i kana pu panapana a paa iloko o kona lima, no ka mea ulu mai la iaia na hoomanao ana no kela moolelo a ka Pake nona ka hale ana i kipa aku ai e kuai i mau mea ai nana, a no ke kupale ana i kona ola iho, ua ki aku la oia i kana pu a hoomaka mai la ua Pake ohule la e hahau i kana laau no elua manawa eia nae e hili hewa wale ana no me ko ia nei loaa ole mai, a o ka Adena e hoomaopopo aku la, e na wale ana no kona hoa mokomoko o ia po, e hoona wale ana no i kona aho hope, oiai ua loaa pono aku la i ka ia nei poka.

No ekolu manawa a ua Pake nei o ka hahau ana i kana laau me ka waiwai oie, ua haule aku la oia noluna o ka lepo, a pau loa ae la kona hanu. Ua holo aku la o Adena a hopu iho la i kona kino me ka noke ana i ka hoohulihuli, eia nae aole he wahi hanu ola iki i koe iloko ona, oiai ua loaa pono aku kona puuwai i ka poka i kiia aku e Adena.

Ke noonoo la keia i kana mea e hana aku ai no keia Pake make, a i wahi e loaa ole mai ai kona kino i ka wa e ao ae ai, ua kaualako aku la oia ma kona mau wawae no ka huna ana mawaena o kekahi mau paia pohaku me ke kii ana aku i kekahi mau lau laau a uhi iho la i kona kino a paa.

Manao iho la keia ua malaelae ke alahele nona e hele ai e huli i ka mea huna pohihihi ana o ka lohe wale ana no keia mau kakela, nolaila ua hele mai la oia a ma kahi ana o ka ike ana i ka oili ana ae o ka Pake ana o ke ki ana a make, a unuhi ae la oia i kana pahi a paa i kona lima, a oiai ua hoomaopopo oia i ka hana ana a kela kahunapule ana o ka ike ana i ka po aku mamua, nolaila ua hoomaka iho la oia e hahau i ke kuau o kana pahi iluna o ka pohaku, eia nae, ua paa e mai la kona lima i ka hopu ia e kekahi mea mahope mai ona.

Ua puiwa ae la oia me ka hikilele, me ka unuhi koke ana ae i kana pu panapana a paa ana iloko o kona lima, a iaia i huli mai ai ihope, ua hookahahaia aku oia i ka ike ana mai ia Ye-fo-hi, kela Pake kilokilo ana o ka holo malu ana mai iaia mai.

"E ki mai ana ka paha oe ia'u i ka pu, e ke kanaka opio?" wahi ana o ka pane ana mai ia Adena me ka minoaka me he mea la aole ona maka'u no keia pu e paa aku nei iloko o ka lima o Adena.

"Ina paha aole oe e hoopilikia wale mai ana ia'u, pela no hoi au e hoopoino ole aku ai ia oe," i panai aku ai o Adena. "Heaha mai nei kau o ka hele ana mai nei o keia wahi?"

"O ka'u ninau hookahi no kena e waiho aku nei imua ou, pehea oe i hoea mai ai ia nei nei?"

"No ka makaikai ana i keia mau kahua, ko'u kumu o ka hoea ana mai i keia wahi," i pane aku ai o Adena.

"O ia kumu hookahi no hoi ko'u mea o ka hiki ana mai nei i keia po."

"He manawa ano e maoli keia o ka hele ana i ka makaikai o ka po!" wahi a Adena me ka piha i ke kanalua no ke ano o keia halawai ana ona me ke kilokilo hoopahaohao iloko o keia mau hora o ke aumoe.

"Ke hoopahaohao pu mai nei no hoi oe ia'u ma o kou loaa ana ia'u iloko o keia po ma keia wahi," wahi a ka Pake kilokilo.

"Ka o ko'u wahi keia i hiamoe ai i keia po."

"Malia paha ua hiamoe io oe iloko o kekahi manawa i hala ae nei, aka i keia wa ke halawai pu nei kaua a elua i kahi hookahi, nolaila ua like no ko kaua komohewa ma keia wahi, a ua like no hoi ko kaua kuleana ma keia wahi."

Ua hiki hou ole ia Adena ke hoopapa olelo aku me keia kilokilo, a o kona hoka wale iho la no ia, me ka maopopo ole o kana mea e kamailio hou aku ai, aka ua pane mai la nae ua kilokilo la i ka i ana mai:

"Ua lohe mai nei au i ke kani ana ae nei o kekahi pu panapana he mau minute wale ae nei no i hala mai keia wahi ae nei, mai kena pu anei au e paa mai nei iloko o ko lima?" me ka noke loa ana mai i ka nana pono maluna o na maka o Adena. "Heaha keia mea a ka malamalama o ka mahina e hoike mai nei ia'u, ua hookaheia anei ke koko i keia po? Mai maka'u e ka opio i ka hoike ana mai ia'u ina ua maopopo ia oe kekahi mea e pili ana i ka hana hookahe koko i hana ia."

No ka manawa mua i hoea aku ai kela ninau mai ka Pake kilokilo aku, ua piha loa o Adena i ka maka'u, aka mahope iho o kona noonoo pono ana, ua manao iho la oia, he oi ae kona hoike ana aku i na mea apau me ka pololei ame ka oiaio.

"No ka hoike ana aku ia oe i ka mea pololei, ua hoohalaia e a'u ka hapanui o ka la i hala aku la ma ka auwana ana iwaena o na paia o keia mau kakela, a i ka uhi ana mai o ka po, ua haule iho la au hiamoe iwaena o ka nahelehele e ulu mai nei. Aole au i hoomaopopo i ka loihi o ka manawa a'u o ka hiamoe ana, ua hoopuiwaia au mai ko'u hiamoe ae, ma o kuu lohe ana aku i ka nakeke o kekahi mea e hele mai ana i o'u nei, a o ko'u ala ae la no ia, a ike aku la i kekahi Pake kino nui, me kana pauku laau e paa ana iloko o kona lima.

"Ua hahau mai la oia ia'u me ka manao e lawe ae i ko'u ola, eia nae ua ku e aku la oia i ka poka o ka'u pu panapana a o kona haule aku la no ia ilalo o ka lepo a make loa, a oia no keia pauku laau e waiho mai nei."

Ua kii aku la ua Pake kilokilo la i ka pauku laau a noke iho la i ka lolelole me ka imoimo ana o kona mau maka, a pane mai la: "He pauku laau keia i hana maoliia no no ka pepehi ana i ke kanaka, a ke ike nei au ke kau nei no kekahi mau lauoho i pipili i keia laau. Aole anei he mau kumu kupono kekahi ana o ka hoike ana mai ia oe, no kona pepehi ana mai ia oe a make loa?"

"O kana wale no o ka olelo ana mai ia'u, ua huhu ka na akua kii ia'u no kuu moe ana iwaena o keia mau kahua."

"Akahi no a hoopauia ka pohihihi e pili ana i ka make ana o na kanaka he lehulehu i moe ma keia mau wahi iloko o na manawa like ole i hala ae nei. Aole ka he mau kumu okoa ae o ko lakou make ana, na kela mea au i ki aku ai i ka poka a make loa, nana no e luku hoomainoino nei i na malihini kaahele apau, a mai lilo pu no oe i moepuu na ka make, ina aole kou makaala ame kou makaukau.

"Ua maka'uia keia mau wahi la i ka moe ia e na kanaka," i hoomau hou mai ai no ua kilokilo la i ke kamailio ana. "Ua lohe no nae paha oe i ka moolelo e pili ana i keia mau kakela?"

"Ae, i nehinei aku la no ko'u halawai ana me kekahi Pake kamaaina o keia mau wahi aku nei, a nana i hoike mai i ka moolelo e pili ana i ke kukuluia ana o keia mau kakela ame ko lakou wawahi ia ana."

"Alaila aole anei oe i manaoio aku i kela moolelo i haha'iia mai ia oe?"

"Aole au i manaoio, no ka mea ua manao no au, mamuli wale no o ka hoomanamana o na kanaka ke kumu maka'u no ka hookokoke ana ma keia mau wahi, a aole no au i manaoio, mai na akua mai ke kumu make o ka lehulehu o ka poe i kipa makaikai mai i keia mau kakela."

"Alaila o kou kumu no ka paha ia o ka hiamoe ana ma na kahua o keia mau kakela no ko manao aole mai na akua mai ke kumu make o ka poe mamua aku ou? Aka aia ihea ke kino o ka mea au o ke ki ana aku nei a make?"

"Ua kaualako ia aku nei e a'u, a hunaia aku nei mawaena o na paia pohaku, me ka uhi ana aku nei i kona kino a paa i ka opala."

"Ina pela e lawe aku oe ia'u e ike i ua kino make la, no ka mea aole loa au mea e maka'u ai no'u, aole au e kumakaia aku ana ia oe."

Mamuli o na olelo oluolu mai ke kilokilo aku i kamailio ia mawaena o laua, aole loa he hopohopo iloko o Adena no ka hoike ana mai i ke kino o ua Pake make la, a o ko laua nei hele aku la no ia a hiki i kana wahi o ka huna ana i ke kino make, a eleu koke iho la no ke kilokilo e nana i ka helehelena o keia Pake make.

"O, ua ike mua no au i ka helehelena o keia Pake he elua ae nei manawa i hala ma Nanakina. Ua komo ka manao hoohuoi iloko o'u nona, me kuu hoao ana no hoi e ukali aku mahope o kona meheu, eia nae, he oi loa aku kona piha i ka maalea, e hiki ole ai ia'u ke pilipili aku mahope ona. Ina paha hoi i lohe pono ia kekahi mau mea mai iaia mai, ina hoi ua maopopo kekahi mea nui a'u i makemake loa ai e loaa mai iaia mai."

"Pehea auanei e hiki ai ke loaa mai kekahi mea mai iaia mai, oiai aole he mau hookaau olelo ana mawaen ona ame a'u, nolaila iloko o ka wa o ke kupilikii, o ke ola wale no ka'u mea nui, a ua ki aku la au iaia a make loa.

"Ua piha loa ia au i ke kaumaha no kuu lawe ana i kona ola, eia nae i ko'u nana ana ae i na ola he nui i noke ia e ia i ka luku, ua hoomaikai ae la, au i na lani i ka make ana o keia Pake limakoko ia'u. Aole he mau kumu e ae o ko'u lawe ana i kona ola, mamuli wale no o kona makemake ana mai e pepehi ia'u e like paha me kana i hana aku ai maluna o kekahi heluna i make mua iaia."

"Ua ike au i ke ano o kau mau mea e kamailio mai nei e kuu hoaloha e nana aku nae au i kona kino, malia paha aia kekahi mau mea e hiki ai ke hookolo aku a loaa kekahi mea i makemake ia no ko kaua mau pono."

Ua noke iho la ka Pake kilokilo i ka nana ia loko o na pakeke o ka lole o ua Pake make nei, a loaa aku la iaia he huihui ki, he pahi, he ulili i hanaia mai ka niho elepani mai, a he palapala i kakauia, a i kauia ka hoailona moi o Kina.

Ua hookomo hou iho la no oia i ka pahi ma kahi i loaa aku ai iaia, a o ka huihui ki, ka ulili ame ka palapala o kana mau mea ia o ka lawe ana mai, a o ka palapala nae kana mea o ka nana koke ana ae, no ke ake ana no e ike i na mea i kakauia maloko.

O ke ano o ua palapala la, he palapala e ae ana i ka mea i make e hele ma kana mau wahi apau i makemake ai me ka hoopilikia oleia aku, a aole loa hoi e hiki i kekahi mea ke hopu aku iaia, ina no oia e hana ana i kekahi karaima. Ua kakauinoaia ua palapala la e ke Keikialii o Nanakina, a e kau pu ana no me ke sila o ke aupuni.

No elua a ekolu manawa a ua Pake kilokilo la o ka noke ana i ka helulehu me ka loli ano e ana ae o kona mau ano, oiai hoi kona kino e naka ana me ka haalulu, alaila ua pane mai la oia i kona hoa. "Ke ole au e kuhihewa, o Paulo Adena kou inoa. Mai puiwa oe, oiai ua ike mua au ia oc ma Kanatona, he mau mahina i hala ae nei, a i ko'u wa i ike ai i kou helehelena a hiki mai i keia halawai hou ana o kaua, aole loa au i poina ia oe. Aole oe he Pake, aka he kanaka Pelekane oe i hoano e i kou helehelena me ka manao e nalowale mai a'u aku, he oiaio, ua kuhihewa ka hapanui o na Pake i kou ano, aka nae no'u nei la, aole loa e hiki ia oe ke pulapu mai ia'u. No kou kanaka Pelekane ana kou kumu o ka manaoio ole ana i na mea i hoikeia aku ia oe, no na hana hoomanamana a na Pake, aka ke i aku nei nae au ia oe, e kokua mai oe ia'u, a e ike no auanei oe i kou papahi i kekahi makana nui au e haawi mai ai i kau mau hoomaikai ana ia'u ma keia hope aku."

"Pehea auanei e hiki ai ke haawi aku i ka'u mau kokua ana ia oe?" i ninau aku ai o Adena.

"Ua hiki hoi paha ia oe ke kokua mai ia'u, no ka mea, ua loaa ia oe ke koa, ka wiwoole i loaa ole i ka lahui Pake, a pela au i kaukai aku ai i ka holopono o ka'u hana maluna ou. O ko'u manaoio ea, eia malalo nei o keia mau kahua he wahi huna na ke Keikialii Kongti, a o ka'u e makemake nei ia oe, oia no kou hakilo ana a hiki i ka ike ana i ka mea huna pili i keia mau kakela.

"Aole au i manao o ko'u imi ana aku i na mea huna pili i kela mau kakela, he mea ia no'u e hoopomaikaiia mai ai a o kekahi no hoi aole au i makemake e hookomo aku ia'u iho iloko o ka pilikia," wahi a Adena.

"Ira ua maka'u ce i ka noho ana ia nei e hakilo ai, a e imi ai a hiki i ka loaa ana o na mea huna pili i keia mau kakela ea, alaila, ua pau ae la no ko kaua kamailio ana no keia mea, he kuhi ka hoi ko'u he kanaka oe i iini e ike i ka hopena oiaio o kau moeuhane pahaohao," i kamailio mai ai ke kilokilo.

"Aole o'u maka'u, a no ka mea aole au i ike ia mea," wahi a ua Adena nei me ke ku okoa ana ae iluna. He oiaio ua makemake io au e ike i ka mea huna pili i keia mau kakela, a pela pu hoi me ke kumu o ka hoao ana mai o kela Pake e pepehi ia'u a make loa."

"He mea e kuu makemake e haawi mai oe ia'u i kau mau kokua ana, a i hoike aku no au ia oe ea, ua hana mai ke Keikialii ia'u i kekahi mau hana pono ole, a ke kau nei ko'u mau maka maluna ona, me ka manao e hiki mai ana ka la e lilo mai ai oia he pio iloko o ka poho o kuu mau lima.

"Eia malalo o keia wahi kekahi lua huna a'u e manaoio loa nei, a ina oe e noho ana e hakilo, no hookahi po, hookahi paha pule, ke lana nei kuu manao, e hoea hou mai ana ua Keikialii nei ia nei, a ia wa oe e ike ai i kana hana. Aole e hiki ia'u ke noho pu aku me oe, oiai he hana okoa no ka'u e hoi awiwi nei no Nanakina."

"Pehea e hiki ai ia'u ke ike aku o ua Keikialii la ia, ina e hoea mai ana kekahi mea ia nei ma keia hope aku?" i ninau aku ai o Adena i kona kokoolua, me ka nalu pu ana iloko iho ona i ke ano o na mea a keia kilokilo e kamailio aku nei iaia.

Aole i pau.

AE E HOLO MOHO PERESIDENA.

LINCOLN, Neb., Aug. 12.—Malalo o na kukuna olinolino o ka la a iwaena hoi o na leo huro kupinai o kekahi anaina kanaka nui i haawiia aku ai ia William Jennings Bryan e Henry D. Clayton, ke Komite hoike, no ka waeia ana o kona inoa i moho Peresidena no Amerika Huipuia, a o ke kolu hoi o na manawa a ka aoao kalaiaina Demokarata i wae ai iaia i kanaka lawehae no ia aoao.

Ua haawi mai oia i kana hoomaikai kiekie i ka aoao kalaiaina nana i hoo ikaika iaia no ekolu manawa, a e kukala aku hoi i na kumuhana ano nui ana e hiipoi ana.

Imua o kela anaina kanaka nui ua ha'iolelo aku oia i kekahi mau olelo pokole malalo nei:

"Ma ka hoomaopopo ana i keia la, ua aie nui aku au i ka Aha Elele Demokarata no ka wae hou ana mai ia'u i moho Peresidena no ke kolu o ka manawa, he hooia ana mai ia i ka hilinai koikoi o kekahi hapa o ka lahui maluna o'u, a ke hookokoke mai nei ko'u la e kohoia ai, ke hiki io mai hoi, e na makaainana Amerika popilikia i kuai oleia, a i hiki ole hoi ke kuaiia ko lakou pono koho, a ke hoohiki nei au ,ina e kau io mai ana ka hanohano o kela oihana kiekie loa maluna iho o ko'u mau poohiwi, e hoolaa no au ia oihana me na makaukau apau i loaa ia'u i kupono loa no ia oihana.

Aole loa e hiki ia'u ke ae aku i ka waihoia ana aku o ko'u inoa i moho me ko'u hoike mua ole aku i ko'u aie nui i ka aoao kalaiaina Demokarata no ka hanohano kamahao i kauia maluna o'u e ka Aha Elele.

"He elua o'u manawa i waeia ai i moho mamua, a he elua no ko'u haule a o ke kolu keia o ko'u waeia ana, ka hopena hoi o ka manao pono a kuokoa o ka poe nana au i koho o ka aoao kalaiaina, a ua ulu mai no kela mau manao ikaika iloko o ka aoao kalaiaina mamuli o na kumuhana ame na hooponopono aupuni maikai ae i upuia a he mea hoi na'u ame ka hapanui o ka lahui e hauoli nui ai.

"A mamuli o keia mau kumuhana ame ko'u ike ana i ka ikaika o na manao iloko o ka lahui, ua haawi pu mai ia ia'u i ka ikaika me ka hilinai nui ana maluna o lakou no ko'u lanakila."

KEKAHI MAU MEA ANO NUI O NU IOKA.

Ua hiki aku ka nui o na kanaka e hana nei maloko o ke kulanakauhale o Nu Ioka i ka po, ma kahi o ka elua haneri me kanalima kaukani.

Ua hiki aku ka nui o na keena hale kuai ma kahi o ka hookahi haneri me kanakolu-kumamalua, a ua oi aku hoi mamua o ka umi kaukani poe e noho hana ana maloko o keia mau hale.

Ua hiki aku ka nui o na kanaka e ke kulanakauhale o Nu Ioka i ka eha miliona me ewalu haneri kaukani, ua like hoi me elima haneri kaukani aku ka oi o na kanaka o ke kulanakauhale o Ladana; aka iloko o umi makahiki mai keia wa aku, e lilo aku ana o Nu Ioka ke kulanakauhale oi kela hookahi o ke ao nei ma ka nui o kona mau kanaka.

O ka nui o na kanaka e hele ana e makaikai i ka Mokupuni Coney i kela ame keia la, aia no ia ma kahi o ka elima haneri kaukani.

O ka nui o na kanaka e noho ana iloko o na hokele i kela ame keia la aia no ia ma kahi o ka elua haneri me kanalima kaukani. O ka waiwaiio ho o kahi o keia mau hokele e ku ana, aia ia ma kahi o ke kanawalu miliona dala.

Ma ka averika ana i ka nui o na paa mare iloko o ka makahiki hookahi, aia no ia ma kahi o ke knaha-kumamali ma kaukani, ua like pu hoi ia me hookahi paamare iloko o kela ame keia umi-kumamakahi minute.

Iloko o ka makahiki 1885, ua hiki aku ka nui o na onamiliona ma kahi o ka iwakalua-kumamawalu, aka i keia manawa, ua oi aku na onamiliona mamua o elua kaukani ka nui.

O ka nui o na galani wai e inuia nei e na kanaka o keia kulanakauhale, na hiki aku no ia ma kahi o eha haneri me kanaha-kumamahiku miliona i kela ame keia la.

Ma ka imi ana i ka averika hanau ua ikeia e hanau mau ana he keiki iloko o kela ame keia eha minute, a e make mau ana hoi iloko o kela ame keia ehiku minute.

Aia ma keia kulanakauhale e noho hana ana he ewalu kaukani loio, elima kaukani poe hana keaka, ekolu kaukani poe wahine keaka, eono kaukani poe kahakii, umi kaukani poe hookani pila umi-kumamalima kaukani poe kakau pokole, eono kaukani me eiwa haneri poe kupakako o na halekuai, hookahi kaukani me eiwa haneri poe mahiai, hookahi kaukani me eono haneri poe hana pahu kupapau, a he ewalu haneri me kanalima-kumamalua poe wahine akó lauoho ame kahi umiumi.

O kahi pii loa o ka aina i ikeia, aia no ia ma ke alanui Wall, iloko o na makahiki lehulehu i hala ae nei, ua kuaiia ke kapuai kuea hookahi ma kahi o ka ehiku haneri dala, a o ka auhau i kau ia e ke kulanakauhale aia no ia ma kahi o ka eha dala o ka iniha kuea

Ke Ano Hoomaloka e Make ai

O ke kumu i nui ino mai ai na ino o keia ao, oia no ka hookuukuu wale ame ka hoomaloka. O na ano ma'i ino loa i ili mai maluna o kakou a lilo i mea e make ai, ua hiki mai me ka maopopo mua ole. Ina he wahi moku paha, a i ole, he wahi eha uuku e ikeia ai ke kahe ana o ke koko, e hoao koke ana no kakou e lapaau me ka hikiwawe loa. Aka, ina e ano kaumaha mai ke poo, ono ole mai ka ai, emi mai ka ikaika ame ka eleu, ehaeha mai ke poo i ka po, ano powehiwehi a kaumaha pu mai ka manao ina e noonoo ae no kekahi mea ano ole, hoonaukiuki wale aku no i na mea ano ole, heaha hoi kou mea o ka noonoo nui ana no keia mau mea? Manaoia ae no paha he mea pau wale ae no keia e like me na ao o ka lewa, a maikai hou ae no oe. Aole no e nele ko kakou noonoo ana e like ae la me keia, a manao ae la aohe he kukonukonu o na hopena e hiki mai ana. Me ke keakea ole ia, e hoomau mai ana ke kolo ana a ka ma'i a hiki i ka wa e noho paa mai ai iloko o ke kino, alaila, ikeia iho he hana paakiki maoli no ka hoao ana e hoola ae. Inoino ke koko, a e ikeia no keia mea ma o ka loaa ana i na mea i hoikeia ae nei maluna, a o ka hopena, e pilikia no na meahana o ke kino e like me ke akemama, puuwai, puupaa, ma'i haalulu, a i ole, kekahi ano ma'i e ae paha nana e hoowiwi a hoonawaliwali mai i ke kino e like me ka hehee ana o ka hau i ka wa e pa mai ai ka makani mahana. E hiki no ke kaupaleia aku ina oe e lawe i ka

WAMPOLE'S PREPARATION

ka mea nana e hoomaemae ke koko me ka hakalia a hopohopo ole, kipakuia aku na mea make, hoonoono mai i ka ai, hookomo hou ia mai he mau oolea ano hou iloko o na aalolo, hoomaalaelae i ka noonoo ana a ka lolo, hoopahee i ka lawelawe hana ana a na mikini hoowali ai, kipaku aku i na noonoo hoololoiahili; a maikai na mea apau i ka nana aku. Mai waiho wale ia oe iho, mai hilinai i na ulia pomaikai hiki wale mai. Ua like ka momona o keia laau kupaianaha me ka hone meli a ua loaa hoi iaia na mea hoonoono ai o ka Aila Puupaa Maemae o ke Cod, i huiia me ka Syrup of Hypophosphites ame ka Extracts of Malt and Wild Cherry. "Aohe he hoohoka." Loaa ka pono mai ke kulu mua mai. E loaa no ka laau oiaio maoli ma na halekuai laau lapaau a puni ke ao holookoa.

HOOPII KOI POHO NO KA LOAA ANA O KA ULIA.

Mamuli o ka loaa ana o ka ulia i kekahi kaikamahine hookama a H. M. Ayres nona ka inoa o Virginia, ma o ka pa ana i ka pohaku i hoopa-huia e ka mea hana aelike nana e hana nei i ke kahua o ka halekula Kakolika mawaho ae nei o Kaimuki, nolaila ua hoolimalima ae nei o Mr. Ayres ia Loio Douthitt, no ka waiho ana aku i ke koi poho o hookahi kaukani dala imua o ka aha hookololokolo.

He Kepani ka mea hana aelike nana e hoopa-hu nei i ke kahua o kela halekula nona ka inoa o Matsumoto. Ma na mea e pili ana i ke ano o ka hana ana a keia Kepani ame kona mau kanaka, aole ka i loaa aku iaia ke apono ana mai ke Kalana aku no ka lawe ame ka hoopa-hu ana i na pohaku, a aole hoi i kauia na hoailona e kauoha ana i ka poe e hele ae ana ma kela wahi, e pili ana i ka pilikia mai ke kiana pauda, a mai na apaapana pohaku aku o na wahi e hoopahuia ana.

I ka manawa o kela kaikamahine i maalo ae ai ma kahi kokoke i kahi e malamaia ana o ka hoopu ana i na pohaku, ua lele mai la kekahi apana pohaku a pa i keia kaikamahine me kona maule ana no kekahi manawa mamuli o ka ikaika loa o ka pa ana aku o ka pohaku, a ma o keia ulia i loaa iaia i lawe ae ai o Mr. Ayres i ke kehuna me ka manao na ka aha e a'o mai i ka mea hana aelike, ke ole e loaa na hooponopono ana e emi mai ai kona manao no ka hele ana aku imua.

HOOKAHI HANERI TONA WAIMELI I HOOUNAIA.

He hookahi haneri tona waimeli (honey) Hawaii i ohiia, kuaia a i hoomakaukauia e F. L. Waldron no ka hoouna aua aku i Kapalakiko maluna o ka Mokuahi Mongolia ma ka Poaha o ka pule i hala. Ua kau pu aku oia ma ia moku no ka hoopukapuka ana aku ia mea ma na makeke like ole, a hoouna aku paha ma na wahi like ole. He heluna nui o na pahu waimeli i hoahuia e ka Hui Kopaa Amerika, a oia mau pahu ke hoouna pololei loa ia ana i Ladana. E laweia ana ka hapanui o ia i mea ai a o kekahi hapa aku e hooliloia ana i mea hoohinuhinu kamaa.

Ma na hale hana kamaa apau, ua hoohanaia keia waimeli malaila no ka hoohinuhinu ana i na kamaa hou mamuli o ka ikeia he mea maikai loa ia no ka hoohinuhinu ana i ka ili hou o na kamaa like ole.

Ua ho-oia ka waimeli iloko o na kini huinaha e like me ka hanaia ana o na kini aila mahu a hookomoia iloko o ka pahu, ma ka elua kini o ka pahu hookahi.

Ayer's Sarsaparilla

He hikiwawe ka hana ana a ka AYER'S SARSAPARILLA i ke koko. E lawe ana ia i na mea pono ole mai na mea paahana aku, a kukulu hou i i'o me ke ola kino maikai. He like pu no ka maikai no ke keiki e like me ka makua. Ua hikiwawe loa ke kokuala ana o kekahi keiki ulu nawaliwali, a lomaloma e like pu me kona makuakane kino ikaika.

He laau ohana maikai loa ka

Ayer's Sarsaparilla

a he mea pono hoi e malama mau ia maloko o ka hale. O ka haawi ana i kulu hookahi i ka manawa pono, e hoopakele pinepine ana ia i kekahi ma'i loihi a nui o ka lilo.

E hoomaopopo pono, o ka "AYER'S SARSAPARILLA" ka mea i loaa ia oe, aole hoi o kekahi ano okoa ae.

Hoomakaukauia e Kauka J. C. Ayer & Co., Lowell, Mass., U. S. A.

Paulo Kalauka

(P. E. R. Strauch.)

E HEA I KE KANAKA E KOMO MALOKO.

E ike i ko kakou noaloha he loea ma ka huli ana i na waiwai paa, pohihihi i waiho wale ia, ua hiki ke imi ia me ka noeau a hiki i ka loaa ana o na pomaikai ia oe. Ua hiki ke ohi i na ale na kala i hoahu ia iloko o na Hui like ole ua hiki loa ke ohi ia ia mau dala ame waiwai like ole apau; ua hiki ke hoaie ia na dala ma na waiwai hihia ole, ka hana ana i na ano Palapala like ole apau i ku i ke kanawai. He oluolu loa ka uku hana ke kuka pu ia. Na poe apau e noho ana ma na wahi loihi ua hiki ke hoouna mai ma na leka ma ko'u inoa. E loaa no wau ma ko'u keena ame ka'u kupakako WM. PAOKALANI, he kamaaina i na mea apau.

Helu 74 Rumi 1 Alanui Moi (aoao Waikiki o ka Hale Bibi o Wala.)

HALE KUAI AWA MAKEPONO

E loaa no na kukaiolelo maikai ana me ka poe apau e makemake ana e loaa ka awa makepono, ke hele mai e hui kino me ka mea nona ka inoa malalo iho nei, a i ole ma ka hoouna leka ana mai paha. Ua hiki ke hoolawaia aku ka awa i kekahi mau laikini e ae ke loaa mai na kauoha.

GEORGE KAEA.
938 Alanui Kekaulike, Makeke Kuai I'a Pahu Leka Helu 5.
3238—Aug. 21, 28, Sept. 4, 11.

HE HOOLAHA.

E weheia ana ka makahiki kula hou o ke Kula Kamaiahao (Keena Kula o na Kaikamahine o ka Mid-Pacific Institute) ma ka Poakahi, Sepatemaba 15, ma ka Hale Atherton, Wailele Awawa o Manoa. O na ninau no na mea aku i koe e hoouna ae i ke Poo Kumu, Pahu Leka Helu 586, Honolulu.
3238—Aug. 21, 28, Sept. 4, 11.

OLELO HOOLAHA.

Ke kauohaia aku nei na lala apau o ka Hui Kokua a Hookuonoono o na Oiwi Hawaii e akoakoa ae ma ke kakahiaka o ka Poakahi, Sepatemaba 7 1908 ma ka hora 8 o ia kakahiaka ma kahi hoolulu kaaahi, (Oahu Railway Depot) me ko lakou mau aahu makalike, (koe ka lipine) no ka iho ana aku no Ewa no ka hoomanao piha o 5 makahiki o ke ku ana o ia Hui lala.

Ma ke kauoha a ka Peresidena.
B. N. KAHALEPUNA,
Kokua Kakauolelo.
3240—Sept. 4.

NA MARE.

Benjamin Asam ia Emma Puuohau, Augate 2.
James N. Anahu ia Rose D. Lovell, Augate 8.
John Grace Jr ia Mary Kapule, Augate 23.
Hana Peter Johnson ia Leialoha Papa, Augate 29.

NA HANAU.

Na Joe Keala ame Julia Keala he mau kaikamahine mahoe, Aug. 26.

NA MAKE.

Pahuli ma ke Alanui Aala, Augate 28.
He bebe na C. A. Cash, ma Manana, Augate 29.
He bebe na Mr. ame Mrs. D. Ua, Alanui Sheridan, Augate 29.
J. K. Ulunahele ma ke alanui Kamehameha IV, Augate 31.
Kukakima Kalahiki, ma ke Alanui Lane, Sepatemaba 1.
Hiilawe ma ka Home Lunalilo, Sepatemaba 1.
Keawe Elona, ma ke Alanui ololi Hustaee, Sepatemaba 2.

MAI HOOHEMAHEMA WALE.

I ka manawa e loaa ai ia oe o ke kunu a loaa paha i ke anu, mai ae aku e hoomauia ia ano, a hiki i ka hilo ana i mea kuluma, a i ole loli ae paha ma ke ano ma'i numonia, aka e haawi koke aku i na lapaau makaala ana, a hookaawale koke aku ia mea ino. E lawe i ka Laau Kunu a Chamberlain, a ua maopopo loa kou hoolaia me ka hikiwale. Eia ke kuaiia nei e ka poe kuai laau apau, a e Benson, Smith & Co., na akena no Hawaii.

Ma kahi i malamaia ai ka waiho inoa ana o na elele o ke Kalapu Repubalika o ka Mahele Elima, Apana Eha ma ka po o ka Poalima aku nei i hala, oia hoi maloko o ka hale inurama ma ke kihi o na alanui Hema ame Moiwahine, malaila no e malamaia ai ke koho ana i na elele ma ka po o ka la apopo.

NA MOHO ELELE A NA REPUBALIKA.

(Mai ka aoao 1 mai.)

S. F. Chillingworth, John Waterhouse, J. P. Cooke, W. L. Castle, R. Hoapili Baker.

Kalana—C. H. Cooke, J. Richards, J. Hughes, M. K. Cook, W. H. Bromley, J. Bicknell, W. E. Brown, J. J. Belser, C. S. Crane, J. H. Fisher, W. R. Farrington, J. M. Little, R. W. Aylett, T. F. Lansing, J. D. Marques, Frank Kruger, Henry Pfluger, John F. Soper, Gus Schuman, Chas. F. Chillingworth, R. W. Breckons, L. C. Ables, G. Fred Bush.

Mahele Eha, Apana Eha.

No ke Teritore—M. F. Prosser, W. W. Chamberlain, E. A. C. Long, F. J. Lowrey, Dr. C. B. Wood.

Kalana—George Ashley, George W. Smith, W. J. Karratti, C. G. Ballentyne F. E. Richardson, John W. Walker, Jack Lucas, Charley Hustace, Charley Phillips, R. W. Shingle, Tim Lyons, W. C. Parke, J. M. Monsarrat, F. O. Boyer E. H. Paris, Ralph Johnstone, C. M. V. Forster, C. W. Ziegler, F. B. Damon, W. L. Howard, H. P. R. Roth, E. J. Waterman, J. L. McLean, W. F. Heilbron, C. A. Long, J. A. Williams, Sam McKeague.

Mahele Elima, Apana Eha.

No ke Teritore—J. M. Koahou, Chas B. Makanui, Jos. Paahao ame Geo. P. Paunini.

Kalana—Job Batchelor, Chas. M. Costa, R. Duvauchelle, Geo. Kawai, Sol. Hanohano, John M. Kealoha, John Kaaua, John Kailianu, Daniel H. Keliiaa, Manuel Leal, K. Nohunohu, John Wallace.

Mahele Eono, Apana Eha.

No ke Teritore—Fred Cockett, E. J. Lord, Ben Campbell, G. W. R. King, W. H. Kailimai, E. D. Seroggy.

Kalana—J. C. Quinn, Henry Kailimai, E. K. Lilikalani, Harry Kiemme, A. R. Phillips, Gus Rose, W. F. Drake, T. Kakalia, Jas. Gorman, J. C. Cohen, J. K. Nakila, Alfred Kaili, John Hilo, Keohokapu, David Haili, I. Nauha, John Nuuanu, Chas. Oio, Wm. Kaheluakahi, Hugo Hanaukama, Gus Anderson.

Mahele Ehiku, Apana Eha.

No ke Teritore—E. W. Quinn, John C. Lane ame A. D. Castro.

Kalana—James F. Morgan, Johannes F. Eckardt, William Lucas, H. P. Wood V. Fernandez Jr., Julius P. Rego, V. O. Teixeira, J. A. R. Vieira, Jos. K. Woodward, Daniel Kikaha, Samuel K. Nawela ame John Kamanoulu.

Mahele Ewalu, Apana Eha.

No ke Teritore—Dr. C. T. Rodgers, Lui Aylett, George W. Paty, Chas. Lam bert.

Kalana—W. L. Welsh, H. E. Murray, C. L. Crabbe, J. McKinnon, Albert, Lucas, Laurence Twomey, J. Marcallino, A. V. Gear, E. Woodward, C. J. Holt, Paul J. Jarrett, Henry Peters, James Sheehan, W. Akana, Willie Vida, Harry Howard, Percy Douglas, J. Stuart Sharp, Scott Wright, Kalani Peters, H. Worrell, M. R. Parmenter, George J. O'Neil, Wm. Warham.

Mahele Eiwa, Apana Eha.

No ke Teritore—C. N. Marques, Sam Manu, Sam Koko, Kukuilani.

Kalana—C. W. Booth, A. D. Larnach, George J. Thielen, J. H. S. Kaleo, A. K. Keao, John Ke, John Kahaunaele, Andrew McCabe, Makaiwi, Joseph Kaui, Lahui, C. S. Weight, Dan Kawaihoa, Jacintho, R. Souza, M. A. Robinson, J. H. Silva.

Teritore—James T. Taylor, W. A. Kalai, J. K. Keohokalole ame Joe Freitas.

Kalana—John Bright, A. K. Woodward (Alapaki), Lima Kahaunaele, Loloihi, D. Kaauanui, S. K. Nakapaahu (Kenui), J. K. Kapololu, Alex. Nichols (Alika), William Ahia, Frank Foster, Caesar Medeiros, M. C. Pacheco, R. N. Boyd, D. Hanale, Olaf Sorenson ame A. Q. Marcallino.

Mailoko ae o keia mau papainoa o na elele, he eha e kohoia i poe elele no ka Aha Elele Teritore, a he umi-kumamaono hoi no ka Aha Elele Kalana.

Mahele Eono, Apana Elima.

No ke Teritore—E. C. Ross, E. B. Mikalemi, Noah Mahia.

Kalana—George Nawaakoa, J. H. Travis, C. H. McNally, F. Worthington, F. K. Archer, John Fernandez, Wm. Kane, J. Kahoa, J. K. Luka, Albert Waterhouse, R. McKeague, J. F. Darcy C. M. Mahi, Chas. Pooka, Chas. N. Arnold, John Defries.

Mahele Ehiku, Apana Elima.

No ke Teritore (ekolu e kohoia)—E. C. Winston, L. J. Fealy, H. E. Peterson, J. Mano, J. Aliloa, J. Maukoli, J. M. Riggs, C. B. Maile.

Kalana (umi-kumamalua e kohoia)—N. J. Alapai, S. Mahelona, J. K. Kalana, J. P. Dias, G. S. Mokuahi, M. B. Punohu, Peter Kahea, George F. Wright, M. Nawaa, C. Kaulukuku, C. Homona, C. T. Lehua, T. Kaaihou, W. E. Kanimaka, J. Kawaluna, J. K. Keolanui, E. J. Crawford, Sam Macy, W. K. Rathburn.

Mahele Ewalu, Apana Elima.

No ke Teritore—Otto Gertz, E. N. Voeller, B. Hopkins, A. K. Pelekaluhi.

Kalana—George Barker, Geo. Lucas, D. Kanuha, Frank Kupihea, John K. Kahuena, James Morse, K. R. G. Wallace, V. Piko, S. K. Nawaa, W. K. Kauwai, D. Kehi, L. W. Kanealii, George Markham, J. K. Pauhala, S. K. Mahiole.

Mahele Umi, Apana Elima.

No ke Teritore—N. Fernandez, Wm. K. Laa, Noah Kauhane, S. W. Spencer.

Kalana—S. E. Dwight, S. M. Palehu, R. M. Duncan, P. Silva, H. J. Auld, John L. Kaulukou, John Kepono, Frank F. Fernandez, M. K. Hulu, David Kama, John Kanae.

Mahele Umi-kumamakahi, Apana Elima

No ke Teritore—A. St. C. Piianaia, H. M. von Holt, Eugene Ain.

Kalana—W. H. McInerny, A. F. Judd E. Henriques, S. P. Correa, M. C. Amana, Wm. Paikuli, Jack McQuire, Ben Zablan, O. K. Stillman, Wm. Holi Thornton, Wm. Kekoa, D. Kaeka, Wm. Paoakalani, Henry Kaumai.

Mahele Umi-kumamalua, Apana Elima.

No ke Teritore—Bert David, S. L. Kekemanu, Kualawa, Mahelona.

Kalana—Joe Alani, Chas. H. Clark, Wm. H. Crawford, Chas. Kanekoa, Sam Kahuhu, George Kaolopa, W. H. Keawe James Kulike, S. Pahia Maiehia, Peter Makia, S. K. Maloi, Chas. Opunui, A. K. Vierra.

Wm. K. Leleiwi, E. L. Kaui, Bernard Kelekolio, Lyle Dickey, J. L. Pilipo, Wm. Y. Kwai Fong.

Mahele Umi-kumamakolu, Apana Elima

No ke Teritore—George W. Knight, Robert Hobron.

Kalana—Fred F. Miller, William Henry, L. J. Nahora Hipa, J. W. Kahaumia, W. S. Kaka, J. Kahalekauila, Ed. Kealoha.

Ma na mahele mawaho aku nei o Honolulu, ua hoikeia mai ka lohe i ka lokahi o ia mau mahele ma ka wae ana i na moho no na aha elele a elua.

KA MOOLELO O KE KAA ANA O KE EO MA KA HOOHEI PIPI.

(Mai ka aoao 1 mai.)

lua o na haole a hoohei aku la i kana pipi, a iloko o hookahi minute me umikumamaono minute ka manawa ana i hoohei ai a i nakiikii ai i kana pipi.

He hookahi haole aku mahope o Mr. McPhee, a he hookahi minute me kanakolu sekona kona manawa, a ua hoi nele hoi kekahi haole mahope aku ona, mamuli o ka hei ole ana o kana pipi.

Oiai o Achie Kaaua aku mahope ona, ua hoopihoihoiia ke anaina no ke ake e ike i ka makaukau hoohei o ke keiki Hawaii, a ke noho la lakou iluna o na noho me ka piha hialaai no ka ike aku iaia.

E kau ana o Kaaua maluna o kona lio keokeo, a e lei ana hoi he lei melemele ma kona a-i, e ho'ke ana i ka waihooluu o kona aina hanau me ke kakali ana o ka oili mai o kana pipi, a he oiaio he pipi oi aku keia o ka mama i ka holo, a i ka wa i haule iho ai o ka hae ulaula ilalo, o ka manawa ia i alualu aku ai oia iwaena o ke kahua, me ke kowaliwali ana i kana kaula ili, a iloko o ka imo ana a ka maka ua kiola aku la oia i kana kipuka a poholo aku la ma ke poo o ka pipi, a ia wili hou ana ae, ua komo pono ae la ma na kiwi, a ke ike la na mea apau ina e hina koke ana kela pipi laia, alaila e aha'i ana oia i ka inoa moho.

I ka wa i kaa ae ai o ke kaula malalo o na wawae o ka pipi, o ka wa no ia i hoeu aku ai ka lio keokeo i ka huki ana, a palaha ana ka pipi ilalo, aka ua ala hou ae la oia iluna, a no ekolu manawa ana o ka hoao ana me ka hina hou ole, a hiki i ka holo ana aku a hiki i ka pa, a ma ka hoopakaawili hou ana i ke kaula no elua manawa, ua hina iho la ka pipi ilalo, a mamua o ka pau ana ae o ka pohina o ka lepo, ua kau mai la oia i kona lima iluna, a o kona manawa, he hookahi minute me eiwa sekona.

I ka manawa i hoikeia ae ai, ua kaa ia Mr. Kaaua ka manawa maikai loa ia manawa, ua noke mai la ke anaina holookoa i ka huro mai o a o e hoopaiakuli ana i ka lewa.

O ke alualu ana aku i ko Kaaua manawa, he hana nui ia na ka poe mahope aku e alualu ai, a ke kau la ka weli maluna o lakou, aka nae ke kau nuiia aku la e ike i kekahi keiki Hawaii iho o laua, Mr. Ikua Purdy.

He elua mau haole i hoao aku i ko laua ike mahope mai o Kaaua, a he hookahi minute me kanakolu ame eha hapalima sekona ka manawa o kekahi o laua a he hookahi minute me iwakalua-kumamaiwa sekona ko kekahi, a o kekahi o laua nei ka haole i kaulana i ka holo i ka hoohina ana i ka pipi, aka nae ua lilo kona holo i mea ole ma keia la.

Ma keia manawa i oili mai ai o Purdy me kona palema'i kahakaha ame ka lolewawae pilipono. He pipi no ka Purdy i like me ka Kaaua, a i ka wa ana i alualu aku ai, aole i loaa iaia he manawa e hoohei ai a hiki i ka hapalua o ke kahua, akahi no oia a kiola aku i kana kaula a poholo aku la a paa ma kona kino holookoa.

I ka manawa i ike mai ai ke anaina i ke koo ana o na wawae o ka pipi i kahi hookahi ua hooho ae la kekahi kanaka iwaena o ka poe kakau nupepa aole loa e hiki ana ia Purdy ke kula'i i kela pipi ilalo no hookahi kaukani makahiki, aka nae ua hoohokaia aku ka mea nana ia mau olelo no ka mea ke hoopakaawili la o Purdy i kana kaula i ke kino o ka pipi a ia hoomaka ana aku e huki o ka lio, o ka wa ia i haule pa-hu iho ai ua pipi la iluna o ka honua, me ka loheia aku o ke na he hookahi haneri i-a ka mamao.

I keia manawa i lohe houia aku ai ka leo hooho o ka lehulehu, a na ia mea i haawi aku i ka manaolana iloko o Purdy, a o kona lele koke iho la no ia ilalo, a mahope o ka nakii ana i kana pipi, ua kau mai la kona mau lima iluna, he hookahi minute me ekolu sekona, he eono sekona ka emi iho imua o ko Kaaua manawa; a o ke kaa ae la no ia o ke eo iaia.

WAEIA O CHAS. NOTLEY I ELELE.

(Mai ka aoao 1 mai.)

ana e like me na hooponopono, ua aponoia ke kahuahana me ka lokahi.

Ua laweia mai he olelo hooholo e pili ana i ka hoopau ana aku i kekahi rula e papa ana i na aha elele no ka haawi ana aku i na kakoo ana i na moho o kekahi mau aoao e aku, a ua nui ke kamailioia o keia olelo hooholo a hiki i ke ku okoa ana mai o Mr. Notley a hoike mai i kona manao maoli, ina e hoopauia ana na rula i kauia e papa ana i ka hoohuihui ana aku me kekahi mau aoao kalaiaina, alaila e noonoo hou aku na Home Rula i elele na lakou no Wakinekona, a ma keia wahi i hoopauia ai na hoopaapaa ana, a ku no kela mau rula e like me ia i kinohi.

O kekahi olelo hooholo i hooholoia, oia no ka haawi ana aku i ka mana i ke komite hooko e noi aku ia Lunakanawai Dole o ka Aha Amerika e hookuu mai ia Mr. Notley mai ka noho ana ma ke ano kiure Federala, i hiki ai iaia ke hele ma kana huakai kaapuni kalaiaina.

Ua hiki aku ka nui o na elele i hiki ae ma kela aha ma kahi o ke kanawalu-kumamawalu, a he kanalima i hoouna mai i ko lakou mau palapala hookohu hope. O keia ka noho ana a keia aha elele i ike nuiia ai ka akoakoa ana mai o ka hapanui o na elele mai na wahi like ole mai a puni ke Teritore e like no hoi paha me ke ohohia o kekahi mau aoao e ae.

KA HALAWAI A KA PAPA LUNAKIAI.

(Mai ka aoao Ekahi mai.)

O keia no ka hana ano nui loa i noonooia e ka Papa, a mawaho ae o keia, oia no ka hooholoia ana o na bila haawina no ka mahina aku nei o Augate e like me keia malalo iho nei:

No ka Home Leahi, $125; Hoolimalima Keena Kalana, $150; No ka Apana o Koolaupoko, $1519.70; no Waianae, $259; Keena Alanui (Alanui o Puuloa), $30; Luna Pa Aupuni, $37.05; no Ewa, $1000; Papa Hawaii, $75; Kapiolani Paka, $328.38; no Koolauloa. $587.50; no Waialua, $1138.75; no ka uwapo o Waimea, $227.25; no Waialua, $500; Uku Koronelo, $36; Oihana Makai, $158.50; Loio Kalana, $73; Oihana Makai, $158.50; Loio Kalana, $73; Oihana Alanui, $505.82; Oihana Lawe Opala, $429.75; Na Kiai Paka, $12.50; Oihana Alanui, $6051.37.

Mahope o ka noonooia ana o kekahi palapala mai ka hui kaauwila mai e pili ana i ko lakou alanui kaauwila ma ke alanui Moiwahine ame Papu, ame ka noonooia ana o ke koho a ka hui kaa o Schuman ame ka hale hana hao Honolulu, e pili ana i mau kaa pipi alanui hou, ua hoopaneeia ka halawai a noho hou mai ma ka la 11 o keia mahina ma ka hora 7 p. m.

Mamua nae o ka hookuu ana o ka halawai, ua kauohuaia aku ka Luna Alanui e pipi mauia na alanui ma na uwapo i ka manawa o na mokukaua e ku ana ma Honolulu nei.

A IA KA LOLE E KE AHI A LELE ILOKO O KE KAI.

Ma ke ahiahi o ka la Sabati nei i loaa ae ai kekahi ulia i ka haole oluna o ka waapa aila ea e holoholo ana mawaena o ka uwapo ame ke kao eli awa, ma o ke pa-hu ana o ka aila ea, e waiho ana iluna o ka uwapo, a pau kona lole i ka a ia e ke ahi, me ka lalapa pu ana o ke ahi ma kona mau maka ame na lima.

Iloko o keia ulia i loaa iaia, ua lele koke aku la oia iloko o ke kai, eia nae aole no ia he mea nona e pakele mai ai mai na palapu mai i loaa iaia ma o kona lapalapa ia ana e na ulaahi.

O kahi o ka pahu aila ea kahi i waiho ai, aia no ia ma ka uwapo makai aku o ka makeke kahiko, a oiai o keia no kahi a keia haole e hoopili mai ai i kona waapa no ka hoopiha ana me ka aila, nolaila ua hoopili mai la no oia i ka waapa ma kahi e maalahi ai ka hoopiha ana aku me ka aila ana i makemake ai.

Mamuli nae o ka poeleele ua lawe mai la oia i kekahi kukui helepo a kukulu ma kekahi kihi o ka uwapo ma kahi mamao mai ka pahu aila mai. Iaia i hoomaka ae ai e wehe i ke pani o ka pahu aila a mamuli pha o ka papono mai o ka malamalama o ke kukui ame ka pa mai o ka makani, o ka wa no ia i pa-hu ae ai o ka aila ea, a hina aku la kela haole ilalo.

Ua hoomaka koke ae la no ke ahi e a i kona mau lole e komo ana, a me kona nana ole ae i na mea e hoopuni ana iaia, o kona lele koke aku la no ia iloko o ke kai, a na kekahi poe i hoea ae malaila i huki mai iaia noluna o ka uwapo, a hookau aku la maluna o ke kaapio no ka halema'i.

I ka wa hoi a kekahi poe i ike mai ai i ka lalapa o ke ahi i ka pahu aila, o ka wa ia i heleia aku ai e hookani i ka hoailona pauahi a iloko o na minuke pokole wale no mahope iho o ka hoea ana mai a ke kaawai, ua pio iho la ke ahi me ka nui ole o na poino.

ATLANTIC CITY, New Jersey, Aug 31.—O na kanawai waiona e kauoha ana e paniia na hale inurama ma ka la Sabati ua hoohanaia maanei i nehinei, a ua maloo haha ke kulanakauhale. Iloko o kanalima makahiki he eha wale no manawa i ikeia ai ka like o ka hookoia ana o ke kanawai waiona maanei e like iho la me keia.

HOOLAHA MA KE KAUOHA.

HOOLAHA HOOPAAINOA.

E noho ana ka Papa Hoopaainoa o ka Mokupuni o Oahu ma na wahi i hoikeia malalo iho nei, ma na manawa i hoikeia, no ka nana ana i ka poe e noi ae ana e hoopaaia ko lakou mau inoa ma ke ano i poe koho baloka ma ke kau koho e hoea mai ana, ame ka hooholo ana i ko lakou kupono:

Maloko o ka hale Magoon, e ku nei ma ke kihi o na alanui Alakea ame Kalepa, maloko o Honolulu mawaena o na hora 8 a hiki i ka hora 10 a. m., mai ka hora 12 aku a hiki i ka hora 1 p. m., a mai ka hora 3 a hiki i ka hora 7 p. m., o kela ame keia la, a koe na la Sabati, e hoomaka ana mai ka la 1 aku o Sepatemaba, 1908 a e hoomauia aku pela a hiki me ke komo pu o ka Poaono, ka la 19 o Sepatemaba, 1908.

MA KA POAKAHI, Sepatemaba 21, 1908:

Ma ka Hale Hoolulu Kaahi o Puuloa, mai ka hora 7:45 a. m. a hiki i ka hora 9:30.

Ma ka Hale Hoolulu Kaahi ma Aiea, mai ka hora 9:40 a. m. a hiki i ka hora 11:25 a. m.

Ma ka Hale Hoolulu Kaahi ma Manana (Pearl City) mai ka hora 3 p. m. a hiki i ka hora 6 p. m.

MA KA POALUA, Sepatemaba 22:

Ma ka Halewili o Waipahu, mai ka hora 8:15 a. m. a hiki i ka hora 11:30

Ma ka Halewili o Ewa, mai ka hora a. m.

1 p. m. a hiki i ka hora 3:30 p. m.

Ma ka Hale Hookololokolo o Waianae mai ka hora 5 a hiki i ka hora 7 p. m.

POAKOLU, Sepatemaba 23:

Hale Hoolulu Kaaahi o Makua, hora 10 a hiki i ka hora 11 a. m.

Hale Hookololokolo o Waialua, mai ka hora 1 a hiki i ka hora 3 p. m. a mai ka hora 5 a hiki i ka hora 8 p. m.

POAHA, Sepatemaba 24:

Halewili o Kahuku, mai ka hora 1 a hiki i ka hora 3 p. m.

Hale Hulahula o Laie, mai ka hora 3:30 a hiki i ka hora 8 p. m.

POALIMA, Sepatemaba 25.

Hale Hookololokolo o Hauula, mai ka hora 8 a hiki i ka hora 9 a. m.

Luakini o Waikane, mai ka hora 12 a ka hora 1 p. m.

Hale Hookololokolo o Kaneohe, mai ka hora 6 a hiki i ka hora 8 p. m.

POAONO, Sepatemaba 26:

Keena o ka Mahiko o Waimanalo, mai ka hora 9 a hiki i ka hora 12 a. m.

Ma ka Poakahi, ka la 28th o Sept. 1908 e huli hoi mai ai ka Papa Hoopaainoa no Honolulu nei, no ka hoopaa ana i na inoa o ka poe koho baloka mai ka hora 8 a hiki i ka hora 10 a. m., mai ka hora 12 a hiki i ka hora 1 p. m. a mai ka hora 4 a hiki i ka hora 7 p. m. o kela ame keia la, a koe na la Sabati, a hiki me ke komo pu o ka la 9 o Okatoba, 1908.

SAMUEL F CHILLINGWORTH,
Lunahoomalu.
JOHN D. HOLT, JR.,
A. ST. C. PIIANAIA,
Papa Hoopaainoa.
Honolulu, Iulai 21, 1908.
3235—Iulai 31, Aug. 7, 14, 21, 28, Sept. 4, 11,

TERITORE O HAWAII.

Keena o ka Puuku. Honolulu, Oahu.

Ma ka hana hoopau i ka Hui Kihei Plantation Company, Limited.

Oiai ua waiho pono mai nei ke Kihei Plantation Company, Limited, he hui i kukuluia a e ku nei malalo o ka pono o na kanawai o ke Teritore o Hawaii i kulike ai me ke kanawai i hanaia ai a i hoomakaukauia no na hana o keia ano, maloko o keia keena he palapala noi no ka hoopau ana i ua hui la i oleloia, me ka waiho puia ana mai o kekahi pepa hooia i hoopili puia e like me ka manao o ke kanawai.

Nolaila, ma keia, ke haawiia aku nei ka hoolaha i kela ame keia a i na mea no apau i loaa na kuleana a e kuleana nei ma kekahi ano iloko o ka hui i oleloia, o na ku-e ana i ka aeia ana aku o ua palapala noi la i oleloia, e waihoia mai ia iloko o keia keena, mamua ae a i ole ma ka hora 12 awakea o ka la 25 o Sepatemaba, 1908, a o kela ame keia mea a poe paha e makemake ana e hooloheia aku iloko o ia manawa, he pono no ke hiki kino ae ma ke keena o ka mea nona ka inoa malalo iho nei, ma ka Hale Kapitala, Honolulu, ma ka hora 12 awakea o ka la i oleloia, no ka hoike ana mai i ke kumu, ina he mea kekahi o ia ano, i wahi e hiki ole ai ke aeia aku ka palapala noi i oleloia.

A. J. CAMPBELL,
Puuku, Teritore o Hawaii.
Honolulu, Iulai 9, 1908.
3233—Iulai 17, 24, 31, Aug. 7, 14, 21, 28, Sept. 4, 11.

HOOLAHA AINA AUPUNI.

i na koho apau.

Manawa o ka laikini (20) Iwakalua Makahiki mai Okatoba 1, 1908 aku.

Kumukuai haahaa (1.00) Hookahi Dala no ka makahiki hookahi.

JAMES W. PRATT,
Komisina o na Aina Aupuni.
Honolulu, Augate 29, 1908.
3240—Sept. 4, 11, 18, 25, Oct. 2.

HOOLAHA O KE KUAI O NA AINA AUPUNI, O NA AINA MAHIAI AME HANAI HOLOHOLONA.

Ma ka hora umi-kumamalua o ke awakea o ka Poakahi, Sepatemaba 21, 1908, ma ke alo iho o ka puka komo o ka Hale Hookolokolo, malaila e kuaiia aku ai ma ke kudala akea, malalo o na Manao o ka Hapa 5, o ke Kanawai Aina o 1895, (Ma na Pauku 278-285, me ke komo pu o ia mau pauku Kanawai Hooponopono Houia o Hawaii), na Hoolimalima Laula o na aina i hoakakaia malalo iho nei:

Ka aina o Alili, Makaka, Kau, Hawaii nona ka nui o 169.5 eka oi aku a emi mai paha, a i kauia ma ka papa o ka Aina Mahiai.

Uku hoolimalima haahaa, $486.00 o ka makahiki, e uku hapa makahiki muaia.

Manawa o ka hoolimalima, he umi (10) makahiki, mai Okatoba 1 aku, 1908.

Na aina o Kaalaala-Makakupu, ka apana mauka, Kau, Hawaii, nona ka nui o 3,160.00 eka oi aku a emi mai paha, a i kauia ma ka papa e like me ia malalo iho nei penei: 1,262 eka, he Aina Mahiai; 1,521 eka, Aina Hanai Holoholona, a he 377 eka, Aina waiho wale.

Uku hoolimalima haahaa, $4,000.00 o ka makahiki, e uku hapa makahiki muaia.

Manawa o ka hoolimalima, he umi (10) makahiki mai Okatoba 1 aku, 1908.

Ke apono nei a ke hookoe nei no hoi ke aupuni mai na apana aina apau loa maluna ae, i na alanui, na moali ame na pono alanui.

O na hookoe maa mau no e pili ana i ka aina e koiia mai ana e ke Aupuni no ka Hookuonoono ana, a i ole no na Hana paha o ka Lehulehu e komo pu ana ia iloko o kela ame keia o na hoolimalima maluna ae.

E koi puia aku ana no hoi ka poe e kuai mai ana i keia mau hoolimalima e uku i ka lilo o keia hoolaha ana.

No na kii ame na hoakaka piha ana, e noi ae ma ke keena o ka mea nona ka inoa malalo iho nei, ma ka Hale Hookolokolo, Honolulu.

JAS. W. PRATT,
Komisina o na Aina Aupuni.
Honolulu, Oahu, T. H., Augate 21, 1908.
3238—Aug. 21, 28, Sept. 4, 11, 18.

HOOLAHA MANA HOOKOLOKOLO

ILOKO O KA AHA KAAPUNI O KA APANA KAAPUNI ELUA, TERITORE O HAWAII. MA KE KEENA—MA KA HANA HOOPONOPONO WAIWAI.

Ma ka Hana o ka Waiwai o J. Kamakele, o Kamaole, Kula, Maui i Make.

He Kauoha e Hoike Mai i ke Kumu, Maluna o ka Palapala Noi a ka Lunahooponopono Waiwai no ke Kauoha e Kuai i ka Waiwai Paa.

Ma ka heluheluia ana ame ka waihoia ana mai o ka Palapala Noi a James L. Coke, ka Lunahooponopono Waiwai o J. Kamakele, o Kamaole, Kula, Maui, i make, e noi ana i Kauoha no ke Kuai o kekahi waiwai paa o ka waiwai i oleloia, e hoike ana:

(1) O kela apana aina apau loa e waiho la ma Mokaaka, Waihee, Maui, Palapala Sila Nui 5398, Kuleana 4284 B, ia Pauahi, nona ka iliaina o 1 30-100 eka;

(2) O kela apana aina apau loa e waiho la ma Ahulua, Waiohuli, Kula, Maui, i hoakakaia ka Apana 5, Palapala Sila Nui 6523, Kuleana 5279 ia Palekai, nona ka iliaina o 1 86-100 eka;

(3) O kela mau apana aina apau loa e waiho la ma Honuaulu, Maui, i hoakakaia iloko o ka Palapala Sila Nui 4177, Kuleana 2581 ia Hualii, Apana 1, 1-5 eka, Apana 2, 9 96-100 eka;

(4) O kela apana aina a pau loa e waiho la ma Keokea, Kula, Maui, i hoakakaia ma ke ano Apana 1, Palapala Sila Nui 7540, Kuleana 6417 ia Kaio, nona ka iliaina o 3 14-100 eka; a e hoakaka pu ana i kekahi mau kumu i ku i ke kanawai, i wahi no ua waiwai paa la e kuaiia aku ai, e hoike ana: no ka uku ana aku i ka aie o ua waiwai la i oleloia.

Ma keia ke Kauohaia aku nei, na hoolilina ame na pilikoko o ka mea i make i oleloia, ame ka poe apau i kuleana iloko o ka waiwai i oleloia e hiki mai imua o keia aha ma ka Poakahi, ka la 5 o Okatoba, A. D. 1908, ma ka hora 10 a. m., ma ke keena hookolokolo ma Wailuku, Kalana o Maui Teritore o Hawaii, malaila a ia manawa e hoike mai ai ina he kumu kekahi e hiki ole ai e aeia aku ke kauoha no ke kuai ana aku i ka waiwai paa i oleloia.

A ke Kauoha houia aku nei no hoi, e hoopukaia aku ka hoolaha no keia kauoha no na pule neepapa ekolu maloko o ka Pacific Commercial Advertiser ame ka Nupepa Kuokoa, he mau nupepa e pa'iia a e hoopukaia nei ma Honolulu, Kalana o Oahu, ma na olelo Enelani ame Hawaii pakahi, a o ka hoolaha hope loa ana, aole e emi iho malalo o 10 la mamua ae o ka manawa i kohoia maloko olaila no ia hoolohe ana.

Hanaia ma Wailuku, Maui, Augate 20, 1908.

(Kakauinoaia) A. N. KEPOIKAI,
Lunakanawai o ka Aha Kaapuni, o ka Apana Kaapuni Elua, Teritore o Hawaii.

Hooiaia:
(Kakauinoaia) EDMUND H. HART,
Kakauolelo.
3239—Aug. 28, Sept. 4, 11, 18.

HOOLAHA AINA AUPUNI.

HOOLAHA O KE KUAI O KA LAIKINI NO KE KUKULU AME KA MALAMA ANA I KA LAINA PAIPU AME HAWAI.

Ma ka hora umi-kumamalua awakea o ka Poakahi, Okatoba 5, 1908, mamua ponoi iho o ka puka komo o ka Hale Hookolokolo, Honolulu, malaila e kuaiia aku ai ma ke kudala akea, he laikini no ke kukulu ame ka malama ana i na laina paipu ame hawai maluna o na aina lehulehu ma kahi kokoke a ma Laupahoehoe, Hilo Akau, Hawaii, no ka manawa o Iawakalua Makahiki, maluna o na kumu aelike, na olelo hoopaa, ame na kulana e hoiaioia aku ana ma ke Keena o ka mea nona ka inoa malalo iho nei ma Honolulu.

E hanaia no ke kuai malalo o ka pono o ka Laupahoehoe Sugar Company, Limited, e hoonee ana iloko o na mahina eono mahope aku o ke kuai, i na hawai apau loa, na paipu ame kekahi mau waiwai e ae e loaa aku ana maluna o na aina i oleloia.

Ua hookoeia no ka pono e hoole aku

Kuokoa Home Rule.

Ke Kilohana Pookela no ka Lahui Hawaii.

HOOPUKAIA I NA KAKAHIAKA POALIMA APAU.

BUKE XLIII—HELU 37. SEPATEMABA 11, 1908. NA HELU APAU 3241.

J. L. KAULUKOU KA LUNA-KANAWAI O KONA AKAU

Huli Hoi i ke One Hanau no ke Kahua o ka Hana ma ka Mauna Loa o Keia Kakahiaka.

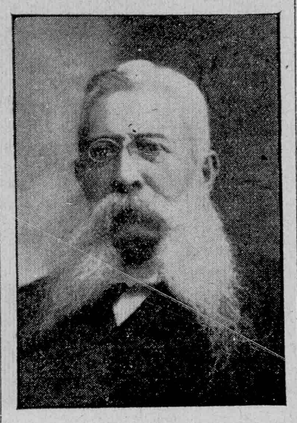
Ma ka Poalua nei i hookohu mai ai ka Lunakanawai Kiekie ia John Lot Kaulukou i lunakanawai apana no Kona Akau ma kahi o Mr. Clark i make koke mai nei, a ma ka Mauna Loa o keia kakahiaka e hoi aku ai oia no kahi o kana hana.

O ka huli hoi koke ana mai no ia o Mr. Kaulukou mai kana huakai mama aku nei no ka Mokupuni Kaili La, ma ke kakahiaka o ka la Sabati nei, a iaia e holoholo ana ma ke kulanakauhale nei ma ia kakahiaka, ua hoohikileleia aku la oia, i ka hoikeia ana aku o ka lohe, no kona makemake ia e hoi aku a noho lunakanawai no Kona Akau.

Oiai he moho Makai Nui o Lunakanawai Kaulukou no keia kau koho baloka ma ka aoao Repubalika no ke Kalana o Oahu nei, a e kali aku ana o kona waeia mai e ka Aha Elele Wae Moho, nolaila i kona wa i lohe aku ai i ka meahou no kona hookohuia mai i Lunakanawai Apana, ua hoopau koke oia i kona manao alualu i ka hanohano o ke kulana Makai Nui, a hoi mai la kona manao a ka wai lana malie no keia kulana i manaoia ai e hookauia mai maluna ona.

Ma ka Poakahi nei i loaa mai ai iaia ke kauoha mai ka Lunakanawai Kiekie Hartwell mai no ka makemake ana e ike iaia, a i kona hoea ana aku imua ona, ua hoike mai la oia i kona makaukau ana e hookohu mai ia Kaulukou i Lunakanawai Apana no Kona Akau.

E hoomanao ia, iloko o ka manawa e noonooia ana ke kanaka no ka noho lunakanawai o Hilo, o Lunakanawai

J. L. KAULUKOU.

Kaulukou kekahi mea i alualu aku no ia kulana, aka nae ua haawiia iaia ka noho lunakanawai o ka Apana o Kona hema, aka oiai e alualu ana o Robert Makahalupa no ia hanohano, nolaila ua hoole aku oia i ka holo ku-e ana i kekahi kanaka Hawaii, me kona hoike pu aku i kona manao maoli, ina o ka noho lunakanawai o Kona Akau kana i makemake ai e haawi mai iaia nei, ina ua makaukau loa oia e haawi aku i kona ae.

Mai kela manawa mai i haawi mai ai ka Lunakanawai Kiekie Hartwell i kona ae no ka loaa o ia wahi ia Lunakanawai Kaulukou i ka wa e pau ai ka hookohu o Mr. Clark, eia nae aole i hiki aku ia manawa, ua make e aku la oia, a oiai ua paa mua ka manao o ka Lunakanawai Kiekie no ka hoonoho ana aku ia Mr. Kaulukou malaila, nolaila ua kaa ma ko Kaulukou aoao ka apono a hoole ana aku paha i ka lawe ana mai i kela hanohano i upu mua ia nona.

Ua lawe mai o Lunakanawai Kaulukou i keia kulana me ka piha hauoli

(E nana ma ka aoao 8.)

KE KOHO ELELE A KA AOAO REPUBALIKA

Ma ke koho elele a na Repubalika i malamaia ma ka po o ka Poaono i hala aku la, ua ikeia ka oili ana mai o kekahi mau elele me ke apuepue ma kekahi mau mahele koho, oiai nae, he holopono ke koho elele i malamaia ma ka hapanui o na mahele, a ma na mahele no i palua ka papainoa i hookomoia ae, ma ia mau mahele no ka hahana o ke koho ana.

Ma ka mahele elua o ka Apana Eha, ka mahele i hana nui ai ka waiho ia ana o ka inoa o Mr. Rawlins ma ka Poalima aku nei o ka pule i hala, ua oili mai la oia me ka lanakila a haule aku la kekahi o na mea i hookauia aku maluna o ka paa a Cathcart ma, me ka nana oleia aku o na hana e imiia mai ana no ka lanakila holookoa o na moho apau ma ka paa a Cathcart ma.

Ua hiki nui ae ka poe koho ma na wahi koho o na mahele like ole i malamaia ai, a me he mea la, aole i lilo ke koho elele i ka aha elele Teritore i mea nui, oiai ma na mea i hoomaopopoia aku, aia ka hilinai nui o ka poe koho maluna o ka aha elele Kalana ame Apana.

He hookahi nae mea maopopo loa, o ia no ka lokahi o na mahele e wae hou ia Kalanianaole i Elele na ka aoao Repubalika no Wakinekona.

Oiai o Charley Hustace ame Jack Lucas na moho Meia i lohelohe maopopoia ae ma ka aoao Repubalika a i ake e loaa ka waeia mai e ka aha elele Kalana, nolaila o laua no kekahi mau moho elele i holo mai no ke komo ana aku iloko o ia aha, eia nae ua haule o Mr. Hustace a oili mai la o Mr. Lucas, ka mea i paanaau i ka waha o na kanaka "Panini Lucas."

Ma ka mahele elua o ka Apana Eha i hanaia ai kekahi hana ku i ka hoohaahaa i ke kulana oiaio o na Repubalika na lakou e noho lunanui nei ia mahele elike me na mea i loaa aku ia Mr. Rawlins, o ia hoi ua loaa aku ke kauoha i ke komite hooko o ia Kalapu e hele e hana i baloka no na elele e kohoia aku ana ma ka Poaono i hala, a oiai ua manaoia, e kaa aku kela mau baloka malalo o ka lima o na lunakanawai me ka wehe mua oleia, eia nae, aole pela, ua loaa mua aku la kekahi poe baloka ia Makalena ma, a kau e ia iho la na kaha maluna o na moho apau a ka pohai o Buffandeau ma, me ka haawiia ana aku i na kanaka Hawaii o Waialae, Kamoiliili ame kekahi poe o Pawaa.

O keia mau baloka i kaha mua ia ke hookomoia aku iloko o ka pahu baloka, a laweia mai la ka baloka i haawiia mai e na lunakanawai, a oia baloka ke haawi aku i ka poe i koho ole, me ke kaha ia mai mamua o kona hele ana mai e koho i na elele, a pela na mea i hanaia ma kela mahele, a pau ai ka hapanui o ka poe maikai i ka haule, a puka aku la ka pohai o ka poe alunu.

Wahi a Mr. Rawlins i hoike ae ai, ua hoea aku oia ma kahi koho baloka o ko lakou mahele he iwakalua minuke mamua ae o ka weheia ana o ka pahu baloka, a hele aku la kekahi o na kanaka Hawaii a ninau mai la iaia ina oia kekahi e holo moho ana, a ua haawi aku la o Rawlins i kona ae, a o ka manawa ia o kela kanaka i hoikeike mai ai i kekahi baloka i kaha muaia e paa ana iloko o ka pulima hema o kona palaka a olelo mai la ua pau mua na mea i ka hoolalaia no ka lanakila o kekahi aoao wale no.

Ua hoike mai la kela kanaka Hawaii i ke kaheaia ana o kekahi halawai ma ke kakahiaka o kela la no ka akoakoa ana ae o na kanaka o Waialae ame Palolo, a ia manawa i haawiia aku ai iaia kela baloka me kona a'oia aku o kana baloka ia e hookomo ai iloko o ka pahu, a huna i ka baloka i haawiia mai e na lunakanawai, a o kana ia e haawi aku ai i kekahi mea koho e aku e kali mai ana o ka hoea mai i kona manawa e koho ai.

He elua mau kanaka Hawaii i loaa aku na baloka i maka muaia ia Mr. Rawlins, a he mau hoike kona elua i

(E nana ma ka aoao 8.)

MAHALOIA KA BANA O WAIALEE

Lohe ko ke Kulanakauhale Nei i ka Hoene o na Ohe a na Keiki o Kahuku.

No ka manawa mua loa i loaa ai ka ike i ko ke kulanakauhale nei poe no ka bana puhiohe a na keiki o ke Kula o Waialee, ia lakou i hoea mai ai i ke kulanakauhale nei me ke puhi hele ana maluna o na kaa uwila ma ke kakahiaka o ka Poalua nei, a ua kuhihewa loa ka hapanui o ka poe i lohe i ka paani ana o kela bana, o ka bana no ia o ke aupuni, ka like loa o ka lakou paani ana, eia ka auanei he bana malihini loa kela i ka lehulehu.

Ua kahikoia kela poe keiki me na lole Kaki me na papale keokeo, a he ku i ka haaheo ko lakou mau ano ke nana aku ia lakou e noke ana i ke puhi i ka lakou mau ohe maluna o na kaa.

Mamuli o ke noiia ana aku i ka Papa Hoonaauao e Mr. Dillingham no ka hookuu ana mai i kela mau keiki mai ke kula mai no ka hele ana mai e makaikai i ke aumokukaua o ka Pakipika, pela lakou i hoea mai ai ma ke kaaahi o ka hora ewalu o ke kakahiaka o ka Poalua nei, a kau maluna o na kaauwila, ua lawe loaia aku la lakou no ka hale hoikeike o na i'a ame Kapiolani Paka, a mamua ae o ka hora umi-kumamalua, ua huli hoi hou aku la lakou no ka hale hoolulu kaaahi no ka ai ana i ko lakou aina awakea maluna o ke kaaahi.

Ma ia auwina la, ua hoea mai la na kaikamahine o ke kula o Palama ae nei, a hui pu me keia mau keiki, o ko lakou hele aku la no ia no ka uwapo o Hackfeld ma, a kau aku la maluna o ka moku Paionia, a lawe ia aku la e hoomakaikai i na mokukaua e ku mai ana iloko ae nei o ke awa.

Ma ka uwapo o ke alanui Alakea i hooleleia mai ai lakou apau nouka nei o ka aina, a mahope iho o ka makaikai ana ia luna o kekahi mau moku, ua ka'i aku la lakou no ka hale hoolulu kaaahi, a huli hoi aku la no ko lakou Home, ma ke kaaahi o ka hora ekolu a oi.

E hoomanaoia, o ka bana a na keiki o ke kula o Waialee, na na hoa o ka Hale o na Lunamakaainana o ke kau Ahaolelo aku nei i hala, i hoomaka mua i ka haawi ana i kekahi mau kokua i mea e loaa ai ka bana na kela mau keiki, a akahi no a hoomaopopoia aku, ua makaukau maoli ka ua mau keiki la i ka paani ana, me he poe la he mau makahiki ko lakou iloko o ka bana puhi ohe.

O Mr. Berger no ka mea nana i a'o i kela mau keiki i na la mua o ka loaa ana mai o na meakani, e hele mau ana ilaila i kela ame keia manawa, a pela i loaa aku ai ka makaukau ia lakou, he makaukau e hiki ai ia lakou ke komo iloko o ka Bana Hawaii i ko lakou manawa e hemo mai ai mailoko mai o kela kula.

AU HOU AKU LA I KE KAI NO SAMOA

Haalele Mai ke Aumokukaua o ka Pakipika ia Hawaii no na Kai o ka Hema.

Ma nehinei i haalele mai ai ke aumokukaua o ka Pakipika i na kapakai o Hawaii nei, a au aku la i na kai o ka Hema no Samoa, mahope iho o ka hoohala ana i kekahi mau la kakaikahi ma Honolulu nei.

He mau la piha kanaka o ke kulanakauhale nei, na la a ua mau mokukaua la i hoolulu iho nei ma keia awa, a oiai ua lawe maoli ae no na kanaka oluna o kela ame keia moku i ka hoomalu ana i ko lakou mau kanaka ponoi iho, nolaila aole i ikeia kekahi mau hana hoohaunaele i hanaia e lakou maanei nei, e like iho nei no hoi me na kanaka o ke aumoku o ka Akelanika.

He hookahi no mea nui i kela poe keiki, oia no ka hoohala ana i ko lakou manawa ma ka makaikai ana ma na wahi like ole o ke kulanakauhale nei, ka hoolimalima ana i na kaa, na lio ame na kaa hehihehiwawae, me ka hoohala ana i ko lakou mau manawa, ma na mea apau e loaa ai ia lakou na hoohauoli ana.

No na la he umi a lakou e au aku ai ma ka moana, hoea aku lakou no Samoa, a oiai aole he manawa e ae a ko Samoa poe i ike ai i kekahi heluna nui o na mokukaua, pela i manaoia ai e haawi aku i manawa no lakou e ike mai ai i na mokukaua o ka Pakipika, a o ka manao nui no hoi ia o keia huakai a lakou e hele nei nolaila.

He mau la kakaikahi wale no ia a lakou e noho ai malaila alaila huli hoi hou mai no Honolulu nei, a e hoea mai ai ia nei ma ka la ehiku o Okatoba ae nei, a mai nei aku no ke koena aku o ka lakou huakai au moana.

Ma ia hoea hou ana mai a lakou no keia awa, e hui pu mai ai lakou me ka Mokukaua Colorado, a oiai ua hoopaneeia ka paikau hookahakaha ana o na kanaka o ua mau mokukaua la a hiki ia manawa, nolaila e ike hou ana ko ke kulanakauhale nei poe i ke ka'i o ua mau keiki aukai la ma na alanui o ke kulanakauhale nei.

Ioloko no hoi o ia manawa e haawiia ana he mau huakai holokaa nolalo o ke awa o Puuloa ame ka aina kanu halakahiki ma Wahiawa, a malia o laweia aku maluna o na mokuahi holo pili aina no ka makaikai ana i ka Luaopele.

Ma ka Poakolu nei ka hoopuka ana aku o ua mau mokukaua nei nowaho o ke awa, a koe ka moku lawehae Virginia Komohana, aka ma ke kakahiaka Poaha ae i haalele mai ai oia i ka uwapo, no ka holo ana aku no ka hui pu ana me ka lehulehu o na moku, a hoomau aku la i ka lakou huakai no Samoa.

E like no me ka lakou hele ana mai nei mai Kapalakiko mai, pela aku ana

(E nana ma ka aoao 8.)

KA HALAWAI A NA HOME RULA MA AALA PAKA

Ma ka po o ka Poakahi nei i malama ae ai na Home Rula kakaikahi he halawai makaainana ma ka Paka o Aala, a malaila i haawi mai ai o C. K. Notley ame ke alakai o ka aoao o na Limahana Charley Achi i kekahi mau haiolelo imua o ka poe kakaikahi i hoea ae ma ia halawai.

Ma ka Notley haiolelo, e kalele ana oia i kona manao, maluna o ka aoao Home Rula, a wahi ana, ina e huki like ana na kanaka Hawaii apau ma ke koho ana i ko lakou mau kanaka ponoi, e hiki mai auanei ka manawa e loaa ai na kanawai i kulike me ko lakou makemake, a pela pu hoi e hiki ai ia lakou ke noho ma na oihana aupuni iloko o ke Teritore ame ke Kalana a Kulanakauhale paha.

Ina ka oia e kohoia ana a puka i elele i ka Ahaolelo Lahui ma Wakinekona, alaila e hooikaika aku ana oia e loaa mai he uku kupono no ka Moiwahine Liliuokalani, ma o ka hana ana i kekahi kanawai e hiki ai ke loaa mai ia pono, a wahi ana aole ka i hooikaika iki o Kuhio e hana i mea e loaa mai ai kekahi haawina i ka Moiwahine.

Mawaho ae o kona imi ana aku i haawina no ka Moiwahin, na hoike mai oia, no kona hooikaika ana aku e loaa he bila haawina e hiki ai ke kuai i na pono kai lawai'a i hiki ai i na kanaka Hawaii ke hele e lawai'a ma na wahi a pau a lakou e makemake ai.

Ua hoakaka mai oia i ke kupono loa o na kanaka Hawaii e lawelawe i na oihana aupuni e like me na kanaka Hawaii Home Rula e noho Lunakiai mai la no ka Papa o na Lunakiai ma Hawaii, a o ke kumu i nokeia ai kela poe kanaka i ke ke'uke'uia e kekahi poe, no ka hoopau ana i na luna hana alanui Repubalika, a hookohu aku i poe luna Home Rula, a no na mea e kamailioia ana no ke komo o ke Kalana o Hawaii iloko o ka aie, mamuli no ia o ka hoohanaia ana o na dala ma na alanui.

Ua hoohalike mai oia, pela no ke ano hana a ka Papa o na Lunakiai ma Honolulu nei, no ka mea, e makaala loa ia ana ka poe e hana nei ma na hana alanui, ina e ikeia ana kekahi poe o lakou e hele ana e hoolohe i na halawai a na Home Rula, o ke kipakuia aku la no ia mai ka hana ana, o ia nae kana i olelo ae ai, aole i lilo keia mau hana i mau mea ke'uke'uia aku no na Repubalika.

I ka manawa iho nei o Kakauolelo

(E nana ma ka aoao 3).

O MRS. MARY KEALOHA TIMOTEO UA HALA

Ma Kawaiahao e Malama ia ai Kona Anaina Hoolewa ma ka Auwina La Sabati.

Ma ka hora umi o ka po o ka la Sabati nei i pauaho mai ai o Mrs. Mary Kealoha Timoteo i keia ola ana mahope iho o kona kaa ma'i ana no kekahi mau pule pokole ae nei i hala, ma ko laua home mauka o ke alanui Kula.

He makuahine oia i ike nuiia apuni keia Teritore, ma ke ano he paahana no ko ke Akua aupuni, a ua pili aloha aku no ka poe apau i ike a i kamaaina iaia.

Ma Puakea, Kohala, Hawaii, kona wahi o ka hanauia ana iloko o ka mahina o Augate, 1852, aka ma Waialua, Oahu, nae kahi ona i hoohala ai i ka hapanui o kona manawa iloko o kona mau la opio, a malaila no i loaa ai iaia na hoonaauao ana, malalo o Rev. Gulick, ka mea e noho poo kumu ana no ke kula kaikamahine o Haleiwa.

Ma ka makahiki 1871 i mare ae ai oia me Rev. Timoteo, oiai o Timoteo e noho kumukula ana no kekahi o na kula ma Kohala, a iloko mai o ka makahiki 1876 i hoi pu mai ai laua a noho ma ke kula kahunapule ma Honolulu nei, maloko o ka pa i lilo ae nei i halepule no na Korea.

I ka makahiki 1880, ua kaheaia mai la o Rev. Timoteo i kahu no ka Eklesia o Waialua, a ma keia ekalesia i noho ai laua no na makahiki he umikumamawalu me ka pilipaa o ke aloha o na hoahanau ia laua ma ke ano he mau makua no lakou.

Ma o ka hakahaka ana o ka Ekalesia o Kaumakapili, ua kaheaia aku la o Timoteo e hoi mi i kahu no ia eka-

MRS. TIMOTEO.

lesia, a o keia ka mea nana i hookaawale mai ia laua mai Waialua mai, me ka minamina no nae o na hoahanau no laua.

Iloko o na hana a kana kane, ua lilo oia i mea kokua aku iaia, a ma ko laua hana like ana, ua hoomamaia mai na hana ma ka laua mau wahi i noho aku ai. Aole wale no oia he mea hooikaika ma na hana o ko ke Akua aupuni, aka he kalena ike himeni kekahi ona, a o keia no hoi kekahi o na kumu i umeia aku ai ka manao ame ka noonoo o ka poe opiopio e komo pu aku a kokua ma na hana maikai.

Mamuli no o kona makemake maoli, maloko ana o ka Luakini o Kawaiahao e malamaia ai kona anaina hoolewa ma ka hora ekolu o ka auwina la o keia Sabati iho, a na Rev. Lono ame Gulick e haawi mai ana i mau haiolelo pili iaia ame ke ano o kona ola ana.

He lala oia no ka Ahahui Kaahumanu ame ka Ahahui Kalama Helu I, a e laweia aku ana kona kino lepo a hoomoeia aku maloko o ka pa o ka Luakini o Kaumakapili mauka o Palama.

KA AHA ELELE A KA AOAO DEMOKARATA

He heluna nui o na Elele Demokarata i hoea mai nei i keia kulanakauhale i keia pule iho nei i kulike ai me ke kahea ana a ia aoao no ka akoakoa ana mai o na elele e wae i moho Elele no Wakinekona, ame ka hoomakaukau ana i kahuahana no keia kau hakoko kalaiaina.

Maloko o ka Hale Waverley i noho ae ai ka Aha Elele Teritore a na Demokarata ma ka hora umi o ke kakahiaka o nehinei, a wae lokahi ae la ia aha i ka Mea Hanohano L. L. McCandless i Elele no Wakinekona.

Oiai o ka wae Elele wale no ka hana nui ame ka hoomakaukau ana i kahuahana na ia aoao, nolaila aole i hoolele pau ka noonoo o na elele o Oahu nei maluna o keia aha aka maloko o ka Aha Elele Kalana ka lakou noonoo nui loa.

Mamuli o kekahi mau halawai malu i malamaia iloko o kekahi mau manawa i hala ae nei, ua makaukau na moho a na Demokarata e onou ae ai iloko o ka Aha Elele Kalana i ka wa e noho mai ai ma keia pule ae, a i ka nana aku e oili mai ana ka hapanui o keia mau moho i ka wa e noho mai ai ka Aha Elele.

O na inoa i loheia ae no ke kulana Senatoa, o G. J. Waller, Frank R. Harvey ame E. A. McInerney.

No ke kulana Meia hoi, o Edward Ingham.

No ka Papa o na Lunakiai, o Jos. J. Fern, M. E. Silva, C. J. Campbell, W. H. McClellan, Jesse Uluihi, J. W. Young ame Henry C. Vida.

No ka puuku, o ka mea no e noho nei i keia manawa o Mr. Richard H. Trent.

No ka Lunahooia, o Mr. J. C. Anderson. O keia ka haole i manao muaia ai e holo no ke kulana Kakauolelo Kalana, aka no kona manao ua oi aku ko Geo. K. Lowe ohohiaia e na kanaka mamua ona no ia wahi, nolaila pela oia i hoole aku ai i ka lilo ana i moho Kakauolelo.

Kakauolelo Kalana, Geo. K. Lowe.

Loio Kalana, E. M. Watson.

Makai Nui no ke Kalana, Wm. P. Jarrett.

Hope Makai Nui, Chas. Rose. Oia nei ka mea i holo no ke kulana Lunahooia i ke kau aku nei i hala, a e noi'o kakauolelo mai nei na ka Makai Nui Iaukea i keia manawa.

No na Lunamakaainana, aole he mau lohe maopopo loa i hoikeia ae, aka aia no nae he heluna nui o na inoa e noonoo ia mai nei, a e loheia aku ana iloko o keia mau la aku.

E HOEA MAI ANA KA MOHO HOOHEI PIPI O KE AO NEI

Ma ke ku ana mai a ka Mokuahi Alameda ma keia kakahiaka e hoea mai ai o Iuka Purdy, ka mea nana i aha'i mai nei ka inoa moho o ke ao nei, ma na hana hoohei pipi i malama ia mai nei ma Waiomina.

O lakou no a ekolu ia e hoea like mai ana e like me ka lono kelekalapa i loaa mai ia Eben P. Low ma ka Poakolu nei, a mamua o ka pili ana mai o ka moku i ka uwapo, e hoea ae ana ka Bana Hawaii i ka uwapo no ka papahi ana aku i na hoomaikai ana i na keiki Hawaii na laua i hookaulana aku i ka inoa o Hawaii, ma o ka hookani ana aku i kekahi mau mele i kupono loa no ua mau keiki la.

Ma ka hoike a kekahi o na nupepa o Amerika, he mea maa ka i ka poe apau e aha'i ana i ka hanohano ma na hookuku e malamaia ana ma Waiomina ka aa ia mai e hookuku hou e ka poe i haule ma ia mau hookuku ana a mamuli o ko lakou nei ake nui loa e huli hoi mai no Hawaii nei, mahope iho o ka hele makaikai ana aku ma kekahi mau wahi o Amerika, pela i hiki ole ai ia lakou nei ke aa hou aku e hookuku me ka poe e aa mai ana e ulele hou me na keiki Hawaii.

A AINA AUPUNI.

u.
ka laikini (20) Iwakalua
i Okatoba 1, 1908 aku.
haahaa (1.00) Hookahi
akahiki hookahi.
JAMES W. PRATT,
isina o na Aina Aupuni.
ugate 29, 1908.
11, 18, 25, Oct. 2.

KE KUAI O NA AINA
O NA AINA MAHIAI
ANAI HOLOHOLONA.

a umi-kumamalua o ke a-
Poakahi, Sepatemaba 21,
alo iho o ka puka komo o
kolokolo, malaila e kuaiia
e kudala akea, malalo o
ka Hapa 5, o ke Kana-
1895, (Ma na Pauku 278-
komo pu o ia mau pauku
oponopono Houia o Ha-
olimalima Laula o na aina
malalo iho nei:
Alili, Makaka, Kau, Ha-
nui o 169.5 eka oi aku a
a, a i kania ma ka papa o
hiai.
malima haahaa, $486.00 o
, e uku hapa makahiki

ka hoolimalima, he umi
iki, mai Okatoba 1 aku,

o Kaalaala-Makakupu, ka
a, Kau, Hawaii, nona ka
00 eka oi aku a emi mai
uia ma ka papa e like me
o nei penei: 1,262 eka, he
i; 1,521 eka, Aina Hanai
a he 377 eka, Aina waiho

malima haahaa, $4,000.00 o
, e uku hapa makahiki

ka hoolimalima, he umi
iki mai Okatoba 1 aku,

nei a ke hookoe nei no hoi
ai na apana aina apau loa
i na alanui, na moali ame
ui.
koe maa mau no e pili ana
koiia mai ana e ke Au-
Hookuonoono ana, a i ole
paha o ka Lehulehu e ko-
ia iloko o kela ame keia o
lima maluna ae.
ia aku ana no hoi ka poe e
na i keia mau hoolimalima
lilo o keia hoolaha ana.
i ame na hoakaka piha ana,
a ke keena o ka mea nona
alalo iho nei, ma ka Hale
o, Honolulu.
JAS. W. PRATT,
Komisina o na Aina Aupuni.
, Oahu, T. H., Augate 21,

21, 28, Sept. 4, 11, 18.

A MANA HOOKOLOKOLO

KA AHA KAAPUNI O KA
A KAAPUNI ELUA, TERI-
O HAWAII. MA KE KEE-
MA KA HANA HOOPONO-
WAIWAI.

na o ka Waiwai o J. Kama-
o Kamaole, Kula, Maui i

a e Hoike Mai i ke Kumu,
a o ka Palapala Noi a ka
hooponopono Waiwai no ke
a e Kuai i ka Waiwai Paa.

heluheluia ana ame ka wai-
mai o ka Palapala Noi a
Coke, ka Lunahooponopono
J. Kamakele, o Kamaole,
i, i make, e noi ana i Kauo-
Kuai o kekahi waiwai paa
wai i oleloia, e hoike ana:
kela apana aina apau loa e
ma Mokaaka, Waihee, Maui,
Sila Nui 5398, Kuleana 4284
uahi, nona ka iliaina o 1
a;
kela apana aina apau loa e
ma Ahulua, Waiohuli, Kula,
oakakaia ka Apana 5, Pala-
Nui 6523, Kuleana 5279 ia
nona ka iliaina o 1 86-100

kela mau apana aina apau
iho la ma Honuaulu, Maui, i
a iloko o ka Palapala Sila Nui
leana 2581 ia Hualii, Apana
a, Apana 2, 9 96-100 eka;
kela apana aina a pau loa e
ma Keokea, Kula, Maui, i
a ma ke ano Apana 1, Pala-
Nui 7540, Kuleana 6417 ia
na ka iliaina o 3 14-100 eka;
aka pu ana i kekahi mau ku-
i ke kanawai, i wahi no ua
paa la e kuaiia aku ai, e ho-
no ka uku ana aku i ka aie
wai la i oleloia.
ia ke Kauohaia aku nei, na
ame na pilikoko o ka mea i
oleloia, ame ka poe apau i
iloko o ka waiwai i oleloia e
imua o keia aha ma ka Poa-
la 5 o Okatoba, A. D. 1908,
ora 10 a. m., ma ke keena hoo-
ma Wailuku, Kalana o Maui
o Hawaii, malaila a ia ma-
hoike mai ai ina he kumu ke-
iki ole ai e aeia aku ke kauoha
uai ana aku i ka waiwai paa i

Kauoha houia aku nei no hoi, e
ia aku ka hoolaha no keia ka-
na pule neepapa ekolu maloko
Pacific Commercial Advertiser
Nupepa Kuokoa, he mau nu-
pa'iia a e hoopukaia nei ma
u, Kalana o Oahu, ma na olelo
ame Hawaii pakahi, a o ka
hope loa ana, aole e emi iho
10 la mamua ae o ka manawa
a maloko olaila no ia hooloheia

ia ma Wailuku, Maui, Augate
.
inoaia) A. N. KEPOIKAI,
nawai o ka Aha Kaapuni, o ka
ana Kaapuni Elua, Teritore o
waii.
:
inoaia)
EDMUND H. HART,
Kakauolelo.
Aug. 28, Sept. 4, 11, 18.